SILVIU CONSTANTINESCU

Exerciții și analize gramaticale

(Culegere pentru clasele V-VIII)

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ - BUCUREȘTI

Scanned with OKEN Scanner

SILVIU CONSTANTINESCU

Exerciții și analize gramaticale

(CULEGERE PENTRU CLASELE V–VIII)

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ — BUCUREȘTI, 1976

Scanned with OKEN Scanner

Raportată la necesitatea de a oferi profesorilor, dar mai ales elevilor, un material cît mai variat și suficient pentru exerciții și analize gramaticale, cartea de față înscrie în paginile ei nu numai capitole privind sintaxa propoziției și a frazei, ci și probleme de morfologie, fonetică, vocabular și stil pentru înțelegerea textului din punct de vedere lingvistic.

Astfel concepută, ea își va confirma utilitatea și în pregătirea candidaților la examenele de admitere în învățămîntul superior cu profil filologic.

Cît privește structura cărții, aceasta se prezintă într-un mod deosebit, criteriul călăuzitor fiind preocuparea de a oferi celor interesați posibilitatea să se pregătească singuri și să poată efectua, totodată, și autocontrolul. Numărul destul de mare de texte rezolvate — pe planul propoziției și al frazei —, de exerciții aplicative și creatoare și de texte propuse pentru analiză cuprinde o varietate de fapte gramaticale menite să ridice probleme antrenante și să formeze deprinderi pentru efectuarea unor analize gramaticale complete.

Pentru înțelegerea unor sisteme de reprezentare grafică a analizei unor texte — fie din cadrul propoziției, fie din cadrul frazei —, precum și pentru justificarea unor aspecte de fond ale analizei gramaticale, considerăm utile unele precizări.

A. PE PLANUL PROPOZIȚIEI

1. În afara subiectelor obișnuite — exprimate și neexprimate — în corpul aceleiași propoziții mai pot fi întîlnite și alte subiecte pe lîngă verbe la moduri nepredicative — vezi textul nr. 9 — (pe lîngă gerunziul fiind) — ori construcții subiective — vezi textul nr. 30.

Acestea nu vor substitui subiectul propoziției (în cazul textului nr. 9 *o muncă*).

2. Numele predicativ multiplu din componența predicatului nominal poate fi dislocat, permițînd intercalarea altor segmente ale propoziției — vezi textele 51,1008 și altele.

3. Cît privește predicatul verbal, o problemă dificilă și deschisă — după toate probele — este problema existenței sau nonexistenței predicatului verbal compus.*

Cartea de față se pronunță pentru existența predicatului verbal compus numai atunci cînd în componența acestuia verbele semiauxiliare de modalitate și aspect sînt urmate de un al doilea verb la infinitiv sau participiu. Motivăm aceasta mai ales în situația formelor: *poate fi*, *trebuie ales*, *continuă a face*, *începe a umbla* ș.a., pe considerentul că acțiunea propriu-zisă — predicația în sine — este exprimată de al doilea verb (respectiv: fi, ales, a face, a umbla).

Analiza unei propoziții cu disocierea elementelor predicației va fi mai dificilă pentru elevi. De fapt, existența și a altor sintagme cu funcții sintactice**: predicatul nominal

---

* *G. A. ed. a II-a* recomandă analiza separată a fiecărui element din grupurile formate cu verbe semiauxiliare de modalitate (a părea, a vrea, a trebui, a fi etc.) și de aspect (a începe, a continua, a urma ș.a.). *V. Șerban*, în Sintaxa limbii române, ed. 1970, susține existența predicatului verbal compus.

** Sînt frecvente și situații în care, în unele predicate verbale exprimate prin locuțiuni verbale, verbul este urmat de două elemente, nu numai de unul singur.

Scanned with OKEN Scanner

cu numele predicativ multiplu, subiect multiplu, atribut verbal compus, justifică existența predicatului verbal compus.

4. Trecînd la reprezentarea grafică, în scheme, se întîlnesc situații cînd fiecare component al subiectului multiplu este un termen regent pentru segmentele respective. Spre a sublinia și în schemă această realitate și spre a evita confuzii, am aplicat sistemul grafic care să rezolve această problemă, numerotîndu-se diferit fiecare component — vezi textele: 705, 706, 725, 726, 749.

5. Cît privește raportul de coordonare între segmentele de același fel, s-a acceptat marcarea raportului coordonator, indiferent de valorile morfologice prin care sînt exprimate segmentele de același tip, respectîndu-se însă termenul regent care trebuie să fie același pentru segmentele coordonate — vezi textul și schema nr. 730 (1—2).

B. PE PLANUL FRAZEI

1. Interferența *regentă-subiectivă* și, respectiv, *regentă-predicativă*, ca propoziții ce reprezintă o situație cu totul deosebită — între aceste propoziții neexistînd un raport subordonator, deci de dependență a uneia față de cealaltă — trebuie să reiasă, grafic, și în cadrul schemei.

Dar faptul că uneori o regentă care apare complinită de mai multe propoziții subiective (predicative) ar aduce greutăți, cît privește aplicarea unui sistem grafic de reprezentare, ca de pildă, schema nr. 1335, am limitat sistemul grafic numai pentru situațiile în care o propoziție subordonată depinde, simultan, nu numai de regentă, ci și de subiectiva (predicativa) regentei, ca în schemele nr. 1332, 1340, 1344 ș.a.

Astfel se va putea distinge cu mai multă claritate cînd o propoziție secundară este subordonată unei propoziții regente luată împreună cu subiectiva (predicativa) ei; cînd o propoziție secundară este subordonată unei propoziții regente fără subiectiva (predicativa) ei, cri cînd o propoziție secundară este subordonată numai subiectivei (predicativei) fără regenta acestora.

De exemplu:

a) El pare[1]/că e supărat[2], / fiindcă tace tot timpul.[3]/

Princip
Pred.

3. Cauzală

b) Nu-i vine[1] / să plec,[2] / deși nu-i mulțumit.[3]/

1. Princip.

2. Sub. — 3. Concesivă

c) Se spune[1] / că ar vrea[2] / să rămînă aici.[3]/

1. Princip.
2. Sub.
3. C. directă

2. Există și situații cînd o propoziție secundară are ca regentă mai multe propoziții subiective, inclusiv regenta acestora — vezi schema nr. 1381

3. Uneori în regenta unei propoziții subiective apare, virtual numai, și un subiect — pe lîngă un verb la gerunziu sau infinitiv. De pildă: „.....și mergînd *el* prin pădure, i se întîmplă să vadă ceva neobișnuit". Aici este o construcție circumstanțială absolută care nu va modifica felul propoziției subordonate „să vadă ceva neobișnuit", care rămîne o propoziție subiectivă, deși pronumele personal *el*, cu funcția de subiect al verbului la gerunziu — mergînd —, se găsește în interiorul propoziției regente.

Scanned with OKEN Scanner

4. Deşi verbul *a trebui* este un verb impersonal, cerînd, în consecinţă, în cadrul frazei, o propoziţie subiectivă, sînt situaţii în care acelaşi verb îşi pierde, formal numai, caracteristica de impersonal cerînd, aşadar, o completivă directă.

De exemplu: *El trebuie să se odihnească.* În acest caz, pronumele *el*, plasat înaintea verbului trebuie, este, de fapt, subiectul predicatului exprimat prin verbul la conjunctiv *să se odihnească*. Acordul în persoană anulează aspectul impersonal al verbului *trebuie*.

5. Pentru identificarea felurilor propoziţiilor din frază şi, mai ales, pentru evitarea confuziilor, pe lîngă procedeele folosite, un rol deosebit îl deţine punctuaţia din interiorul frazei.

6. În afara acestor puncte de sprijin necesare folosirii acestei cărţi, mai adăugăm unele aspecte legate de analiza frazei:

— Nu se va renunţa la sublinierea predicatelor şi încercuirea elementelor introductive, etape-cheie în analiză; toată atenţia va fi acordată situaţiilor în care elementele introductive apar grupate.

— La sintaxa propoziţiei ne-am oprit asupra schemei sintactico-morfologice din două motive. Primul este întărit de perspectiva de ansamblu pe care o oferă acest procedeu care întruneşte mai multe cerinţe instructive, oferind şi posibilitatea identificării raporturilor dintre segmentele propoziţiei. Al doilea motiv vizează economia de spaţiu.

— Textele care ilustrează felurile subordonatelor — primul capitol din partea a doua a cărţii — sînt uneori fraze ample. S-au ales cu dublu scop: ca material ilustrativ pentru propoziţiile subordonate în discuţie şi totodată şi ca material de analiză a frazei, în general.

— Uneori, textele alese privind sintaxa propoziţiei — primul capitol din prima parte a cărţii — au fost lăsate în întregime, chiar dacă faptele gramaticale urmărite se găseau la începutul acestor texte, numai cu scopul de a oferi şi unele interesante informaţii de cultură generală prin lectura lor.

Analiza gramaticală fiind legată de un întreg sistem de reguli, nu ne propunem să le aducem în discuţie, cartea urmărind doar unele aspecte practice, şi nu teoretice.

AUTORUL

Scanned with OKEN Scanner

LISTA DE ABREVIERI

MORFOLOGIE

s.c. substantiv comun
s.c.c. substantiv comun compus
s.pr. substantiv propriu
s.pr.c. substantiv propriu compus
s.c.a. substantiv comun articulat
m. masculin
f. feminin
n. neutru
l.s. locuțiune substantivală
a.v. 2 t. adjectiv variabil cu două terminații
a.v. 1 t. adjectiv variabil cu o terminație
a.p. adjectiv posesiv
a.d. adjectiv demonstrativ
a.n. adjectiv nehotărît
p.p. pronume personal
p.refl. pronume reflexiv
p.n. pronume nehotărît
p.d. pronume demonstrativ
nr. numeral
nr.a. numeral cu valoare adjectivală
l.n. locuțiune numeral
v.tr. verb tranzitiv
v.intr. verb intranzitiv
v.a. verb auxiliar
v.cop. verb copulativ
l.v. locuțiune verbală
v.p. verb la participiu
v.g. verb la gerunziu
adv.t. adverb de timp
adv. m. adverb de mod
adv.l. adverb de loc
l. prep. locuțiune prepozițională

SINTAXA PROPOZIȚIEI

S. Subiect gramatical
S.M. Subiect multiplu
S.I. Subiect inclus
S.N. Subiect nedeterminat
S.S. Subiect subînțeles
P.V. Predicat verbal
P.N. Predicat nominal
P.V.C. Predicat verbal compus
N.P.M. Nume predicativ multiplu
E.P.S. Element predicativ suplimentar
A.A. Atribut adjectival
A.S.A. Atribut substantival apozițional
A.S.G. Atribut substantival genitival
A.S.P. Atribut substantival prepozițional
A.P. Atribut pronominal
A.adv. Atribut adverbial
A.V. Atribut verbal
A.D. Atribut determinativ
C.D. Complement direct
C.I. Complement indirect
C.A. Complement de agent
C.S. Complement sociativ
C.C.M. Complement circumstanțial de mod
C.C.M.M. Complement circumstanțial de mod de măsură
C.C.M.C. Complement circumstanțial de mod comparativ
C.C.C. Complement circ. de cauză
C.C.T. Complement circ. de timp
C.C.F. Complement circ. final
C.C.L. Complement circ. de loc
C.C.I. Complement circ. instrumental
C.C.R. Complement circ. de relație
C.C.E. Complement circ. de excepție
Stg. Sintagmă

SINTAXA FRAZEI

P.I. Propoziție principală independentă
P.Ic. Propoziție principală incidentală
S. Propoziție subiectivă
P. Propoziție predicativă
P.S. Prop. predicativă suplimentară
A.I. Prop. atributivă de identificare
A.E. Prop. atributivă explicativă
A.D. Prop. atributivă descriptivă
A.A. Prop. atributivă apozitivă
A.Cf. Prop. atributivă de calificare
D. Prop. completivă directă
I. Prop. completivă indirectă
C.A. Prop. completivă de agent
L. Prop. circ. de loc
T. Prop. circ. temporală
Cz. Prop. circ. cauzală
F. Prop. circ. finală
M. Prop. circ. modală propriu-zisă
M.I. Prop. circ. modală ipotetică
M.C. Prop. circ. modală comparativă
M.C.E. Prop. circ. modală comparativă de egalitate
M.C.Ip. Prop. circ. modală comp. ipotetică
M.C.C. Prop. circ. mod. comp. condițională
M.C.C.I. Prop. circ. mod. comp. condiț. ipotetică
M.M. Prop. circ. modală de măsură
M.A. Prop. circ. modală apozitivă
Cdț. Prop. circ. condițională
Cdț.i. Prop. circ. condiț. ipotetică
Cst. Prop. circ. consecutivă
Csv. Prop. circ. concesivă
C.R. Prop. circ. de relație
C.O. Prop. circ. opozițională
cop. raport copulativ
adv. raport adversativ
disj. raport disjunctiv
clsv. raport conclusiv
juxt. raport juxtapus

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA ÎNTÎI

Sintaxa propoziţiei

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul I

TEXTE LITERARE REPARTIZATE PE FELURI DE PĂRȚI DE PROPOZIȚIE

1. SUBIECTUL

1. Negocieri din cele mai importante aveau loc între cîteva din marile puteri ale Europei cu orînduiri sociale și politice diferite.

(***, D. I., p. 384)

2. Suma de cunoștințe, gradul de pregătire, disciplina mintală a elevilor, metodul de predare al profesorului, toate acestea îi sînt aproape indiferente.

(***, C. R., p. 15)

3. Jim era curios să vadă dacă în aceleași ghivece concentrice și ceaune găurite își duceau mai departe inocența vegetală un cactus pitic, un lămîi sterp și cîteva mușcate anemice, apărate de o bombă ruginită, de un obuz plin cu pămînt și alte cîteva resturi de instrumente metalice preistorice, păstrînd o nuanță aproximativă între pămînt și rugină.

(G. CĂLINESCU, C. N., p. 10)

4. Ambii sînt în raport cu autoritatea politică, uneori consilieri și mai ales executanți.

(***, D. I., p. 5)

5. După bătălia de la Rivoli și după capitularea Mantovei, Napoleon pornește asupra Romei.

(MANOLE NEAGOE, N., p. 61)

6. Bancherii florentini din Lyon, negustătorii în relații cu Franța, călugării ocazionali, azi o doamnă, mîine un ucenic al lui Benvenuto Cellini duc Senioriei rapoartele în mare taină.

(***, D. I., p. 31)

7. Un înțelept din vechime se întreba dacă nu este mai glorios de a omorî prin cuvinte războaiele decît prin fier oamenii, și de a cîștiga mai degrabă pacea prin pace decît prin război.

(Ib., p. 7)

8. Totuși, în această dezolare mizantropică nu este greu de întrevăzut și un punct terminus.

(AL. ODOBESCU, P., p. 81)

9. Începe o muncă imensă de reorganizare și centralizare administrativă, verigile intermediare între șeful statului și popor fiind, de sus în jos, prefectul, subprefectul și primarul.

(MANOLE NEAGOE, N., p. 93)

10. Straturile alineate, drăgăstos pieptănate de greblă, gardurile vii de lilieci tunse proaspăt, răzoarele de flori coafate cochet, aleile pudrate cu nisip respiră limpede în lumina convalescentă a soarelui tînăr.

(PROFIRA SADOVEANU, S.L., p. 303)

11. În orice caz, parafrazîndu-i pe antici, a îndrăzni ca și a greși în încercarea de a atinge un țel uman este o calitate umană de tolerat.

(CAROL ROMAN, M.T.T., p. 37)

12. Menirea lor este frumosul, numai frumosul și nimic altceva decît frumosul.

(ANA BLANDIANA, C.M., p. 153)

Scanned with OKEN Scanner

13. Ridicarea nivelului de conştiinţă al oamenilor muncii, educarea lor morală şi cetăţenească potrivit principiilor socialismului, formarea profilului lor spiritual constituie o parte integrantă a edificării noii societăţi.

(I. ACHIM şi T. OLARU, C.S.F., p. 11)

14. Undeva, în vecini, se auzi un lătrat răguşit de dulău, apoi un cor întreg al ciinilor stîrniţi.

(OCTAVIAN PĂSCĂLUŢĂ, U.V.S., p. 15)

15. Doreşte să parvină, deşi, dacă l-ai întreba, ar tăgădui acest lucru, cum l-ai tăgădui şi tu, cu toate că la tine problema se pune altfel.

(P. SĂLCUDEANU, S.L., p. 121)

16. — Tată, după cele pe care mi le-ai spus, ar însemna să nu trec nici eu prin locurile pe unde cei de care te bucuri au aruncat trenurile în aer, dacă poate fi adevărat că te bucuri de sabotajul lor.

(Ib., p. 158)

17. Şaizeci şi opt din acestea au făcut obiectul unui catalog cu acelaşi titlu al expoziţiei comemorative din iunie 1966, iniţiată de Biblioteca Academiei R.S. România, la Muzeul de artă feudală al Academiei „Dinu Minovici".

(***, R.L. nr. 13/'71, p. 5)

18. În *O primblare la munţi*, ca şi în *Călătorie în Africa*, ne întîmpină de la început buna dispoziţie, exuberanţa şi beatitudinea juvenilă, transmise cu naturaleţea vorbirii populare: [...]

(Ib. nr. 30/'71, p. 29)

19. Ar fi interesant de ştiut dacă mai există un alt animal care să fi suferit în cursul vremii o asemenea nenorocire.

(GARABET IBRĂILEANU, A., p. 209)

20. Imaginaţia mea amoroasă, noaptea frumoasă de vară, muzica, surpriza de a vedea apariţia asta necunoscută mie şi atît de încîntătoare, frumuseţea ei, mai ales mersul sigur dar delicat şi, încă, mai mult decît toate, cred, gestul de a mușca din trandafir, m-au făcut, într-un moment, să fiu, să mă simt al ei.

(Id., A.C.A., p. 286)

21. Freud a susţinut că procesului de sublimare, descris mai sus, i se datoresc nu numai visul, dar şi nevroza, deopotrivă cu miturile popoarelor şi cu creaţiile de artă.

(TUDOR VIANU, D.S.A.L., p. 49)

22. Ştim foarte bine cu toţii că, pentru a ne exprima gîndurile şi sentimentele, pentru a împărtăşi ceva semenilor noştri, în scris sau prin viu grai, e de ajuns să aşezăm cap la cap un număr de cuvinte, şi ceea ce pînă acum o clipă era închis în noi devine accesibil oricui ne cunoaşte limba.

(SORIN STATI, C.R., p. 7)

23. Integrării omului în univers şi în societate, înfăţişată mai sus, se adaugă inserarea conştiinţei în istorie.

(ION BIBERI, T.V., p. 129)

24. A cerceta evoluţia scrierii chirilice româneşti, începînd din secolul al XVI-lea pînă spre mijlocul secolului al XIX-lea [...], înseamnă, evident, a-i urmări, şi cronologic şi pe regiuni istorice, mersul şi dezvoltarea, precizînd momentele, direcţia, semnele şi proporţia schimbărilor grafice, ca tot atîtea etape dialectice ale acestei forme de cultură, deosebit de importante.

(EMIL VÎRTOSU, P.R.C., p. 36)

Scanned with OKEN Scanner

25. Cei doi se lăsară duşi de paşi pînă mai sus de casa lui Ioanide, la un colţ de stradă [...]

(GEORGE CĂLINESCU, B.I., p. 91)

26. Într-o zi piciorul va rămîne greu,
Mîna stîngace, ochiul sleit, limba scămoasă.

(TUDOR ARGHEZI, V., p. 70)

27. E uşor a scrie versuri
Cînd nimic nu ai a spune
Înşirînd cuvinte goale
Ce din coadă au să sune.

(MIHAI EMINESCU, C.M., p. 202)

28. Repezind în ramuri
Lacrime şirag,
Tainic trece vîntul
Prin păduri de fag.

(PANAIT CERNA, P., p. 69)

29. Şi după ce te-i întîlni cu dragostea domniei tale, veniţi la fîntînă să vă închidem în coliba de frunzar care este rînduită Domniţei.

(MIHAIL SADOVEANU, H.A., p. 123)

30. Cît ţin minte, am călătorit tot timpul pe Dunăre, în afara verii din 1939, cînd am stat în docuri, fiindcă s-a întîmplat nu ştiu ce şi nu mai erau grîne de cărat la Sulina, unde le încărcau pe vapoare.

(TUDOR ARGHEZI, C.G.S., p. 138)

2. PREDICATUL

31. Fîntîna era adîncă şi nu avea nici roată, nici cumpănă, ci numai o scară de coborît pînă la apă.

(I. CREANGĂ, A.C.H.A., p. 113)

32. Verbul său era uşor, clar, logic, precis, fluent, elegant, cînd fermecător, cînd sever şi incisiv, plin de vioiciune, o spontaneitate şi un elan captivant...

(***, D.I., p. 386)

33. Să rămînem pînă în ultima clipă în care se poate sta, propun eu, fascinat de catastrofa pe care au s-o dezlănţuie oamenii.

(G. BOGZA, Ţ.P., p. 69)

34. Astfel, nu e greu de înţeles de ce acestor oameni le e cu putinţă să nu fure aur, atunci cînd mîinile lor obosite şi însîngerate îl descopăr în fundul pămîntului, între crăpăturile stîncilor plesnite de dinamită.

(Ib., p. 71)

35. Şi de data aceasta Napoleon a dat dovada capacităţii sale extraordinare de organizare.

(MANOLE NEAGOE, N., p. 67)

36. Era un bărbat mărunţel, cam uzat; bărbuţa roşcată începuse a-i cărunţi. Elegant şi boieros. Amator de vin bun şi stridii. Mare cunoscător al poeziei contemporane europene, de gust subţire şi sigur.

(MIHAIL SADOVEANU, A.U., p. 164)

37. Eu privesc tot înainte, voi în urmă totdeauna,
Eu mă duc cu ochii-n ceruri, voi cu ochii în pămînt, —
Nu: de lume nici o vorbă şi de glorie nici una.

(AL. MACEDONSKI, O., I, II, p. 195)

Scanned with OKEN Scanner

38. E oacheș, bine legat și sprinten, cu o cicatrice pe obrazul stîng, cu ochii foarte ageri.

(MIHAIL SADOVEANU, A.U., p. 271)

39. Ne-am grăbit spre casa domnului Amărăscu. O locuință mare, întinsă, comodă, cu ferestre uriașe, cu acoperiș de tablă roșie.

(Id., P.D., p. 141)

40. Un muscal numai de catifea, ca un mitropolit cu șapcă, obrajii de duduie, bici galben ca de aur, roți cu ochelari de cauciuc, perne moi, covoraș la picioare și cai negri, cu coamă și coade lungi de fată care s-a lăut.

(IONEL TEODOREANU, C.B., p. 160)

41. Mama în frunte, cu foșnetul rochiei, umbreluța și cutia de bomboane; tata după mama, cu scîrțîitul ghetelor, uitîndu-se la copaci; copiii în urmă, unul după altul, tîrîndu-și pașii, cu capetele mereu întoarse după armăsarii de la poartă.

(Ib., p. 161)

42. Întotdeauna am rămas uimit în fața acestei personalități de o putere atît de covîrșitoare.

(PROFIRA SADOVEANU, S.L., p. 10)

43. Soare mult. Verdeață în toate părțile. Flori. Ziduri albe și bănci de piatră. Șezlonguri colorate viu, pe peluzele englezești.

(Ib., p. 138)

44. Scriitorul dă la iveală, în aceste pagini, un lucru de mare importanță socială.[...]; în același timp, pune în lumină problema tragică a nerecunoștinței și neînțelegerii celor neluminați „întorși" cu dușmănie contra binefăcătorilor lor.

(MIHAIL SADOVEANU, C.E.C., p. 125)

45. Era o femeie destul de voluminoasă, îmbrăcată c-un șalfon negru și c-o beretă de lînă tricotată de aceeași culoare îndesată în cap pînă peste urechi.

(Ib., p. 179)

46. Și cu cît ne apropiem mai mult de perfecțiunea modului ideal, cu atît vorbirea noastră devine mai clară, mai frumoasă, mai expresivă.

(FULVIA CIOBANU — LIDIA SFÎRLEA, C.S.P.C., p. 86)

47. Un rînd de case, în stil sătesc, zugrăvite-n verde deschis, ferestre cu obloane la stradă, ogradă pietruită, fîntînă cu pompă, cotețe de galițe sub șopron, hambar, grajd pentru două vaci și despărțitură pentru viței, ocol de oi și coteț de porci, din cărămidă, pe deasupra, spre grădină, un șir de magazii și pivniță.

(G.M. ZAMFIRESCU, M.D., p. 27)

48. A-ți scrie amintirile este a mînui umbre, forme de ceață, inconsistente și efemere, cu pretenția de a le da măcar, ca într-o experiență, o clipă doar reușită, o iluzie de viață, spunîndu-ți că, dacă un scriitor creează chipuri vii din imaginația lui, din nimic, de ce n-ar putea să învie pe cele din amintiri?

(DEMOSTENE BOTEZ, M., p. 14)

49. El nu înseamnă numai magazinele de artizanat și muzica populară de la radio; sentimentul național este memoria vie a orgoliului lui Decebal și a persistenței latine, a titlurilor lui Mircea cel Bătrîn, a nopții de 24 ianuarie 1859, a zilei de 1 Decembrie 1918, a independenței contemporane [...]

(ANA BLANDIANA, C.M., p. 49)

50. În același timp, rezolvarea cu succes a sarcinilor făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate nu poate fi decît opera eforturilor conștiente ale unor

Scanned with OKEN Scanner

oameni stăpîni nu numai pe o temeinică pregătire profesională, posesori ai științei și tehnicii avansate, dar și exponenți ai unor înalte calități etice și moral-politice.

(ION ACHIM—TUDOR OLARU, C.S.F., p. 11)

51. Sentimentul patriotic e deopotrivă spirit creator, abnegație în muncă, aspirație continuă spre autodepășire, înaltă răspundere în îndeplinirea sarcinilor încredințate.

(Ib., p. 259)

52. O istorie a literaturii române, dînd sugestie unei versiuni personale, titlul, care rămîne de bun simț, nu spune altceva decît că actuala istorie e una din cele mai multe, numericește, posibile.

(***, R.L. nr. 31/'71, p. 14)

53. Nimic. Un drum mocirlos, fără șanțuri și fără pietriș, sfîrșind după cîteva sute de metri, în șosea.

(CEZAR PETRESCU, A., p. 10)

54. Uitare înseamnă pentru cuvinte—moarte.

(SORIN STATI, C.R., p. 9)

55. Nu-mi mai rămîne altceva de făcut decît să-mi pun viața-n joc într-o fugă disperată.

(PANAIT ISTRATI, C.C., p. 138)

56. La lumina cea de toate zilele era un sarcastic, doldora de venin subtil, disimulat într-o înfățișare pașnică de șugubăț; mai mult tăcînd și observînd, rîzînd cu ochii.

(AUREL LEON, U., p. 87)

57. Dar sentimentul acesta dureros, al tăcerii ireversibile a anilor tinereții, era unul din sentimentele care au determinat actul structurii sufletești a lui Ibrăileanu.

(DEMOSTENE BOTEZ, M., p. 14)

58. ...E un ger amar, cumplit!
Stelele par înghețate, cerul pare oțelit,
Iar zăpada cristalină pe cîmpii strălucitoare
Pare-un lan de diamanturi ce scîrțîie sub picioare.

(VASILE ALECSANDRI P., p. 132)

59. Noaptea-i albă, luminoasă,
Ceru-i boltă de opal.
Toată zarea-i scînteioasă
Tot izvoru-i de cristal.

(Ib., p. 47)

3. ELEMENTUL PREDICATIV SUPLIMENTAR

60. Roșia aureolă a Revoluției Socialiste din Octombrie se ridica, măreață și biruitoare, pe cerul istoric al veacului, vestind începutul unei ere noi.

(GALA GALACTION, O.L.N., p. 39)

61. Paul se vedea prăbușit într-un compartiment de clasa a treia, legănat de zgomotul roților, amețit, călătorind fără țintă, o zi și o noapte, coborînd undeva la o gară fără mine, în plină cîmpie, murdar, negru de funingine, descompus de nesomn și culcîndu-se pe pămîntul înghețat.

(M. SEBASTIAN, A., p. 47)

62. Ea veni zîmbitoare spre Radu, sorbindu-l cu ochii ei mari, înduioșați și galeși.

(AL. VLAHUȚĂ, V.P., p. 159)

Scanned with OKEN Scanner

63. În același timp simțea că obrajii ardeau îmbujorați și că șuba o apăsa de parcă ar fi fost de plumb.

(IOAN GRIGORESCU, U.V.M.P., p. 27)

64. Se văzu topind, el cu mîna lui, bulgări de aur, turnîndu-i în strachină și sorbindu-i cu lingura.

(B. ȘT. DELAVRANCEA, P.C., p. 151)

65. Cînd apăru și ea, monumentală, brună și albă, grasă și răscoaptă, cu cîrlionți pe frunte, cu nasul în vînt (...), cu o alunică asasină, naturală ori meșteșugită de ea, de strajă lîngă narea stîngă, cu o umbră fină de cotleți* albăstrui lîngă ureche, am înțeles că avea în adevăr nevoie de toată forța suspinelor ei ca să poată zdrobi un piept atît de oceanic, care lupta triumfător pentru întîietate cu alte farmece ale persoanei ei.

(GARABET IBRĂILEANU., A., p. 111)

66. Existența Adelei, dispărută din conștiință de cîtva timp, îmi reveni, copleșitoare și dureroasă, cu toată forța compensatorie pentru timpul pierdut, ca și dimineața, după cele cîteva clipe de libertate anterioare completei trezii.

(Ib., p. 120)

67. Copilărește fudulă de locul înalt pe care și l-a ales în trăsură, se detașa roză pe albastrul mat al cerului de dimineață.

(Ib., p. 129)

68. Poetul se găsi în uliță, ușurat, voios, aproape că păși cadențat ca după un regiment cu muzică militară.

(EUGEN LOVINESCU, M.B., p. 58)

69. Își realizase visul de a inspira un geniu; instinctiv își puse speranța într-însul: se vedea acum întinsă-albă, încremenită pentru veșnicie, îmbălsămată în aroma armoniilor nemuritoare.

(Ib., p. 126)

70. Nechezînd se strîng sirepii,
Iară dînsul, lăcrimînd
Îi dezmiardă lung pe coamă
Și-i întreabă rînd pe rînd:

(DIMITRIE ANGHEL, P., p. 144)

71. După cîtăva vreme apăru la o cotitură piscul Horăicelului, grandios și comic, cu profilul acvilin al unei jumătăți de cască normandă.

(GARABET IBRĂILEANU, A., p. 140)

72. [...]: un țăran — aducînd șefului de post suprema insultă de a nu-i recunoaște dreptul de rechiziție asupra unui purcel — zăcea galben, strivit, nemișcat, în căruța care trebuia să-l ducă la spitalul din Tîrgu-Neamțului.

(Ib., p. 159)

73. Tac sirepii mîlc, și-n urmă
Cîrd pe șesul luminat,
Rușinați merg să-și reia
Întreruptul pășunat.

(DIMITRIE ANGHEL, P., p. 144)

74. Cluciarul Badea, căpetenia pribegilor, se văzu strîmtorat la poalele dealului și fără leac de scăpare; [...]

(AL. I. ODOBESCU, D.C., p. 17)

---

* cotleți = șuviță de păr

75. Îl vedea, în imaginație, pornind, sumbru, zguduit de emoție, dar și distrus de senzația pierderii definitive;

(EUGEN LOVINESCU, M.B., p. 127)

76. Stătu o clipă ursuză și nervoasă.

(Ib., p. 131)

77. N-o dorea geloasă, dar nu-i convenea s-o vadă nepăsătoare.

(Ib., p. 172)

78. Scrisoarea ținută acum în dreptul inimii o simțea rece ca o lamă de pumnal.

(HARALAMB ZINCĂ, M.V.B.M., p. 17)

79. Pe urmă îl vedeam trecînd, călcînd apăsat și bocănind tare cu potcoavele bocancilor săi fie iarna, fie vara, pe nea Sava Frangulea care lucra la Rizerie.

(THEODOR CONSTANTIN, F.M.C., I, p. 51)

80. Pe de lături, de jur împrejur, mirištea arămie se întindea nesfîrșită, tăcută și netedă.

(LIVIU REBREANU, R., p. 305)

81. Cad grăbite pe aleea
Parcului cu flori albastre
Frunze moarte, vorba ceea,
Ca iluziile noastre.

(GEORGE TOPÎRCEANU, V.P., p. 144)

82. Năsoiu, văzînd-o cu mîinile la ochi și țipînd de te ia groaza, o apucă spre sat.

(SPIRIDON POPESCU, Z.I., p. 25)

4. ATRIBUTUL

a) ADJECTIVAL

83. Geneva constituia pentru Titulescu „unul din cei mai puternici factori“ pentru așezarea păcii între popoare pe temelia solidarității internaționale.

(***, D.I., p. 402)

84. Destoinic diplomat și bun cunoscător al complicatei țesături a relațiilor internaționale, el s-a arătat permanent preocupat nu numai de problemele social-politice interne ale țării sale, ci și de situarea ei internațională.

(Ib., p. 239)

85. — Asta n-ar fi nimic, că ți-aș da eu, dar socotesc că e prea mare „deranj“ să întinzi masă mare pentru cheful tribunalului.

(D. ZAMFIRESCU, V.Ț., p. 171)

86. În sărbătorile iernii 1893—1894, au ieșit la lumina lumii cele dintâi producții literare ale mele, în cercul modest și restrîns al unor foști colegi ai mei de la școala rurală a domnului Busuioc.

(MIHAIL SADOVEANU, A.U., p. 36)

87. Pe la geamurile albăstrii de noapte, rîdeau merii înfloriți, ca niște copii cu obrajii clăbuciți de săpun.

(IONEL TEODOREANU, C.B., p. 21)

88. Acolo i s-au minunat ochii, privind vîntoasa pădure de aur a flăcărilor din sobă potolindu-se, prefăcută în toamnă arămie, moțăind scuturată în rodii de rubin și adormind cenușă.

(Ib., p. 27)

Scanned with OKEN Scanner

89. Trandafirul cel înfocat, crinii de argint, lăcrimioarele sure ca mărgăritarul, mironosițele viorele și florile toate s-adunară, vorbind fiecare în mirosul ei, [...]

(MIHAI EMINESCU, B., p. 31)

90. Tatăl meu, asasinat, în noaptea de 17 decembrie 1917, de-un ticălos îmbrăcat militărește, jandarm dezertor, îmi lăsase o mică sumă economie, agonisită cu chiu, cu vai din munca și restricțiile de-o viață.

(DEMOSTENE BOTEZ, M., p. 369)

91. Cu un veac și jumătate în urmă, în țara noastră, dascăli greci, numiți „loghiotați" — îmbrăcați cu anteriu lung și larg de șamalagea... și purtînd pe cap cîte un cauc sau işilic uriaș — învățau odraslele Bălăcenilor, Rosettiștilor, Golești-lor și altor moșieri, odrasle ajunse la „ilichie", adică la vîrsta școlarizării, să deprindă limba Fanarului, limbă la modă pe atunci [...]

(***, C.R., p. 7)

92. Apoi cu simțurile încordate, am primit toate valurile capricioase ale concertului, cu alinări dulci, cu zbuciumuri de tunet, cu furtuni iuți și gîdilitoare, cu fulgere de alămuri și clarinete.

(PROFIRA SADOVEANU, S.L., p. 121)

93. Umplu casa-ntunecoasă de-o mireasmă pipărată;
Pe cuptiorul uns cu humă și pe coșcovii păreți
Zugrăvit-au c-un cărbune copilașul cel isteț
Purceluș cu coada sfredel și cu bețe-n loc de labă
Cum mai bine i se șede unui purceluș de treabă.

(MIHAI EMINESCU, P., p. 75)

94. Copii săraci și sceptici ai plebei proletare...

(Ib., p. 115)

95. Acel loc era o măgură verde cu muchea lată și rotundă, pe care crescuse din veacuri depărtate un bătrîn stejar, subt al cărui lat frunziș se umbrea tot dealul.

(ALEXANDRU ODOBESCU, P., p. 67)

96. Cu legănări abia simțite și ritmice, încet-încet,
Pe pajiștea din fața casei, caișii, zarzării și prunii,
Înveșmîntați în haine albe se clatină în fața lumii,
Sînt gata parcă să înceapă un pas ușor de menuet.

(DIMITRIE ANGHEL, B.P., p. 89)

97. Cu fața îngrijorată, palidă, se încheia la nasturele de sus al hainei și pleca în mijlocul tăcerii ca un osîndit.

(NICOLAE BASSARABESCU, N.S.A., p. 263)

98. ...Și-aplecat pe cal, întreabă:
Oameni buni, cu bradul sfînt,
Cine e frumoasa moartă
Care-o duceți la mormînt?

(DIMITRIE ANGHEL, P.P., p. 113)

99. Astăzi, miercuri 27 octombrie, anul una mie nouă sute, orele 1 p.m.

(I. L. CARAGIALE, M.S., p. 99)

100. Cei doi răniți, cu fruntea înfășurată în bandaje enorme, nu se mișcară la vuietul parilor.

(CEZAR PETRESCU, D.P., p. 376)

101. Boieri bătrîni de-acuma două veacuri,
Ei pun la cale treburile țării;

(ST. O. IOSIF, O. A., p. 102)

Scanned with OKEN Scanner

102. Numai lebedele albe, cînd plutesc încet din trestii,
Domnitoare peste ape, oaspeţi liniştei acestei,
Cu aripile întinse se mai scutură şi-o taie
Cînd în cercuri tremurînde, cînd în brazde de văpaie.

(MIHAI EMINESCU, P., p. 136)

103. Vasile Hăpăianu era un băiat potrivit de stat, vînjos, cu nişte mîini mari, de culoarea mîlului, cu degete scurte şi tari, ca nişte cleşti de crabi. Avea o faţă uscăţivă, prelungă, ochi albaştri şi cu păr creţ, tuns scurt şi încărunţit pe la tîmple.

(ALECU IVAN GHILIA, C., p. 240)

104. Înalt, spătos, cu tîmplele cărunte şi cu fruntea boltită, cu faţa osoasă şi prelungită, cu buzele arse şi cu gura amară, cu nasul subţire şi cu ochii albaştri, în costumul moale de stofă englezească semăna aidoma cu personajele gravurilor din prospectele companiilor de voiaj şi de turism.

(CEZAR PETRESCU, A.N., p. 9)

105. Cochetării şi graţii albe, şi roze gesturi, dulci arome
Împrăştie în aer danţul acesta ritmic de fantome.

(DIMITRIE ANGHEL, B.P., p. 89)

106. Ci numai de departe te-am urmărit adese,
Iluminat de gînduri nespuse, ne-nţelese...

(PANAIT CERNA, P., p. 3)

107. Cînd o salcie pletoasă lin pe baltă se coboară,
Cînd o mreană saltă-n aer dup-o viespe sprinteioară,
Cînd sălbaticile raţe se abat din drumul lor,
Bătînd apa-ntunecată de un nour trecător.

(VASILE ALECSANDRI, P., p. 124)

108. Era cu capul gol; părul castaniu era pieptănat lins peste tîmple şi o coadă groasă se înnoda la ceafă; un crin alb, de apă, frumos ca tăiat în argint, sta înfipt în părul bogat [...]

(MIHAIL SADOVEANU, H.A., p. 75)

b) **SUBSTANTIVAL**

109. Două personaje apar frecvent în cronicile evenimentelor, evoluînd îndeosebi în anturajul imediat al factorilor de putere: generalul şi ambasadorul.

(***, D.I., p. 5)

110. Transpunerea diferenţelor dintre genitiv şi dativ din planul morfologic propriu-zis, în planul semantic reprezintă, după părerea noastră, consecinţa unei restructurări de opoziţii, deci o discontinuitate.

(I. COTEANU, M.N.P., p. 17)

111. Dezorganizarea acestei caste prin dispariţia multora dintre ei, în luptele cu Napoleon, măsurile de modernizare a administraţiei, luate de acesta, au făcut posibilă renaşterea Egiptului sub Mahomed Ali [...]

(MANOLE NEAGOE, N., p. 71)

112. Am vorbit cu Spiru Haret şi despre primejdia de dispariţie a datinilor poporului nostru, a cîntecului, danţului, ţesăturilor şi costumelor.

(MIHAIL SADOVEANU, A.U., p. 185—186)

113. O odăiţă albă, cu perdeluţe de horbotă fină, c-o măsuţă pe care aşteptau cărţi de şcoală, c-un pat cu somieră, cu scaune moi, cu siluete de copii şi animale în stampele de pe pereţi, c-un covor gros pe parchet.

(Id., C.E.C., p. 136)

Scanned with OKEN Scanner

114. Cu vaste cunoştinţe de drept penal, cu o mare experienţă, bun şi spontan cunoscător de oameni, conştiincios şi foarte inteligent, el era întotdeauna angajat în cele mai celebre procese penale ale timpului.

(DEMOSTENE BOTEZ, M., p. 216)

115. Am constituit un triumvirat, cu sediul în odăiţa lui Cezar, cu două ziduri acoperite de cărţile îngrămădite, claie peste grămadă, ale unei biblioteci la dispoziţia tuturor, şi cu celelalte două, printre ferestre şi uşi, pe deasupra divanului, permanentă galerie de desene, caricaturi [...]

(Ib., p. 280)

116. Epoca aceasta de primăvară şi de germinare socialistă, de entuziasm revoluţionar şi de înjghebare a nucleului concepţiei sociale i-a rămas flacără de nestins în amintire.

(GALA GALACTION, O.L.N., p. 21)

117. Profilul moral-politic al oricărui om cuprinde, ca o trăsătură esenţială, definitorie, dragostea faţă de patrie, faţă de pământul natal, faţă de poporul [...] ataşamentul şi respectul faţă de limba şi cultura acestuia, faţă de cele mai bune tradiţii ale lui, spiritul de sacrificiu pentru apărarea libertăţii şi independenţei naţionale.

(IONEL ACHIM — TUDOR OLARU, C.S.F., p. 247)

118. O clădire în formă de potcoavă, cu un singur etaj şi cu o imensă grădină, care servea drept teren experimental pentru diverse culturi.

(THEODOR CONSTANTIN, L.M.N., p. 15)

119. Oamenii învăţaţi dar fără talent propriu, adică purtătorii fiinţei moarte mi-i închipuiesc ca o sală întunecată cu o uşă de intrare şi cu una de ieşire.

(MIHAI EMINESCU, D.C.A., p. 41)

120. În pleiada ce poartă înscrise nume ca Bălcescu, Kogălniceanu, Goleştii, Bolliac, Negruzzi, Ghica, Bărnuţiu, Heliade, Iancu, Russo şi alţii ce constituie expresia incandescentă a spiritului românesc inovator şi revoluţionar de la mijlocul veacului al 19-lea.

(***,R.L. nr. 29/'71, p. 15)

121. Tabloul lui Pitagora (580—500 î.e.n.), filozoful cunoscut prin celebra teorie despre număr şi lege în interpretarea universului, prin tabla înmulţirii, prin teoria morală despre stăpînirea de sine şi despre conducerea autoritară a statului, deschide seria filozofilor din originala noastră frescă.

(***,M.I., nr. 8/'67, p. 10)

122. Marele revoluţionar şi gînditor, creator al partidului comunist şi conducător al Marii Revoluţii Socialiste din Rusia, Vladimir Ilici Lenin, a lăsat o bogată moştenire în domeniul ştiinţelor istorice.

(Id. nr. 4/'70, p. 2)

123. Activitatea lui Macarie, primul tipograf din Ţara Românească, este un act civilizator de o amploare cu totul deosebită....

(Ib., p. 29)

124. Noapte lucie pe o lume ca din poveşti; copaci de zahăr, cîmp de cristal, iaz de oglindă.

(EMIL GÎRLEANU, F., p. 20)

125. Introdus în casa postelnicului, el alătură mai-nainte de toate îndemînările noii sale locuinţe cu golitatea vieţii hoţeşti; îşi aduse aminte grosimea cămăşuţei sale ţărăneşti alăturînd-o cu scumpul dolmanaş ce i-l luă Iorgu de la Liovean chiar în ziua sosirei în Suceava, din porunca postelnicului [...].

(B.P. HASDEU, S.A., p. 93)

Scanned with OKEN Scanner

126. [...] în clipitul genelor, în adusul capului cînd se uita încotrova, în înseninarea ușoară, ca o adiere a feței, în suspinele fugare pe care, așa din senin, această inimă plăpîndă le avea, dînsa întrezărea viața copilului ce se odihnea acum în pămînt.

(EMIL GÎRLEANU, P.A., p. 17)

127. Nici un fluture de ninsoare prin văzduh nu mai joacă,
Legănate-n fum de pîclă, albe flori de promoroacă...

(THEODOR NECULUȚĂ, P., p. 62)

128. Plutonul de paradă venise să se înșireze în ograda spitalului, în fața odăii întunecoase ca o hrubă de beci.

(EMIL GÎRLEANU, O.A., p. 73)

129. Se face un amurg de toamnă într-un codru bătrîn, de stejari, prin care trece un rădvan în clinchetele vesele de zurgălăi.

(Ib., p. 115)

130. După marginea curbă a mării, unde se închide orizontul, acolo unde încep apele albastre ale Bosforului, e o altă lume, și tu de acolo ai venit.

(Ib., p. 200)

131. Ce dor i-a fost poetului
De freamătul brădetului
De murmurul izvorului
De fluierul păstorului
De glasul păsărelelor
Și de vecinul stelelor...

(ST. O. IOSIF., V., p. 31)

132. Îi era fecior lui Christofor Bathori și nepot de frate vestitului Ștefan Bathori.

(NICOLAE BĂLCESCU, R.S.M.V., p. 14—15)

133. Eu fac întocmai ca negustătorii de pietre scumpe, care se simt fără voie îndemnați a rosti mii de laude asupră-le.

(VASILE ALECSANDRI, C.A., p. 106)

134. Istoria noastră [...] se află în tradițiile poporului(...) în hrisoave, în urice și în sfîrșit în cronicile Grecenilor, Popeștilor, Urecheștilor, Costineștilor și atîtor alți bărbați.

(NICOLAE BĂLCESCU, R.S.M.V., p. 27)

135. Contemporanul și-a propus totodată să fie și o școală de gazetărie comunistă, în care să se formeze buni publiciști, cu o experiență vie de activism cetățenesc în domeniul scrisului, cultivînd modalități originale de creație jurnalistică.

(***,R.L. nr. 39/'71, p. 5)

136. E o misiune de înaltă răspundere a presei noastre comuniste dezbaterea competentă și constructivă a problemelor teoretice și practice pe care le ridică stadiul actual al construcției socialismului, a menirii intelectualității legată indestructibil de făuritorii bunurilor materiale, a căilor celor mai eficace de formare a profilului omului nou, de modelare a conștiinței lui socialiste.

(Ib., p. 5)

b') **APOZIȚIA**

137. Cele două națiuni muzicante ale Europei moderne, Italienii și Germanii, contestă neîncetat Francezilor geniul acestei arte.

(AL. ODOBESCU, P., p. 246)

Scanned with OKEN Scanner

138. Acea cuvîntare a profesorului Xenofon Gheorghiu, tipică în aparență, neînsemnată, a căpătat dintr-o dată o valoare tragică.

(MIHAIL SADOVEANU, A.U., p. 58)

139. În fruntea alaiului, dregători măreți purtau semnele împărătești: sabia, varga și globul de aur.

(Id., C.A., p. 27)

140. Societatea noastră socialistă promovează cele mai înalte valori morale, valorile umanismului socialist, ale patriotismului și internaționalismului socialist, ale entuziasmului și eroismului în muncă, ale comportării civilizate în familie și societate, valurile idealului moral comunist.

(IONEL ACHIM — TUDOR OLARU, C.S.F., p. 20)

141. Întîlnește în „l'Humanité", ziarul Partidului Comunist Francez, apelul lui Romain Rolland către scriitorii și intelectualii din întreaga lume pentru lupta unită împotriva războiului, pentru pace și democrație.

(GALA GALACTION, O.L.N., p. 45—46)

142. Peste cîteva minute a intrat și un domn tînăr, bărbatul doamnei Ioan, care mi-a confirmat încă o dată diagnoza.

(GARABET IBRĂILEANU, A., p. 121)

143. Stabilind momentul apariției acesteia în prima fază de dezvoltare a spiritului omenesc, adică în faza lui poetică, Vico răspunde și întrebării relative la funcțiuni.

(TUDOR VIANU, D.Ș.A.L., p. 34—35)

144. Și împăratul, fratele craiului, se numea Verde împărat, și împăratul Verde nu avea feciori, ci numai fete...

(ION CREANGĂ, A.C.P.P., p. 283)

145. Aflați că eu sînt Vasile cel Mare, hoțul.

(MIHAIL SADOVEANU, O.8, p. 283)

146. Fratele Siminei, Nicu, tremurînd,
Sta-n cămașa-i lungă de copil,...

(GEORGE COȘBUC, B.I., p. 177)

147. Jumătatea mea, tu, precum se spune, ești mai întreagă decît un întreg.

(RADU BOUREANU, C.M.F.P., p. 99)

148. Din cînd în cînd Elisabeta Gălăciuc, soția lui, îi plimba pe față o frunză de lipan.

(ALEXANDRU SAHIA, E.P., p. 64)

149. Înaintea mea mama a mai avut doi copii care au murit curînd după naștere, doi băieți, Constantin și Dumitru.

(RADU TUDORAN, D.R., p. 138)

150. Numai văru-meu, Ion Mogorogea, fecior de gospodar cinstit, nu luase nici un capăt de ață.

(ION CREANGĂ, A.C.H.A., p. 76)

151. Nănașul nostru și prietenul dumitale, cumătrul lup, se și arătă în prag.

(Id., A.C.P.P., p. 189)

152. ...ș-apoi să fi văzut pe mohorîtul părinte, cum umbla prin sat din casă în casă, împreună cu bădița Vasile a Ilioaiei, dascălul bisericii, un holtei zdravăn, frumos și voinic și sfătuiau pe oameni să-și deie copiii la învățătură.

(Ib., p. 52)

153. Soţul şi soţia—coana Olimpia—se mutau acum de la Turnu, în Bucureşti.
(ION BASSARABESCU, L.C.D.B., p. 188)

154. Leiba Zibal, hangiul de la Podeni, stă pe gînduri la o masă supt umbrarul de dinaintea dughenii, aşteptînd diligenţa, care trebuia să fi sosit de mult.
(ION LUCA CARAGIALE, O.F.P., p. 5)

155. Comunicările s-au grupat în jurul unor probleme tradiţionale de bază: fonetică, morfologie, sintaxă, lexic, semantică, stilistică, dialectologie, dar s-au abordat şi teme noi ca: tendinţele actuale ale lingvisticii romanice, limbă şi cultură, argo-uri romanice, influenţe reciproce ale limbilor în contact, problema bilingvismului, foarte actuală în Canada şi, în general, în continentul american.
(*** R.L. nr. 39/'71 p. 8)

156. Francezii cred că e vorba de Fayense, localitate din Provenţa unde existau meşteri olari iscusiţi, iar italienii se gîndesc la Faenza, oraş italian care a devenit celebru în secolul al XV-lea pentru produsele de ceramică fabricate acolo.
(SORIN STATI, C.R., p. 87)

157. Cu toate acestea, Bezdek, unul dintre camarazii mei, mi-a fost bun prieten, şi alt ceh, Bilca, a fost cel mai însemnat dintre binefăcătorii de la Viena ai mei.
(IOAN SLAVICI, A., p. 235)

158. „Conul" Fănică Tipătescu, prefect de judeţ, şi poliţaiul Pristanda ne sînt cunoştinţe foarte vechi.
(ION ROMAN, U.G., p. 95)

159. La 17 noiembrie 1865, Ed. Kern, „Directorul teatrului german din Capitală", cere voie să dea o serie de reprezentaţii la teatrul din Iaşi.
(IOAN MASSOFF, T.R., p. 223)

160. Peştera Comarnic, cea mai mare din Munţii Banatului şi în momentul de faţă a patra din ţară ca lungime cu cei peste 4 km de galerii explorate, se bucură de o binemeritată faimă.
(LAZĂR BOTOŞĂNEANU — ŞTEFAN NEGREA, D. M.B., p. 81)

c) **PRONOMINAL**

161. Proprietatea lui din dealul Copoului, în palidul început de primăvară, apare ochilor îngrijită şi lucrată, înviată la viaţa nouă din amorţeala iernii.
(PROFIRA SADOVEANU, S.L., p. 303)

162. Cu ale voastre umbre nimica crezătoare,
Cu zîmbetu-vă rece, de milă părăsit,
Cu mintea de dreptate şi bine rîzătoare,
Cu umbra voastră numai, puteri îngrozitoare,
La jugu-i el sileşte pe cei ce l-au urît.
(MIHAI EMINESCU, P., p. 55)

163. Şi cînd gîndesc la viaţa-mi îmi pare că ea cură
Încet, repovestită de o străină gură
Ca şi cînd n-ar fi viaţa-mi, ca şi cînd n-aş fi fost.
(Ib., p. 142)

164. Într-o clipă Chiajna se suise-n rădvan şi tovarăşii săi înfioraţi de sunetul oţelit al glasului ei [...].
(ALEXANDRU ODOBESCU, D.C., p. 169)

165. Pasărea-şi găteşte cuibul, floarea mîndrele-i comori.
(VASILE ALECSANDRI, M., p. 157)

Scanned with OKEN Scanner

166. — Stăpîne, ia acum a venit vremea ca să scoatem coasta cea de drac din femeia dumitale.

(ION CREANGĂ, A.C.P.P., p. 276)

167. Daniil, bătrînul stariț
Șade-n jețu-i, răsturnat;
Chipul lui îmbracă umbra
Gîndurilor ce-l străbat.

(AL. VLAHUȚĂ, V.P., p. 27)

168. În mine e plăcerea de a aspira feminitatea candidă încă a sufletului ei și curiozitatea ascuțită a unei experiențe de psihologie pe sufletul ei și mai cu seamă pe al meu.

(GARABET IBRĂILEANU, A., p. 48)

169. Fac parte din piotă, nu e vorbă, dar nu mă dau nici pe o sută de moșteci d-ăia.

(N. BASSARABESCU, L.I., p. 122)

170. Văd sufletu-ți candid prin spațiu cum trece;
Privesc apoi lutul rămas... alb și rece,
Cu haina lui lungă culcat în sicriu,
Privesc la surîsu-ți rămas încă viu.

(MIHAI EMINESCU, P., p. 30)

171. Îi răspunde codrul verde
Fermecat și dureros,
Iară sufletu-mi se pierde
După chipul tău frumos.

(Ib., p. 187)

172. Din parte-mi, am rămas pe poziție, dar hotărîi să nu mai fac uz de trezirea mea.

(LUCIAN BLAGA, H.C.V., p. 82)

173. Și el, el vîrful mîndru al celor ce apasă,
Salută-n a lui cale pe-apărătorul mut.

(Ib. p. 149)

174. Știrile despre dumneavoastră m-au uimit știind că unii dintre aceia au fost oameni de nimic... De altfel, mai de mult parcă purtarea-i nu-i cam plăcea.

(EMIL GÎRLEANU, O.A., p. 116)

175. Spre frații lui de-alături
Triumfător privește
Și haina cea de gheață
Pe umeri îi sclipește.

(PANAIT CERNA, P., p. 111)

176. Las' că ți-o coc eu, măi bade! Pentru un slujbaș ca mine, atîta ai găsit?

(MIHAIL SADOVEANU, H.A., p. 290)

177. Veninul strîns l-am preschimbat în miere,
Lăsînd întreagă dulcea lui putere.

(TUDOR ARGHEZI, V., p. 1)

178. Și să-nlesnești îndătinata vrajă
De-a scoate-n urmă-ți bobul însutit.

(Ib., p. 6)

Scanned with OKEN Scanner

179. Ea se uită... păru-i galben,
Faţa ei lucesc în lună,
Iar în ochii ei albaştri
Toate basmele s-adună.

(MIHAI EMINESCU, P., p. 66)

180. Iat-acum se scoală doamna-i tinerică,
Rumenă, suavă ca o zambilică.
Sub hlamidă-i saltă rotunjoru-i sîn,
Crini şi garofiţe pe-al ei chip se-ngîn,
Părul pe-a ei frunte joacă graţios, [...]

(GEORGE TOPÎRCEANU, B.V.T., p. 102)

d) ADVERBIAL

181. Mai tîrziu, am început a citi în Viaţa Românească şi-n Adevărul Literar alte versuri d-ale poetului, acum altfel, mai mature şi mai cuminţi, dar tot aşa de proaspete, calde şi originale.

(PROFIRA SADOVEANU, S.L., p. 148)

182. Adus de nişte treburi în satul lor, trecem pe drum, într-o dimineaţă, întovărăşit de învăţătorul de acolo.

(AL. CAZABAN, C.S., p. 221)

183. Se poate ca bolta de sus să se spargă
Să cadă nimicul cu noaptea lui largă!

(MIHAI EMINESCU, P., p. 31)

184. Cînd l-a văzut biata broscuţă a încremenit pe picioarele de dinapoi.

(EMIL GÎRLEANU, O.A., p. 109)

185. Şezînd vulpea cu botul întins pe labele de dinainte, îi vine miros de peşte.

(ION CREANGĂ, A.C.P.P., p. 170)

186. Fereastra din apropiere avea un geam spart.

(AL. CAZABAN, C.S., p. 261)

187. Trei perne sub cap şi ţigările pe măsuţa de alături.

(GARABET IBRĂILEANU, A., p. 2)

188. [...] dar în adîncurile cele din urmă ale sufletului, dragostea pentru imaginea fetei moarte a rămas intactă.

(Ib., p. 7)

189. ...O vin! odorul meu nespus,
Şi lumea ta o lasă,
Eu sînt luceafărul de sus
Iar tu să-mi fii mireasă...

(MIHAI EMINESCU, P., p. 147)

190. Pe cînd doamna Popescu îmi expune părerile ei sănătoase în privinţa educaţiei copiilor, auzim într-o odaie de alături o voce răguşită de femeie bătrînă.

(I.L. CARAGIALE, M.S., p. 95)

191. S-a deşteptat prisaca din poiană
Sub uriaşul clopot de azur
Şi sună tot cuprinsul dimprejur.

(DIMITRIE ANGHEL, P.P., p. 132)

192. Prieteni cu care schimbam din cînd în cînd păreri asupra lumii, aveam pe doi ţărani voinici din satul de-aproape.

(MIHAIL SADOVEANU, H.A. p. 255)

Scanned with OKEN Scanner

193. Pe măsuța din mijloc se vedeau farfurioare [...]
(DUILIU ZAMFIRESCU, V.Ț., p. 165)

194. Va porni zadarnic, rătăcind pe drum
Să sărute urma pașilor de-acum.
(GEORGE TOPÎRCEANU, O., p. 130)

195. Ia, un sat de pe-acolo, nu-l mai știu.
(RADU TUDORAN, D.R., p. 276)

196. Aveam dreptul să mă uit spre o zare depărtată la timpurile de altădată.
(CALISTRAT HOGAȘ, I.M.N., p. 14)

197. Oameni de măsura lui N. Bălcescu sînt mai rari între românii de astăzi.
(VASILE ALECSANDRI, S.C.G., p. 67)

198. Dacă liniștea pădurii adormite
Nici o veste de-altădată nu-ți trimite
Și pe freamăte pornite de departe
Nu te-ajunge glas de dincolo de moarte.
(ST. O. IOSIF, O.A., p. 35)

199. Un gest în sus, un vaiet stins
Și cade mort, cu brațu-ntins.
(Ib. p. 30)

200. Pentru drumul cel de mîine
De cu azi te pregătește.
(MIHAI EMINESCU, P., p. 17)

201. Că-i voi lucra o zi oricînd
La-ntorsul meu acasă.
(GEORGE COȘBUC, O.,I., p. 60)

202. Întîmplarea de astă-seară, adăugă el, e cea dintîi cumpănă din viața mea.
(MIHAIL SADOVEANU, H.A., p. 12)

203. Cunosc scriitori de azi care știu să cultive realul, neîmpovărîndu-și verbul de sterilul ce incumbă acestei trude, uneori de miner.
(***,R.L. nr. 39/'71, p. 2)

204. Oamenii l-au îngropat
Într-un loc aiurea,
Unde drumul către sat
Taie-n lung pădurea.
(GEORGE TOPÎRCEANU, B.V.T., p. 12)

205. Și legănat de eterna gebea a Pisicuții, mă îndreptam, odată cu zorile, spre tăriile dimpotrivă ale munților din miazăzi.
(CALISTRAT HOGAȘ, P.D.M., p. 190)

206. Ca-n basme-i a cuvîntului putere;
El lumi aevea-ți face din păreri;
Și chip etern din lumea care piere,
Și iarăși azi din ziua cea de ieri.
(AL. VLAHUȚĂ, V.P., p. 78)

207. Căci astăzi dacă mai ascult
Nimicurile-acestea,
Îmi pare-o veche, de demult
Poveste.
(M. EMINESCU, P., p. 223)

208. Că fusese vorba să se ducă la Cotruți, să ieie un preț pentru niște stuf, cu un om de acolo, și nu se dusese.

(EMIL GÎRLEANU, O.A., p. 200)

209. În oglinda din față omul se văzu bine.

(Ib., p.. 112)

e) VERBAL

210. Expunerea sumară a părerilor principale privind flexiunea numelui în limba română ilustrează de la început dificultățile de abordare a acestei probleme.

(I. COTEANU, M.N.P., p. 10)

211. Cel (care scrie) are posibilitatea de a-și cîntări fiecare cuvînt în parte, de a reveni asupra formulării și de a-și corecta eventualele greșeli sau inexactități, fără ca efortul depus în acest sens să devină vizibil.

(FULVIA CIOBANU — LIDIA SFÎRLEA, C.S.P.C., p. 11)

212. Unor asemenea oameni iluștri de pe toate continentele ne-am adresat, cu rugămintea de a ne înfățișa în scris o întîmplare, o situație, o idee, un gînd, chiar și un regret — în orice caz un aspect inedit din activitatea și biografia lor.

(CAROL ROMAN, M.T.T., p. 11)

213. Iureșul de frățească învăluire în duioasa îmbrățișare aeriană a mulțimii de ieșeni venea direct, nemijlocit pentru marele scriitor și pentru fapta lui, de excepțională importanță culturală, de a fi glorificat talentul românesc în literatura și conștiința universală, ca nimeni altul.

(AUREL LEON, U., p. 36)

214. Mă stăpînea o dorință vie de a munci, de a acționa, de a mă afirma.

(HARALAMB ZINCĂ, T.C.D., p. 5)

215. În Descoperirea familiei, Ion Brad își propune să relateze[...] transformările survenite în felul de a gîndi și a simți al țăranilor din satul Zăpadia al comunei Ciurel de pe Tîrnava Mică. [...]

(*** R.L. nr. 39/'71, p. 4)

216. Cea mai spectaculoasă „înfrîngere" o suportă Ștefan Augustin Doinaș, poetul ipostazelor, care a făcut imprudența de a declara război poetului Ultrasentimentelor, travestit în reporter.

(Ib., p. 5)

217. De la moș Bodrîngă zic și eu că aveai ce învăța; fluierul său te făcea să joci fără să vrei și poveștile lui nu-ți dau vreme de gîndit.

(ION CREANGĂ, A.C.P.P., p. 67)

218. Aplicarea îmi lipsește și n-am darul însemnat
A strica și a preface cîte sînt de îndreptat.

(GR. ALEXANDRESCU, P., p. 49)

219. Și așa fraged și puțintel cum era, ardea de neastîmpăr, de setea de a zbura, de a pleca în lume, de a lupta, de a ispiti necunoscutul.

(ALEXANDRU VLAHUȚĂ, O.A., p. 281)

220. Într-o zi fiind Irinuca dusă în sat și avînd obicei a ședea uitată cu fata vătămanului, noi n-avem ce lucra?

(ION CREANGĂ, A.C.P.P., p. 28)

221. Hai, pornește iute că nu-i vreme de pierdut.

(Ib., p. 123)

Scanned with OKEN Scanner

222. Mișcarea de a ne întoarce ne-a despărțit degetele.

(GARABET IBRĂILEANU, A., p. 164)

223. De-un arnăut cu armele sclipind la brîu urmat.

(RADU BOUREANU, C.M.F.P., p. 112)

224. Peste iarnă, mama iar s-a pus pe capul tatii să mă deie undeva la școală. Dar tata spunea că nu mai are bani de dat pentru mine.

(ION CREANGĂ, A.C.P.P., p. 37)

225. Numai acu avu prilejul de a pofti la masă pe prietenii lui.

(DUMITRU NICU, P.V.R., p. 159)

226. Vara, în zilele de sărbătoare, după cules răchițică de făcut gălbenele, dumbravnic și sulcină de pus printre straie, cine umbla?

(ION CREANGĂ, A.C.P.P., p. 37)

227. În clipa cînd văzuse mînia lui Pintea, el luase hotărîrea de a-și trimite nevasta și copiii de sărbători la Ineu, și de a se duce astfel, neștiut de nimeni, să caute undeva un loc ascuns.[...]

(I. SLAVICI, M.N., p. 100)

228. Și vede, nu departe, în fața lui venind
Un corp de oaste mîndră în aur strălucind.

(VASILE ALECSANDRI, P., p. 83)

229. Peste vreo jumătate de ceas se auzi în fundul aleii o voce rîzînd și îndată se desenară pe nisipul alb două umbre, care înaintau spre bancă.

(DUILIU ZAMFIRESCU, S.M., p. 259)

230. Apele curgînd în făgașuri adînci alcătuiau o icoană a vechii Moldove.

(CALISTRAT HOGAȘ, P.D.M., p. 72)

231. Constantin era copil frumos, semănînd foarte mult cu Filofteia.

(GALA GALACTION, O.L.N., p. 114)

232. Nu-i loc mai bun pe lume
De plîns decît în crîng!

(GEORGE COȘBUC, P., p. 83)

233. Morarul, cum se crăpă de ziuă, ridică stăvilarul, căci venise un bătrîn cu porumb de măcinat.

(B. ȘT. DELAVRANCEA, S., p. 329)

234. Drumul însă era în asemenea stare, încît domnia sa își punea cîteodată întrebarea dacă nu plătește scump privilegiul de a admira priveliști unice.

(MIHAIL SADOVEANU, Z.C., p. 167)

235. Zidiți, mă, că n-avem vreme de pierdut, că peste două mii de ani o să vie un nepot de-al meu, Bucur, să-și facă tîrla pe aici, și-o avea cu ce-și apăra oile, săracul!

(D. ANGHEL, I.G., p. 246)

5. COMPLEMENTUL

a) COMPLEMENTUL DIRECT

236. Încă din clasa a doua de gimnaziu începusem a scrie și a ilustra, pentru mine și pentru doi-trei prieteni, un roman haiducesc în mai multe tomuri.

(MIHAIL SADOVEANU, N.F., p. 35)

Scanned with OKEN Scanner

237. Neadmiţînd musafiri în propriu-i laborator de creaţie, nu cuteza a tulbura pe al altora.

(AUREL LEON, U., p. 92)

238. Nu numai Florenţa, dar Franţa însăşi, prin armatele sale, a cunoscut o umilinţă sub zidurile cetăţii toscane.

(***D.I., p. 32)

239. Se spune că, autor al unei excelente istorii otomane, Nicolae Iorga, refuzînd onorurile şi recompensele nerecunoscătorului guvern turc, ar fi cerut în schimbul operei sale ştiinţifice un singur dar: steagul Moldovei, pierdut de Ştefan cel Mare în înfrîngerea de la Cetatea-Albă.

(ANA BLANDIANA, C.M., p. 48)

240. De altfel [...] Caragiale n-a dat tipuri propriu-zise de săteni, ci mai mult o burghezie rurală, ciudaţi strîngători de grîne [...] pe cîrciumarul care trăieşte în singurătatea vizuinii lui. [...]

(TUDOR VIANU, P., p. 312)

241. În acelaşi timp Gala Galaction îşi afirma nu numai talentul, originalitatea, ci şi atitudinea militant-socială, progresistă.

(GALA GALACTION, O.L.N., p. 27)

242. Am cetit toate articolele, toate telegramele, toate informaţiile, toate foiletoanele şi toate anunţurile din jurnalele în care erau împachetate cumpărăturile.

(GARABET IBRĂILEANU, A., p. 50)

243. Mite zărise un scris mărunt, îngrijit, aproape feminin; nimic din dezordinea de care auzise; literele desenate precis, barele trase meticulos; punctele şi semnele indicate fără greş; un scris lipsit de ascuţimi, ci înclinat spre curbe moi.

(EUGEN LOVINESCU, M.B., p. 39)

244. Îi fu de ajuns să-i pună cîteva întrebări, pentru ca Maiorescu să-i spună ce trebuie să ştie despre Veronica, biografia amănunţită, purtarea ei, legătura cu Eminescu de aproape zece ani. [...]

(Ib., p. 161)

245. Înainte de a-şi încredinţa operele tiparului, el le citea cu grai viu, după cum făcea şi Flaubert, pentru a prinde cu urechea justeţea cadenţelor şi pentru a urmări pe figura femeii lui, Tinca Vartic, efectul povestirii.

(TUDOR VIANU, P., p. 305)

246. Caragiale a adus, la rîndu-i, în scrierile, ca şi în figuraţia lui publică [...], hazul, mimetismul, darul observaţiei ascuţite, aciditatea unei lungi serii de înaintaşi.

(Ib., p. 308)

247. Cugetările previn dificultatea, înfăţişînd cultul drept acel formalism vulgar al celor ce-şi interzic, urmîndu-l, orice nevoie nouă a sufletului lor.

(Ib, p. 59)

248. Privesc o semuire de om în discul lumii,
Un chip bizar ce rîde, privind de sus pămîntul,
Un rîs amar şi straniu ce-l au numai nebunii,
Şi morţii cînd pe buze le-a-ncremenit cuvîntul.

(DIMITRIE ANGHEL, P., p. 69)

249. Rămas în urmă singur, iubito, te-oi ierta,
Te-oi plînge viaţa-ntreagă şi nu te-oi mai uita,
Iar tu pe veci departe, în braţe de străin,
Nu-i ştii a mea durere, nu-i ştii al meu venin.

(Ib., p. 123)

Scanned with OKEN Scanner

250. Băbuţa-şi cată la răspîntii satul,
Băieţii, casa, fetele, bărbatul.

(TUDOR ARGHEZI, C.M.F.P., p. 103)

251. De treci codri de aramă, de departe vezi albind
Şi-auzi mîndra glăsuire a pădurii de argint.

(MIHAI EMINESCU, P., p. 97)

252. Cîţiva curioşi, văzîndu-i cum ies unul după altul, pe el palid, cu cravata cam în neregulă, pe ea cu beteala încurcată, îşi şoptesc în taină, răutăcios, ironic...

(I. N. BASSARABESCU, U.O.T.F., p. 36)

253. A deschis apoi fereastra şi pe colţuroasa stîncă
Hohotind a-mpins cadavrul în prăpastia adîncă.

(GEORGE COŞBUC, F.T., p. 68)

254. E uşor a scrie versuri
Cînd nimic nu ai a spune

(MIHAI EMINESCU, P., p. 220)

255. Să-ţi cer un semn, iubito, spre-a nu te mai uita?
Te-aş cere doar pe tine, dar nu mai eşti a ta.

(Ib., p. 121)

256. După ce mîntuim de băut cana ceea, ni se aduce alta.

(ION CREANGĂ, A.C., p. 66)

257. Şi cum zice, şi umflă dracul iapa în cîrcă şi într-o clipă înconjură iazul de trei ori.

(Ib., p. 227)

258. Am să durez o mînăstire pe pajiştea asta, de are să se ducă vestea în lume, zise el.

(Ib., p. 226)

259. Vedeai răsărind laolaltă
Un colţ luminos de ietac,
Pridvorul cu iederă-naltă
Şi flori zîmbitoare-n cerdac [...]

(GEORGE TOPÎRCEANU, O., p. 115)

260. Poezia clipelor banale...
Ce scormoneşte-o minte de poet!
Toamna în amurguri triumfale
Părăseşte steaua-ncet, încet
.....
Oamenii creează permanent
Poezia clipelor banale.

(***, TRIBUNA XI/'63, p. 4)

261. Guvernul îşi impune o conduită de calm şi lipsă de răspundere.

(I. CONSTANTINESCU, D.Î.R.P., p. 244)

262. Păzea, să nu dai de ruşine
Să nu te strîng într-un sonet
Să nu te spînzur eu pe tine
De-un epitet.

(GEORGE TOPÎRCEANU, O., p. 319)

263. [...] că dă, noi ştim a învîrti sapa, coasa şi secera, dar dumneavoastră învîrtiţi condeiul şi cînd vreţi ştiţi a face din alb negru şi din negru alb.

(ION CREANGĂ, P.A., p. 52)

Scanned with OKEN Scanner

264. Cum spusei, cucoana a venit să mă roage să merg şi să-l rog a proteja pe băiatul ei, care de şase luni s-a întors din străinătate cu diploma de doctor în drept.

(ION LUCA CARAGIALE, S., II, p. 113)

265. Priveliştile acelea, mirosurile toate, luminile multe şi multiplele forme atunci le-am înţeles întîi şi atunci am priceput ce înseamnă să ridici în faţa soarelui un templu, să-ţi însemnezi numele pe piedestalul unei statui, să priveşti dincolo de marginea vieţii.

(DIMITRIE ANGHEL, P.P., p. 338)

b) COMPLEMENTUL INDIRECT

266. Stăpîni pe mijloacele de producţie, oamenii muncii de la oraşe şi sate produc pentru ei înşişi, pentru creşterea continuă a propriei lor bunăstări materiale şi culturale, pentru binele societăţii, pentru înflorirea patriei.

(IONEL ACHIM — TUDOR OLARU, C.S.F., p. 24)

267. Fatalismul şi dispreţul elementului „timp" se puteau potrivi cu viaţa strămoşilor, nu cu timpurile nouă.

(MIHAIL SADOVEANU, A.U., p. 142)

268. Îmi amintesc de orăşelul nostru cu căsuţele ţuguiate, de aerul limpede, de cerul înalt şi albastru, de munţii noştri cu cuşme de zăpezi veşnice, de toată viaţa copilăriei şi a tinereţii.

(Id., P.D., p. 135)

269. Omul cu părul albit îi vorbi aproape un ceas despre şantierul de la Sireni şi despre importanţa lui în cadrul economiei naţionale, despre perspectivele noii aşezări industriale din această regiune a Moldovei.

(ION RUSE, M.C., p. 13)

270. După ce vorbise cu Sile, ajunsese la concluzia că dacă nici faţă de copilul tău nu poţi să fii deschis, atunci cu un străin de o mie de ori trebuie să fii mai cu băgare de seamă.

(P. SĂLCUDEANU, S.L., p. 188)

271. Alecsandri n-a fost un epicurean care să se mulţumească a se bucura de avantajele spirituale şi materiale ce i le oferea clasa socială înstărită din care făcea parte.

(***,R.L. nr. 29/'71, p. 35)

272. Era mulţumit de sine şi de poezia pe care i-o închinase; senzaţia lui pornea din buna credinţă.

(EUGEN LOVINESCU, M.B., p. 126)

273. Sistemele de gîndire şi curentele artistice atîrnă de momentul istoric. Momentul istoric atîrnă de structura socială.

(Ib., p. 233)

274. Cînd mă gîndeam la străzile mele, la felinarele mele de pe uliţele prietene din Roman, la figurile oamenilor din oraşul meu — mi se părea că acuma sînt într-o ţară cu oameni de altă rasă şi cu o limbă necunoscută.

(GARABET IBRĂILEANU, A.C.A., p. 266)

275. Dar această realitate aparţine ea însăşi straturilor mai socializate şi mai impersonale ale conştiinţei individuale sau poate aparţine păturilor ei mai intime şi mai subiective.

(TUDOR VIANU, D.S.A.L., p. 23)

Scanned with OKEN Scanner

276. Pînă la un timp noua critică literară se dovedea atentă numai la problemele de conţinut ale operelor, la ideile şi tendinţele acestora.

(Ib., p. 153)

277. — Să ne ameninţe, că doar n-o să ne aplecăm urechea la ei cînd e la mijloc siguranţa noastră; nu ne speriem noi de campaniile presei internaţionale, nici de declamaţiile oratorilor idealişti [...]

(EUGEN LOVINESCU, M.B., p. 55)

278. Ascultă-mi mai întîi poezia, pe care ţi-am făcut-o astă-noapte, cînd mă gîndeam la tine şi te iubeam cu disperare.

(Ib., p. 102)

279. Nu ţi-am vorbit de artă, domnule, ci de viaţă; mai explicit: de dragoste; vino la ea şi nu mai umbla pe la fereşti.

(Ib., p. 103)

280. Însuşirile artistice ale femeii lui aveau nevoie de o atmosferă, de un aliment, de un îndemn din afară.

(Ib., p. 165)

281. Le povestea bucuros episoade din anii tinereţii lui necăjite; despre studiile la Cluj, părăsite din lipsuri pentru a intra ucenic la un lăcătuş; despre venirea la Viena ca să studieze ştiinţele naturale; despre revoluţia de la 1848, la care luase parte...

(Ib., p. 273)

282. Milă mi-i de tine, dar de mine mi se rupe inima de milă ce-mi este.

(ION CREANGĂ, A.C.H.A., p. 50)

283. Şi apoi, dînd pinteni calului, porneşte.

(Ib., p. 109)

284. ...La bani li-e gîndul tot, şi-mpart întruna,
Iar marea-i duce-ncet, dar drept spre stînci.

(DIMITRIE ANGHEL, Î.G., p. 345)

285. Ce-mi aminteşti de vechiul dor,
Cernită zburătoare?

(PANAIT CERNA, P., p. 20)

286. Priveşte!... Cerul semănat cu stele
Chip purtător de zîmbet şi de vise.

(Ib., p. 44)

287. Tot muncesc bogatului
— Omida săracului —
Şi-ntind lan boierului.

(TH. NECULUŢĂ, P., p. 30)

288. Am văzut copii cu excelente aptitudini la studii, condamnaţi a sta un an repetenţi, fiindcă n-au avut notă suficientă la muzică sau la gimnastică.

(ION LUCA CARAGIALE, O., II, p. 147)

289. Obrazul ascuns sub năframă
E martur păcatului meu
E martur amorului meu.

(GEORGE COŞBUC, F.T., p. 26)

290. Însă, ca tovarăş era... prietenos cu fiecare pentru că avea nevoie de dînşii în călătoria sa la împăratul Roş, care zice că era un om pîclisit şi răutăcios la culme; nu avea milă de om, nici cît de un cîine.

(ION CREANGĂ, A.C.H.A., p. 89)

Scanned with OKEN Scanner

291. Nu ştiu alţii cum sînt, dar eu, cînd mă gîndesc la locul naşterii mele, la casa părintească din Humuleşti, la stîlpul hornului unde lega mama o şfară cu motocei la capăt[...] şi la alte jucării pline de hazul şi farmecul copilăresc, parcă-mi saltă şi acuma inima de bucurie.

(Id., A.C., p. 32)

292. Mi-e dor de toaca din vecernii
Şi de tălăngi, de verde plai,
De jalnic fluier de păstor,
De mîndru port, de dulce grai.

(ST. O. IOSIF, V., p. 29)

293. — Jupînească Zamfiră — zisei intrînd în o odaie şi adresîndu-mă crîşmăresei — nu căuta că sîntem aşa prăpădiţi; ia pîrdalnica as' de ploaie ne-a apucat pe Seştină şi ne-a murat ca pe nişte şoareci; [...]

(C. HOGAŞ, P.D.M., p. 82)

294. Cînd ieşii, copiii erau tare veseli. Vorbeau toţi deodată:
— Mie bomboane-mi aduce tata.
— Şi mie turtă.
— Şi mie un corn de cel sărat.

(ION AGÎRBICEANU, S.P., p. 77)

295. — Măi frate, zise într-o zi cel mai mare, istuilalt, mi-e lehamite de frăţia noastră.

(ION CREANGĂ, A.C.H.A., p. 139)

296. Trei iezi cucuieţi
Mamei uşa descuieţi
Că mama v-aduce vouă...

(Ib., p. 128)

297. Şi pe voi contra voastră la luptă ei vă mîn.

(MIHAI EMINESCU, P., p. 51)

298. După aceasta Harap Alb, mulţumind sfintei Duminici pentru binele ce i-a făcut, îi sărută mîna...

(ION CREANGĂ, A.C.H.A., p. 307)

299. În Întunecare asistăm la întregul proces de trădare a burgheziei şi moşierimii faţă de poporul purtat în război pentru interesele clicilor de profitori.

(CEZAR PETRESCU, A., IX)

300. Aşa că am să le vorbesc oamenilor despre necazurile lor şi leacurile necazurilor acestora, despre folosul şcolii şi al învăţăturii, ca să priceapă singuri de ce trebuie să-şi trimită copiii la carte.

(Ib., p. 31)

301. Aşezaţi la gura sobii
Soba-i soarele pătrat
Dă-mi, pămîntule, cu bobii
După cum ne-am mai jucat.

(TUDOR ARGHEZI, V., p. 360)

302. Dacă despre clasicism, romantism, semănătorism, poporanism se scrisese şi mai înainte, abia în 1966 a apărut o lucrare fundamentală despre simbolismul românesc, datorită Lidiei Bote, şi abia în 1969 un studiu despre Avangardismul poetic românesc, datorat lui Pop.

(***,R.L. nr. 41/'71, p. 9)

Scanned with OKEN Scanner

c) COMPLEMENTUL DE AGENT

303. În problemele mai delicate de ordin politic, militar şi administrativ, Napoleon este consultat în mai multe rînduri de Directorat.

(MANOLE NEAGOE, N., p. 65)

304. Altfel, colaborarea mea asiduă la revistă a fost favorabil apreciată de domnia sa.

(MIHAIL SADOVEANU, A.U., p. 163)

305. Acelaşi cîntec melodios al versului, aceeaşi împărechere dulce a vorbelor, făcînd din poezii curgeri cîntate de ploi de cuvinte şi reflexe melancolice deapururi colorate savant şi pitoresc.

(PROFIRA SADOVEANU, S.L., p. 148)

306. Omul societăţii socialiste, trăsăturile sale etice, cetăţeneşti se formează în procesul muncii, în cadrul noilor relaţii sociale şi sub influenţa activităţii ideologice-educative desfăşurate de partidul marxist-leninist al clasei muncitoare, de statul socialist, de instituţiile de învăţămînt şi cultură, de organizaţiile de masă şi obşteşti.

(IONEL ACHIM — TUDOR OLARU, C.S.F., p. 12)

307. Manifestîndu-se ca o forţă politică profund patriotică, clasa muncitoare din România a fost animată întotdeauna de ideile internaţionalismului proletar.

(***,M.I. nr. 7/'67, p. 13)

308. Totuşi „Marseieza" s-a cîntat de tot poporul francez şi de alte persoane în multe momente grele de atunci încoace.

(Ib., p. 48)

309. Revoluţia [...] era terorizată de ideologii liberali şi democraţi, de asociaţiile secrete ca „Italia tînără", „Germania tînără", „Ungaria tînără" sau „Frăţia" din Ţara Românească.

(Id., nr. 5/'68, p. 10)

310. Secolul al 19-lea, dominat de personalitatea sever ordonatoare a lui Titu Maiorescu, a fost continuat, în cel următor, de marii scriitori critici E. Lovinescu şi G. Călinescu, între care a proliferat o şcoală critică bogată, alcătuind chiar pivotul fericitelor realizări beletristice dintre cele două războaie.

(***, R.L. nr. 12/'71, p. 11)

311. În trecut, acţiunea de cultivare a limbii a fost dusă, la noi, în mod mai sistematic, în primul rînd de şcoală şi de Academia Română, şi, sporadic, de publicaţiile periodice, mai ales de ziare.

(Id. nr. 13/'71, p. 10)

312. Dar ea aparţinea de drept altuia, unui om mult mai în vîrstă, un bolnav, un paralitic, şi drepturile lui conferite de legi, consfinţite de societate, sfinţite de popi, acceptate de ea altă dată, deşi acum platonice, erau, în momentele de luciditate morală, suferinţa lancinantă* a ei şi a mea.

(GARABET IBRĂILEANU, A., p. 46)

313. Mai multă încredere am în reformatorul social condus de ambiţie şi de vanitate, decît în acela condus de iubirea de oameni, pentru că cel dintîi este mînat de mobile mai puternice şi mai durabile.

(Ib., p. 200)

---

* Lancinant = sfîşietor (n.a.)

Scanned with OKEN Scanner

314. Veronica aflase şi ea că „trăieşte“ cu Eminescu; scenele petrecute, în adevăr, la şedinţe erau răstălmăcite şi mărite, mai ales de cei ce n-o cunoşteau. Întîlnirile întîmplătoare erau comentate, iar plimbările de la Copou cunoscute de toţi.

(EUGEN LOVINESCU, M.B., p. 363)

315. O mare construcţie, palatul unui Ghica, se prăbuşeşte ros de umezeală.

(TUDOR VIANU, S.R., p. 5)

316. Dar Haşdeu, care era un suflet zguduit de mari pasiuni, şi un spirit adeseori profund, n-are totdeauna gustul sigur.

(Ib., p. 52)

317. Caragiale este unul dintre scriitorii mai mult studiaţi de critica românească.

(Ib., p. 307)

318. Acum de dînsa mă desparte un haos...
De griji purtată ea e pe pămînt,
De vremi uitat îs în mormînt,
În veşnicul repaos.

(DIMITRIE ANGHEL, P., p. 126)

319. Panait memoră numărul de telefon, adresa şi se depărtă în susul căii Văcăreşti, urmat la distanţă de ceilalţi doi.

(HARALAMB ZINCĂ, S.S.F., p. 173)

320. Mesajul duşmanului a fost interceptat şi de un tînăr de la Cooperativa Progresul.

(Ib., p. 180)

321. Deruta mea era întreţinută de declaraţiile lui Petre Panaitescu care-l înfăţişa pe Mirschi ca pe o căpetenie a bandei.

(Id., T.C.D., p. 231)

322. Duşmănit vei fi de toate făr' a prinde chiar de veste.

(MIHAI EMINESCU, P., p. 147)

323. Şi trestia se rupe sau poate să fie atinsă de trăsnet.

(GEORGE CĂLINESCU, S.N., p. 54)

324. E muncit de gînduri care-l fac să nu mai vadă înaintea ochilor nici pe cei mai răi duşmani din viaţă.

(N. BASSARABESCU, U.O.T.F., p. 115)

325. Şuvoaiele primăverii spumegau în şanţurile săpate de ele.

(EMIL GÎRLEANU, S.A., p. 227)

326. Nici o priveliştе nu se mai deschidea ochilor noştri, căci eram din toate părţile împresuraţi de pădurile posomorîte ale poalelor Hălăucei.

(CALISTRAT HOGAŞ, O., p. 116)

327. Era un fel de dejun adus de către strămunii noştri din Polonia.

(B.P. HASDEU, S.A., p. 154)

328. Acolo i s-a acordat, de către partidul clasei muncitoare şi de către guvernul nostru, lui Mihail Sadoveanu înaltul titlu de Erou al Muncii Socialiste.

(***, O.S., p. 69)

329. Bătrîna e duşmănită de moarte atît de ginerele, plictisit să-i aştepte pieirea, cît şi de fata adoptivă, umilită de amintirea vechii ei obîrşii.

(Ib., p. 211)

330. [...] Cît mai încolo, numai iaca fîntîna grijită de dînsa era plină pînă-n gură cu apă limpede cum îi lacrima, dulce şi rece cum îi gheaţa.

(ION CREANGĂ, A.C.P.P., p. 99)

331. Cu o mînă îl respinge,
Iar se simte prinsă-n braţe
De-o durere, de-o dulceaţă
Pieptul, inima-i se strînge.

(MIHAI EMINESCU, P., p. 73)

332. Erau bieţii vecini robiţi şi puşi în fiare de răposatul armaş, care zăceau aruncaţi în fundul pivniţelor cetăţuii sale, şi acum, în mijlocul nopţii, îşi scuturau dureroasele lor lanţuri.

(ALEXANDRU ODOBESCU, P., p. 5)

333. Prin lumina estompată
De mătasa unui nor.

(GEORGE TOPÎRCEANU, P., p. 97)

334. Acest miliard e băgat în buzunar de cîţiva escroci care constituie un consiliu de administraţie şi clientela lor.

(CAMIL PETRESCU, P.P., p. 214)

335. Într-o dimineaţă [...] procurorul fu trezit de cîteva lovituri, care făcuseră să zbîrnîie cercevelele de la fereastră.

(AL. CAZABAN, C.S., p. 216)

336. Constantin [...] a pus să se încălzească ceva din bucatele aduse de Frusina pe furiş.

(GALA GALACTION, L.A.V., p. 123)

337. Călăuziţi de chibzuială şi îmbărbătaţi de îndrăzneală, ieşirăm la lumină.

(CALISTRAT HOGAŞ, P.D.M., p. 120)

338. Ca să iasă chipu-n faţă
Trandafiri aruncă tineri,
Căci vrăjiţi sînt trandafirii
De-un cuvînt al sfintei Vineri.

(MIHAI EMINESCU, P., p. 66)

339. Suflet îmbătat de raze şi d-eterne primăveri.

(Ib., p. 22)

340. Dar îmi vei zice: „Pentru ce să nu combatem erorile răspîndite în public de reaua credinţă sau de fanfaronada unora?“

(ALEXANDRU ODOBESCU, P., p. 170)

341. Casa văduvei era ascunsă de garduri înalte [...] şi argatul simţi o teamă ciudată cînd păşi, însoţit de căruţaş, în curtea rece ca lăcaşul unui mort.

(AL. CAZABAN, C.S., p. 207)

342. Bătrînul Sinan însuşi, tîrît de ai săi şi în graba fugii sale, fu călcat în picioarele cailor şi apoi, împuns de suliţa unui ostaş român căzu călare de pe pod în baltă...

(NICOLAE BĂLCESCU, R.S.M.V., p. 107)

*d) COMPLEMENTUL SOCIATIV

343. Cu Ioan Corvin, fiul nelegitim al lui Matia, şi cu cei doi copii ai săi, s-a stins linia directă a familiei Huniazilor.

(***, M. I. nr. 7/'67, p. 35)

Scanned with OKEN Scanner

344. Însă, odată cu Cocostîrcul albastru şi cu dimineţile acelea de primăvară, magică, poezia scrisului lui Mihail Sadoveanu ne-a devenit evidentă.

(***, M, p. 3)

345. Promotor, împreună cu Mihail Kogălniceanu, Alecu Russo şi Costache Negruzzi, al curentului istorico-popular, Vasile Alecsandri a militat, în toată activitatea sa, pentru o literatură autentic naţională, scrisă în limba vorbită de popor [...].

(***, R.L. nr. 29/'71, p. 6)

346. Apariţia unor complexe instalaţii tehnologice, odată cu impetuoasa dezvoltare a tehnicii mondiale, a pus probleme noi şi dificile specialiştilor care se ocupă de reglarea automată a proceselor industriale.

(***, T.Ş.A., p. 77)

347. Ne-am dus la ţară, unde tatăl meu, în tovărăşie cu un frate al mamei şi cu altă rudă, am luat în arendă o moşioară.

(GARABET IBRĂILEANU, A.C.A., p. 241)

348. Se poate spune că odată cu Mihai Eminescu un om nou apare pe tărîmurile culturii noastre.

(TUDOR VIANU, S.R., p. 33)

349. Nu este, desigur, o întîmplare că toate aceste momente muzicale sînt asociate în poezia lui Eminescu cu nişte clipe de diminuare a cunoştinţei de sine, cu un fel de coborîre din starea personalităţii lucide, construită şi stăpînă pe destinele ei.

(Ib., p. 265)

350. Alături de estetician stă criticul literar.

(Ib., p. 333)

351. Ar fi bine dacă ţi-ai lua un concediu şi ai pleca undeva... Cu mine sau fără mine, n-are importanţă.

(HARALAMB ZINCĂ, M.V.B.M., p. 20)

352. El a afirmat că m-a văzut împreună cu Celaru, îndreptîndu-mă spre pădure.

(Ib., p. 104)

353. Pumnul meu l-a nimerit între ochi. S-a rostogolit cu scaun cu tot.

(Ib., p. 109)

354. Cu cei primiţi data trecută sînt trei sute de dolari, spuse el, punînd hîrtiile noi-nouţe pe masă...

(Id., S.S.F., p. 72)

355. Odată cu el, dispăru şi o casetă.

(Ib., p. 106)

356. Cînd s-a mai potolit puţin zarva, nea Grigore Dogaru, care tocmai plecase de la frizer, aflînd ce se întîmplase, propuse ca atît mătuşa Brînduşa cît şi nea Sava Frangulea, împreună cu cei care fuseseră martori, să plece imediat la circumscripţia de poliţie ca să înainteze o plîngere.

(THEODOR CONSTANTIN, F.M.C., II., p. 13)

357. Austriecii, după ce-şi luaseră morţii, şi pe ai lor şi pe sîrbi, într-unul din vagoanele care adusese pe pionieri şi prizonieri, şi care acum pleca spre Semendria să mai aducă oameni şi materiale, se bucurau laolaltă cu nemţii şi cu prizonierii chiar, că le-a căzut în mînă, cînd nici nu se aşteptau, atîta belşug de carne.

(Z. STANCU, J.M., p. 108)

Scanned with OKEN Scanner

358. Prizoniera se refugiase împreună cu Philippe în curtea mare, interioară.
(CONSTANTIN CHIRIȚĂ, C.F.A., p. 111)

359. Uriașa cabană, cocoțată temerar deasupra vechiului burg, cu toate camerele, cu toate paturile, cu restaurantul, bucătăria, holurile și sălile de distracție, dar mai ales cu spațiile albe și cu pîrtiile de schi dimprejur, fusese reținută pentru elevi, ca în fiecare an la începutul primei vacanțe și înaintea sărbătorilor de iarnă.
(Id., T.A., p. 5)

360. Între țăranii fruntași care au luat parte împreună cu boierii, cu episcopii și cu mitropolitul țării la Divanul Ad-hoc din Moldova, era și moș Ion Roată[...]
(ION CREANGĂ , A.C.P.P., p. 91)

361. În altă zi ne trezim că iar vine părintele la școală cu moș Fotea, cojocarul satului, care ne aduce dar de școală nouă un drăguț de bicișor...
(Ib., p. 4)

362. Mi-e dor de tine cea de ieri
Și iar visez că sînt cu tine
(ST. O. IOSIF, V., p. 163)

363. Cucoșul alb, cu găinile lui, ieșise pe tăpșanul de din dosul casei, la scurmat.
(EMIL GÎRLEANU, S.A., II., p. 92)

364. La o depărtare de douăzeci de kilometri de oraș, vînam, într-o toamnă, împreună cu un tovarăș.
(AL. CAZABAN, C.S., p. 245)

365. În sfîrșit, mai merge Harap Alb cu fata împăratului cît mai merge, și de la o vreme ajunge și el la împărăție...
(ION CREANGĂ, A.C.P.P., p. 93)

366. Pe urmă îi povestea lui Apostol cum, la intrarea oștirilor române, autoritățile l-au ridicat și, împreună cu trei țărani fruntași, l-au transportat în Țara Ungurească [...]
(LIVIU REBREANU, P.S., p. 102)

367. Visătoare trece-o fată
Cu un plutonier major.
(GEORGE TOPÎRCEANU, P., p. 97)

368. Harap Alb atunci încalecă, și calul, nechezînd o dată puternic, zboară cu dînsul.
(ION CREANGĂ, A.C.P.P., p. 134)

369. Turma sosise de la pășune și odată cu ea sosi curînd și noaptea.
(CALISTRAT HOGAȘ, O., p. 229)

370. Deodată, neașteptat, la capătul punții s-a arătat Filip cu Bozan în brațe.
(ALEXANDRU SAHIA, U.V., p. 30)

371. Unde ești, copilărie,
Cu pădurea ta cu tot?
(MIHAI EMINESCU, P., p. 31)

372. Pe urmă, cu argații și vătafii și administratorul trecu la grajduri, la șoproane, la ocoale și la hambare, să socotească din ochi convoaiele care trebuiau să plece [...]
(CEZAR PETRESCU, Î., p. 119)

Scanned with OKEN Scanner

373. Pădurile toate sînt brăcuite. Dă-le dracului, cu iepuri cu tot.

(AL. CAZABAN, C.S., p. 230)

374. Cu prietenii lui de chef deci o fură de acasă, ducînd-o în palatul său de la Cenghilchiori [...]

(C. GANE, T.V.D.D,I—II, p. 58)

375. Împreună cu soţul ei, Smaranda doamna a părăsit carantina de la Galaţi în ziua de 23 iulie 1834.

(Ib., p. 132)

376. Iar eu străbat buceagul des
Cu gîndurile mele.

(GEORGE TOPÎRCEANU, V.P., p. 20)

e) COMPLEMENTUL CIRCUMSTANŢIAL DE TIMP

377. Pînă a nu ajunge la această poartă misterioasă, viaţa mea şcolară se dezvoltase normal.

(MIHAIL SADOVEANU, N.F., p. 32)

378. Pe la miezul nopţii se despărţeau cu dragoste şi cu voie bună.

(Al. VLAHUŢĂ, V.P., p. 145)

379. Dunăreanu cîteodată avea ideea bună de a cere, de grabă şi la timp potrivit, gazdei noastre, trei pahare de ceai.

(MIHAIL SADOVEANU, N.F., p. 134)

380. Înainte de tratatul de la Adrianopol, acum un veac şi mai bine, întreaga populaţie rurală a principatelor era îmbrăcată de mîna gospodinelor, iscusite în meşteşugul de ţesut inul, cînepa şi lîna.

(Id., A.U., p. 186)

381. După mulţi ani de despărţire, mutîndu-mă şi eu din Iaşi la Bucureşti, am reînviat acolo, în Rosetti, triumviratul lui Cezar şi Păstorel, în formaţia din strada Romană.

(DEMOSTENE BOTEZ, M., p. 266)

382. Cu cîţiva ani mai înainte, în 1861, poetul George Creţeanu, ocupîndu-se într-un articol din „România literară" de mişcarea literară din anul acela şi referindu-se şi la unele din fabulele „ingenioase" ale lui Donici, îl numea pe acesta „respectabilul nostru fabulist".

(***, L.L nr. 16/'68, p. 63)

383. În cursul primului război mondial, în urma unor convenţii încheiate între guvernele aliate român şi rus, autorităţile româneşti au evacuat în Rusia un important număr de întreprinderi şi instituţii din Bucureşti, Galaţi, Iaşi etc...

(***, M.I., nr. 7/'67, p. 13)

384. Ajuns în Africa, voiajul de agrement capătă aspectul unei temerare expediţii.

(***, R.L., nr. 30/'71, p. 29)

385. Ajuns ministru de instrucţie, Maiorescu îl invitase să-şi treacă repede doctoratul în filozofie, pentru a-l numi profesor la Universitatea din Iaşi.

(EUGEN LOVINESCU, M.B., p. 93)

386. În viaţă, de foarte puţine ori ştii mai dinainte ce ai să faci şi ce ai să vorbeşti, şi mai niciodată ce ai să simţi şi ce ai să gîndeşti.

(GARABET IBRĂILEANU, A., p. 207)

Scanned with OKEN Scanner

387. În jurul anului 1830 și mai ales după această dată, cînd se desfășoară activitatea lui literară, existau scriitori învățați, la curent cu literatura marilor țări de cultură.

(TUDOR VIANU, S.R., p. 1)

388. Și-n ora cea de pace, de sfîntă liniștire,
Ființă mult iubită ce-n lume te-ntîlnesc
De cît oricînd, atuncea mai mult eu te slăvesc,
La tine se-ndreaptă cu drag a mea gîndire.

(VERONICA MICLE, P., p. 36)

389. După o bucată de drum, prinse și el gust de vorbă.

(HARALAMB ZINCĂ, M.V.B.M., p. 27)

390. Lucian își încheie cercetările și înainte de a prezenta raportul, mai citi o dată concluziile.

(HARALAMB ZINCĂ, S.S.F., p. 14)

391. Acum o săptămînă mi-a mărturisit că era s-o calce un camion, că ea și-a dat seama că este în pericol și cu toate astea a stat în mijlocul străzii și n-a avut putere să fugă spre trotuar.

(P. SĂLCUDEANU, M.M., p. 27)

392. În ziua următoare, de dimineață, căpitanul Lucian primi un raport laconic [...]

(HARALAMB ZINCĂ, M.V.B.M., p. 36)

393. Într-un răstimp scurt, nici o jumătate de oră, inginerul Aman îi demonstrase cît e de ingenios, cîte metode interesante de repliere cunoaște.

(Ib., p. 57)

394. Pe cît am băgat de seamă, e și cărturar și, poate, cîndva, și-a aduce aminte și-a scrie, ca să se afle de cîte pătimește lumea sărmană.

(M. SADOVEANU, N.F., p. 407)

395. Privind-o și găsind-o mai frumoasă ca niciodată, Stamatiad își zise că nu era un bărbat întru totul lipsit de noroc.

(HARALAMB ZINCĂ, M.V.B.M., p. 62)

396. Aceștia lucrează din primăvară pînă în toamnă, din revărsatul zorilor și pînă în răsăritul stelelor, iar toamna, potrivit învoielii, țăranul îi cară arendașului partea acestuia la hambar sau la gară[...]

(ION LUCA CARAGIALE, O., II, p. 254)

397. Pe aici cînd plouă, plouă îndesat,
Nu ține ca la noi un ceas ori două,
Că ziua plouă, plouă pe-nserat,
Și cînd se crapă iar de ziuă, plouă
În faptul zilei, streșinile plîng.

(GEORGE TOPÎRCEANU, V.P., p. 220)

398. Atunci, fiul împăratului se puse la pîndă o săptămînă întreagă; noaptea pîndea și ziua se odihnea [...]

(PETRE ISPIRESCU, B.L.S., p. 96)

399. Odată, vara pe aproape de Moși, mă furișez din casă și mă duc, ziua miaza-mare, la moș Vasile, [...]

(ION CREANGĂ, A.C.P.P., p. 42)

400. De mai bine de un an de zile nu mai știe nimic de dînsa.

(HARALAMB ZINCĂ, S.S.F., p. 88)

Scanned with OKEN Scanner

401. Aşa se munci biata noră pînă după miezul nopţii, dar despre ziuă, somnul o doborî şi adormi şi ea între pene, caiere, fusele cu tort [...]

(ION CREANGĂ, A.C.P.P., p. 187)

402. Ne scoală dis-de-dimineaţă toaca, această trîmbiţă sfîntă de chemare a mînăstirilor.

(EMIL GÎRLEANU, S.A., II., p. 224)

403. Din cînd în cînd desprinsă din bolta cea profundă
O stea albastră cade şi-n spaţiu s-acufundă.

(VASILE ALECSANDRI, M., p. 167)

404. Şi ziua şi noaptea pe lună
Priveam ca la teatru, madam!

(GEORGE TOPÎRCEANU, O.,I., p. 115)

405. Iar Mihai Viteazul, după două ceasuri
Nalţă-o mînăstire şi trei parastasuri.

(Ib., p. 170)

406. Pe urmă am auzit că s-au despărţit imediat după căsătorie.

(GARABET IBRĂILEANU, A., p. 25)

407. O oră să fi fost amici,
Să ne iubim cu dor,
S-ascult de glasul gurii mici
O oră, şi să mor.

(MIHAI EMINESCU, P., p. 128)

408. Poate de mult s-a stins în drum,
În depărtări albastre,
Iar raza ei abia acum
Luci vederii noastre.

(Ib., p. 162)

f) COMPLEMENTUL CIRCUMSTANŢIAL DE LOC

409. La Talleyrand are loc prima întîlnire între Napoleon şi M-me de Staël.

(MANOLE NEAGOE, N., p. 64)

410. Au rămas între ei şi între prezent şi trecut numai legături misterioase, cu totul de alt ordin.

(MIHAIL SADOVEANU, C.M.V.A., p. 205)

411. La intrare, pe o podină, deasupra mulţimii îmbulzite, unele din cunoştinţele mele de la căruţele de din dos se arătaseră în straie strălucite şi cu obrajii văruiţi.

(Ib., p. 240)

412. De departe, de la imaşuri, veni o clipă, în înserarea limpede, un boncănit înăbuşit de taur.

(Id., D.P., p. 11)

413. Şi noaptea desculţă vine de departe, din vii roditoare, din viile lunii, cu braţele pline de struguri brumaţi de argint şi viespi pofticioase de aur.

(IONEL TEODOREANU, C.B., p. 138)

414. Intrară pe o portiţă dosnică, într-o curte uriaşă, plină cu brazi aşezaţi în cercuri sau în patrate.

(ION RUSE, M.C., p. 323)

Scanned with OKEN Scanner

415. Toate privirile se îndreptară spre cel rămas în picioare.

(EUGEN BARBU, O.A.S., p. 21)

416. Relaţiile morale, ca şi, ceva mai tîrziu, conştiinţa morală au apărut încă în cadrul primelor comunităţi umane, în procesul practicii sociale, avînd la bază egalitatea şi colectivismul primitiv.

(IONEL ACHIM — TUDOR OLARU, C.S.F., p. 15—16)

417. Din sufletul fierbinte al naţiunii a ţîşnit atunci cutremurătorul strigăt: „Patria în primejdie".

(***, R.L., nr. 7/'67, p. 43)

418. Am scoborît în tăcere pe aiurea, cînd pe nicăieri, cînd de-a dreptul prin iarbă şi buruiene, care-i împiedecau mersul şi striveau căderea elegantă a rochiei.

(GARABET IBRĂILEANU, A., p. 133—134)

419. În infinitul timpului şi al spaţiului, ne-am întîlnit în aceeaşi nebuloasă, în acelaşi sistem solar, în aceeaşi planetă, în acelaşi secol, în aceeaşi generaţie, în aceeaşi ţară [...]

(Ib., p. 207)

420. — Doamne! Ce bine trebuie să fie să te afli pe unul din vapoarele astea care alunecă pe mări, spre alte ţărmuri, spre alte lumi!

(PANAIT ISTRATI, C.C., p. 11)

421. În primul caz mişcarea conştiinţei tinde către periferie, către forme variate şi din ce în ce mai îndepărtate de centralitatea prezentului nostru [...]

(TUDOR VIANU, S.R., p. 32)

422. Atitudinea spirituală a lui Eminescu nu se va mai orienta niciodată de aici înainte către viitor şi către civilizaţie. Ea se va îndrepta pururi către trecutul istoric şi către acel an istoric al basmului.

(Ib., p. 263)

423. Peste drum de poarta dosnică a Liceului Naţional — ieşirea şi intrarea elevilor, sub streaşina unei case, era dugheana lui Notki.

(IONEL TEODOREANU, T.M., p. 7)

424. Neobosite-aleargă în lumină
Albinele zburînd din loc în loc,
.....

(DIMITRIE ANGHEL, P., p. 81)

425. De-aceea venim de departe acum
Atraşi de duioasa chemare,
Venim să vedem de mai arde sub scrum
O flacără-n sfintele-altare...
Venim după raza căzută în drum,
Pe urma lui Ştefan cel Mare!

(Ib., p. 235—236)

426. Un miros straniu de albeaţă respirau pereţii văruiţi şi se cernea în unde subţiri pe măsuţa cu trei scaune dintre ferestre, pe soba de teracotă din colţ, pe noptiera de la căpătîiul patului şi chiar pe jilţul de paie în care veghea sora de caritate Dafina, [...]

(LIVIU REBREANU, A.E., p. 9)

427. Jos, la capătul treptelor, de-a dreapta şi de-a stînga stăteau de pază doi lei din marmoră, ale căror coame, din cauza ploilor şi intemperiilor, deveniseră verzui.

(THEODOR CONSTANTIN, F.M.C., II, p. 106)

Scanned with OKEN Scanner

428. Sub dealuri amurgește zarea
Se-ntunecă prin văi cărarea
Și-i umbră peste sat.

(GEORGE COȘBUC, B.I., p. 250)

429. Zboară mierlele-n tufiș
Și din codri noaptea vine
Pe furiș.
.....
Și cu poala prinsă-n brîu
Vin cîntînd în stoluri fete
De la grîu.

(Ib., p. 33)

430. Șopîrlele verzi și cenușii, din chiparoși
Se uită la tine, șopîrlă
Albă, cum coși
Pe mal cu piciorul în gîrlă.

(TUDOR ARGHEZI, V., p. 108)

431. Suiam acum; o costișă lină, într-o înfundătură, rămînea la stînga, în urmă. La dreapta noastră deodată răsări un tăpșan larg, între muncele. În fund, pe clina unui muncel, pe iarba arsă, ședeau într-o rînă două cruci de piatră.

(MIHAIL SADOVEANU, O. 8, p. 102)

432. O improvizare de bîlci, pe șoseaua care vine de la Piatră, trece prin mijlocul satului, strîmbă, șerpuind printre rîpi și se duce la Tîrgu-Neamțului, înconjurată de singurătăți.

(GARABET IBRĂILEANU, A., p. 1)

433. La mijloc de codru des
Toate păsările ies
Din huceag de aluniș
La voiosul luminiș.

(MIHAI EMINESCU, P., p. 193)

434. În vaduri ape repezi curg
Și vuiet dau în cale[...]
Pe malul apei se-mpletesc
Cărări ce duc la moară
Acolo, mamă, te zăresc
Pe tine-ntr-o căscioară.

(GEORGE COȘBUC, B.I., p. 143)

435. Din răsărit, din miazănoapte, din apus, din miazăzi, de undeva sau de pretutindeni, veneau în răstimpuri și treceau pe fruntea mea ușoare și nevăzute suflări molatece de vînt [...]

(CALISTRAT HOGAȘ, Î.M.N., p. 393)

436. Cînd ajunserăm în poiana Dumbrăvii, caii erau deshămați pe lîngă trăsuri; mai departe masa albă întinsă pe iarba verde; [...]

(Ib., p. 211)

437. Sus la munte, hăt în sus,
Ca loc negru și ascuns,
Mări, haita poposea [...]

(DAN DEȘLIU, P., p. 15)

Scanned with OKEN Scanner

438. După el călcînd cu teamă,
Merg tăcuţii săi prieteni,
Prin sălbatice pripoare,
Pe sub poale verzi de cetini
Pe potecă fără soare.

(GEORGE TOPÎRCEANU, O.I., p. 75)

439. Vasile trase de la şold, din dreapta, cornul, îl duse la gură şi slobozi trei sunete prelungi, îndreptîndu-l spre marginea pădurii, în urmă.

(MIHAIL SADOVEANU, R., p. 16)

440. Am lăsat trăsura jos, pe malul Nemţişorului şi pe cărarea de sub mesteceni, ne-am suit încet la deal.

(GARABET IBRĂILEANU, A., p. 70)

441. Iar vuietu-n neguri pătrunde
Şi-n inima nopţii s-ascunde...

(GEORGE COŞBUC, B.I., p. 241)

g) COMPLEMENTUL CIRCUMSTANŢIAL DE MOD

442. Macedonski reacţionează instinctual, organic, violent la orice piedică filistină în calea visului său poetic, a programului său de viaţă, în ochii săi, suprema crimă.

(ALEXANDRU MACEDONSKI, O.I., p. 27)

443. Reapare aici cu vigoare, în termeni abia literari, unul din punctele nodale ale existenţei sociale şi morale ale lui Macedonski, intrate din nou în conflict pe o temă de esenţă.

(Ib., p. 108)

444. Într-o altă seară, la o discuţie despre literatura modernă franceză, am participat pe neaşteptate cu cîteva observaţii.

(MIHAIL SADOVEANU, A.U., p. 183)

445. Rîzînd, supărat, blînd, mînios, suplu, intransigent, captivant, autoritar, însufleţit de încredere sau chinuit de îndoială, a purtat cu el grija drumurilor de mîine.

(Ib., p. 393)

446. Cîţiva lilieci, îndemnaţi de boarea nopţii [...] se avîntară ameţiţi afară, împrăştiindu-se în adîncurile albastre.

(AL. CAZABAN, C.S., p. 156)

447. Drumul, ca într-o ţară nouă, merge la-ntîmplare, peste ogoare omeneşti, ocolind gropile, făgaşurile şi rovinele.

(MIHAIL SADOVEANU, D.P., p. 319)

448. În catrinţa-i frumos aleasă, în bondiţa întinsă şi zvîcnind pe piept, aşa de curat îmbrăcată ş-aşa de strîns pieptănată în cosiţe, totdeauna ca-ntr-o zi de sărbătoare, se ducea spre casă printre brazii rari, pe costişele înflorite [...]

(Ib., p. 345)

449. Asupra zărilor trandafirii şi violete, asfinţitul pogora tremurător, ca roiuri dese de albine pe piersici înfloriţi.

(IONEL TEODOREANU, C.B., p. 122)

450. Agripina strînse cu entuziasm la piept pe mama ei, schimbînd o mulţime de sărutări cînd pe dreapta, cînd pe stînga obrazului.

(MIHAIL SADOVEANU, C.E.C., p. 119)

Scanned with OKEN Scanner

451. Trecu, fără foşnet, în plumbul jilav de ceaţă şi, mereu fluierîndu-şi ciinii, înaintă spre pădure.

(AL. CAZABAN, C.S., p. 217)

452. Urca anevoie scările către redacţia ziarului, în botfori moltonaţi, ţinînd sub braţ un fel de registru confecţionat de el, cusut gospodăreşte cu sfoară groasă.

(AUREL LEON, U., p. 10)

453. Astfel s-a cimentat prietenia dintre autor şi actor, Caragiale păstrîndu-i lui Vernescu, devenit între timp şi Vîlcea, aceeaşi dragoste pînă la sfîrşitul vieţii sale.

(Ib., p. 11)

454. Ca într-o baie de sînge, soarele ieşea din mare, înroşind marginea norului sub care se strecura grăbit.

(AL. CAZABAN, C.S., p. 233)

455. Ajunsese la aceasta fără voia lui, fără a face exces de zel, fără a se arăta aferat şi important.

(DEMOSTENE BOTEZ, M., p. 208)

456. Din toată infirmeria, plină de elevi bolnavi, cu adevărat bolnav era numai Ibrăileanu.

(Ib., p. 365)

457. Pe pereţi apăruseră, chiar mai mult ca nicăieri aiurea, reproduceri de tablouri celebre, nelipsitul pitecantropus şi multe fotografii cu grupuri de prieteni, făcute vara pe la mînăstirile din Moldova.

(Ib., p. 336)

458. O mare suferinţă fizică, de exemplu, agasantă, meschină, degradantă ca orice suferinţă ţinînd de cîteva celule şi cîţiva microscopici nervi, învie în amintire, curăţită de aluviuni, străvezie, învecinată cu sublimul, îmbietoare aproape.

(ANA BLANDIANA, C.M., p. 151)

459. Bologa îşi zise îndată, fără grijă şi fără şovăire: „Nu face nimic... Voi mai aştepta."

(LIVIU REBREANU, O.A., p. 519)

460. Cernea o ploaie mărunţă şi grasă ca untura topită [...] Prin aerul spălat şi limpezit, însă, tot mai zbîrnîiau cînd şi cînd stropi întîrziaţi, ca nişte boabe scumpe de argint.

(Ib., p. 69)

461. Dulci iluzii, amintiri
Ţîrîiesc încet ca greeri
Printre negre, vechi zidiri.

(MIHAI EMINESCU, P., p. 72)

462. Cu ochii de sînge, cu barba vîlvoi
El zboară şoimeşte.

(GEORGE COŞBUC, P., p. 132)

463. Şi ca nouri de aramă şi ca ropotul de grindeni,
Orizonu-ntunecîndu-l vin săgeţi de pretutindeni,
Vîjîind ca vijelia şi ca plesnetul de ploaie...

(MIHAI EMINESCU, P., p. 140)

464. Învăţătorul îşi puse ochelarii, se sculă în picioare, întinse scrisoarea lîngă lampa atîrnată de grindă şi citi rar, apăsat, bătrîneşte, cu glas tremurat puţin pe alocuri [...]

(LIVIU REBREANU, I., p. 61)

Scanned with OKEN Scanner

465. Vizitiul de pe capră era şi el bătrîn[...] cu o pereche de mustăţi albe ca două caiere.

(MIHAIL SADOVEANU, O., p. 233)

466. Rumen de timiditate
El se uită-n jos posac
Ea striveşte foi uscate...
Merg aşa: cam la distanţă:
El major şi ea minoră.

(GEORGE TOPÎRCEANU, V.P., p. 144)

467. [...]Şi zău, mare pomană şi-a făcut, căci eram flămînzi ca nişte lupi.

(ION CREANGĂ, P.A., p. 66)

468. Am intrat în facultate cu visuri mari, cu ambiţii nemăsurate. Fusesem întotdeauna un bun şcolar. Am trecut primul an de litere cu succes.

(GALA GALACTION, L.A.V., p. 223)

469. Şi Mişu, voios, blînd, luînd poziţie, o salută milităreşte, lovindu-şi călcîiele, ca un ofiţer cu pinteni.

(I.A. BASSARABESCU, L.D., p. 127)

470. Iat-o! Plină despre munte
Iese luna din brădet
Şi se-nalţă-ncet-încet,
Gînditoare ca o frunte
De poet.

(GEORGE COŞBUC, F.T., p. 4)

471. Iată vin cosaşii veseli, se pun rînd sub a lor coasă,
Cîmpul ras rămîne verde ca o apă luminoasă.

(VASILE ALECSANDRI, M., p. 166)

472. Încet, ascultînd, ispitind, a ieşit tiptil-tiptil din curătură.

(EMIL GÎRLEANU, C.D.D., p. 201)

473. El strînge banii mai cu foc.
Şi pleacă beat de mult noroc.

(GEORGE COŞBUC, B.I., p. 71)

474. Aşa era mama în vremea copilăriei mele, plină de minunăţii, pe cît mi-aduc aminte; şi-mi aduc bine aminte [...]

(ION CREANGĂ, A.C.P.P., p. 159)

475. Strîns la piept în scutec ţine
Un copil; şi-n sîrg ea vine,
Vine-n goană.

(GEORGE COŞBUC, B.I., p. 166)

h) COMPLEMENTUL CIRCUMSTANŢIAL DE CAUZĂ

476. Dacă, apucînd pe un drum, ţi-ai rupt un picior, nu regreta că n-ai apucat pe un altul, căci nu ştii dacă nu ţi le rupeai pe amîndouă.

(GARABET IBRĂILEANU, A., p. 213)

477. — Să nu crezi, mă, că de emoţie, că oricît le-ai ticlui tu ca la carte, nu plîng eu de atîta lucru.

(EUGEN LOVINESCU, M.B, p. 105)

Scanned with OKEN Scanner

478. Vorbele lui Schuyler o umplură de o satisfacţie nemărginită, se îmbujoră de plăcere şi de teama de a nu fi surprinsă în sentimentul ei.

(Ib., p. 119)

479. De data aceasta, date fiind legăturile lor de prietenie, vorbeau foarte deschis, examinînd împreună politica europeană cu toată rigoarea şi vigoarea la înălţimea lui Churchill.

(***, D.I., p. 385)

480. Poezia ce mi-ai închinat-o m-a zguduit în toate fibrele simţirii; am plîns cum n-am plîns niciodată; am plîns de bucurie, de emoţie, de fericire că ţi-am inspirat versuri atît de frumoase [...]

(EUGEN LOVINESCU, M.B., p. 131)

481. E spovedania unui om cu o fire ciudată, un violonist căruia de copil i se recunoştea geniul, geniu ce n-avea să se realizeze, din lipsă de voinţă [...]

(Ib., p. 176)

482. Închis în sine, Eminescu nu simţea nevoia comunicării cu oricine şi despre orice.

(Ib., p. 189)

483. Fata care ştia că de făcut treabă nu mai cade coada nimănui, îşi suflecă mînicile, călcă lut şi lipi cuptiorul, îl humui şi-l griji, de-ţi era mai mare dragul să-l priveşti şi porni iarăşi la drum.

(ION CREANGĂ, P.A., p. 148)

484. De-ţi trimit o floare, floarea veştejeşte,
Şi-un rod pîn' la tine pînă ce s-ajungă
Pe drum se usucă de-aşa cale lungă.

(DIMITRIE ANGHEL, P., p. 153)

485. Ţinînd seama că Stamatiad fusese chemat în cîteva rînduri la telefon şi întrebat dacă a primit scrisorile, hotărî să-i pună aparatul sub observaţie.

(HARALAMB ZINCĂ, M.V.B.M., p. 36)

486. Mama Ilinca, de părere de bine, îi trase o toană de plîns pe răvaş.

(AL. VLAHUŢĂ, V.P., p. 134)

487. Între camarazii pictori, Ion Ion era poreclit „Împăratul" sau „Pater noster" nu din pricina unui raport de filiaţiune, ci din pricina supremaţiei fizice, unită cu o indiscutabilă autoritate morală.

(IONEL TEODOREANU, T.M., p. 14)

488. Din cauza aceasta, mai ales, eram şi nu mai eram acelaşi.

(THEODOR CONSTANTIN, F.M.C., I, p. 20)

489. Nimic mai mult nu i-ar fi trebuit următorului — scopul vizitei ofiţerului fiindu-i din capul locului limpede.

(HARALAMB ZINCĂ, M.V.B.M., p. 38)

490. Din pricina luminii scăzute, Lucian nu-i văzu prea bine faţa.

(Ib., p. 49)

491. Îl prefera pe Vasilică altor şoferi, pentru firea sa deschisă, optimistă.

(Ib., p. 56)

492. Odată molipsit de pasiunea căutării de comori, animat de un zel vrednic de o cauză mai bună, am început să sap pe unde vreţi şi pe unde nu vreţi.

(THEODOR CONSTANTIN, F.M.C., I., p. 42)

493. Din pricina lui Pepelea [...], Pavăl mai nu le putea dovedi din cîrpit.

(ION CREANGĂ, A.C.P.P., p. 61)

Scanned with OKEN Scanner

494. Nu vreau să te mai văd suferind din pricina mea.

(CAMIL PETRESCU, U.N.D.Î.N.R., p. 146)

495. Nu plîng că mi-e de Leana teamă;
De ciudă plîng eu numai, mamă [...]

(GEORGE COȘBUC, F.T., p. 70)

496. Din cauza furtunii nu am auzit cînd a bătut de miezul nopții în turnul bisericii sfinților Petru și Pavel.

(THEODOR CONSTANTIN, F.M.C., I, p. 44)

497. Și tocmai din acest motiv suferința din mine, care în nici un caz nu era totuna cu mustrarea de cuget, se împletea cu revolta.

(Ib., p. 49)

498. De frică omul a divulgat numele meu, fiindcă eu am conceput textul „cartușului."

(Ib., II, p. 39)

499. S-ar putea foarte bine să fi dat vreo lovitură și s-o fi șters de frica pușcăriei.

(Ib., p. 110)

500. În minutele rămase pînă la ceasurile opt, bădicul Vasile Lungu se aprinse deodată de o neliniște grozavă, ca și cînd vorbele nespuse de soldat ar fi pătruns într-un chip necunoscut în inima lui.

(ION AGÎRBICEANU, S.P., p. 184)

501. [...] dar pe urmă s-a veselit de venirea mea.

(MIHAIL SADOVEANU, F.J.I., p. 211)

502. [...] că de dureri eu mă izbesc
Și urlu ziua-ntreagă,
Și c-am murit gîndind la ea
Că mi-a fost dragă.

(GEORGE COȘBUC, P., p. 36)

503. Locuința mea de vară
E la țară...
Acolo era să mor
De urît și de-ntristare
Beat de soare
Și pîrlit îngrozitor.

(GEORGE TOPÎRCEANU, O.,I., p. 163)

504. Meargă pictorii la țară,
Ca să piară
De căldură și de praf.

(Ib., p. 166)

505. Din cauza acestei atmosfere, din cauza obișnuinței, din cauză că iubirea nu poate să rămînă eternă.

(GARABET IBRĂILEANU, S.L., p. 156)

506. L-a găsit sub trei grăunțe
Mort de inaniție.

(GEORGE TOPÎRCEANU, O.,I., p. 102)

507. Erau bineînțeles toți scandalizați de furtuna lui Mihai.

(CEZAR PETRESCU, Î., p. 223)

Scanned with OKEN Scanner

508. La vreo săptămînă, două, tînăra împărăteasă, cuprinsă de dor, s-a dus să-şi mai vadă părinţii.

(ION CREANGĂ, P.A., p. 149)

509. Şi abia plecă bătrînul, ce mai freamăt, ce mai zbucium,
Codrul clocoti de zgomot şi de arme şi de bucium.

(MIHAI EMINESCU, P., p. 131)

510. Aş vrea la suflet să vă stîng,
Să rîd de fericit, să plîng.

(G. COŞBUC, P., p. 101)

511. Aleargă de groaza pieirii bătut
Mănîncă pămîntul...
.....
Şi-n ceasul acela Hassan a jurat
Să zacă de spaimă o lună.

(GEORGE COŞBUC, P., p. 144)

512. Ştiu ei că, în clipa aceasta, un muncitor plînge de dragul unei locomotive?

(ALEXANDRU SAHIA, U.V., p. 27)

i) COMPLEMENTUL CIRCUMSTANŢIAL DE SCOP

513. Pentru a-l confisca oarecum şi pentru a-l sustrage atîtor prieteni, spre a mi-l face mai personal — inconştient — i-am dat o denumire a mea: Cezarache.

(DEMOSTENE BOTEZ, M., p. 250)

514. În aceste condiţii, conducerea politică a guvernului din România a luat contact cu exponenţii românilor din Transilvania, în scopul stabilirii unor măsuri în vederea eliberării acesteia.

(***, M.I., nr. 4/'70, p. 26)

515. Vă trimit această scrisoare numai pentru a nu-mi întrerupe obişnuinţa de a vă scrie.

(***, D.I., p. 31)

516. Pentru a dobîndi gloria sau a cuceri, un stat nu ştie nici de odihnă, nici de oboseală, nici de primejdie.

(Ib., p. 36)

517. Pentru a avea cărturari [...] Magistratul sibian a apelat la sfîrşitul secolului al XV-lea la cărturarii români în Scheii Braşovului.

(***, L.L., nr. 16/'68, p. 147)

518. De la Cetinie, Macarie tipograful a sosit în Ţara Românească la invitaţia lui Radu cel Mare pentru înfiinţarea unei tipografii.

(Id., nr. 40/'70, p. 29)

519. Pentru a primi ca răspuns denumirea unei persoane, eventual a unei fiinţe, s-ar pune întrebarea cine, iar ca să aflăm că e vorba de un animal sau în orice caz de un obiect neînsufleţit, s-ar pune întrebarea ce.

(***, R.L., nr. 12/'71, p. 10)

520. Se ducea cu tată-său în munte la făcut ferestrea şi lucra toată săptămîna ca un bărbat pentru nimica toată[...]

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 32)

Scanned with OKEN Scanner

521. De la sfătosul Neculce spre a poposi în dumbrăvile minunate ale lui Sadoveanu şi în munţii lui Hogaş, drumul ne poartă pe urmele lui Alecsandri.

(***, R.L., nr. 30/'71, p. 29)

522. Dar tocmai pentru a putea înţelege şi preţui mai deplin originalitatea fiecăruia dintre aceşti scriitori, [...] a fost nevoie a-i studia în chipul în care măiestria lor stilistică a înmlădiat, a îmbogăţit şi a înălţat limba comună.

(TUDOR VIANU, D.S.A.L., p. 157)

523. Spre bucuria bucureştenilor, primăvara anului 1956 se instăpîni mult prea devreme.

(HARALAMB ZINCĂ, S.S.F., p. 5)

524. Fără îndoială că un om cu asemenea trecut se poate preta la un joc dublu [...] numai pentru bani.

(Ib., p. 124)

525. Spre a evita străzile simandicosului cartier, coboram malul pînă jos, în port.

(THEODOR CONSTANTIN, F.M.C.I., p. 31)

526. De ce nu voi pentru mine, pentru glorie să scriu?
Oare glorie să fie a vorbi într-un pustiu?

(MIHAI EMINESCU, P., p. 132)

527. Herdelea, pentru reluarea şcoalei în primire, se răsese şi se dichisise ca un peţitor.

(LIVIU REBREANU, I., p. 185)

528. Iar cînd începeau mugurii la pomi se duceau să prindă arniciul în zarzăr tot pentru noroc.

(A. BASSARABESCU, U.O.T.F., p. 135)

529. Cît ce auzi de vestea cu finul, hop şi ea la bancă după bani.

(ION AGÎRBICEANU, S. P., p. 31)

530. O văzu cum se ridică sprintenă de la masa unui marinar suedez beat criţă, pentru a se avînta spre dînsul cu braţele larg desfăcute.

(HARALAMB ZINCĂ, S.S.F., p. 43)

531. Poate avea grijă să nu dea peste slujitorii stăpînului său, mergînd cu veste în acelaşi loc unde fusese singur.

(MIHAIL SADOVEANU, F.J., p. 197)

532. La 7 iunie, lîngă Drăgăşani, ei potoliră în sînge frigurile eteriştilor şi apoi se risipiră, pe plaiul românesc, cît în vînătoare după greci, cît după haraci şi după pleaşcă.

(GALA GALACTION, L.A.V., p. 122)

533. Cînd deodată un erete,
Poliţai din naştere,
Peste baltă şi boschete
Vine-n recunoaştere.

(GEORGE TOPÎRCEANU, O., I., p. 101)

534. În mijlocul codrului, într-un luminiş, s-a clădit o bisericuţă în amintirea unei întîmplări cumplite.

(MIHAIL SADOVEANU, H.A., p. 12)

535. Şi-avea o fată, fata lui
Icoană-ntr-un altar s-o pui
La închinat.

(GEORGE COŞBUC, P., p. 43)

Scanned with OKEN Scanner

536. Mihai cugeta în inima sa că împrejurarea cere neapărat vreo faptă eroică spre a descuraja pe turci şi a îmbărbăta pe ai săi.

(NICOLAE BĂLCESCU, R.S.M.V., p. 34)

537. În afară de asta, deoarece ieşise moda sobelor de teracotă scunde, mulţi, pentru a se ţine la pas cu moda, le dărîmau pe cele vechi, înlocuindu-le cu altele, scunde, sau cu cămine.

(THEODOR CONSTANTIN, F.M.C.I., p. 41)

538. Moş Timofte făcu o pauză pentru a-şi zgîndări luleaua şi a-şi iscodi musafirul, apoi mulţumit îşi reluă povestirea.

(CONSTANTIN CHIRIŢĂ, T.N., p. 77)

j) COMPLEMENTUL CIRCUMSTANŢIAL CONDIŢIONAL

539. Ştia că în cazul dezechilibrului nervos al inginerului Stamatiad, îmbărbătările nu aveau o soartă mai bună [...]

(HARALAMB ZINCĂ, M.V.B.M., p. 40)

540. Se ţinea drept, voinicește, nu făcuse burtă şi se vedea judecînd după statura lui atletică, că nu ignora exerciţiile de gimnastică.

(Ib., p. 41)

541. I-am face o mare nedreptate diplomatului nostru reproşîndu-i hotărîrea şi rîvna de a intra cît mai grabnic în slujba noilor stăpîni.

(***, D.I., p. 54)

542. Un altul în locul lui Tic ar fi urmărit cum se împlineşte planul de răzbunare.

(CONSTANTIN CHIRIŢĂ, T.N., p. 45)

543. [...] şi spuneţi negustorilor că eu v-am dat-o cu porunca de a vi se schimba întocmai pe preţul ei. Altminteri va fi vai şi amar de capul lor.

(Ib., p. 71)

544. Eu în locul lui aş fi lăsat fetei celei mici împărăţia.

(Ib., p. 73)

545. Înţeleg la ce vă gîndiţi; judecînd după întrebările ce mi le puneţi, situaţia este destul de serioasă, îşi mărturisi directorul neliniştea.

(HARALAMB ZINCĂ, M.V.B.M., p. 42)

546. Jur să nu trădez nimănui această înţelegere. În caz de neîndeplinire sau de trădare a angajamentului, sînt de acord să fiu pedepsit.

(Ib., p. 51)

547. Nu-i deci vorba de o prietenă, nu-i vorba de o colegă, dar trebuie să fie o fată de vîrsta mea, altfel n-am discuta despre dînsa.

(CONSTANTIN CHIRIŢĂ, C.F.A., p. 39)

548. Găsi că propunerea Angelei ascunde ceva. Altfel nu i-ar fi cerut să se lase consultat de acel prieten al ei, cu studiile făcute în Germania.

(HARALAMB ZINCĂ, M.V.B.M., p. 76—77)

549. Numai prin nedrept ea poate
Pe cei slabi să-i facă treji.

(GEORGE COŞBUC, B.I., p. 179)

550. Numai luptînd Sîngeorzan putea să-şi încurajeze prietenii de arme în luptele din Ardeal.

(DRAGOŞ VICOL, P.D.V., p. 175)

Scanned with OKEN Scanner

551. Fiind înzestrat cu mari destoinicii, el poate să-i fie de mare folos societăţii în mijlocul căreia-şi petrece viaţa, dar vrednic de încredere nu e, căci nu putem niciodată să ştim dacă nu cumva mîine ori poimîine, împins de egoism, de amor propriu, de vanitate ori de ambiţiune, va abuza de destoiniciile sale [...]

(I. SLAVICI, A., p. 5)

552. Citindu-l integral pe Creangă îţi dai seama că peste mijloacele generale, împrumutate de la rapsodul popular, revarsă fără întrerupere darurile sale personale [...]

(I. CREANGĂ., A.C.P.P., Prefaţă, p. 18)

553. Ducîndu-mă ca gîndul, tu mi-i prăpădi, iar de mi-i duce ca vîntul, tu mi-i folosi, căluţul meu, zise fiul craiului.

(ION CREANGĂ, P.A., p. 161)

554. Cred că vom putea liniştit să acordăm şi realismului un dublu sens: de şcoală literară istoriceşte determinată; de atitudine estetică generală, mereu în modificare, păstrînd cîteva permanenţe metodologice, o anume atitudine faţă de real, constantă.

(***, R.L. nr. 42/'71, p. 4)

555. Privită în originile şi structura sa, critica lui Maiorescu apare ca un moment al gîndirii post-revoluţionare.

(TUDOR VIANU, S.R.,II., p. 53)

*k) COMPLEMENTUL CIRCUMSTANŢIAL INSTRUMENTAL

556. Doamna Lucia Sturza Bulandra, înaltă şi impunătoare, m-a privit deodată, cu ochii ei verzi, luminoşi, ieşiţi de sub capul fals al personajului din piesa lui Geraldy.

(PROFIRA SADOVEANU, S.L., p. 155)

557. Pe o scenă mică, împodobită cu drapelul ţării şi cel socialist, ca o aripă roşie, la o masă acoperită cu pînză, stăteau vorbitorii.

(EUGEN BARBU, O.A.S., p. 20)

558. Ciuli urechile şi, fluturînd din cap,
Se depărtă bodogănind.

(AL. VLAHUŢĂ, V.P., p. 79)

559. Renumele acestora, gloria, constituiesc chiar prin durabilitatea lor o garanţie de longevitate şi de interes în timp a memoriilor.

(DEMOSTENE BOTEZ, M., p. 9)

560. Prin sfera ei de cuprindere, o antologie înseamnă şi un act de justiţie literară, de echitate şi de responsabilitate în faţa istoriei.

(I. I. VOICULESCU, C.E.P., p. 5)

561. Modern prin gusturi, prin gîndire, prin rafinare, prin stil de viaţă şi stil literar, prin degustarea comodităţilor pe care le oferă viaţa modernă, civilizaţia.

(DEMOSTENE BOTEZ, M., p. 206)

562. Corespondenţa lui se distinge prin spontaneitate şi prin naturaleţe, prin tonul degajat, de familiaritate, neconstrîns de prejudecăţi ori de ideea că se adresează unui viitor biograf sau editor.

(***, M., p. 177)

563. Se distinsese şi la profesori, nu atît printr-o cunoaştere perfectă a materiilor [...], cît prin spiritul, prin „personalitatea" lui deosebită, printr-un fel propriu

Scanned with OKEN Scanner

de-a ierarhiza valorile vieții, prin considerarea mai presus de toate a unor preocupări în afară de cadrul strict didactic [...]

(DEMOSTENE BOTEZ, M., p. 213)

564. În toată minunata noastră dispoziție, Stere aducea, prin aerul lui auster și teribil de serios, un sentiment de sfială, dacă nu, de-a dreptul, de teamă.

(Ib., p. 283)

565. Educația în familie se realizează astfel ca o influență permanentă, exercitată prin toate faptele, prin atitudinea de fiecare zi a părinților.

(IONEL ACHIM — TUDOR OLARU, C.S.F., p. 223)

566. Ceea ce proletariatul din cele patru răspîntii ale lumii a afirmat prin muncă, prin presă, prin grevă, prin congrese, prin perseverări eroice și adeseori prin moarte martirică înaintează spre noi ca o supremă zi de Paști.

(GALA GALACTION, O.L.N., p. 85)

567. Bărbatul să fie bărbat; să știe ce vrea și să meargă de-a dreptul la țintă; nu cu scări de mătase, cu versuri leșinate, cu suspine și oftări, cu ochi dați peste cap, cu serenade pe la geamuri și cu toată mizeria sentimentală, cu care ne faceți neamul de ocară.

(EUGEN LOVINESCU, M.B., p. 101)

568. Dar a doua zi, duminică, femeile adunate la horă oferă un frumos spectacol cu iile și cămășile lor, cu fotele, cu zăvelcile cusute cu desenuri subțiri și complicate, cu pieptarele de oaie, fără mîneci, cu flori de mătăsuri, cu vîlnicele de pînză subțire și de borangic.

(TUDOR VIANU, S.R.I., p. 94)

569. Tot astfel în Freamăt de codru cucul invocă imaginea iubitei, și din cîntecul lui, din glasul izvorului, din atîtea mărturii ale iubirii trecute se întregește atmosfera de melancolie a pierderii și reamintirii.

(Ib., p. 232)

570. Dacă nu-i poți cuceri inima prin propriile tale mijloace, nu te poate ajuta întreaga omenire cu toată știința ei, cu toată arta ei, cu toată diplomația și cu toate armatele ei.

(GARABET IBRĂILEANU, A., p. 219)

571. Natural, nu vreau să spun cu asta că e de ajuns să apari pe scenă cînd ai talent; vreau să dovedesc că rolul trebuie să i se potrivească autorului, și atunci „studiul" va fi lucrarea detaliilor necesare.

(P. SADOVEANU, S.L., p. 194)

572. Cum se văzu în ulița povîrnită, i se păru că piticul solemn și sublim prin încrederea în nevastă și mai ales prin nevoia de a trăi din ea și prin despărarea, pe care i-o simțise în glas, de a n-o pierde, se așează de-a curmezișul între dînsul și făptura reală a Veronicăi.

(EUGEN LOVINESCU, M.B., p. 101)

573. Cu arma asta, mi-au demonstrat anchetatorii, aș fi tras în Celaru.

(HARALAMB ZINCĂ, M.V.B.M., p. 104)

574. Se împrăștie vorba că el poate face, prin stăruințele lui, să se dea pămînt țăranilor.

(AL. VLAHUȚĂ, V.P., p. 177)

575. Mama, rîzînd, îmi face cu ochiul și mă îndeamnă să servesc pe domnul maior.

(ION LUCA CARAGIALE, M.S., p. 123)

576. După aceea aşază nişte ţepuşi într-însul, îl freacă pe dinăuntru cu cătuşnică, cu sulcină, cu mătăciune, cu poala sfintei Măriei şi cu alte buruieni mirositoare şi prielnice albinelor.

(ION CREANGĂ, A.C.P.P., p. 322)

577. [...]care cărau cu tărăboanţele, care cu căruţele, care cu covăţile, în sfîrşit lucrau oamenii cu tragere de inimă.

(Ib., p. 141)

578. Iară cu capul se lucrează mai greu decît cu sapa şi cu furca.

(IOAN SLAVICI, M., p. 16)

579. Ziua de ieri s-a ţinut după mine, crezînd,
Ca un cîine flămînd,
Că e legată cu ceva, cu vreo curea,
Cu vreo frînghie, de viaţa mea.

(TUDOR ARGHEZI, V., p. 110)

580. Şi-acel rege al poeziei veşnic tînăr şi ferice
Ce din frunze îţi doineşte, ce cu fluierul îţi zice,
Ce cu basmul povesteşte, veselul Alecsandri...

(MIHAI EMINESCU, P., p. 87)

581. Însă tu îmi vei răspunde că e bine ca în lume
Prin frumoasa stihuire să pătrunză al meu nume.

(Ib., p. 143)

582. Şi cîte şi mai cîte nu cînta Mihai Lăutariul din gură şi din scripca sa răsunătoare.

(ION CREANGĂ, A.C.P.P., p. 97)

583. De din vale de Rovine
Grăim, Doamnă, către tine
Nu din gură, ci din carte...

(MIHAI EMINESCU, P., p. 132)

584. — Domnul Georges... îmi zise Florica, făcînd cu stînga mişcarea reglementară de recomandare „Bădia“, domnule Georges, şi cu dreapta făcu spre mine aceeaşi mişcare.

(CALISTRAT HOGAŞ, Î.M.N., p. 35)

585. Cu un băţ de trestie, coana Raliţa loveşte fără milă în ţesături; cu o cîrpă vrăjmaşă apasă şi freacă din răsputeri lemnul şi metalul.

(N. BASSARABESCU, U.O.T.F., p. 128)

586. Din tronu-i se coboară,
Cu mîna semn îi face
Ca-n sus să îl urmeze...

(MIHAI EMINESCU, P., p. 82)

587. Pot fi examinaţi astfel, prin lucrările pe care le fac la dv. [...]

(I. CONSTANTINESCU, D.Î.R.P., p. 233)

588. Prin vişini vîntul în grădină
Cătînd culcuş mai bate-abia
Din aripi şi-n curînd s-alină...

(GEORGE COŞBUC, B.I., p. 250)

589. În straiele lor mohorîte, cu săneţe şi suliţi, răzăşii de la Nistru se zvîrliră la năvală.

(MIHAIL SADOVEANU, N.Ş., p. 21)

590. Iar stropşitul de Ion, cu talanca de la oi, cu cleştele şi cu vătraiul, face o hodorogeală şi un tărăboi de-ţi ie auzul.

(ION CREANGĂ, A.C.P.P., p. 23)

591. Privind cu ochii duşi pe gînduri
Pantoful delicat de bal.
.....
Ai da nebun cu calapodul
În rînduiala asta crudă.

(GEORGE TOPÎRCEANU, P., p. 52—54)

592. Aşa-i, bine zici, don' căprar, mormăi un soldat, izbind cu tîrnăcopul într-un bolovan.

(LIVIU REBREANU, P.S., p. 87)

593. În haina albă, încinsă cu o panglică albastră, era tot ce e o femeie încîntătoare.

(GARABET IBRĂILEANU, A., p. 87)

594. Craiul nostru s-a gătit la poartă
Cu panglici albe ca-n tablouri vechi,
Şi cu zulufi de floare la urechi...

(GEORGE TOPÎRCEANU, P., p. 116)

*l) COMPLEMENTUL CIRCUMSTANŢIAL DE RELAŢIE

595. Aşezarea Florenţei la intrarea în Italia peninsulară a fost un factor apreciabil pentru prosperitatea sa economică, dar şi pentru securitatea ei politică.

(***, D.I., p. 51)

596. După mantaua lui cea mare [...] se vedea că trebuie să fie stăpînul cantonului.

(AL. CAZABAN, C.S., p. 274)

597. Făcu aproape scandal în Muntenia de pe atunci, mai orientală în port şi obiceiuri decît Moldova.

(C. GANE, T.V.D.D., p. 94)

598. În scrierea substantivului şi a adjectivului, cele mai multe greşeli se înregistrează în special în legătură cu folosirea formelor articulate cu articol hotărît enclitic.

(FULVIA CIOBANU — LIDIA SFÎRLEA, C.S.P.C., p. 18)

599. Cele mai multe greşeli de acest fel se înregistrează în legătură cu despărţirea cuvintelor terminate în *i* nesilabic, a unor grupuri de consoane, ca şi în legătură cu felul în care sînt despărţite cuvintele compuse şi cele derivate cu prefixe.

(Ib., p. 60)

600. Cît despre inteligenţa ei, o putem judeca după următoarele rînduri închinate amintirii lui Barbu Ştirbey şi scrise tot cumnatei sale Elena Subin (mai 1869).

(C. GANE, T.V.D.D., p. 275)

601. Din punctul de vedere al mentalităţii şi practicilor unei epoci, şi partea strict personală a autorului din memoriile sale devine interesantă, căci e o mărturie vie, care reconstituie, ca o descoperire arheologică, ceva dintr-o epocă trecută.

(DEMOSTENE BOTEZ, M., p. 7)

602. Şi cum marea problemă a vieţii este moartea, inteligenţii sînt în inferioritate şi în privinţa acestei probleme capitale a existenţei noastre.

(GARABET IBRĂILEANU, A., p. 218)

Scanned with OKEN Scanner

603. Cît pentru doctor, dacă mă veţi întreba, voi avea iarăşi onorul a răspunde că, deşi ar trebui să fie ca la alte băi, aici însă s-a socotit de prisos [...]

(VASILE ALECSANDRI, P., p. 165)

604. [...]; cît despre mine, nu m-am îndoit niciodată de sinceritatea dumitale şi atîta îmi ajunge.

(EUGEN LOVINESCU, M.B., p. 164)

605. În legătură cu o problemă literară specială, acea a sentimentului naturii, istorie literară centrifugală au făcut aceia care au afirmat apariţia acestuia abia în romantism, negîndu-i existenţa în antichitate şi clasicism.

(TUDOR VIANU, S.R.I., p. 32)

606. Descoperirea de la Pietroasa atrăsese atenţia asupra vestigiilor istorice ce puteau fi găsite în pămîntul românesc, şi interesul pentru vechile monumente, trezit de altfel mai dinainte, se intensifică acum.

(Ib., p. 117)

607. Despre legătura esteticii cu critica s-ar putea repeta fără multă exagerare afirmaţia făcută de Im. Kant cu privire la raportul general dintre idee şi intenţie: estetica fără critică este vidă, critica fără estetică este oarbă.

(Ib., p. 316)

608. Cît despre articolul Oratori, retori şi limbuţi din 1902, referindu-se în partea lui negativă la împrejurări întrecute, nu este o lucrare polemică, ci un studiu de stilistică, îmbogăţit cu noi observaţii asupra raportului dintre gîndire şi cuvîntul vorbit, problema esenţială a lui Maiorescu.

(Ib., II, p. 61)

609. Din acest punct de vedere se poate spune că gîndirea socială a lui Maiorescu este un moment al Restauraţiei europene, ajunsă însă pe tărîmurile noastre după ce îşi împlinesc rolul său în Occident.

(Ib., p. 216)

610. Deşi constituiau un corp aparte, din punct de vedere arhitectonic, nu făceau notă discordantă, fiind clădite în acelaşi stil.

(THEODOR CONSTANTIN, F.M.C., II., p. 107)

611. Costea era tînăr, dar avea o nevastă şi mai tînără. De frumoasă, era frumoasă.

(Ib., p. 156)

612. Dar de vorbit, numai Ursu putea să vorbească, Lucia şi Victor nu-şi puteau reţine gîfîitul sonor şi neprefăcut.

(CONSTANTIN CHIRIŢĂ, T.N., p. 63)

613. Era un moşneag lung la vorbă, care povestea istorii mîhnite despre morţi şi despre vii.

(CEZAR PETRESCU, A., p. 10)

614. Cît despre ortoman pare a proveni de la polonezul, cehul şi ucraineanul ort (o monedă) sau de la maghiarul ort (un sfert de florin).

(T. VIANU, S.R.I., p. 103)

615. Ba, zău, cum s-o părăsesc
Cînd ca ea nu mai găsesc,
La obraz ca rupiile,
Ochişori ca murele?

(FOLCLOR)

Scanned with OKEN Scanner

616. Căci azi le semeni tuturor
La umblet și la port.

(MIHAI EMINESCU, P., p. 171)

617. Străin la vorbă și la port
Luceşti făr' de viaţă...

(Ib., p. 149)

618. Mihai însă se feri d-a se apuca în bătălia generală cu dușmanul, dar fu neobosit în hărțuiala armatei și în cuprinderea liniilor de comunicații și proviziilor.

(NICOLAE BĂLCESCU, R.S.M.V., p. 84)

619. Și acum mi se pare că văd aievea pe maica Filofteia: era o femeie de o statură mijlocie, mireană la trup și numai la cap călugăriță.

(CALISTRAT HOGAȘ, O., p. 69)

620. Despre partea închinării, însă, doamne, să ne ierți;

(MIHAI EMINESCU, P., p. 129)

621. Din partea mea dat să-ți fie, dragul tatei, dar nu-i de-a mirare de unde ai să-l iei [...]

(ION CREANGĂ, A.C.P.P., p. 44)

622. Iar hangița iese-n ușă
Bucuroasă de cîștig...

(GEORGE TOPÎRCEANU, B.V.T., p. 25)

623. De folos ori nefolos,
El vrea-ntîi lucru frumos.

(TUDOR ARGHEZI, V., p. 127)

624. Pisicuța, pe de altă parte, nedumerindu-se asupra gălăgiei ce se făcea îndărătul său, întorcea capul din cînd în cînd și împungea cu botul în desagi.

(CALISTRAT HOGAȘ, Î.M.N., p. 246)

625. Cucul sur, că-i meșter mare
La urat și-nchinăciune,
E prooroc, și-ți știe spune
Tot ce-o fi și-o da.

(GEORGE COȘBUC, P., p. 215)

626. Cucoana Catinca era o femeie bună, harnică și cumpănită la minte.

(A. VLAHUȚĂ, V.P., p. 143)

m) COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL CONSECUTIV*

627. Popa, în pat, se liniștește, și povestește cu el de-a mai mare dragul.

(ION AGÎRBICEANU, P., p. 6)

---

*NOTA: În G.A.R.S.R. ed. II compl. circ. consecutiv este încadrat în compl. circ. modal, prezentat sub patru aspecte: modal propriu-zis, modal comparativ, modal de măsură și modal consecutiv. La fel este tratat și în L. ROMÂNA — SINTAXA ȘI STILISTICA — GH. BULGĂR, ed. 1968. Deosebit este tratat în SINTAXA L. ROMÂNE — V. ȘERBAN, ed. 1970 — unde acest complement apare ca un segment diferențiat de cel modal datorită faptului că are „suficiente caracteristici care să-l desprindă de cel modal". Pe această linie s-a mers și în cazul nostru, deși apariția acestui complement este, într-adevăr, o raritate, consecințele acțiunii fiind mult mai ușor reprezentate prin prop. circ. consecutivă.

Pentru recunoașterea acestui complement notăm mai jos părțile morfologice prin care poate fi exprimat:

a) *Loc. adverbiale:* de-a mai mare dragul, de mai mare mila, de mai mare rîsul, de mai mare rușinea etc... b) *Substantive cu prep. de:* de mirare, de minune, de o frumusețe, de moarte etc... c) *Verbe la supin cu prep. de:* de necrezut, de nerecunoscut, de nebănuit, de neîntîlnit, de nemaipomenit, de nemaiauzit, de speriat, de neașteptat, de neîntrecut, de nepresupus, de nespus etc...

Scanned with OKEN Scanner

628. Ş-apoi plîngea mai mare mila
Şi-n nopţi apoi ea s-a pierdut.
(GEORGE COŞBUC, B.I., p. 46)

629. A alergat de speriat pînă a ajuns acasă.
(***, F. nr. 9/'58)

630. Copiii deştepţi ştiu de minune ce însemnează să tăinuieşti cîteodată unele lucruri sfinte.
(N. BASSARABESCU, U.O.T.F., p. 220)

631. Se simţea aşa de bucuros în faţa noului strung, de necrezut.
(***, R.L., nr. 14)

632. Cu noi şedea şi moş Bodrîngă, un moşneag fără căpătîi, însă (vesel) de tot hazul.
(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 61)

633. (Piesele de ornament) Sînt făcute frumos, de minune, la Viena şi sînt mai puţin costisitoare.
(C. GANE, T.V.D.D., p. 142)

n) **COMPLEMENTUL CIRCUMSTANŢIAL CONCESIV**

634. Cu tot zăbunul său gros pentru cojocelul care îi îmbrăţişa cu căldură tot pieptul, de la o vreme însă vînătorul simţi dintîi înfiorări ale frigului.
(AL. CAZABAN, C.S., p. 140)

635. Cu toate acestea slujitorul lui, omul acela mare şi pletos cu înfăţişarea de dulău ciobănesc, făcea semnul cu smerenie dar avea şi el o privire neprietenoasă pe care o păstra numai pentru el.
(MIHAIL SADOVEANU, C.A., p. 25)

636. Istrati a fost nevoit a ceda, cu toată dragostea lui de viaţă.
(AUREL LEON, U., p. 44)

637. Cu toate acestea, ambii, împreună cu profesorul Radu, au fost desemnaţi a da o nouă versiune românească a cărţii.
(Ib., p. 93)

638. Acesta a încercat să-i ţină piept, şi atunci ne-am dat seama că, în ciuda siguranţei sale de la început, a gesturilor sale măsurate, calculate [...], a independenţei sale aparente sau poate chiar a fanatismului său, el era mai slab.
(ALEXANDRU IVASIUC., P., p. 30—31)

639. Proclamă implacabilă victoria, oricît de tîrzie, a luptei proletariatului.
(GALA GALACTION, O.L.N., p. 46)

640. Cu toată dreptatea şi cu toată vitejia acestor apărători, statul român a stăruit în calea prigonirilor atroce şi nu s-a dat învins şi convins decît în faţa forţei.
(Ib., p. 193)

641. În ciuda absurdităţii lor, acuzaţiile de a fi participat la sabatul vrăjitoarelor erau adesea recunoscute de femeile care-şi pierduseră rezistenţa morală datorită închisorii şi torturii.
(***, M.I. nr. 7/'67, p. 40)

642. Omul, şi fără întîmplarea asta, îmi pare destul de dezechilibrat.
(HARALAMB ZINCĂ, M.V.B.M., p. 37)

Scanned with OKEN Scanner

643. — „Aşa-i, dar cine n-are
La noi, cît de sărac,
O floare-n geam, şi-n poartă
O umbră de copac?“

(DIMITRIE ANGHEL, P., p. 141)

644. Într-o bună dimineaţă însă, Rozica nu mai ieşi înaintea răsfăţătorului ei, cu toate strigătele şi fluierăturile lui ademenitoare.

(AL. CAZABAN, C.S., p. 49)

645. Cu toate glumele şi povestirile de vînătoare ale unui tovarăş de al nostru, mă omorîse urîtul [...]

(Ib., p. 210)

646. Nu l-aş fi primit în casă, în clipa aceea, pentru nimic în lume, dacă n-ar fi avut grijă, de la început, să-mi spună că a venit să-mi vestească o vînătoare.

(Ib., p. 246)

647. Prin urmare, un om poate fi bolnav, periculos societăţii, şi, cu toate acestea, să aibă talent.

(I. CONSTANTINESCU, D.Î.R.P., p. 214)

648. Dar surugiul era tare nemulţumit, cu tot bacşişul gras care-l aştepta.

(PANAIT ISTRATI, C.C., p. 43)

*o) COMPLEMENTUL CIRCUMSTANŢIAL OPOZIŢIONAL

649. Pînă şi domnul Spiros Spiratos, pe care nimeni nu-l întrecea în ceea ce priveşte dispreţul faţă de locuitorii de pe strada Mascovalei, contrar obiceiului său, nu se putea abţine să nu exclame în limbajul său împestriţat [...]

(THEODOR CONSTANTIN, F.M.C., II, p. 42)

650. Stavru, contrar obiceiului său, fu scump la vorbă de data asta, ceea ce îi făcu şi mai multă plăcere lui Adrian.

(PANAIT ISTRATI, C.C., p. 17)

651. Ori de cîte ori în societate, în loc de a-ţi da pe faţă ideile şi sentimentele, ai reuşit să spui o vorbă banală, lipsită de orice culoare personală, ai cîştigat o victorie împotriva vulgarităţii.

(GARABET IBRĂILEANU, A., p. 219)

652. În loc de emoţii estetice, aveai repulsiuni.

(I. CONSTANTINESCU, D.Î.R.P., p. 216)

653. Şi-n loc de flori — lacrimi de sînge
Lucind, din vas s-au risipit,
Şi nu ştiu de ce-mi vine-a plînge:
De-atunci mereu parc-ai murit.

(DIMITRIE ANGHEL, P., p. 164)

654. Şi sperînd de-o zi pe alta
Văz că sper tot în zadar
Căci în loc de vreun bine
Chinul meu e mai amar.

(VERONICA MICLE, P., p. 31)

655. În loc de batistă, am dat de lanternă.

(THEODOR CONSTANTIN, F.M.C., I., p. 46)

656. Dacă inginerul Stamatiad, contrar celor declarate ieri, a trăncănit totuşi?

(HARALAMB ZINCĂ, M.V.B.M., p. 38)

Scanned with OKEN Scanner

657. Dar împăratul, în loc de a o primi fericit şi cu braţele deschise, numai ce o zări şi se mînie crunt.

(CONSTANTIN CHIRIŢĂ, T.N., p. 75)

658. În loc de portrete sau tablouri, pereţii erau acoperiţi numai de arme de foc şi de tot felul de săbii şi iatagane.

(AL. CAZABAN, C.S., p. 246)

659. Şi în loc de un chefliu, cu care ar fi putut pînă acum să-şi ispăşească o sticlă din cele aduse de el, dăduse peste un om treaz, care-l scutura cum nu-l scuturase nici taică-său în copilărie.

(CONSTANTIN IGNĂTESCU, D.I.M., p. 23)

660. Domnul Manole Gavrilaş află vestea de la fiica domniei sale şi, în loc de tunet şi fulger, rămase gînditor.

(Ib., p. 111)

661. În loc de răspuns, individul cu şapcă roşie, cu mustăţi de brigand şi cu galoşi de reclamă puse el întrebări repezi şi mînioase.

(CEZAR PETRESCU, A., p. 6)

662. În locul unui repertoriu alcătuit din piese clasice şi originale [...] s-au reluat mai întîi dintre vechile „succese": Fata aerului, Fata cojocarului, Prăpăstiile Bucureştilor [...] premierele originale reducîndu-se la „tabloul naţional" [...]

(IOAN MASSOFF, T.R., p. 50)

663. În loc de haină, purta o flanelă de lînă ţărănească, roşie, nici ea într-o stare mai bună.

(THEODOR CONSTANTIN, F.M.C., II., p. 42

664. Celălalt copil adorat, cercetările balcanice, începură să ia aspecte nouă, romanitatea, în loc de a fi înfrîntă din nou, se dovedi mai tare decît se crezuse în ţară, iar studiile sale predilecte începură să fie prezentate în altă lumină.

(S. PUŞCARIU, C.D.V., p. 38)

*p) COMPLEMENTUL CIRCUMSTANŢIAL DE EXCEPŢIE

665. Vila lui Negoiţă are două camere, iar în curte, în afară de un coteţ pentru păsări, de magazia vopsită cu var şi de un şopron pentru lemne, nu se mai afla nimic.

(PETRE SĂLCUDEANU, S.L., p. 8—9)

666. Iar drumul său plin e de miroase
Afar' de el nu-l ştie-n lume nime.

(MIHAI EMINESCU, B., p. 118)

667. Nu cred că, de-a lungul atîtor milenii, există un lucru care să fi fost mai imperios cerut omenirii decît credinţa în axiome.

(ANA BLANDIANA, C.M., p. 118)

668. Nimic mai curat, mai igienic, mai responsabil decît calitatea de martor.

(Ib., p. 167)

669. „Nici o problemă nu este mai mare şi mai legitimă — arătă el — decît nevoia învăţăturii.

(GALA GALACTION, O.L.N., p. 51)

670. Nu cunoştea nici o altă limbă decît greceşte.

(C. GANE, T.V.D.D., p. 131)

Scanned with OKEN Scanner

671. „Poezia nu poate fi altceva decît suprema expresie a condiției umane: grandoare și mizerie, deci conștiință lucidă a șanselor și a limitelor noastre."

(***, R.L. nr. 1/'71, p. 9)

672. În sălile lungi nu răsună altceva decît zbîrnîitul soneriei, care răspundea în odaia din fund a servitorilor.

(C. GANE, T.V.D.D., p. 224)

673. Cum nu ne puteam gîndi la alt decît la oboseala noastră, ne-am lăsat unii pe scaune, alții pe pat, fără să ne scoatem blănile de pe noi.

(AL. CAZABAN, C.S., p. 256)

674. Dinspre oraș se apropia șovăind umbra unui bătrîn, și acesta nu era altul decît doctorul Zimmberger.

(LEONIDA NEAMȚU, A.C., p. 74)

675. Dar în afară de aceste concluzii epistemologice și metafizice, fenomene ca acelea amintite mai sus, situate la limita psihologiei normale, aveau darul să facă mai sensibile legăturile dintre suflet și sistemul nervos.

(T. VIANU, S.R., II, p. 71)

676. [...]; atitudinea lui în sentimente, în afară de femei, ieșea numai din reflecție; de aceea era și mai solid.

(EUGEN LOVINESCU, M.B., p. 39)

677. Afară de Uniunea Sovietică și de Austria, nici o altă țară europeană nu introdusese contractul colectiv.

(I. CONSTANTINESCU, D.Î.R.P., p. 224)

678. Cu excepția lui Hasdeu, nimeni dintre contemporanii lui Odobescu nu arătase un orizont mai larg al culturii [...]

(TUDOR VIANU, S.R.I., p. 144)

679. În afară de director nimeni altcineva nu știe...

(HARALAMB ZINCĂ, M.V.B.M., p. 40)

680. Acordasem războiului prea puțină atenție și nu mă interesa în viață nimic altceva decît geologia.

(Ib., p. 101)

681. E limpede că identitatea lui Medrea nu putea să fie furnizată altcuiva decît unui singur organ — Serviciul secret —.

(Id., S.S.F., p. 17)

682. Nu doresc altceva, decît o declarație din partea primului ministru că [...] sînt preocupați de îndreptarea soartei lor.

(I. CONSTANTINESCU, D.Î.R.P., p. 251)

683. Pe noi, la Ponoare, ne-a cam ferit Dumnezeu pînă acuma de asemenea corciuri, în afară doar de alde notarele [...]

(CEZAR PETRESCU, A., p. 13)

*r) COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL CUMULATIV

684. Pe lîngă tovarășul din cameră, mai aveam în București un prieten dintre prietenii mei buni de la Iași: Nicușor Beldiceanu.

(MIHAIL SADOVEANU, A.U., p. 134)

685. La Schoenbrunn, în afara unei munci colosale de concentrare a tuturor forțelor disponibile [...], Napoleon observă în treacăt manevrele, paradele unităților de gardă.

(MANOLE NEAGOE, N., p. 168)

Scanned with OKEN Scanner

686. Patriarhul de la Copou, în afară de darul său poetic, are o minte limpede şi înţeleaptă, descurcînd şi disecînd stările actuale ale lucrurilor şi dînd soluţii cuminţi.

(PROFIRA SADOVEANU, S.L., p. 303)

687. Dar afară de acestea să adăugăm că ceea ce Gherea socotea drept un contrast ascunde de fapt o armonie lăuntrică de a cărei posibilitate modelele literare [...] alcătuiesc o limpede mărturie.

(TUDOR VIANU, S.R.I., p. 173)

688. Pe lîngă fixarea insuficientă a unor reguli ortografice încă din şcoală, mai poate fi socotită drept generatoare de greşeli de scriere şi lipsa de preocupare faţă de problemele de ortografie, în general, şi faţă de modificările suferite de normele ortografice, în special [...]

(FULVIA CIOBANU — LIDIA SFÎRLEA, C.S.P.C., p. 13)

689. Azi, cînd la 150 de ani de la naşterea sa stăm să recapitulăm ce a însemnat pentru noi Alecsandri, în afară de toate meritele sale politice şi diplomatice, trebuie s-o spunem sus şi tare că el merită deplin titlul de părinte al literelor române.....

(***, R.L. nr. 29/'71, p. 5)

690. În afara colecţiilor sale publice de antropologie, preistorie şi etnografie, Muzeul găzduieşte un important centru de cercetare şi studiu destinat ştiinţelor umane, beneficiind, în acest scop, de 20 laboratoare. [...]

(***, M.I. nr. 8/'67, p. 15)

691. În afară de Gritti, secolul al XVI-lea cunoaşte încă un curios proiect străin de unire a Moldovei şi Ţării Româneşti.

(Id., nr. 9/'67, p. 23)

692. Pe lîngă interesul artistic [...] clădirea din colţul pieţii centrale a Clujului merită să fie relevată şi datorită faptului că ea a adăpostit prima farmacie a oraşului, înfiinţată în 1573, urmînd în ordinea vechimii celor de la Sibiu, Braşov şi Bistriţa.

(Ib., p. 30)

693. Şi, totuşi simţeam, alături de fericire, ceva dureros, ca un fel de sentiment că fiinţa mea nu-mi este de ajuns pentru evenimentul acesta nemaipomenit.

(GARABET IBRĂILEANU, A., p. 208)

694. Afară de aceasta, simţise că maica Irina, o călugăriţă tînără, cu frumoase însuşiri sufleteşti, la care ţinea nespus de mult, va fi expusă loviturilor celor două mari intrigante.

(DAMIAN STĂNOIU, A.S., p. 40)

695. Pe lîngă faptul de a fi foarte cunoscută, mai avea şi o înfăţişare care impunea respect şi ascultare.

(Ib., p. 73)

696. În afara acestora, scriitorul publicase un număr impresionant de articole în ziare şi reviste, el însuşi socotindu-le, ceva mai tîrziu, la vreo cinci mii.

(CEZAR PETRESCU, A., p. V)

697. Aflăm din teatrul lui Lope, pe lîngă imagini contemporane, şi numeroase altele, reprezentînd o adevărată universalitate umană: episoade mitologice [...] ş.a.

(ION ZAMFIRESCU, I.U.T., p. 348)

698. În afara unor capodopere ale dramaturgiei universale, repertoriul alcătuit de Rosetti a reflectat într-o mare măsură utopia „armoniei sociale" [...]

(IOAN MASSOFF, T.R., p. 13)

Scanned with OKEN Scanner

699. În afară de anunţurile lipite pe toate tabelele de afişaj din oraş, apropiata apariţie a ziarului mai era adusă la cunoştinţă publicului prin diapozitive, la cinematografe [...]

(Ib., p. 116)

700. [...]; pe lîngă inteligenţă, ai şi-o duioşie de copil dezarmat.

(EUGEN LOVINESCU, M.B., p. 155)

701. Pe lîngă dovedirea şi difuzarea ideii, de mare importanţă naţională, a originii latine a limbii şi poporului român şi a continuităţii noastre în Transilvania şi în întreg cuprinsul ţării, din epoca daco-romană pînă azi, reprezentanţilor acestei şcoli le datorăm prima gramatică a limbii române [...]

(***, R.L. nr. 1/'70, p. 10)

702. Mijloacele de caracterizare sînt la acest personaj, în afară de onomastică, repetiţiile unor cuvinte, schilodirea lor, confuzia între personaje.

(G. IBRĂILEANU, S.L., p. 138)

703. În afara articolului de fond şi a ştirilor externe din pagina a patra, şi în celelalte pagini, sub o formă sau alta, erau inserate note, informaţii scurte cu caracter cultural [...]

(TUDOR VIANU, S.R.I., p. 117)

704. Pe lîngă limba populară curentă, sub multiplele ei aspecte, o importanţă primordială a acordat-o Sextil Puşcariu, în studiile lui, limbii literare.

(***, R.L. nr. 11/'71, p. 10)

Scanned with OKEN Scanner

PROPOZIŢII ANALIZATE

SINTACTIC ŞI MORFOLOGIC

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

***705.** Caracterul impersonal al liricii lui Blaga, ori procesul treptatei sale impersonalizări au apărut destul de clar unor contemporani.

(L. BLAGA, H.C.V., p. XXVII)

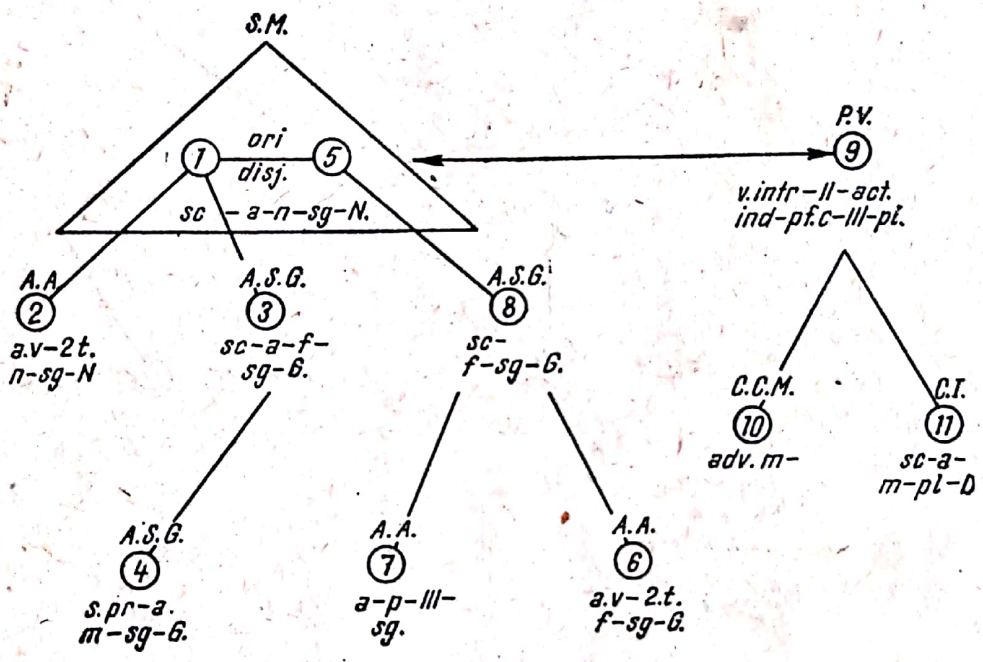

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

706. Sînt remarcate atît individualismul, dualismul moral, refractarismul, insolenţa religioasă, spiritualizarea iubirii, cît şi vigoarea, gingăşia, umorul.

(***, R.L. nr. 42/'71, p. 7)

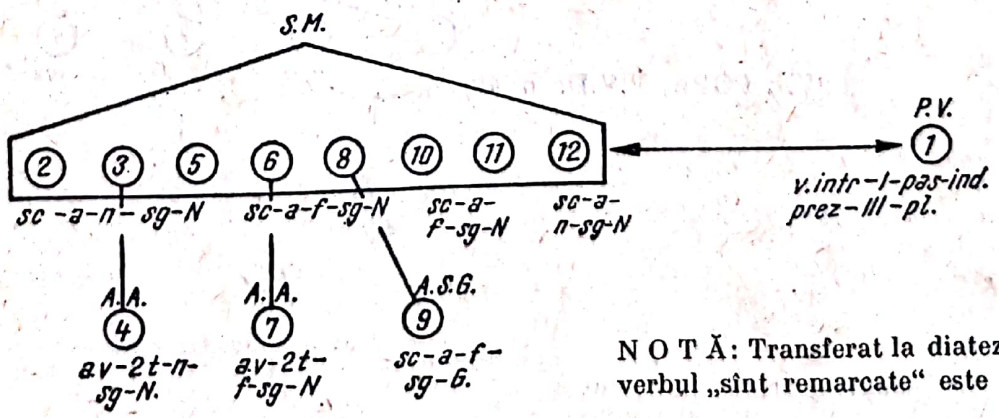

N O T Ă: Transferat la diateza activă, verbul „sînt remarcate" este tranzitiv.

* Acest asterisc marchează textele (schemele) destinate doar candidaţilor pentru înv. superior cu profil filologic.

707. Intenţia ministrului de interne de a numi în posturile de notari comunali licenţiaţi în drept aduce în discuţie starea de înapoiere a satelor româneşti.

(I. CONSTANTINESCU, D.Î.R.P., p. 358)

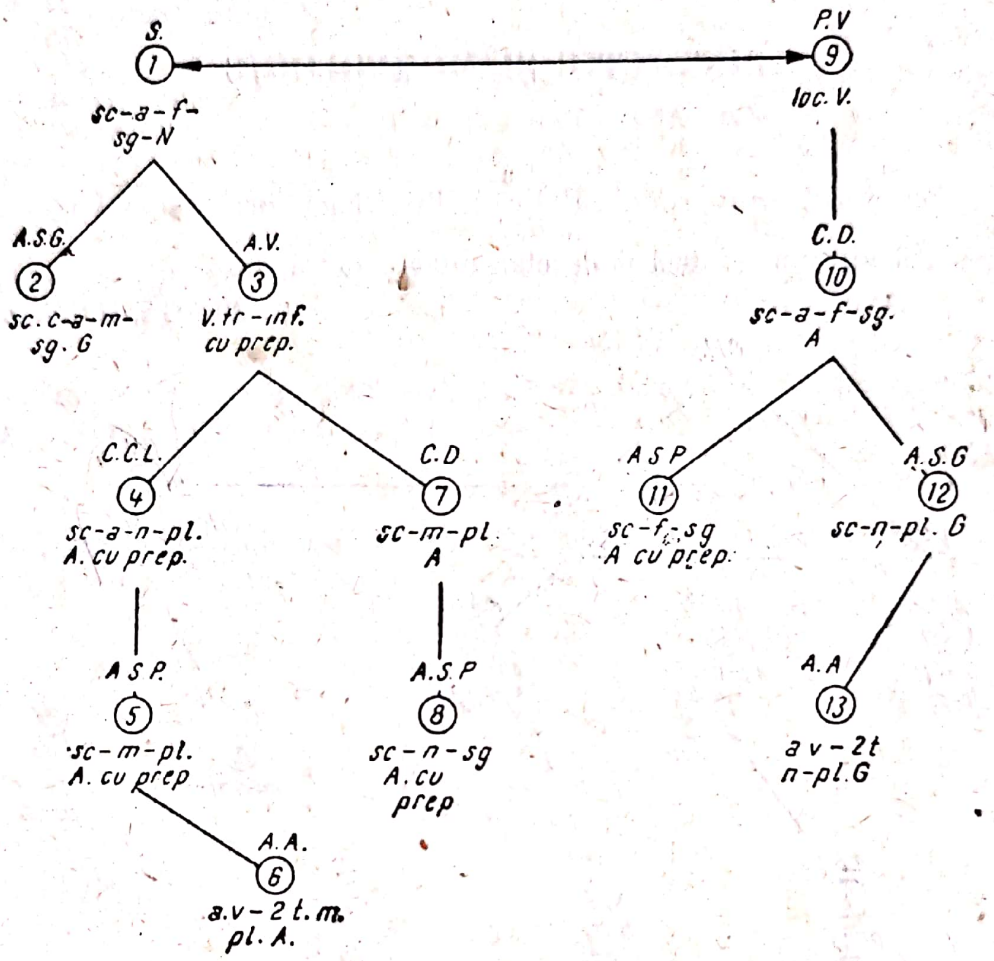

708. Nemîncat şi nedormit de atîta amar de zile, cu barba crescută pe obrazul pământiu, ajunsese acum o arătare de vis bolnav.

(V.I. POPA, V.V.D., p. 49)

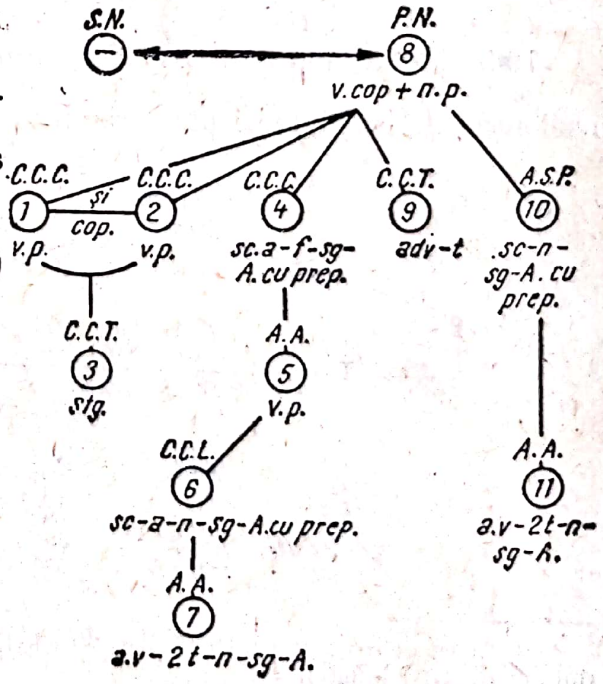

NOTĂ: C.c. cauzale nr. 1 şi 2 sînt exprimate prin verbe la gerunziu — diateza pasivă — cu verbul aux. „fiind" subînţeles.

*709. Ionel sosise în oraş cu zece ore înaintea lui Tic, încărcat de veşti şi de enigme.

(AL. CHIRIŢĂ, D.B.C., p. 59)

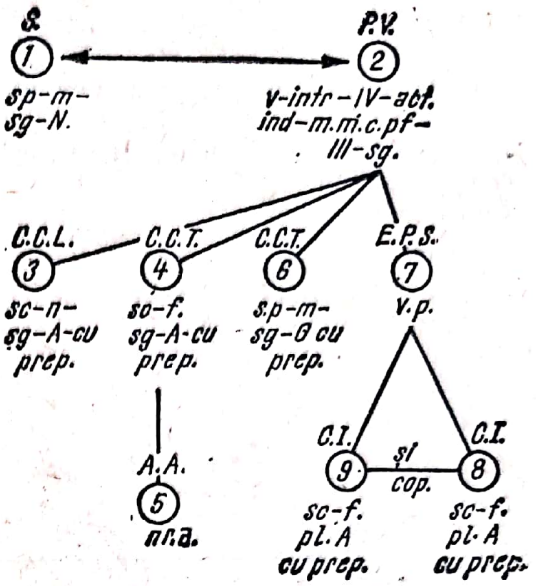

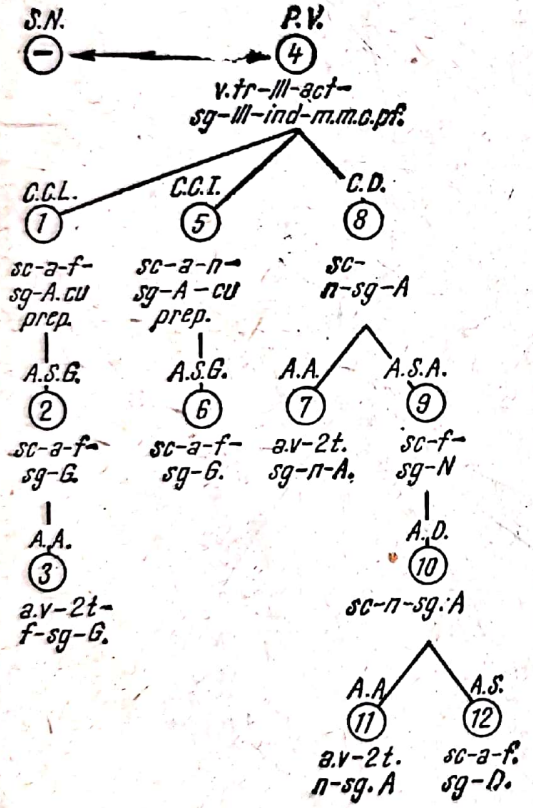

710. În cartea inimii stinghere
Scrisese cu amarul vieţii
Năpraznicul cuvînt „durere“,
Zăbranic negru tinereţii.

(I. MINULESCU, B.M., p. 34)

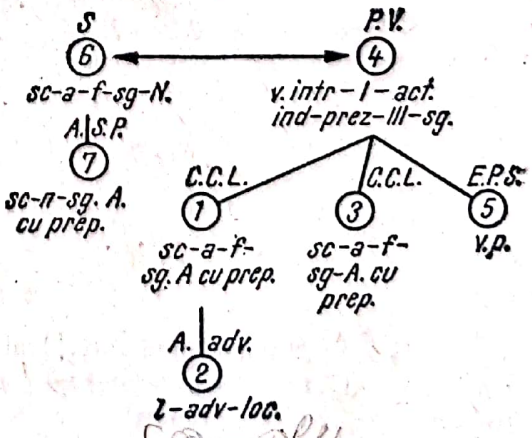

*711. Pe poliţa din dreapta, pe o farfurie stă uitată o bucată de caşcaval.

(E. GÎRLEANU, C.D.D., p. 65)

*712. Pretenţia criticului e nu de a slei obiectul cercetării, ci de a desfăşura înaintea privirii cititorului varietatea priveliştilor şi de a-i stîrni în acest fel dorinţa şi plăcerea de a le străbate apoi cît mai des, fără călăuz, dar cu o înţelegere nouă.

(***, R.L. nr. 42/'71 p. 7)

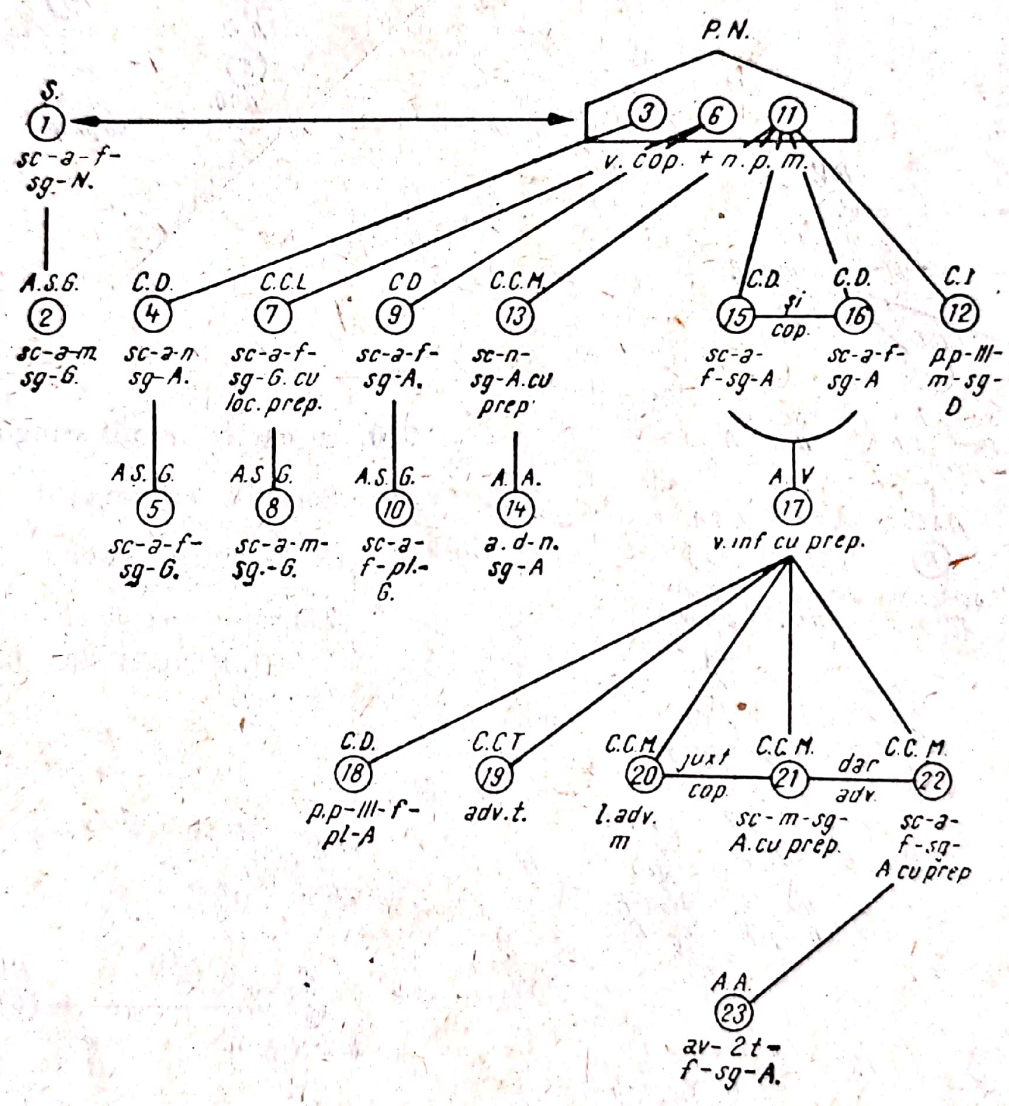

NOTĂ: Numele predicativ multiplu din cadrul predicatului nominal a fost numerotat separat (3—6—11), fiecare stabilind o relaţie aparte cu complementul respectiv. Reversul contragerii acestor nume predicative va realiza, pe planul frazei, trei prop. predicative.

713. Găsim aici pasiune pentru om și pentru adevărurile vieții, precum și o puternică simțire a epocii sale, cu mulțimea ei de suflete, de la cele triste până la cele exaltate.

(I. ZAMFIRESCU, I.U.T., p. 342)

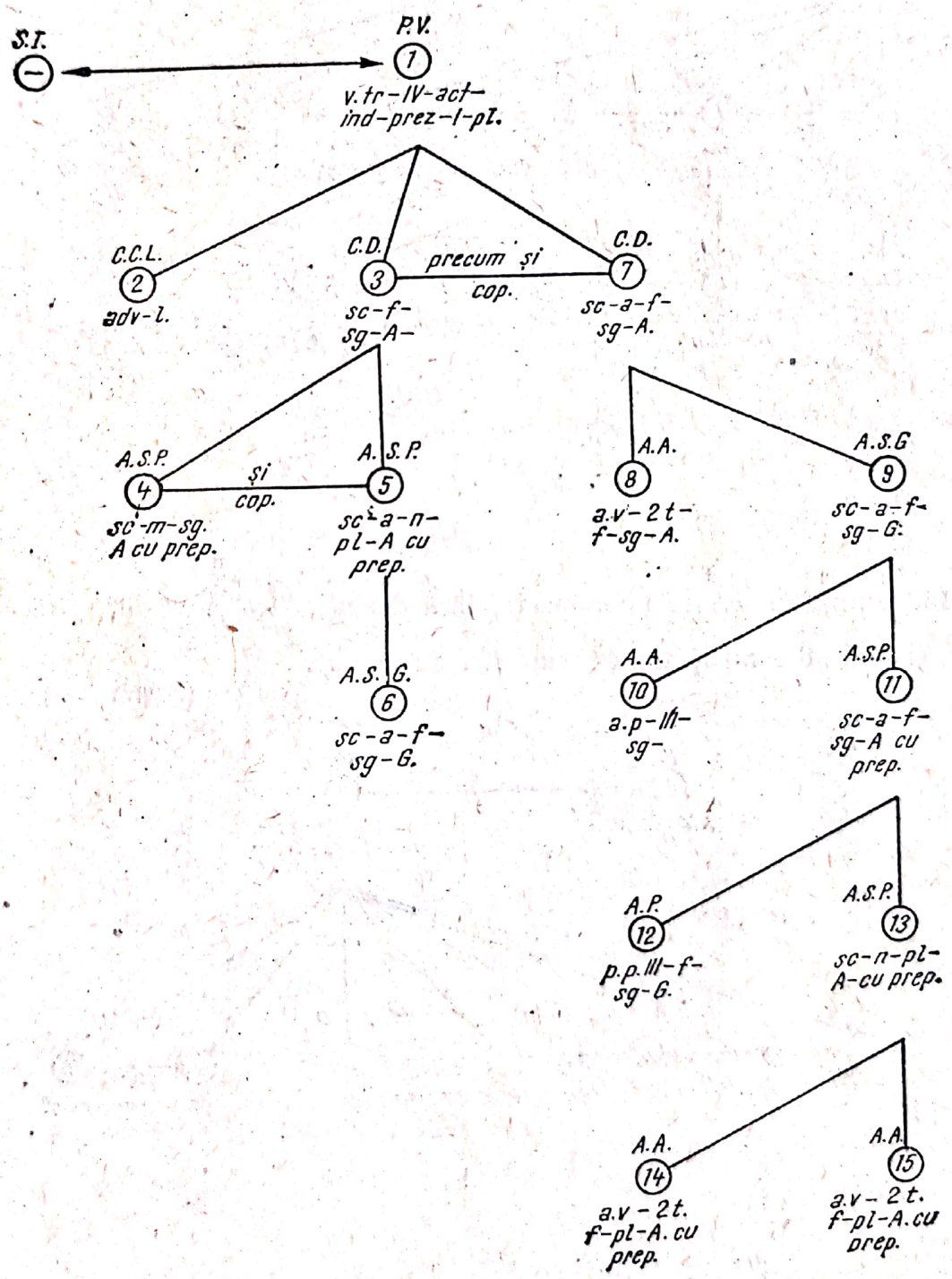

714. Întîi apăruse pe estradă un individ cu bluză galbenă și șalvari albaștri, cu un turban, cîndva alb, uriaș, pe cap, și cu o barbă ca de catran.

(Ib., p. 23)

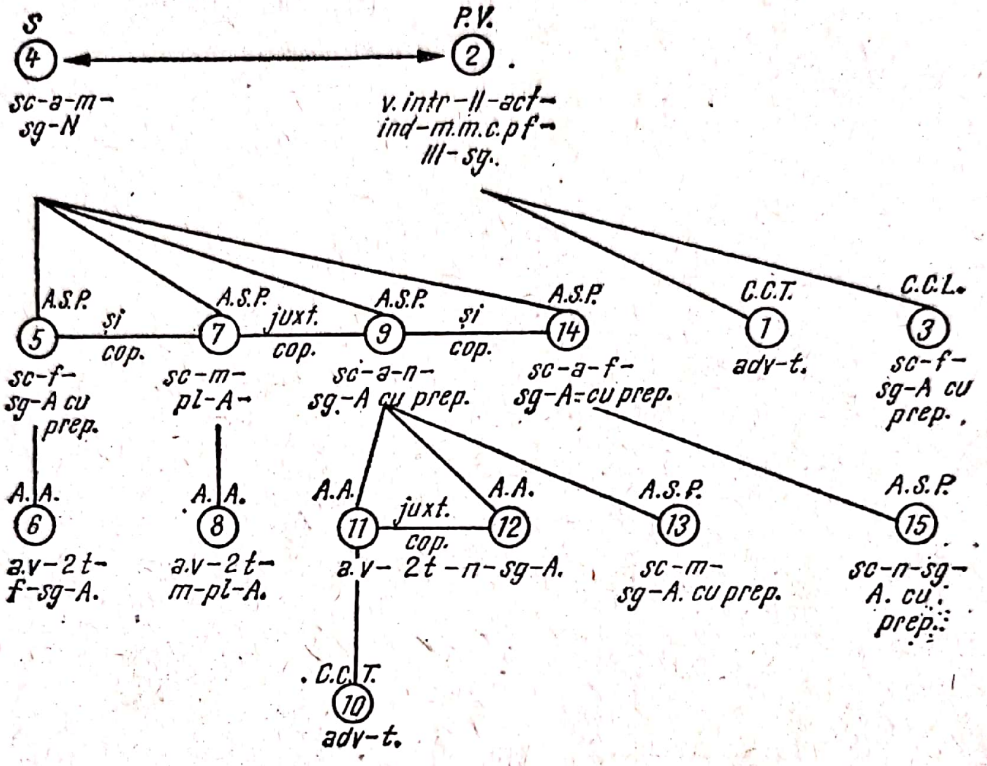

***715.** Eu zac în umbra unor maci, / fără dorinți, fără mustrări, fără căinți / și fără-ndemnuri, numai trup / și numai lut.

(L. BLAGA, H.C.V., p. 60)

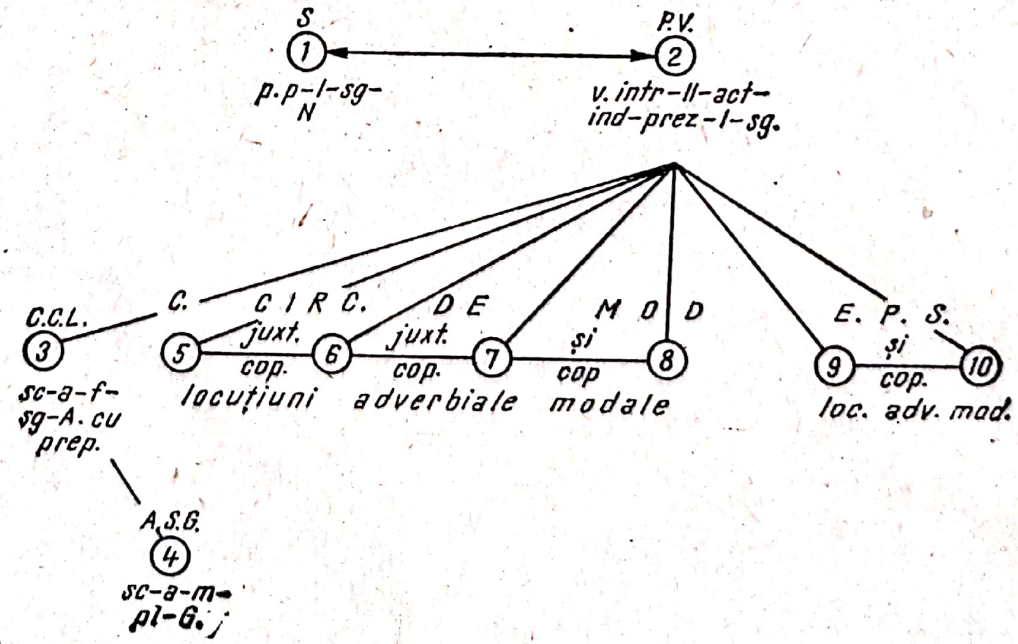

716. Celelalte unităţi ale Munţilor Banatului dau naştere la ape mai puţin importante.

(L. BOTOŞĂNEANU — ŞT. NEGREA, D.M.B., p. 17)

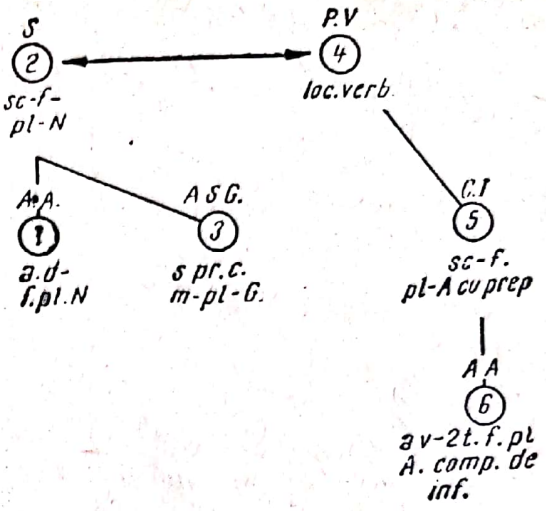

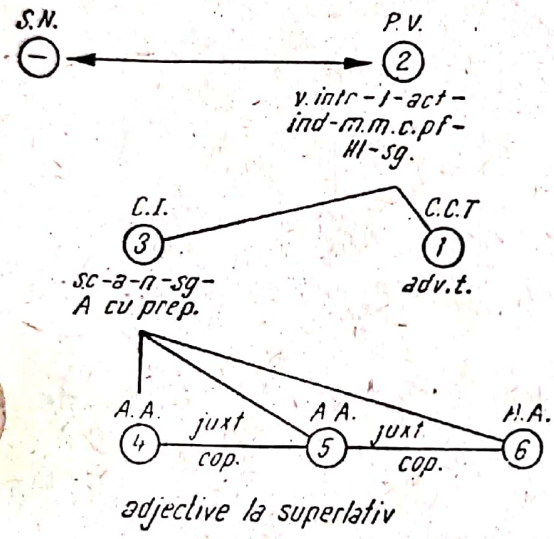

717. Niciodată nu participase la un joc atît de ciudat, atît de complicat, atît de interesant.

(C. CHIRIŢĂ, R.N., p. 111)

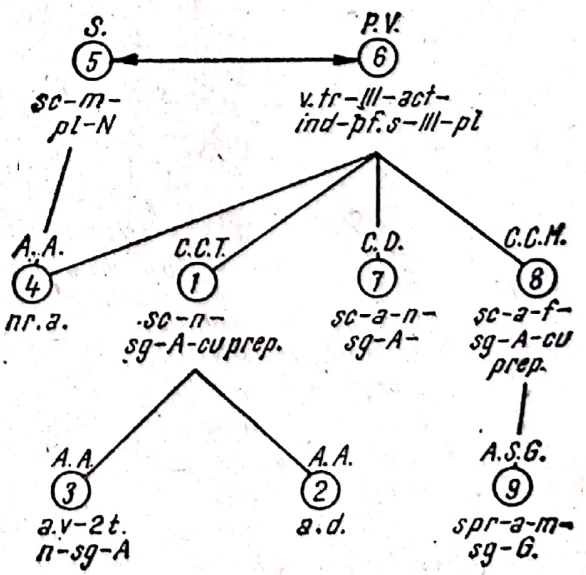

718. După acest divertisment gratuit, cei trei puşti începură concursul sub supravegherea lui Tic,

(C. CHIRIŢĂ, D.B.C., p. 39)

*719. Era un șuierat scurt, dens și puternic, ca o explozie ciudată fără ecou, un șuierat parcă anume azvîrlit pentru a te ridica în picioare și a te ține în stare de alarmă.

(C. CHIRIȚĂ, T.A., IV, p. 33)

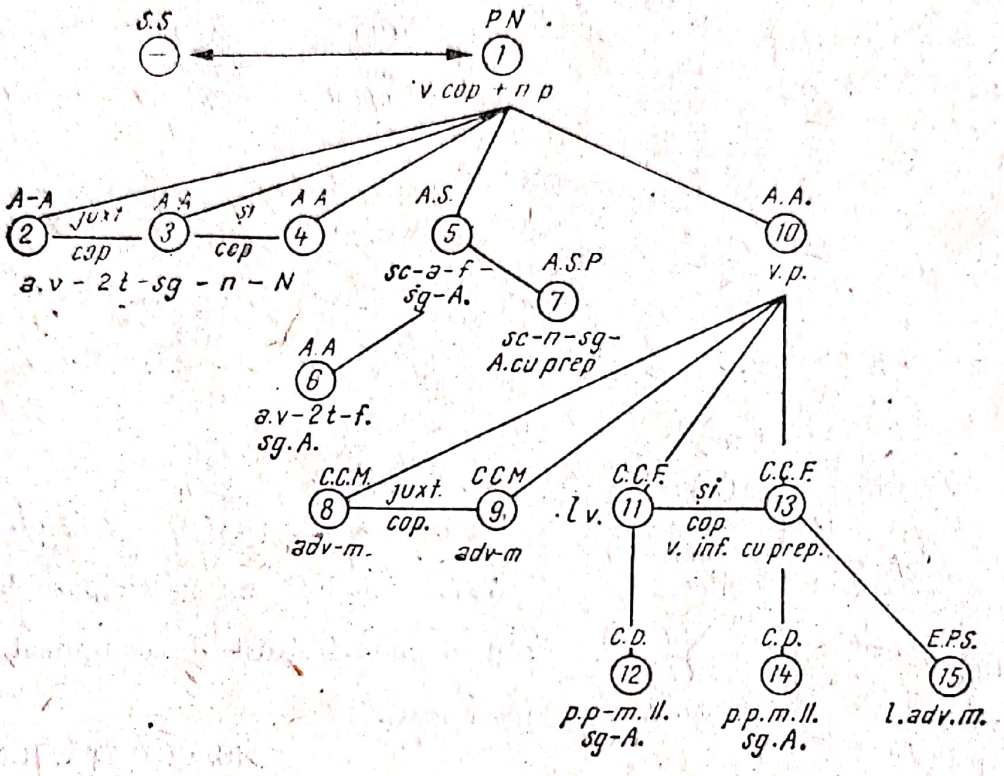

*720. Moldova lui, ca și Dacia lui Eminescu, ca și Ardealul lui Goga, este o realitate geografică precisă și, în același timp, o chintesență spirituală.

(***, R.L. nr. 43/'71, p. 1)

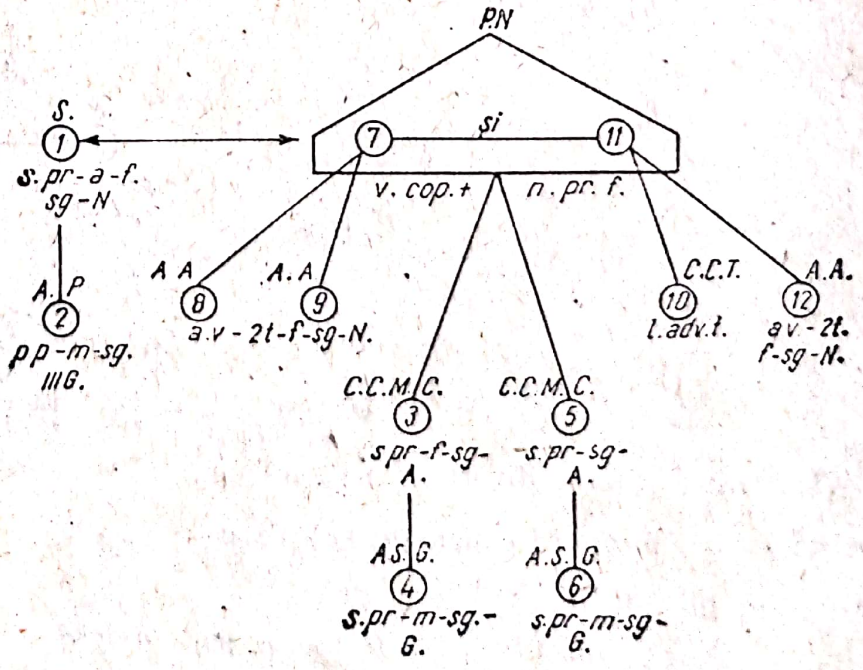

NOTĂ: Segmentele 3 și 5 ar putea fi considerate componente ale unui subiect multiplu, dar acordul cu predicatul, care, în cazul nostru, nu poate fi un acord prin atracție, exclude a doua variantă.

Scanned with OKEN Scanner

721. O inteligenţă excepţională, vie, rapidă, ascuţită, sclipitoare, depăşind cu mult pe cea obişnuită, însuşindu-şi specificul şi relaţiile ideilor, pentru a ajunge la realizări şi soluţii din cele mai ingenioase.

(***, D.I., p. 384)

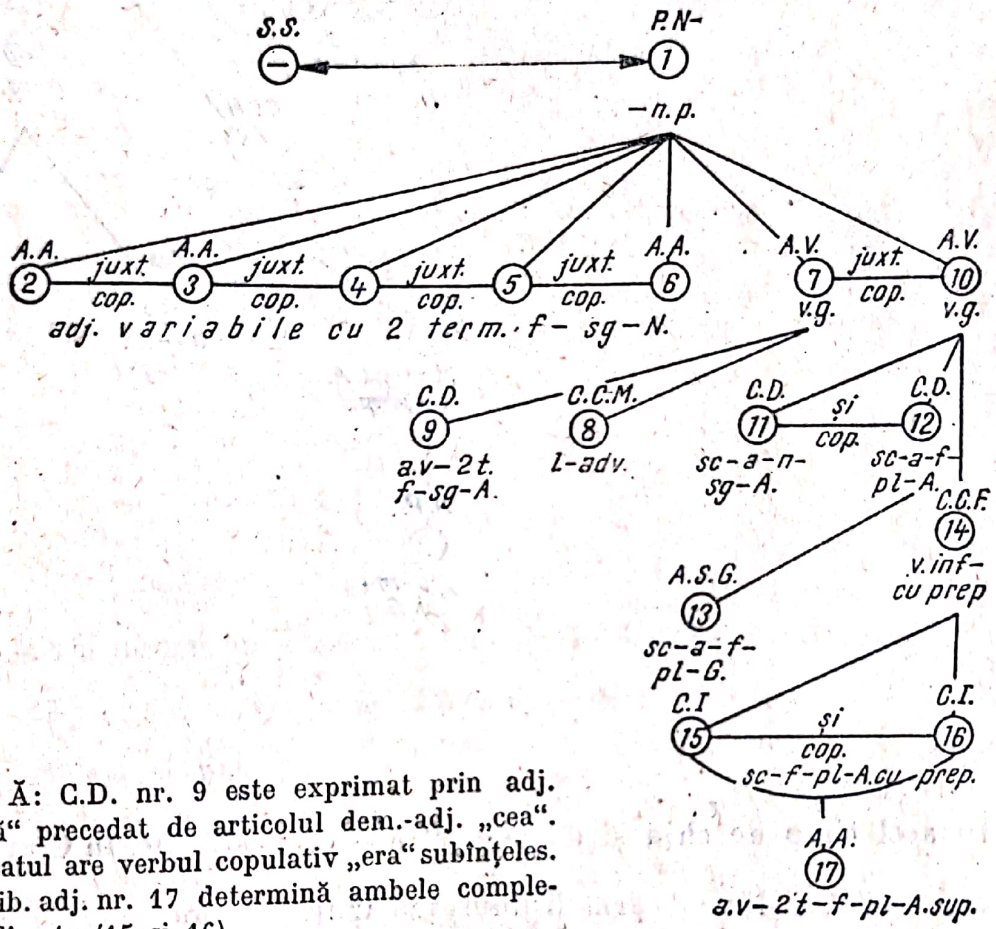

NOTĂ: C.D. nr. 9 este exprimat prin adj. „obişnuită" precedat de articolul dem.-adj. „cea". Predicatul are verbul copulativ „era" subînţeles. — Atrib. adj. nr. 17 determină ambele complemente indirecte (15 şi 16).

722. Taina liniştei înalte
să ne fure
Prin cotite luminişuri
de pădure.

(G. TOPÎRCEANU, O., I, p. 59)

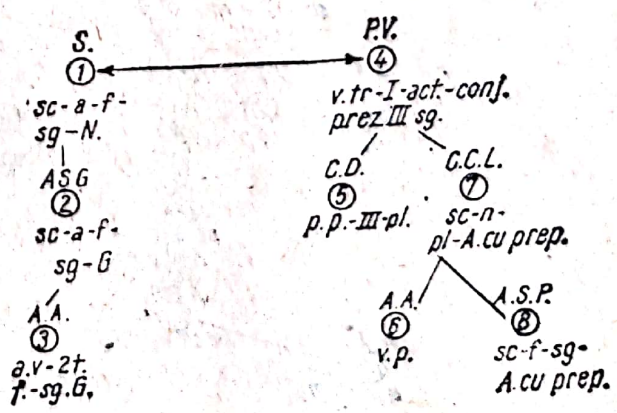

723. Pe-o piatră-n drum sub un zăplaz
Şi-a pus înmormîntînd în palme-i
Slăbitul său obraz.
(G. COŞBUC, P., p. 58)

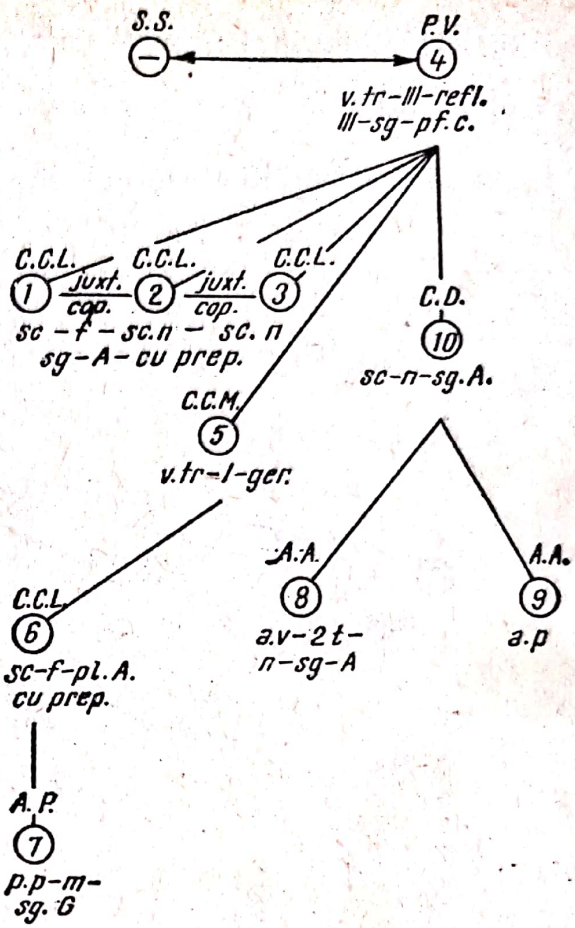

*724. În acel timp de chin şi de jale, strălucea peste Olt, în Craiova, un bărbat ales şi vestit şi lăudat prin frumuseţea trupului său.
(N. BĂLCESCU, R.S.M.V., p. 147)

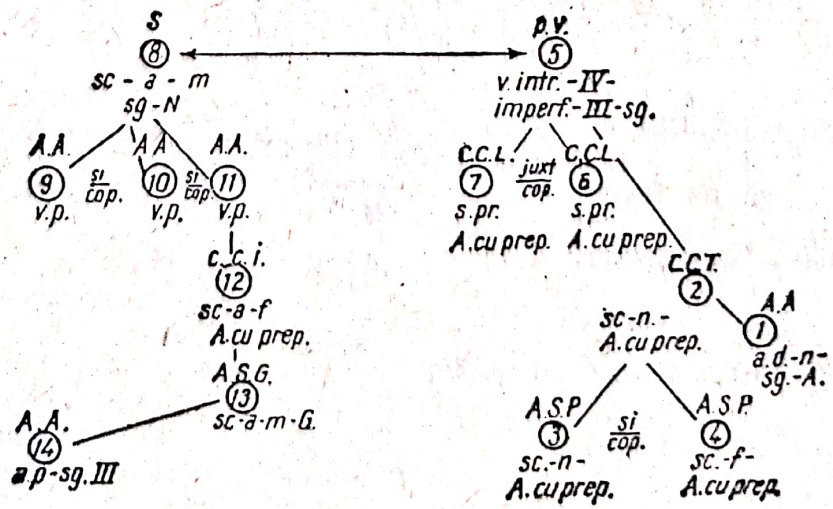

*725. „Patria e aducerea aminte de zilele copilăriei [...] coliba părintească cu copaciul cel mare din pragul uşii, dragostea mamei [...]

(AL. RUSSO, O.A., versetul 28)

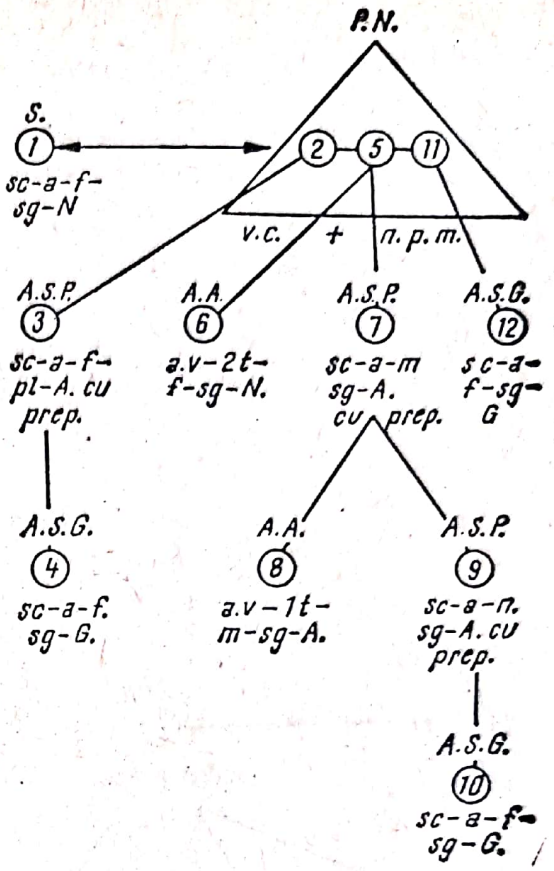

NOTĂ: Num. pred. (2) este locuţiune substantivală; celelalte n. pred. (5 şi 11) sînt substantive. Să se remarce aspectul stilistic şi educativ al textului!

726. Prin fum se mişcă umbre fuginde, rătăcinde,
Copii mărunţi şi mame şi fete despletite
Şi cai scăpaţi în fugă.

(V. ALECSANDRI, P., p. 28)

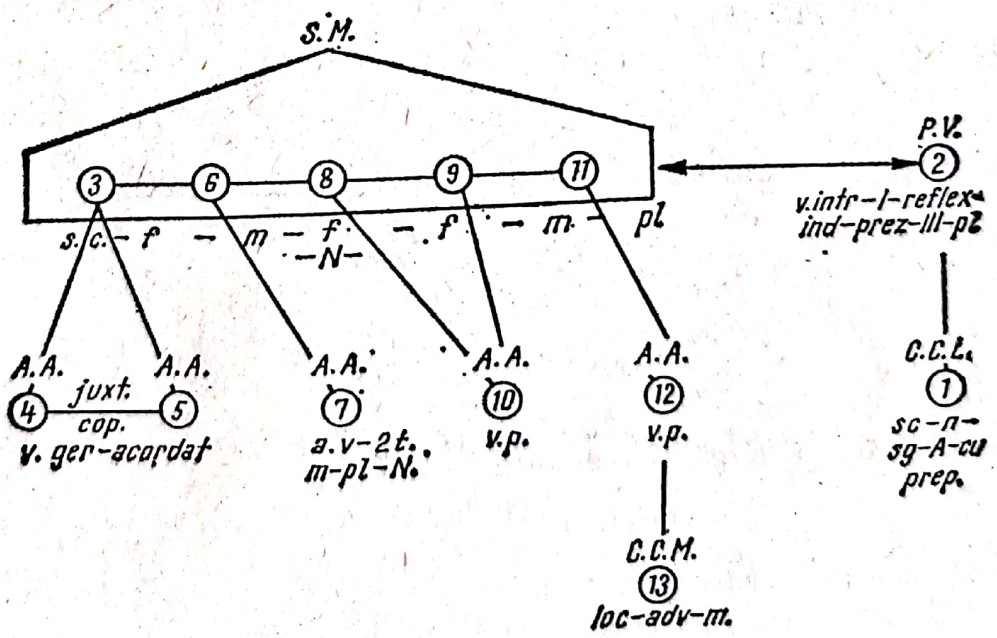

NOTĂ: Conj. *şi* au valori adverbiale cu un reuşit efect stilistic.

Scanned with OKEN Scanner

*727. Pe-un pat alb ca un lințoliu zace
blînda muribundă.

(M. EMINESCU, P., p. 13)

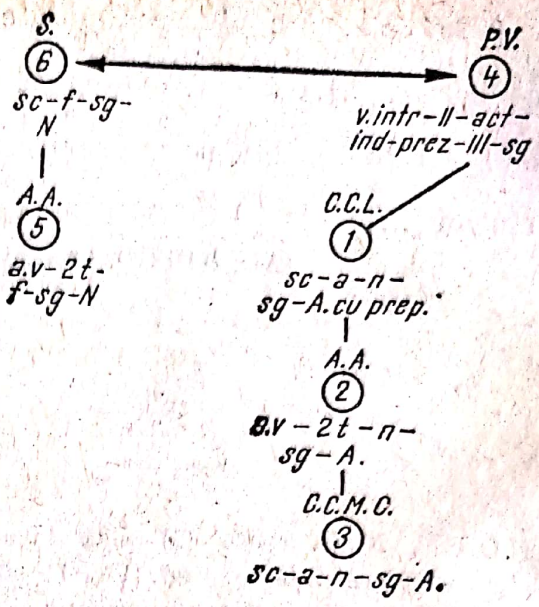

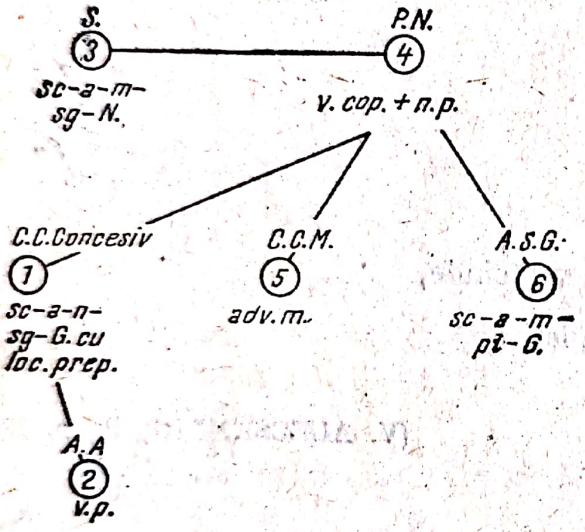

728. În ciuda hazului anticipat, mili-
țianul fusese într-adevăr salvarea cireșarilor.

(C. CHIRIȚĂ, D.B.C., p. 239)

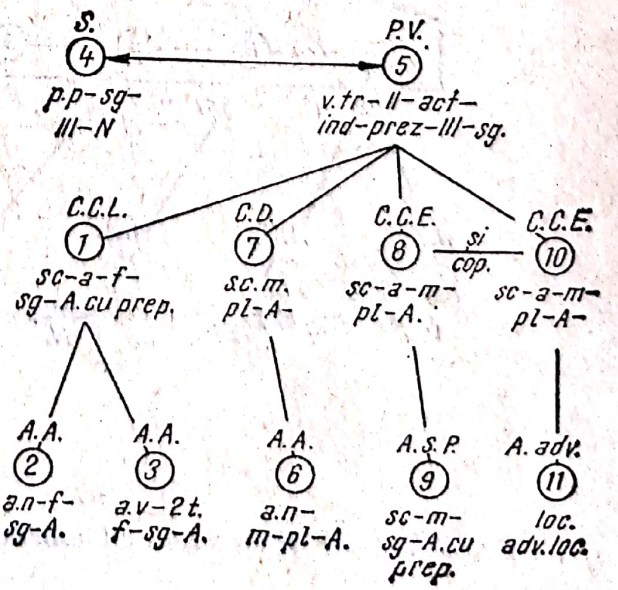

*729. În toată lumea largă el n-are alți
prieteni
Decît copacii-n codru și nourii de
sus.

(ST. O. IOSIF, V., p. 30)

*730. Afară, pe acoperișul nalt de șindrilă se auzi ploaia sunînd încă o vreme, monoton.

(M. SADOVEANU, Z.C., p. 178)

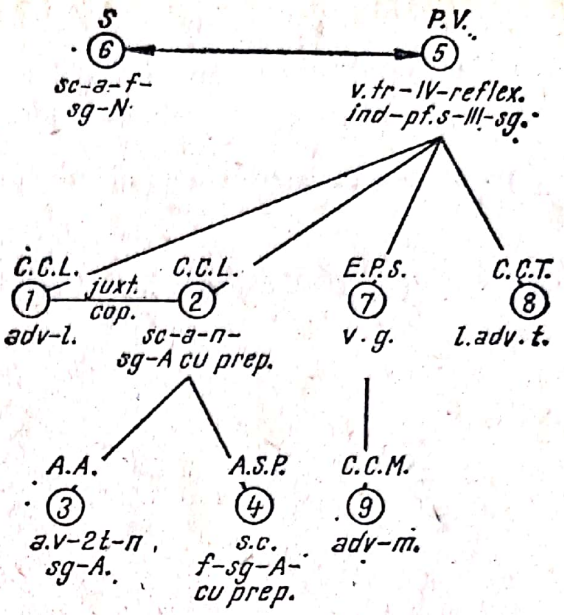

NOTĂ: C. circ. de timp (8) poate fi analizat și ca subordonat elementului predicativ suplimentar (7).

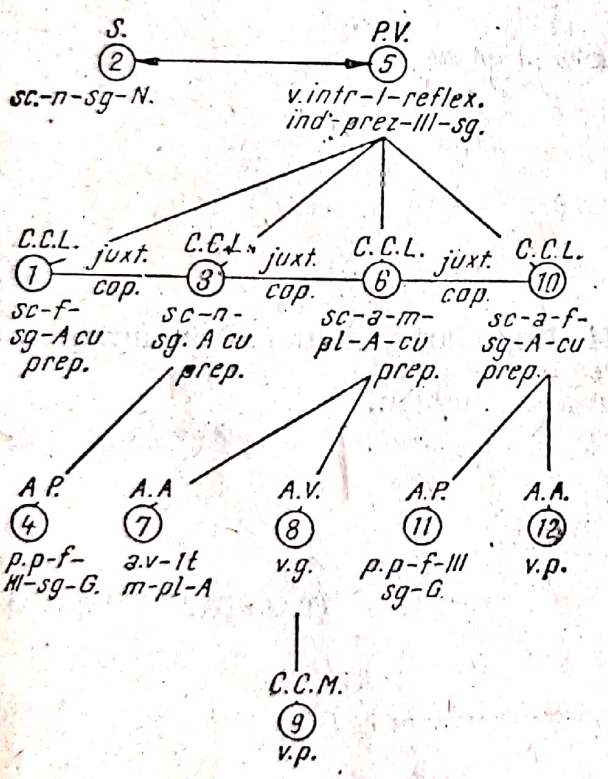

732. Din vaiete și din dureri scrișnite
Mi-am plăsmuit a cîntecului vrajă.

(M. BENIUC, C.P., p. 122)

731. Și din oglindă luminiș
Pe trupu-i se revarsă
Pe ochii mari bătînd închiși,
Pe fața ei întoarsă.

(E. EMINESCU, P., p. 146)

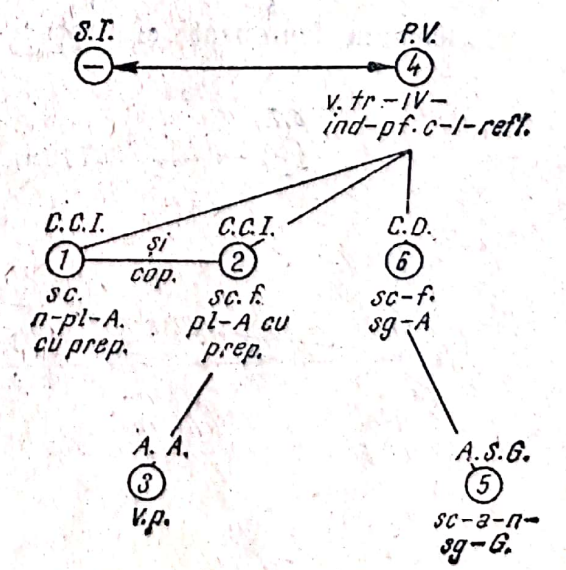

733. Iar pe strada animată ca la cinematograf
Ploaia zugrăveşte-n aer, sîrme lungi de telegraf.

(G. TOPÎRCEANU, O.,I., p. 198)

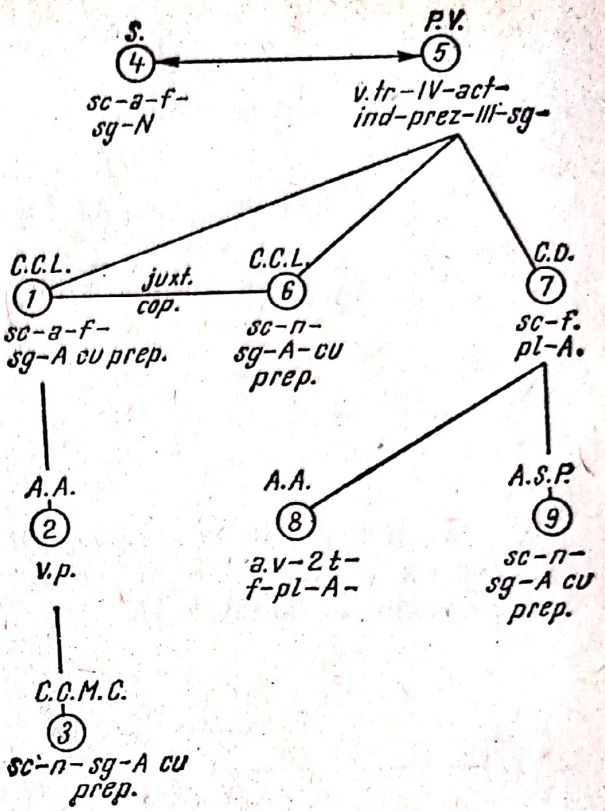

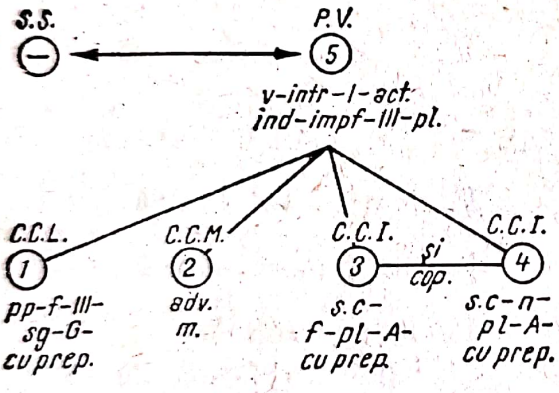

***734.** Împrejurul ei numai cu intrigi şi cu farmece umblau.

(***O.S., p. 209)

***735.** Din bube, mucegaiuri şi noroi
Iscat-am frumuseţi şi preţuri noi.

(T. ARGHEZI, V., p. 2)

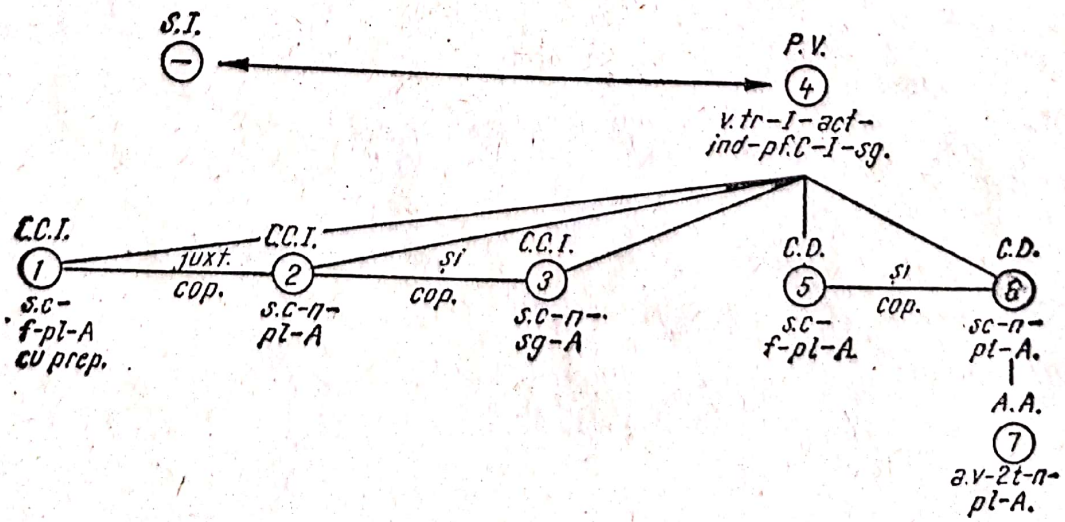

736. Pînă hăt[1] tîrziu, spre[2] miezul nopţii, deasupra[3] uliţei[4] adormite, deasupra[5] caselor[6] spoite[7] de lună, deasupra[8] grădiniţelor, picura[9] amar[10] un bocet[11] de fată[12].

(ALECU IVAN GHILIA, C., p. 213)

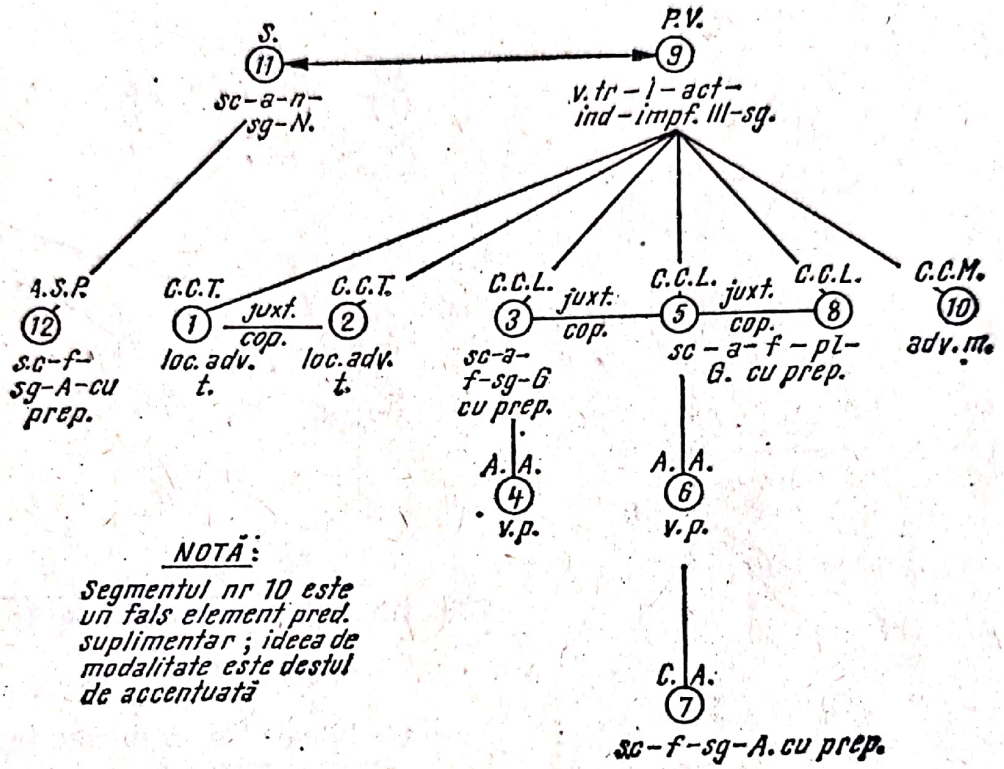

737. Apoi[1] mai[2] scoate[3] dintr-un[4] gherghiriu[5] nişte[6] straie[7] vechi, un[8] arc, nişte[9] săgeţi, un[10] paloş şi un buzdugan.

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 29)

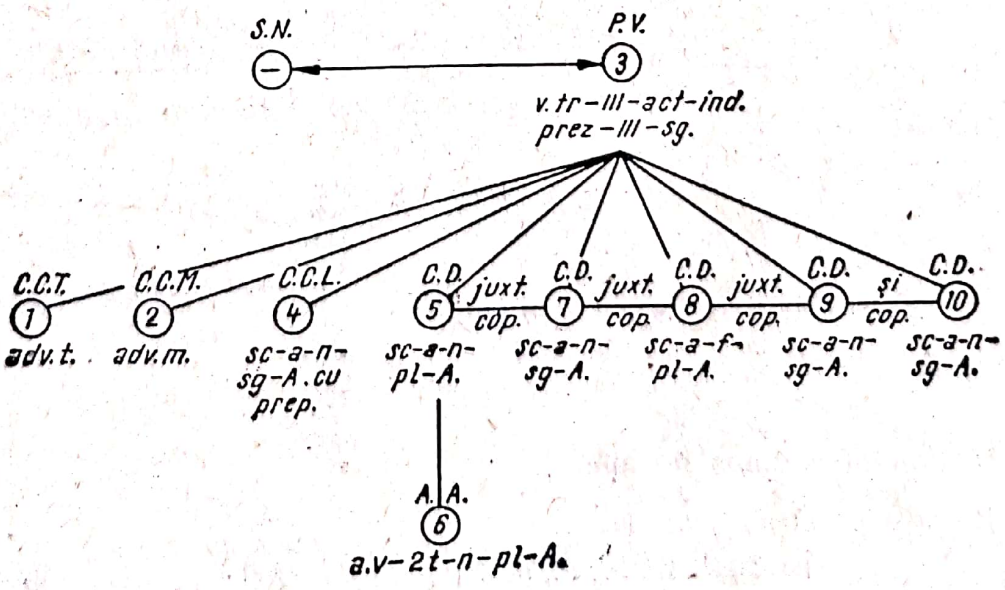

738. 1 I-am 2 adus 3 băieţelului 4 o minge 5 mare 6 de cauciuc 7 şi foarte elastică.

(I.L. CARAGIALE, O., II., p. 132)

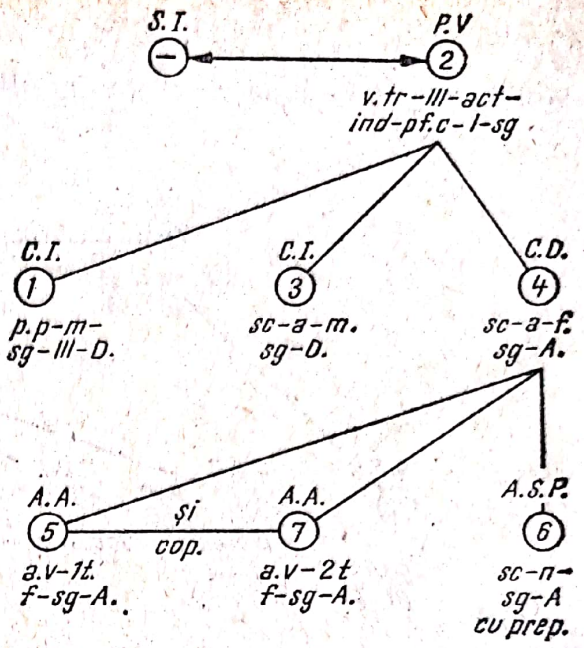

NOTĂ: Compl. indirect nr. 3 este un complement dublat (1).

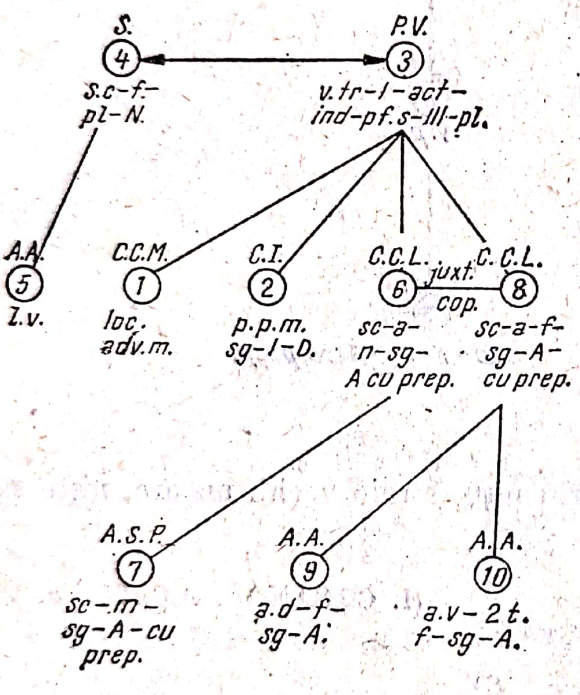

739. 1 Rînd 2 pe 3 rînd îmi 4 înviară
Năzuinţe 5 frînte-n 6 două,
De la 7 satul de 8 sub 9 munte
Pînă-n 10 lumea asta nouă.

(M. BENIUC, C.P., p. 29)

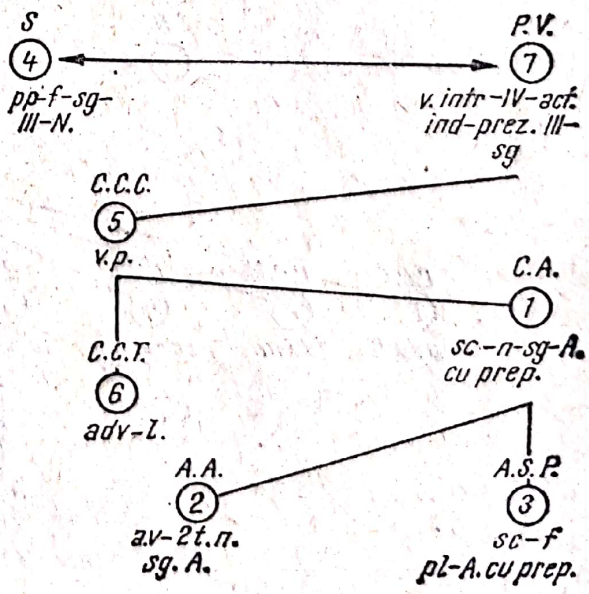

740. 1 De 2 murmur 3 duios 4 de 5 ape,
Ea, 6 trezită-atunci, 7 tresare.

(M. EMINESCU, P., p. 61)

Scanned with OKEN Scanner

741. Tu[1] învaţă[2] a[3] le[4] cunoaşte[3] înfăţişarea[5] şi[6] a[7] le[6] deprinde[8] numele.

(M. SADOVEANU., N.F., p. 93)

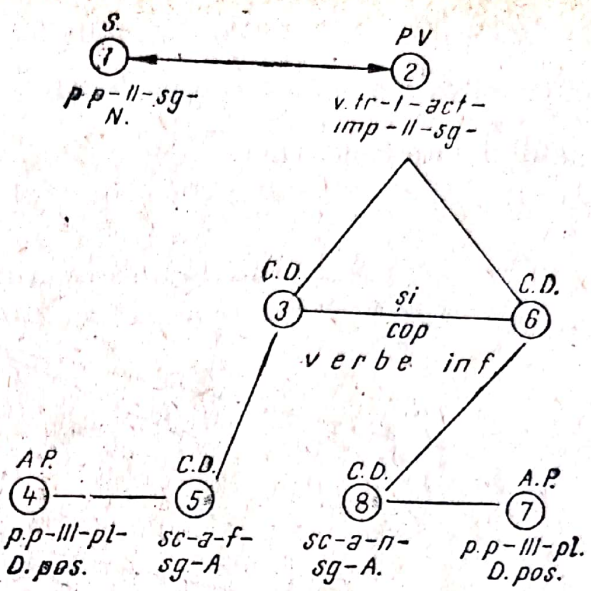

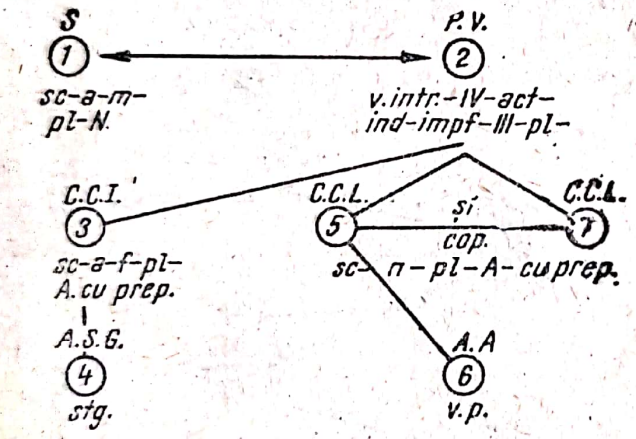

742. Caii[1] bocăneau[2] cu[3] potcoavele lui moş[4] Pricop[5] prin[6] gloduri[7] îngheţate şi gruzuri.

(M. SADOVEANU, O., 8, p.111)

NOTĂ: Sintagma (4) este analizabilă.

***743.** Mare[1] de[2] inimă, iar[3] de[4] gură şi mai mare, părintele[5] Duhu nu se[6] învrednicise de[7] o viaţă mai bună.[8]

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 91)

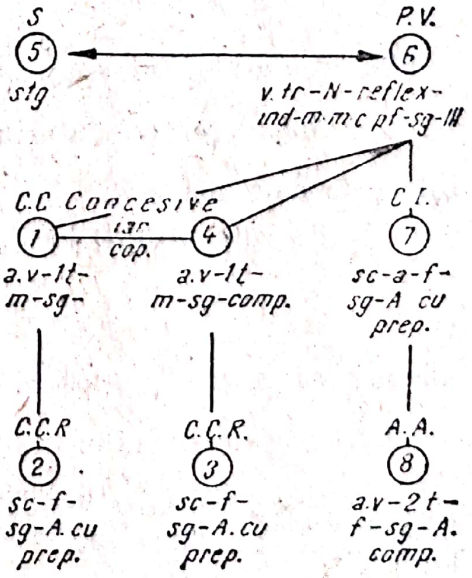

NOTĂ: Compl. circ. de relaţie nr. 2 şi 3, din eroare, pot fi considerate complemente indirecte.

Scanned with OKEN Scanner

*744. În Nicoară Potcoavă, Mihail Sadoveanu face apel foarte des la acest ultim procedeu, însoțind textul dialogului de indicații asupra nuanțelor calității glasului interlocutorilor.

(***, O.S., p. 141)

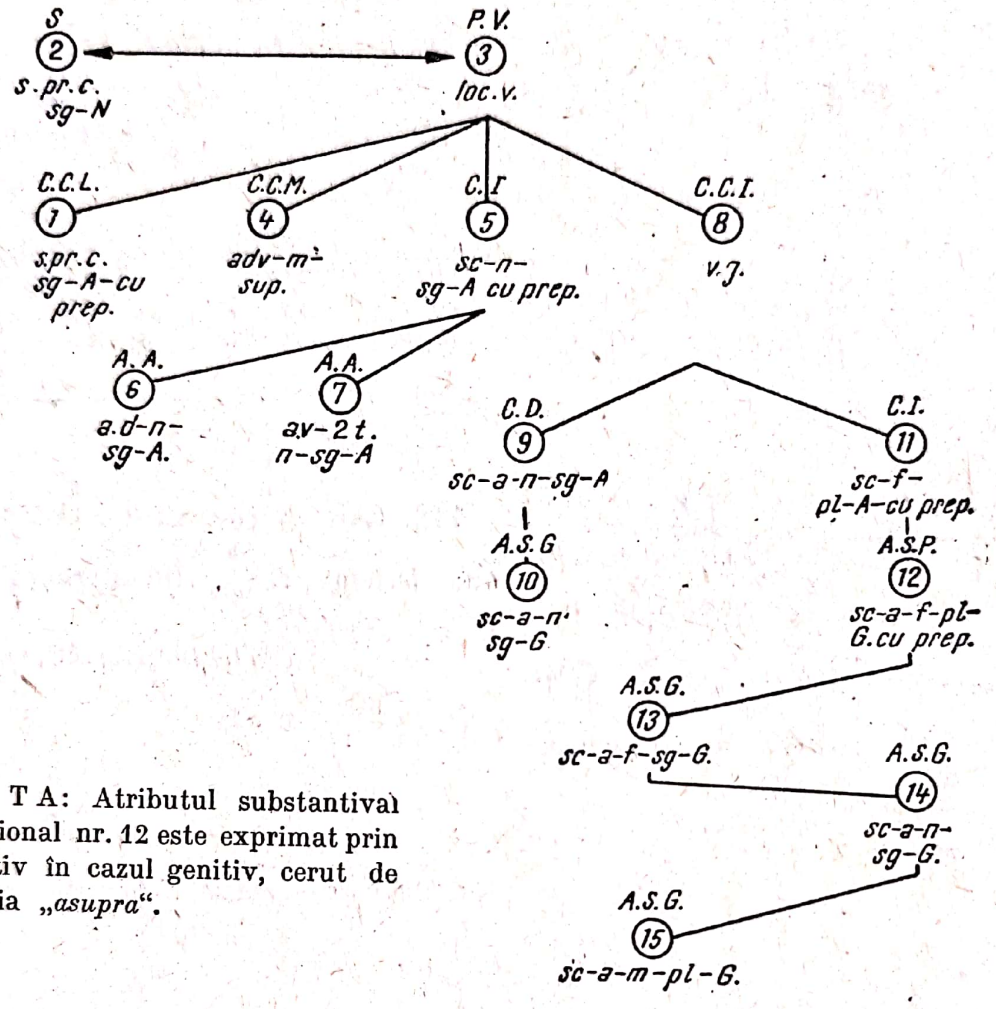

NOTA: Atributul substantival prepozițional nr. 12 este exprimat prin substantiv în cazul genitiv, cerut de prepoziția „*asupra*".

745. În antologiile apărute pînă în prezent, ordinea așezării autorilor a fost stabilită de data nașterii.

(C. CIUCHINDEL, A.F.R., p. 22)

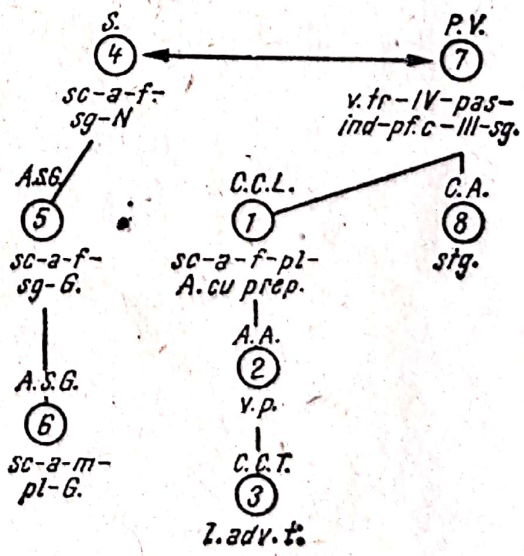

NOTĂ: Sintagma nr. 8 poate fi analizabilă. Este subiect logic cerut de diateza pasivă a verbului predicativ.

746. În[1] Munţii Banatului au fost[2] create mai[3] multe[4] rezervaţii naturale[5], fie pentru[6] ocrotirea unor[7] plante, fie pentru[8] salvarea unor[9] comori de frumuseţe[10], la suprafaţă[11] sau în subteran[12].

(L. BOTOŞĂNEANU — ST. NEGREA, D.M.B., p. 25)

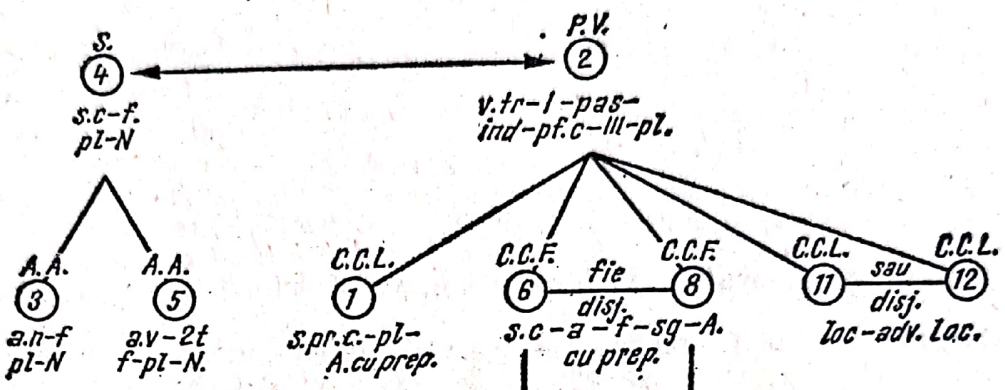

NOTĂ: Compl. circ. de loc nr. 11 şi 12 sînt false atribute pe lîngă substantivul în genitiv *„unor comori“*. *Virgula* de dinaintea acestor complemente ne dirijează spre alt determinat — respectiv *„predicatul“*.

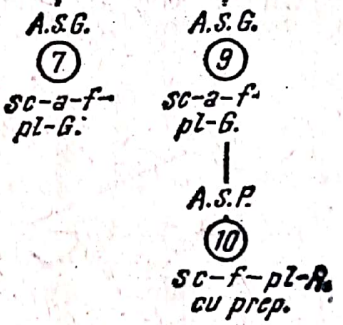

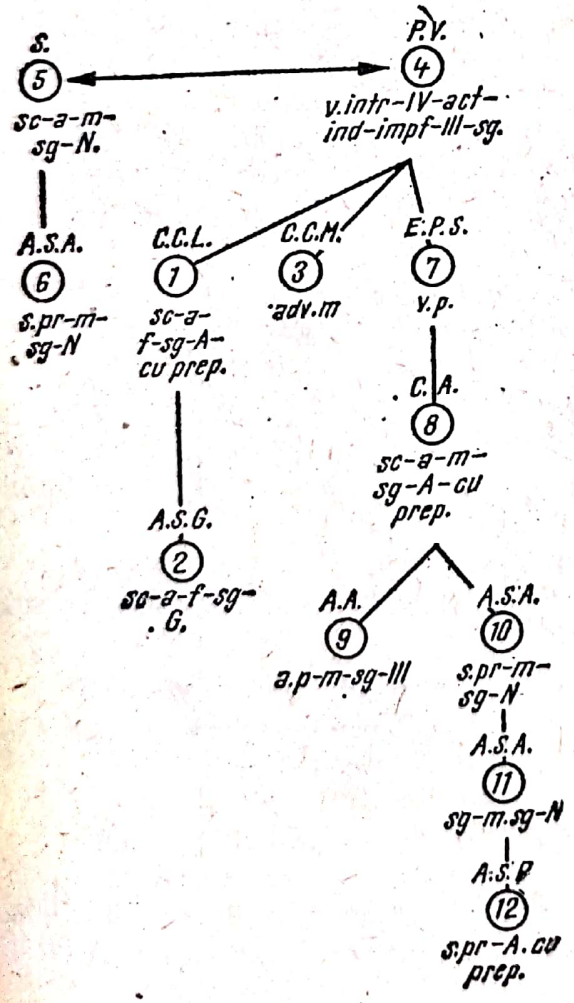

*747. Din[1] curtea[2] primăriei[3] tocmai[4] ieşea arendaşul[5] Platamonu[6] însoţit[7] de[8] băiatul[9] său Aristide[10], student[11] la[12] Bucureşti.

(L. REBREANU, R., p. 127)

748. În[1] lipsa[2] părintelui și a dascălului[3] întrăm[4] în țintirim.

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 89)

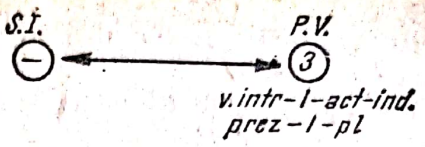

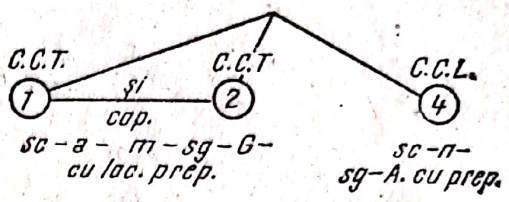

*749. Murmurul[1] vocalelor[2] latine[3], sunetul[4] buciumului[5], cîntecul[6] greierului[7] și al izvorului[8], glasul[9] frunzișului[10] sunt[11] astfel[12] numai[13] sunete[11] izolate[14] și[15] oarecum[16] simbolice ale unei[17] armonii[18] mai[19] ample[20], ale muzicii[21] lumii[22], percepută[23] odată[24] cu desfacerea persoanei[25] și cu înaintarea[26] ei spre moarte.

(T. VIANU, S.R., I., p. 265)

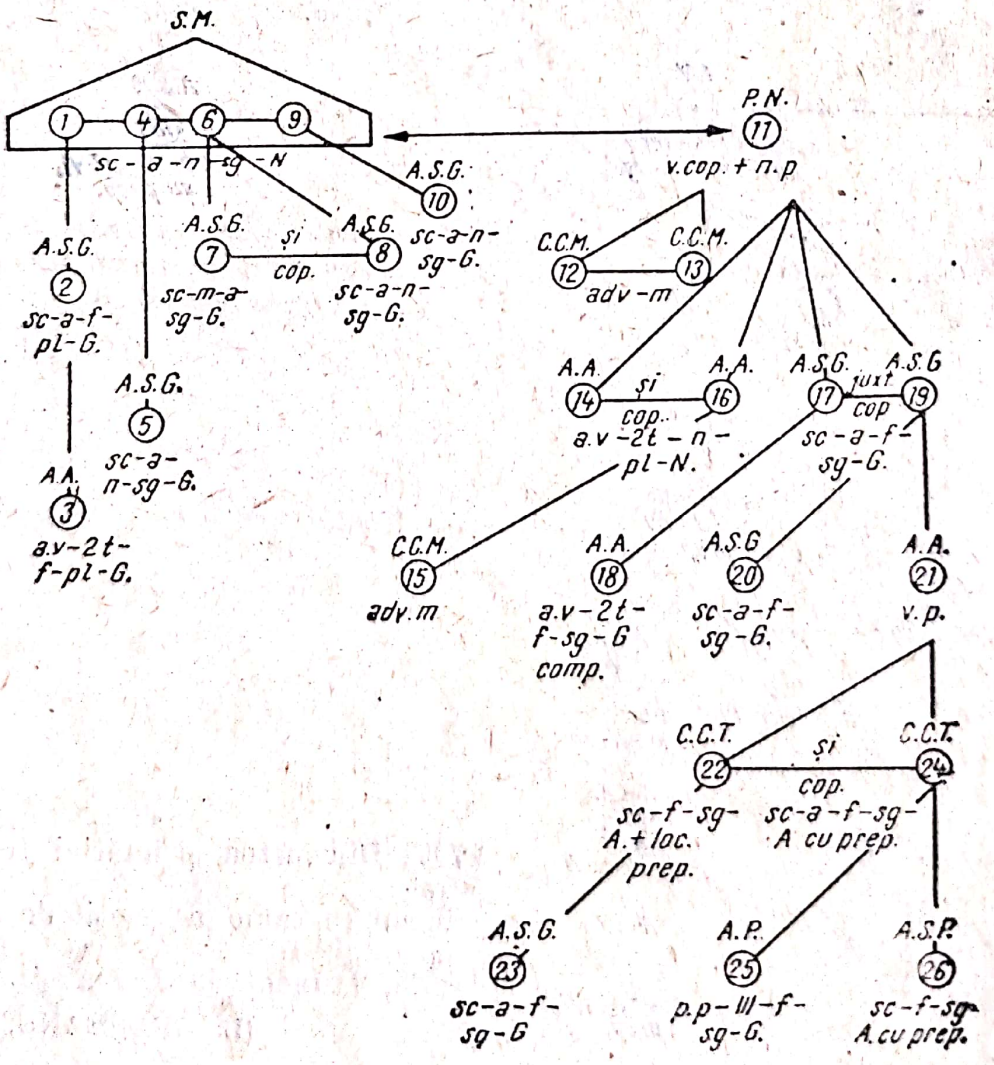

PROPOZIŢII PROPUSE PENTRU ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ

*750. Personaj principal al vieţii noastre literare interbelice şi chiar anterioare „clopotar al revoltei lirice româneşti" [...], Ion Minulescu e, paradoxal, un poet fără biografie lirică.

(ION MINULESCU, B.M., p. 171)

751. Cam în acelaşi timp îmi puneam în exerciţiu şi înclinările analitice şi de sinteză, scriind o lucrare de vreo treizeci de pagini asupra „visurilor".

(AL. VLAHUŢĂ, R.P., p. 103)

*752. Dintre scrierile postume ale lui Lucian Blaga, caietul intitulat Hronicul şi cînteçul vîrstelor, datat 1946, este desigur cel mai interesant pentru istoricul şi criticul literar.

(L. BLAGA, H.C.V., p. 5)

*753. Casa părintească din Lancrăm, sat situat între orăşelul Sebeş-Alba şi Cetatea Bălgradului (Alba-Iulia), era o clădire veche, destul de masivă în asemănare cu celelalte case dimprejur.

(Ib., p. 8)

754. Este incontestabil primul tratat de filologie romanică din lume şi în acelaşi timp un breviar de estetică, de istorie literară, de lingvistică comparată şi chiar de teoria limbajului.

(AL. BALACI, D.A., p. 123)

*755. Italia se poate pentru totdeauna mîndri de a fi dăruit lumii pe autorul uneia dintre cele mai mari capodopere ale literaturii universale.

(Ib., p. 157)

756. Tehnica superioară a versificaţiei, supleţea verbului arghezian, prospeţimea imaginilor şi aciditatea ironiei fac din fabulele lui briliante ieşite din putregaiul vieţii.

(C. CIUCHINDEL, A.F.R., p. 20)

757. Inginer, arhitect, doctor în filozofie, desenator de talent, bun cunoscător al problemelor de astronomie [...] Gh. Asachi a fost scriitor fecund [...]

(Ib., p. 31)

758. În timpul acestei frămîntări literare a ajuns la dezvoltare mai ales poezia lirică şi cea epică prin lucrarea poeţilor V. Alecsandri, M.Eminescu, D.Bolintineanu, G.Coşbuc şi alţii.

(Ib., p. 604)

*759. În domeniul activităţii culturale şi publicistice, N. Cristescu a polarizat de la început pe tinerii şi vîrstnicii din Mălureni, punîndu-le la îndemînă cărţi din biblioteca înfiinţată de el, organizînd serbări cu programe artistice şi conferinţe interesînd viaţa săteanului.

(***,T.Ş.A., p. 60)

760. Cum să nu se supună acestor reguli și gara orășelului nostru de provincie?

(C. CHIRIȚĂ, D.B.C., p. 6)

761. Cam cu un sfert de ceas înainte de ora întîlnirii, sosiră din direcții diferite cele trei puști.

(Ib., p. 35)

762. Colo numai dintre spini
pîn' la stelele-n vecini
licuricii dau lumini.

(L. BLAGA, H.C.V., p. 184)

*763. Și așa a mers pînă după amiază, cu ciocul deschis, înghițind aerul în gîlgîiri puternice, privind în toate părțile cu ochii lui ca două scîntei.

(E. GÎRLEANU, C.D.D., p. 48)

764. Și astfel cîteștrei dușmanii: șoarecele în gaură, motanul în ocniță și cînele în mijlocul odăii, se pîndesc munciți de același gînd.

(Ib., p. 68)

*765. În scurtă vreme se desfăcu mare, verde, mai frumoasă ca toate, mai sus decît celelalte, tocmai în vîrf.

(Ib., p. 105)

766. Motivul stă, poate, în lipsa vreunei putințe de apropiere între sonoritatea aparte, ritmată în stil de verset sau poem în proză, a primului său volum de versuri și orice altă direcție a poeziei românești de atunci.

(L. BLAGA, H.C.V., Prefață, p. 5)

767. Spectacolul era gratuit, de bună seamă nepermis, și promițător de scene și mai tari.

(D. STĂNOIU, A.M., p. 5)

768. Cu hanțele pe mine și cu vînt prin buzunare întrasem pe poarta mînăstirii Căldărușani.

(Ib., p. 16)

769. Pe două perini bine potrivite, cu ceafa proptită nici prea sus, nici prea jos, cu puișorul de pernă sub șale și plapoma îndoită pe lîngă coaste, cu picioarele întinse, înfășurate pe sub plapomă într-un șal vechi și rezemate de pervazul divanului, Ana se liniștea treptat.

(H. PAPADAT-BENGESCU, L., p. 187)

*770. În plin centru, cu o poartă masivă de fier forjat, înconjurată cu ziduri groase de cărămidă, cu un rînd de arbuști deși ca peria, ascunsă vederii de către stradă de sălcii plîngătoare, cu frunzișul despletit, vila primarului rămînea cel mai izolat loc din orășel.

(ȘTEFAN LUCA, B.I., p. 53)

771. Orășelul liniștit, cu tabieturile lui, cu aceiași oameni plimbîndu-se agale pe aceeași uliță, schimbînd aceleași glume de ani de zile, cinstind din aceeași cinzeacă de țuică, la aceeași masă, cu liceul și profesorii lui, cu orfelinatul de copii, cu spitalul de la marginea orașului, nu ne putea oferi altceva.

(Ib., p. 67)

772. Aceste aspecte demonstrează necesitatea de a întări rolul educativ al familiei socialiste, de a face din climatul familial încă al primilor ani ai copilăriei cadrul esențial al însușirii unor deprinderi sănătoase de viață, a unor norme de comportare elevate, a unor principii morale corespunzătoare idealurilor societății noastre socialiste.

(G. GALACTION, O.L.N., p. 219)

Scanned with OKEN Scanner

773. Apropierea dintre lirica lui Eminescu și filozofia lui Schopenhauer, în special în partea referitoare la problemele de critică, constituie, așadar, un capitol început, dar nu încheiat.

(T. VIANU. S.R.-I, p. 190)

*774. În descrierea flotei țării sale, una dintre cele mai frumoase ale planetei, Dante se dovedește un maestru incomparabil al descrierii; un desăvîrșit interpret al naturii.

(AL. BALACI, D.A., p. 179)

775. Toate aspectele diverse, multiple ale creației lui Dante, toate frămîntările, contradicțiile, dorurile, speranțele și visurile sale de poet, filozof, savant, om politic sînt însemnate în Divina Comedie, într-o armonioasă sinteză, de mare forță plastică.

(Ib., p. 162)

*776. Pereții de jur împrejur sînt formați din imense vitralii despărțite între ele de minuscule fîșii de marmură.

(A. BLANDIANA, C.M., p. 39)

777. Cu susurul de mătasă
Înecată de dantele
Pe la geamurile mele
Trece vîntul ca o plasă
Constelată cu mărgele.

(T. ARGHEZI, V., p. 75)

778. Deși titular, doar șeful organizației partidului liberal din Iași, el juca un rol hotărîtor și de mari proporții în directivele politice ale partidului liberal.

(D. BOTEZ, M., p. 286)

779. Cu toată dreptatea și cu toată vitejia acestor apărători, statul român a stăruit în calea prigonirilor atroce, nedîndu-se învins și convins decît în fața forței.

(G. GALACTION, O.L.N., p. 193)

780. Cu toate acestea, la icoane, zăbovi mai mult, cercetarea lor fiind în primul rînd o obligație profesională.

(Ib., p. 195)

781. De-a lungul evoluției, nu se observă creșterea nici unui alt organ al omului, afară de creier, condiția materială a conștiinței.

(G. IBRĂILEANU, A., p. 208, Privind viața)

782. Cu tot întunericul, am pornit-o orientîndu-mă precis, pe drumul cel mai scurt, spre „Hanul lui Agop."

(TH. CONSTANTIN, F.M.C.,I., p. 44)

*783. Toți acești poeți alcătuiesc un grup compact și omogen prin credința lor în civilizație, prin orientarea lor spirituală către viitor, printr-o atitudine progresistă și în definitiv optimistă, alimentată de acea conștiință a latinității rasei [...]

(Ib., p. 261)

784. După aproape trei ore de mers prin soare, prin scaieți, prin nămol și foarte rar prin iarbă, cireșarii ajunseră la malul mării.

(C. CHIRIȚĂ, D.B.C., p. 45)

785. Dar era conacul, cu geamuri mari, cu covoare groase, cu mobile lustruite, și cristale, și sticlării, și cămări pline, și magazii, și dulapuri încuiate [...] toate bune de spart, de făcut zob, de ars, de împrăștiat în cele patru vînturi.

(C. IGNĂTESCU, D.I.M., p. 59)

786. Marile personalităţi ale epocii noastre, absorbite la maximum de muncă şi creaţie, de înalte responsabilităţi într-un domeniu sau altul al activităţii umane, au un loc bine determinat în strategia mondială pentru făurirea unui viitor fericit al umanităţii.

(C. ROMAN, M.T.T., p. 10)

787. Între îndeletnicirile gospodăreşti, vînătoarea de păsări cu laţul în copaci, jocul de zaruri în cutare han de ţară sau lecturile clasicilor noaptea tîrziu la opaiţ, Machiaveli face loc — poate involuntar, biruit de pasiunea mai puternică decît coordonatele noii sale condiţii — informaţiei şi reflecţiei politice.

(***, D.I., p. 55)

***788.** Cît despre mine, în curînd voi privi cu nostalgie la vremurile trecute.

(G. IBRĂILEANU, A., p. 72)

789. Că purtată-n sîn te vezi
De mătuşi de toate...

(G. COŞBUC, O., I., p. 125)

790. Ai, desigur, ochii negri, gura mică, nasul fin,
Şi-un oval tăiat cu artă de vr-un maestru divin!

(C. HOGAŞ, Î.M.N., p. 52)

791. Şi conul Costache abia îşi ţinea rîsul de vorbele coanei Siţa.

(I. A. BASSARABESCU, L.D., p. 26)

***792.** Şi cu spada sa ne-nvinsă,
Ea scria cutezătoare
Suptul său la-al vieţii soare.

(D. BOLINTINEANU, P., p. 70)

793. O, Muza mea cu nasul mic
Şi coapse fine,
Abia sculptate din nimic,
De ce te-ai dus de lîngă mine?...

(G. TOPÎRCEANU, B.V.T., p. 175)

794. Într-adevăr, de acţiunea nemiloasă a transformărilor fonetice nu scapă nici vocabularul de origine nelatină.

(S. STATI, C.R., p. 73)

795. Dar pîn' la casa mamei tale,
Mîndruţo, cum o să te duci?

(ST. O. IOSIF, O.A., p. 241)

796. Odată, venind părintele Duhu supărat foc de la mînăstire, ne dete la regula de trei tema următoare: [...]

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 65)

797. Soţul şi soţia — coana Olimpia — se mutau acum de la Turnu în Bucureşti.

(N. BASSARABESCU, U.O.T.F., p. 188)

798. Sgribincea, rezemat pe ghioagă şi tăcut, se uita în sus şi în jos pe cursul pîrăului, chibzuind cu ochiul un loc de trecut.

(C. HOGAŞ, Î.M.N., p. 309)

799. În sălele pustie lumine roşi de torţii
Rănesc întunecimea ca pete de jeratic.

(M. EMINESCU, P., p. 85)

Scanned with OKEN Scanner

*800. Într-o seară de la începutul lui iulie 1909, cu puțin înainte de orele zece, un tînăr de vreo optsprezece ani, îmbrăcat în uniformă de liceu, intra în strada Antim, venind dinspre strada Sf. Apostoli cu un soi de valiză în mînă, nu prea mare, dar desigur foarte grea [...].

(G. CĂLINESCU, E.O., p. 5)

801. Și cu plosca ridicată,
Zugrăvit pe cerul gol,
Popa capătă deodată
Măreție de simbol.

(G. TOPÎRCEANU, O.,I., p. 72)

802. Condus de Otilia și urmat de bătrîn, Felix intră într-o odaie foarte înaltă, încărcată de un fum des și înțepător de tutun ca o covertă de vapor pe Marea Nordului.

(G. CĂLINESCU, E.O., p. 11)

803. La o masă din fund, un grup plecat pe o hartă urmărea explicațiile unui domn pipernicit, slab, ras pînă la culoarea vineție a pielei, cu o pălărie imensă, dată pe ceafă.

(C. PETRESCU, Î., p. 53)

804. Poezia lui Goga nu cîntă un țăran idealizat, sentimental, prins în hîrjoană și dragoste, plesnind de trai bun și zburdînd de odihnă.

(O. GOGA, O.,II., Prefață, p. LXVIII)

805. Acolo, departe, spre soare-răsare,
În freamăt de foi din dumbravă,
Pe veci cetluite în marmură rece,
Dorm clipele noastre de slavă.

(Ib., p. 39)

806. După cinci zile de ploaie mocnită, un vînt cald a mînat norii spre miază-noapte, dezvelind cerul adînc.

(C. PETRESCU, Î., p. 82)

807. Un partid, mai cu seamă în preziua alegerilor, nu se lipsește atît de ușor de serviciile unui om cu atîtea puteri și mijloace de constrîngere față de consătenii mai prăpădiți și calici, [...]

(Ib., p. 174)

808. Tristețea mea, adîncă mare,
Fără de margini, fără fund,
În largul ei fără hotare
Atîtea vifore s-ascund...

(O. GOGA, O.,II., p. 94)

809. În vocabularul tuturor limbilor se păstrează amintirea unor oameni cu merite deosebite într-un domeniu oarecare de activitate.

(S. STATI, C.R., p. 110)

810. În unele comentarii de politică externă întîlnim adesea cuvintele *boicot* și *a boicota*, cu sensul de măsură de izolare, de presiune sau constrîngere exercitată împotriva unui stat de către alte state sau îndreptată împotriva unor persoane.

(Ib., p. 113)

*811. Cuvintele, prin înțelesul lor, oglindesc realitatea, în toată bogăția ei, cunoștințele noastre despre această realitate.

(Ib., p. 117)

Scanned with OKEN Scanner

812. Activitatea literară, didactică, publicistică, politică şi culturală de peste cincizeci de ani desfăşurată de Slavici de o parte şi de alta a Carpaţilor nu a fost deplin înţeleasă nici în timpul vieţii, nici după moartea sa.

(I. SLAVICI, A., Prefaţă, p. VII)

*813. Mai puţin cunoscută, mai restrînsă prin aria sa şi mai modestă prin rezultatele obţinute este activitatea teoretică a lui Slavici în domeniul folclorului.

(Ib., p. XXIII)

814. În secolul al XIX-lea, numeroşi istorici, critici şi cercetători literari, acţionînd de pe poziţii realiste, şi-au impus să restituie lui Calderón, ca poet şi dramaturg, drepturile lui legitime.

(ION ZAMFIRESCU, I.U.T., p. 421)

815. Foarte frecvent întîlnim în manuscrise semne de intercalare a unui text sărit, a unui text adăugat ulterior sau îndreptat, corectat.

(EMIL VÎRTOSU, P.R.C., p. 128)

816. Editorul trebuie a înfăţişa textul în forma lui definitivă, curăţat de prescurtări, de falsă punctuaţie, de zgura nonsensurilor şi a sensurilor greşite, de scăpările din condei neclarificate, de lacunele confuzionante sau de criptogramele nedescifrate, prezenţa tuturor acestor elemente fiind nu numai tulburătoare, dar chiar periculoasă pentru adevărata, imediata şi singura înţelegere a textului.

(Ib., p. 287)

*817. Transcrierea textelor chirilice româneşti cu întregirea prescurtărilor fără paranteze — de nici un fel, în limitele arătate, înseamnă şi o politeţe normală, obligatorie, faţă de ochii şi spiritul cititorului, savant sau mai puţin savant, [...]

(Ib., p. 287)

*818. Pe de altă parte, fundamentarea istoriçă şi documentară a principiilor, prezentarea de soluţii simple şi logice, legătura lor strînsă, organică, toate acestea decurg dintr-un postulat realist: consecvenţă în observaţie şi în cercetare, consecvenţă în soluţii, consecvenţă în aplicarea lor.

(Ib., p. 287)

819. Şi din vălul de zăpadă,
Ca o mută arătare
Legănîndu-se pe stradă,
Un drumeţ ciudat răsare...

(G. TOPÎRCEANU, B.V.T., p. 63)

820. Unitatea, năzuinţa către armonie structurală, integrarea nu erau, în aceste condiţii, la Tudor Vianu, numai constante de adîncime, explicînd complexiunea fiinţei, ci şi o orientare de viaţă; [...]

(I. BIBERI, T.V., p. 71)

821. În amestecul de haine corecte după ultimul jurnal şi de haine boeme, cu lavalieră şi pălării late, figura aspră şi arsă de soare a cîte unui proprietar, atunci întors de la seceră ori de la treier, arăta ca un urs păduratic, într-un panoptic cu figuri de ceară.

(C. PETRESCU, Î., p. 53)

822. O femeie în costum negru şi cu o bonetă roşie plutea pe spate, aproape, cu faţa în sus, legănată de răsuflarea uşoară a valurilor.

(Ib., p. 93)

823. Radu Comşa simţi înecîndu-se într-o ceaţă foarte îndepărtată hotărîrile brave, naive şi inoperante din serile de demult.

(Ib., p. 179)

Scanned with OKEN Scanner

*824. Azi, ca un sfînt dintr-o icoană veche,
Blînd îmi răsai cu faţa ta blajină,
Cu zîmbet bun, cu ochi cuminţi şi limpezi,
Strălucitori de lacrimi şi lumină.

(O. GOGA, O.,II., p. 18)

825. În urma acestei declaraţii, cîţiva partizani solicitanţi compuseră o serie de articole împotriva modernismului în arhitectură aplicat îndeosebi la clădirile sacre, încercînd a le plasa în marile gazete.

(G. CĂLINESCU, B.I., p. 486)

826. Deşi el naţionalist în cel mai aspru înţeles al cuvîntului şi foarte pornit pe intoleranţă, iară eu mai mult sau mai puţin cosmopolit, cunoşteam amîndoi, şi îndeosebi eu chiar mai mult decît dînsul, viaţa poporului român în toate amănuntele ei pline de farmec. [...]

(I. SLAVICI, A., p. 15)

827. Una din cele mai caracteristice poezii ale lui Alecsandri este Sentinela română, un poem epic plin de avînt şi de hiperbole îndrăzneţe.

(Ib., p. 79)

828. Sadoveanu reprezintă un moment al civilizaţiei noastre, văzută ca un mod particular de a reacţiona la forţele cosmice înconjurătoare, la alcătuirea socială şi la constituţia intimă a omului.

(***,R.L. nr. 43/'71, p. 4)

829. Ca şi poezia lui Eminescu, proza lui Sadoveanu atinge fondul cel mai adînc al specialităţii noastre.

(Ib., p. 4)

830. Divina Comedie, această operă desăvîrşită, rezultatul maturităţii ideilor politice şi artistice ale lui Dante Alighieri, este o vastă sinteză filozofico-artistică a gîndirii medievale, anunţînd în acelaşi timp gîndirea Renaşterii, schiţînd de pe acum liniile de dezvoltare a literaturii şi culturii italiene şi vesteuropene.

(AL. BALACI, D.A., p. 163)

831. Generaţia mea s-a deşteptat în viaţa literară în zgomotul polemicii dintre d-nii Maiorescu şi C.Dobrogeanu-Gherea.

(***,R.L. nr. 44/'71, p. 5)

832. Nesprijinită de curente literare şi de scriitori, în genere, limba literară a viitorului şi-a găsit, totuşi, un puternic punct de reazim în presă.

(Ib., p. 5)

833. S-au ivit pe rînd în soare,
Jos, la capătul potecii,
Turma albă de mioare,
Noatinele şi berbecii.

(G. TOPÎRCEANU, B.V.T., p. 20)

834. Deşi răspopit încă la începutul carierii preoţeşti, el nu s-a lepădat niciodată de apucăturile luate în scurtul timp al preoţiei sale.

(I. SLAVICI, A., p. 128)

835. Popească li se părea multora şi apucătura lui Ion Creangă de a vorbi-n pilde şi de a-şi da părerea cu oarecare încongiur şi răzămîndu-se pe autoritatea altora.

(Ib., p. 128)

Scanned with OKEN Scanner

836. Șiria, croită, după toate semnele, de ingineri nemți, cu uliți drepte, pretutindeni deopotrivă de largi și cu locuri de case toate de aceeași întindere, nu s-au putut închega decît după trecerea vremurilor grele.

(Ib., p. 182)

837. Era o fată cam de treizeci de ani, cu ochii proeminenți ca și ai Aglaiei, cu fața prelungă, sfîrșind într-o bărbie ca un ac, cu tîmple mari încercuite de două șiruri de cozi împletite.

(G. CĂLINESCU, E.O., p. 13)

838. Fața măslinie, cu nasul mic și ochii foarte albaștri, arăta și mai copilăroasă între multe bucle și gulerul de dantelă.

(Ib., p. 15)

839. O lampă portativă cu abajur era aprinsă pe o masă rotundă răspîndind cercuri de umbre degradate prin casă și imprimînd un rotocol alb în tavan.

(Ib., p. 21)

840. Luminile ascunse, ferestrele astupate, trăsurile și mașinile cu felinarele acoperite de foiță albastră, nopțile bîjbîind la lumina palidă a stelelor, pe străzi devenite deodată necunoscute și misterioase [...] fîșiile proiectoarelor plimbîndu-se pe cer în căutarea dihaniei aeriene, clopotele Mitropoliei sunînd alarma, mugetul sirenei de la Arsenal; toate dădeau existenței un farmec nou, senzațional, pitoresc, o atmosferă ireală și factice, de teatru.

(C. PETRESCU, Î., p. 117)

841. Domnișoara din dosul ghișeului ignora cu desăvîrșire existența celor zece oameni rezemați de gratii, făcînd coadă și schimbînd picioarele pe cimentul ud de zăpada topită a încălțărilor.

(Ib., p. 182)

*842. Radu Comșa urmări cu ochii un copac tîrît, cu firele rădăcinilor afară, dispărînd cîteodată, încolăcindu-se ca șerpii, întorcîndu-se, oprindu-se, într-o piedică nevăzută de dedesubt.

(Ib., p. 217)

843. Ci, spre mulțumirea lui, în tot acest timp al căratului pietrei și cărămizii, al lucrului pe schelă ca și căratului țiglei de la gară, puțini dintre corbeni cutezară a refuza claca [...]

(ROMULUS CIOFLEC, B., p. 243)

844. Porni din Corbeanca, într-o sîmbătă, cu două săptămîni înainte de Paști, cu Cotoi la mînat și cu Mitu și cu Uscatu îndărăt, ținîndu-și pușlile între genunchi, în chip de arnăuți, după rînduiala îndătinată la boieri pentru onoare.

(Ib., p. 248)

845. Procesele cele mai multe între săteni, în această vreme — ca și bătăile cele mai multe între ei — se stîrneau pentru pămînt.

(Ib., p. 339)

846. Versurile acestea însă, prezentîndu-i nedescriptiv debutul, poate neconcludent, prezentîndu-i producția lirică a anilor din Franța sau descriindu-i tendința și predilecția pentru variante suplinesc succint o biografie spirituală a poetului.

(***,R.L., nr. 44/'71, p. 7)

847. Condiționările materiale ale culturii vor fi analizate critic: teoria mediului, datele economice, teoria raselor, tradiție, cantitatea grupului rasial.

(I. BIBERI, T.V., p. 121)

848. În largul mării fără margini, în largul mării zbuciumate,
Se întîlniră două scînduri din două vase sfărîmate.

(O. GOGA, O.,I, p. 108)

Scanned with OKEN Scanner

849. Tu, frate plînsetelor noastre
Şi răzvrătirii noastre frate,
Urlai tăriilor amarul
Mîniei tale-nfricoşate.

(Ib., II, p. 11)

850. O astfel de „clasă de obiecte" este, de exemplu, totalitatea mobilelor formate dintr-o placă dreptunghiulară, pătrată sau rotundă, sprijinită pe unul sau mai multe picioare.

(S. STATI, C.R., p. 9)

851. Reducerea la un singur element a unei expresii de două elemente se întîlneşte şi în denumiri mult mai vechi decît cele înfăţişate mai sus.

(Ib., p. 25)

852. Şi-a înscris numele la loc de frunte în literatura română, prin multipla sa personalitate, ca poet, dramaturg, prozator.

(C. CIUCHINDEL, A.F.R., p. 143)

853. Nuvela psihologică românească are în persoana lui Caragiale un fin cunoscător şi abil şlefuitor al ei.

(Ib., p. 183)

854. Colaborator la revistele satirice: Ghimpele, Claponul, Calendarul Claponului şi mai apoi fondator al Moftului român, Caragiale se va servi şi la tribuna presei pentru a-şi îndrepta critica usturătoare împotriva tarelor societăţii vremii sale.

(Ib., p. 184)

855. În opera lui** lirică, de proporţii reduse, descopereau o mare capacitate de invenţie, un gest teatral de bun gust, un ton declamatoriu de calitate şi verva unui om inteligent şi de spirit.

(Ib., p. 189)

*856. Costumul ei, discret şi elegant (un tailleur din stofă neagră foarte moale, siluetînd liniile trupului planturos, dar zvelt, o crizantemă artificială la butonieră), nu denota nici o dezordine.

(G. CĂLINESCU, B.I., p. 35)

*857. N-admitea decît locuri comune şi oameni curenţi, asta însă dintr-o secretă aprehensiune de a fi depreciat prin jocul inedit al valorilor.

(Ib., p. 113)

858. Era obiceiul lui Pomponescu în general de a persifla discret orice fapt avînd pretenţia de a se ridica asupra banalului.

(Ib., p. 113)

*859. Respectarea unor norme în stabilirea tematicii orelor de dirigenţie constituie una dintre cerinţele cele mai importante şi urgente ale ridicării nivelului acestor ore.

(...R.P., p. 51)

860. Mama fiind din neamul Borleştilor şi avînd doi fraţi şi două surori, aveam multe rude şi mulţi fini nu numai la Şiria ci şi pe aiurea pînă la Hălmaj şi pe la Baia-de-Criş, mai ales cărturari dintre care unii oameni cu trecere.

(I. SLAVICI, A., p. 183)

---

*. Este vorba de V. Alecsandri.
** Este vorba de Cincinat Pavelescu.

Scanned with OKEN Scanner

*861. Afară de șvabi și maghiarii de la marginea satului mai erau la Șiria, risipiți mai ales pe drumul Aradului, meșteșugari, negustori ori cîrciumari, unii șvabi, alții maghiari.

(Ib., p. 186)

*862. Snoavă numește românul niște istorioare mai scurte, povestite totdeauna cu scopul de a ilustra un adevăr, exprimat de obicei printr-o vorbă ori printr-un proverb.

(Ib., p. 434)

863. Eternă mare, ca și odinioară,
Fără hotar și fără de hodină,
De întrebări și neastîmpăr plină,
Azi goana mea la malul tău coboară.

(O. GOGA, O., I., p. 113)

864. Două doamne în rochii strînse la mijloc violent, cu sînii încorsetați, ședeau cu demnitate pe două scaune rezemate pe un fundal, reprezentînd nori rostogoliți.

(G. CĂLINESCU, E.O., p. 29)

865. Erau acolo volume franțuzești, nemțești, chiar și englezești, multe tratînd chestiuni serioase și de specialitate agronomică, medicină veterinară, economie politică.

(Ib., p. 55)

866. Moșia se afla la vreo cincisprezece kilometri departe de Ciulnița, în direcția Dunării, departe de linia ferată, fiind cam la jumătatea distanței dintre Călărași și Fetești.

(Ib., p. 68)

867. În vocabularul matematicii, cuvintele de origine arabă joacă un rol însemnat, denumind noțiuni de bază.

(S. STATI, C.R., p. 46)

868. Geniul arghezian înscrie o filă nouă în peisajul literaturii naționale, ridicînd pe o treaptă superioară lirica românească și contribuind la recunoașterea valorii ei pe plan universal.

(C. CIUCHINDEL, A.F.R., p. 211)

869. Din poeții droaie, neaoși sau străini,
Fabuliștii-n lumea toată sînt puțini.

(Ib., p. 215)

*870. În proza noastră, această sinteză o realizează George Călinescu prin „Enigma Otiliei", un clasicism realist îmbogățit prin romantism discret.

(***,R.L. nr. 44/'71, p. 7)

871. Cu toate dificultățile, proza realistă postbelică poate fi redusă la două cuvinte principale: fantezismul și existențialismul.

(Ib., p. 7)

*872. Alteori, eroul colectiv este pădurea, amenințată cu tăierea de către exploatatorul străin (Nopți de Sînziene) și salvată de răscoala jivinelor ei, hotărîtă în soborul de pomină și executată fără greș.

(Id., nr. 43/'71, p. 6)

*873. Cu pregătirea profesională și pedagogică, cu tactul și dragostea pentru om, acest vrednic cărturar de sat a reușit îndrumarea tinerelor vlăstare spre cunoașterea realităților din viața comunității rurale, spre îndrăgirea muncii și a pitorescului local.

(***,T.Ș.A., p. 60)

Scanned with OKEN Scanner

874. Termenul de *română contemporană* a apărut în lingvistica românească mai tîrziu decît termenii referitori la aspectele mai vechi ale limbii *(română veche, română comună*, de ex.), pentru a desemna o epocă apropiată de prezent, o română a zilelor noastre.

(I. IORDAN, V.G. ROMALO, AL. NICULESCU, S.M.L.R.C., p. 7)

875. Generalizarea învățămîntului de 7 și apoi 8 ani, puternica dezvoltare a învățămîntului de toate gradele, contactul oamenilor muncii cu valorile culturii, extinderea rețelei de radio și televiziune, cărțile și ziarele tipărite în tiraje de milioane de exemplare, toate aceste aspecte concrete ale revoluției culturale din Republica Socialistă România au avut o influență binefăcătoare asupra limbii întrebuințate în scris și în vorbire.

(Ib., p. 10)

*876. Poezia lui Arghezi ne apare ca o erupție vulcanică, cu lavele de mari diferențe de temperatură, nocive sau binefăcătoare, prin terapeutica lor morală, asupra propriului ei subiect.

(C. CIUCHINDEL, A.F.R., p. 293)

877. Șeful de gară era un bărbat înalt, voinic, cu părul sur, și cu o mustață neagră, deasă.

(C. CHIRIȚĂ, D.B.C., p. 53)

878. Deunăzi un văcar de sat
Catîrului i-a atîrnat
Salba de clopoței,
Numindu-l el îngrijitor
Și înainte mergător
Ciredei de viței.

(C. CIUCHINDEL, A.F.R., p. 65)

879. Și totuși, pus în fața cerinței de a ilustra prin exemple paralele relația stabilită mai sus, efortul analitic cunoaște piedici neașteptate.

(L. BLAGA, H.C.V., p. 9)

880. Neapărat, mai mult decît prin orașul rumorilor,
C-o străduință mai mare
decît sub arcade cu flori,
Voi umbla primăvara prin tîrguri
Căutînd vînzători de sămînță.

(Ib., p. 9)

881. Un volum de versuri inedite, apărute la un sfert și mai bine de veac de la moartea poetului, solicită în mod necesar cîteva explicații istorico-literare în primul rînd.

(I. MINULESCU, B.M., p. 171)

882. Mediul cunoscut scriitorului, încă din anii copilăriei, a format substanța unei drame puternice, Domnișoara Nastasia, a Barierei și a primelor trei părți: Maidanul cu dragoste, Sfînta mare nerușinare și Cîntecul destinelor, dintr-un ciclu epic de mare întindere, rămas neterminat.

(G. M. ZAMFIRESCU, M.D., Prefață, p. 8)

883. Cartea lui George Mihail Zamfirescu este de asemeni valoroasă pentru această pregnantă și de neuitat imagine artistică a periferiei bucureștene de la începutul secolului al XX-lea.

(Ib., p. 11)

Scanned with OKEN Scanner

884. Numai lucrătorii de la fabricile din împrejurimi mîncau pe cont, într-o încăpere aparte, cu hîrtie de împachetat întinsă pe mese şi solniţe de pămînt, cu floricele de smalţ.

(Ib., p. 34)

885. O activitate de cronicar literar la cîteva periodice după război ne-a înlesnit cunoaşterea încă de la data apariţiei a unor cărţi azi rare sau chiar cu totul de negăsit.

(AL. PIRU, P.D.L.R., p. V.)

886. Cel mai mare poet al epocii, Tudor Arghezi, sexagenar în pragul celui de al cincilea deceniu, venea în 1941 cu un roman, liric de bună seamă, Lina, soi de autobiografie spirituală, consemnînd activitatea sa de chimist la fabrica de zahăr din Chitila.

(Ib., p. 3)

887. Fiu de preot din Lancrămul transilvan, născut la 9 mai 1895, Blaga îşi întocmeşte, ca Goethe, un horoscop, destăinuindu-se intrat în viaţă într-un sat fără leac [...], îndrumat aici din străfunziuni de veacuri: [...]

(Ib., p. 25)

888. Mai mult decît alţii, Bacovia a aplicat principiul verlainean al evitării oratoriei, urmărind, prin simplificarea treptată a limbajului şi cultivarea nuanţei, autenticitatea emoţiei.

(Ib., p. 37)

889. Încolo, Ion Pillat rămîne în această ultimă fază a creaţiei sale un poet al roadelor, al prunelor, al piersicii cu obraz plăpînd de fată (Basm) şi al cinei cu alimente pastorale (caş, miere).

(Ib., p. 45)

890. Dispunerea materialului de construcţie, organizarea, sistematizarea şi unificarea lui, cu păstrarea unei anumite simetrii şi a unor anumite proporţii între elemente, dictată de tema principală şi de temele secundare, de ideile principale şi de ideile secundare, adică de conţinut, de elementul generator al imaginii artistice, constituie *compoziţia* operei literare.

(I. COVRIG-NONEA, N.C.S., p. 19)

*891. Cu ajutorul neologismelor se îmbogăţesc vocabularul unei limbi şi posibilităţile ei de a formula şi de a comunica adecvat obiecte şi stări de lucruri noi, la nivelul cerinţelor progresului material şi cultural al momentului istoric: [...]

(Ib., p. 103)

892. Mai mult decît o hiperbolă tendenţioasă şi mai mult decît o apreciere vizionară a trecutului poeziei noastre, elogiul bătrînilor din Epigonii determină locul în istorie al lui Eminescu însuşi.

(I. NEGOIŢESCU, P.E., p. 17)

*893. Încheierea procesului dobîndirii independenţei de stat, început în 1829 prin proclamarea independenţei Greciei şi continuat apoi în 1877 de România, la 1878 de Serbia şi Muntenegru, la 1908 de către Bulgaria, iar la 1913 de către Albania a însemnat consolidarea pe această bază a tradiţiilor de colaborare şi prietenie statornicite în veacurile de luptă împotriva democraţiei străine.

(C. POPIŞTEANU, R.A.B., p. 41)

894. Unul dintre factorii noi ai relaţiilor interbalcanice la începutul secolului al XX-lea l-a constituit activitatea partidelor socialiste îndreptată spre strîngerea legăturilor de prietenie între popoarele acestor regiuni.

(Ib., p. 46)

Scanned with OKEN Scanner

895. Clasa muncitoare din România a continuat şi după începerea războiului mondial acţiunile de colaborare şi solidaritate cu proletariatul şi mişcarea socialistă din celelalte ţări balcanice.

(Ib., p. 47)

896. În acest proces de continuitate, locul şi rolul ţărilor române se definesc deseori a fi fost însuşi epicentrul acţiunilor comune, factor de stimulare şi consolidare a legăturilor şi tradiţiilor de prietenie şi colaborare.

(Ib., p. 51)

897. Discutate amplu şi înscrise în numeroase recomandări ale conferinţelor, aspectele colaborării economice, sociale, culturale au fost urmate într-o serie de cazuri de iniţiative însuşite în practică de specialişti din diferite domenii de activitate din ţările balcanice.

(Ib., p. 96)

898. La lumina torţelor, felahi în pielea goală, sau numai cu o cîrpă legată în jurul şoldurilor, cărau cu sacii cărbuni pe vapoare, semănînd cu nişte draci istoviţi, prinşi într-un ciudat dans al infernului.

(R. TUDORAN, T.P.S., p. 453)

899. Printre cimbru şi susai,
Fir plăpînd de păpădie
Nalţă, greu, în vîrf de pai,
Un bănuţ de floare vie.

(G. TOPÎRCEANU, B.V.T., p. 158)

900. Cercetarea analitică nuanţată a unor creaţii artistice proeminente din literatura universală şi cea românească a prilejuit acad. Tudor Vianu generalizări estetice, în spiritul înţelegerii ştiinţifice materialist-istorice a fenomenului literar.

(I. BIBERI, T.V., p. 204)

901. Încă de la începutul activităţii sale publicistice sau profesionale, atari formule aveau să presare cursurile sale universitare, vădind concizie, vigoare de gînd, pregnanţă, relief, mărturie a unei observaţii pătrunzătoare şi a unei generalizări îndrăzneţe: [...]

(Ib., p. 211)

902. După zece ani de la debutul său în poezie şi după alţi şase ani de tăcere autoimpusă, Geo Bogza a revenit în literatură tot ca poet, cu un răsunător *Cîntec de revoltă, de dragoste şi de moarte*, îndreptat împotriva „destinului biologic al lumii", şi invocînd „flăcări apocaliptice", spre a purifica „sărmanele noastre fiinţe imperfecte şi vulnerabile."

(AL. PIRU, P.D.L.R., p. 316)

*903. Scriitorul debuta cu nuvele de o tematică variată, luate de la mai multe latitudini şi scrise cu vioiciune remarcabilă.

(Ib., p. 320)

904. Nuvelele, absorbite apoi în opere de dimensiuni mai mari, apar ca nişte fragmente bine delimitate, transcriind instantanee, stări sufleteşti, mărunte întîmplări, episoade, cu atenţia fixată mai ales asupra limbajului, a mimicii eroilor, asupra reacţiilor psihice obscure şi a unor porniri instinctive violente.

(Ib., p. 407)

905. În noile condiţii, sarcinile social-economice şi politice impuneau partidului comunist o temeinică şi multilaterală analiză a problemelor, determinată de mersul neîntrerupt al procesului revoluţionar, stabilirea măsurilor în vederea continuării acestui proces, permanenta ofensivă împotriva ideologiei burgheze.

(***, A.I., nr. 5/'71, p. 53)

Scanned with OKEN Scanner

*906. În vremea aceasta îl surprindem într-adevăr studiind franţuzeşte, între două însemnări de prelegeri asupra Egiptului.

(G. CĂLINESCU, V.M.E., p. 170)

*907. Privind lucrurile în această lumină, unele rînduri, adevărate sau apocrife, atribuite lui Eminescu, [...] ne apar sau ca un efect al unei supărări trecătoare, sau ca o intrigă deşănţată.

(Ib., p. 200)

*908. Alături de ceilalţi tineri, veniţi din fabrici şi din satele pustiite de război, au plecat, fără preget la luptă.

(C. ROMAN, M.T.T., p. 5)

909. Titlul cărţii răspunde trebuinţei unor largi categorii de cititori interesaţi de problemele actualităţii.

(Ib., p. 7)

910. La vîrsta de 19 ani* experimentează la atelierele Arsenalului armatei din Bucureşti o primă machetă de avion propulsat de un motor-rachetă cu combustibil solid.

(Ib., p. 68)

911. O altă misiune importantă căpătată în timpul nostru liber a fost aceea de a vizita închisorile şi locurile de detenţiune pentru a-i ajuta pe deţinuţii politici.

(Ib., p. 99)

912. Pentru prima dată în cadrul acestor conferinţe s-au întîlnit reprezentanţii tuturor ţărilor din Balcani cu scopul de a contribui la dezvoltarea relaţiilor de apropiere şi de înţelegere dintre popoarele balcanice.

(C. POPIŞTEANU, R.A.B., p. 101)

---

* Este vorba de Henri Coandă.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A DOUA

Sintaxa frazei

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul I

TEXTE LITERARE REPARTIZATE PE FELURI DE SUBORDONATE

1. PROPOZIŢII SUBIECTIVE

913. Spre a ajunge acolo, însă, trebuie să ne prefacem în acăţătoare, să ne vîrîm pe dedesubt, sau să sărim, ca în zbor, pe deasupra stîncilor, care decît care mai anevoioase şi mai grele de trecut.

(C. HOGAŞ, P.D.M., p. 25)

914. Dincolo de această geană a ochiului lui Dumnezeu, închipuirea mea nu mai găsea nici un punct de razim; necunoscutul mă sorbea în imensitatea sa; poate că paşii mei îndrăzneţi călcau pe răscrucile pămîntului şi, prin o halucinaţie acustică, îmi părea că-i aud scîrţîitul greoi pe osia sa.

(Ib., p. 40)

915. Nu e, însă, mai puţin adevărat, că se găsesc şi destule frînghii de legat pe oamenii de soiul meu; fără îndoială că mie-mi lipsesc cîteva doage, mă gîndii eu, convins în cele din urmă.

(Ib., p. 41)

916. Om învăţat e întîi cine nu ştie nimic, al doilea cine ştie ceva şi se miră el singur, al treilea cel care, ştiind ceva, nu se mai miră; şi pe lîngă aceştia toţi, trece şi obraznicul care şi-a dat osteneala să ştie multe lucruri şi n-o spune nimănui.

(N. IORGA, C., p. 260)

917. Extraordinar nu e ce nu s-a făcut, ci ceea ce se credea că nu se poate face.

(Ib., p. 56)

918. Deci îi plăcea să-nfrunte cu dalba-i vitejie
Pe cei care prin lume purtau bici de urgie
Şi mult iubea, cînd ţara striga: la luptă,
Dane!

(V. ALECSANDRI, P., p. 231)

919. Căci e o adevărată îmbelşugare şi, mai la urmă, chiar un lux, să mănînci în valea Sabasei brînză cu smîntînă, scrob cu unt proaspăt, borş de pui dres cu ou şi cu smîntînă, pui fripţi şi, dacă nu e ceva neobişnuit, e cel puţin de mirare, ca toate acestea să-ţi fie gătite de o femeie curată.

(C. HOGAŞ, P.D.M., p. 67)

920. Destul că foarte de dimineaţă, dumnealor, frumos gătite, împreună cu tînărul Goe, aşteaptă cu multă nerăbdare, pe peronul din urbea X, trenul accelerat care trebuie să le ducă la Bucureşti.

(I. L. CARAGIALE, M.S., p. 152)

921. Din ce în ce cîntarea în valuri ea tot creşte,
Se pare că furtuna ridică al ei glas,
Că vîntul trece-n spaimă pe-al mărilor talaz,
Că-n sufletu-i pămîntul se zbate cu necaz —
Că orice-i viu în lume, acum încremeneşte.

(M. EMINESCU, P., p. 79)

Scanned with OKEN Scanner

922. Se știe că regele de mult își dă seama de starea nenorocită în care a ajuns țara, și nu pierde nici-o ocazie pentru a-și manifesta nemulțumirea față de guvernul vizirului.

(I.L. CARAGIALE, M.S., p. 97)

923. Cît voi fi dormit nu știu, destul că, într-un tîrziu, mă deșteptai, sau cam așa ceva mi se păru că se întîmplase cu mine.

(C. HOGAȘ, P.D.M., p. 137)

924. A doua zi, dimineața, cînd porțile ce străjuiau intrarea din cîmp în ograda Floricicăi se închiseră, scrîșnind în urma mea cu neunse și hrențuite încheieturi de fer ruginit, mi se păru că ceva ascuțit mă înțeapă în suflet, sau că ceva greu și înalt îmi cade pe spate, și că răsună a sec din lumea aceasta tocmai în lumea cealaltă.

(Ib., p. 111)

925. De acuma era dovedit că învățătorul i-e dușman și prin urmare se credea îndreptățit să caute și el să-l lovească, și încă tocmai cînd îi va fi lumea mai dragă.

(M. PREDA, M., p. 221)

926. Mi-ar fi făcut multă plăcere să cunosc și eu operele cumnatului nostru, continuă căpitanul, fără să asculte gluma fratelui său, întorcîndu-se spre Titu.

(L. REBREANU, O.A., II., p. 446)

927. Dă drumul acestui flăcău, că-i păcat să-l băgăm în spătărie; iar dacă-l vei mai prinde prin grădină, atunci să faci cu dînsul ce vei voi.

(N. FILIMON, C.V.N., p. 105)

928. Ș-apoi... cine știe de este mai bine,
A fi sau a nu fi... dar știe orișicine
Că ceea ce nu e, nu simte dureri,
Și multe dureri-s, puține plăceri.

(M. EMINESCU, P., p. 28)

929. Dar nici nu-i strica băiatului să mai umble prin lume, să vază, să învețe și să se deprindă a fi om de capul lui.

(I. SLAVICI, M., p. 63)

930. Dar fără îndoială că în cele din urmă s-ar fi întîmplat ceea ce s-a întîmplat, pentru că simțeam în mine o nemulțumire și-o căință ori de cîte ori te părăseam.

(G. CĂLINESCU, C.N., p. 205)

931. Se poate închipui cum, tocmai ca aurul, s-au scurs printre crăpăturile stîncilor, s-au adunat cîte doi, trei într-un gol mai mare și au rămas acolo, nemișcați, lipiți de stîncă, veacuri de-a rîndul.

(G. BOGZA, Ț. P., p. 24)

932. Îmi place să mă-mpiedic pe străzi de cărămizi
și să ghicesc pe unde va fi etajul zece,
îmi place să văd plopii uitîndu-se timizi
cum o antenă simplă cu patru plopi se-ntrece.

(***, S.F.P., p. 43)

933. Și chiar dac-ar fi să fie minunea minunilor ca să răzbești printre ele, nici prin gînd să nu-ți poată trece că o să ajungi pînă la împărătească, care se află-n culmea culmilor, unde pîn-acum nici un muritor n-a mai fost.

(I. SLAVICI, P.S.L., p. 263)

934. Tăiat în față de trufașa și imensa stîncă aeriană, încins pe laturi de cele două prăpăstii, ar fi trebuit, ca să pot merge mai departe, sau să mă înalț la ceruri zburînd, sau să mă scobor în Tartar de-a rostogolul.

(C. HOGAȘ, P.D.M., p. 197)

935. De-acum îi era peste putinţă mamei să lase a o mai prinde o noapte acasă; trebuia fără întîrziere pentru liniştea sa să-şi vadă băiatul, şi astfel chiar în acea zi, n-a fost chip să se împotrivească Roşu-mpărat, împărăteasa a pornit urmată de călăreţi şi de curteni spre unde ştia că-l trimisese pe Ler.

(I. L. CARAGIALE, N.P., p. 262)

936. Se observă din această înştiinţare a unui cărturar începător, care a asudat un ceas ca să înşire slovele lui „talpagîştei", că stăpînirea prigonea prin cenzură vorba „campanie", şi el ştie asta.

(M. SADOVEANU, M.C., p. 74)

937. Se vede că i-a fost scris tot el să răsplătească şi păcatele iepei frăţîne-său, ale caprei, ale gîscanului logodit şi ale boilor ucişi în pădure.

(I. CREANGĂ, D.P., p. 57)

2. PROPOZIŢII PREDICATIVE

938. Asta însemna că se apropie sfîrşitul — se gîndi bolnavul şi, pe portiţa gîndului, simţea cum se furişa în golul ameninţător o dîră de groază, care totuşi părea că-i plăcută.

(L. REBREANU, A.E., p. 15)

939. Meşteşugul şarlatanului e să-ţi vorbească de alt lucru, pînă n-ai înţeles bine cel dîntîi.

(N. IORGA, C., p. 143)

940. Poţi să lucrezi o săptămînă întreagă, dacă a fost omis ceva în registru, aceasta înseamnă că n-ai lucrat, că nici nu exişti.

(G. BOGZA, Ţ.P., p. 114)

941. Grija lui cea mare era ca să nu crează acel împărat că el este zăcaş* şi se îndeletniceşte a-i trimite vreun fiu, din care pricină să vină să-i ia împărăţia, iară el cu fetele lui să moară în ticăloşie, în sărăcie şi cu ruşine.

(P. ISPIRESCU, B.L.S., p. 16)

942. Adevărul e că, dacă se hotărăşte cineva să asiste la o sărbătoare naţională aşa de importantă, trebuie s-o ia de dimineaţă.

(I. L. CARAGIALE, M. S., p. 158)

943. Cînd spui cuiva „bună ziua", aceasta înseamnă că trebuie să-ţi spună „mulţumesc", iar nu, cîtuşi de puţin, că trebuie să stai de vorbă cu dînsul dacă în adevăr ziua este bună.

(N. IORGA, C., p. 178)

944. Părerea mea e că e mai bine să laşi caii în pace, interveni Moromete împăciuitor.

(M. PREDA, M., p. 159)

945. Asfinţitul a rămas doar ceea ce se înfăţişează în fieşte seară, într-această latură a Moldovei, de ani şi ani.

(C. PETRESCU, Î., p. 46)

946. Adevărul e că bea necontenit ciocnind cu „ne-ne-ne-nea Pan-pan-ta-ta-ta-zi", care n-a isprăvit nici primul pahar.

(B. ŞT. DELAVRANCEA, N.P., p. 225)

947. Cu toate că pămîntul e cît se poate de sărac, sînt moţi care se ocupă cu agricultura.

(G. BOGZA, Ţ.P., p. 44)

---

* duşmănos, răzbunător.

948. Uneori drumul pare că se netezește, dar după doi, trei metri o ia din nou în sus sau în jos, ținînd-o astfel cîte un kilometru.

(Ib., p. 49)

949. În aceste momente, cînd natura întreagă părea că înalță rugi de mulțumire către creatorul ei, cei doi slujitori, deși dedați cu asemenea sublime spectacole, nu rămaseră nesimțitori la priveliștea ce-i înconjura.

(N. FILIMON, C.V.N., II, p. 118)

950. Las' mamă, că lumea asta nu-i numai cît se vede cu ochii — zicea bădița Vasile, mîngîind-o — și în oaste trăiește omul bine, dacă este vrednic.

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 15)

951. Toader Grecu mi-a povestit isprăvile dascălului și a rămas cum fusese și mai înainte, el singur cu ceilalți ciraci.

(M. SADOVEANU, N.F., p. 39)

952. Păvăluț a plecat cu dînșii, s-a dus, a tras la casa lui Gheorghe al lui Baltă, și parcă toate erau cum altfel nici că s-ar fi putut.

(G. BOGZA, Ț.P., p. 112)

953. Dar mai cumplita lui vinovăție,
Ticăloșit de crima îndoielii,
E c-a simțit în sînge o frăție
Și-o solidaritate cu rebelii.

(T. ARGHEZI, V., p. 15)

954. Departe, în zare, soarele părea că dăduse foc, nu numai cîmpurilor depărtate de care-și lipise marginea, ci și cerului pe care lunecase toată ziua și la hotarele căruia, acum, se înneca, se scufunda ca într-o apă fără fund.

(Z. STANCU, D.J.M., p. 132)

955. Ceea ce nu știau însă oamenii era că rareori lipsea de la masa lui Locan puiul fript cu usturoi și pîinea albă și proaspătă cu untul.

(M. PREDA, M., p. 118)

956. Era vădit că se simțea cum nu se poate mai bine printre prietenii din redacție, în atmosfera ei literară, și de aceea se depărta cu greu.

(D. BOTEZ, M., p. 193)

957. „Ba să-ți cauți treaba, că mănînci trînteală;
S-a schimbat boierul, nu e cum îl știi;[...]

(GR. ALEXANDRESCU, P., p. 79)

958. ...și încă se cerea de grabă, căci venea cu fuga iarmarocul de Fălticeni, care acela este ce este.

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 53)

959. Să ajuți către glorie pe cineva care nu e chemat pentru dînsa, e să-l urci pe casă și să-i dai drumul în jos, cînd el n-are aripi.

(N. IORGA, C., p. 100)

960. Ce pot suferi mai puțin oamenii neizbutiți e să vadă la altul ce ar fi fost el dacă ar fi izbutit.

(Ib., p. 122)

961. Toamna tufele ajungeau să semene cu niște sălcii și rămîneau în picioare pînă în martie, cînd putrezeau de ploaie, pentru că viscolul trecea pe deasupra lor fără să le atingă.

(F. NEAGU, Î.S., p. 94)

Scanned with OKEN Scanner

*3. PROPOZIȚII PREDICATIVE SUPLIMENTARE

962. Auzisem eu din oameni, că dacă vrei să nu te muște cîinii și să te lese în pace, cum îi vezi că sar la tine, să te tupilezi jos la pămînt și să-i lași să te latre cît le place fără să te urnești din loc, căci ei bat cît bat, și de la o vreme te părăsesc și se duc.

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 49)

963. Parcă-l văd pe astronomul cu al negurii repaos
Cum ușor, ca din cutie, scoate lumile din chaos
Și cum neagra vecinicie ne-o întinde și ne-nvață
Că epocile se-nșiră ca mărgelele pe ață.

(M. EMINESCU, P., p. 121)

964. Te văd aevea cum te miști, cum privești cîteodată cu ochii în gînduri, și puterea visului e așa de mare, că a doua zi îmi aduc aminte că priveam și eu tot acolo.

(D. ZAMFIRESCU, V.Ț., p. 263)

965. Crengile copacului au fost făcute numai pentru paserile cerului, și deci să nu se mire ursul cînd ele se sfarmă și-l lasă să cadă.

(N. IORGA, C., p. 139)

966. Pînă să încuie ușa, o auzii cum se văieta, cum țipa cu deznădejde.

(AL. CAZABAN, C.S., p. 46)

967. Tovarășul ista al meu, pe care-l vezi că șade cu nasul în jos, e rușinos ca o fată mare, dar la altele se pricepe ca o catană bătrînă; o să-l vezi la masă, cum întoarce capul cînd înghite și cum se șterge cu mîneca la gură cînd bea, ca să nu se cunoască c-a băut; dar bea al dracului, nu vezi ce nas roș are?

(C. HOGAȘ, P.D.M., p. 64)

968. Cutremurat de clipa asta sfîntă,
Un gînd simțeam cum sufletu-mi frămîntă,
Cum mă supune gîndul și mă-ndeamnă,
Poruncitor cum drumul mi-l arată: [...]

(O. GOGA, O., II., p. 106)

969. Eram numai de patru ani cînd bunica și mama m-au așezat într-un scăunaș cu trei picioare, răsturnat, făcîndu-mă să slujesc drept greutate la învălitul urzelii pe sul și prin spată.

(M. SADOVEANU, N.F., p. 85)

970. Își închipui în minte un tren, urmări locomotiva cum vine spre bifurcație, cum trece peste liniile încrucișate fără să se întîmple nimic și rămase mulțumit.

(P. SĂLCUDEANU, S.L., p. 5)

971. Sile își întoarse privirile spre dreapta să-l văzu pe Mitran cum alerga cu servieta la dîmbul de zăpadă.

(Ib., p. 88)

972. Ea înjugă pe tată și pe mamă la munca din fabrică, din atelier, din magazin și lăsă pe copii să bată maidanele și să crească acolo printre plantele veninoase și printre apași.

(G. GALACTION, O.L.N., p. 139)

973. Cealaltă fotografie fusese făcută pentru o legitimație, neretușată, și arăta o femeie frumoasă încă, iar panglica albă cu care-și legase părul o făcea să pară mai tînără.

(O. PĂSCĂLUȚĂ, U.V.S., p. 13)

974. O auzi cum se ridică, cum își îndreaptă rochia, simți cum privirile ei îl săgetau în ceafă și Stamatiad, nu se știe pentru a cîta oară, se întrebă ce anume îl îndemna să săvîrșească acțiuni contrare dorințelor sale reale.

(H. ZINCĂ, M.V.B.M., p. 20)

975. Și parc-o văd cum stă bunica plîngînd în colțu-i de năframă,
Cînd dascălul din sat și popa deodată ne-au venit în casă,
Și cum roșisem de rușine cînd popa m-a chemat la masă
Și mi-a vorbit de-nvățătură și m-a cinstit cu-n ban d-aramă.

(O. GOGA, O.,II, p. 151)

976. La cîtăva vreme după ce am intrat în casă — eu stam și-mi făceam țigări —, văd pe Virgil că iese afară și-l auz că strigă pe Marin și-i spune că ar fi bine să vie a doua zi și frații Vintilești din Suseni, că sînt puști cam puține și că cum ar face să le dea de veste.

(I. AL. BRĂTESCU-VOINEȘTI, Î.L., p. 240)

977. Se știa, e drept, că Tudor dăduse nu de mult porunci strașnice și că pedepsea cu mînie jafurile, ba pe unul dintre căpitani, pe Ioniță Răduțoiu, boier de la Steic din Mehedinți, pusese să-l bată la tălpi, cu nuiele, fiindcă doi oameni ai săi jefuiseră un conac pe lîngă Severin.

(C. PETRESCU, U.O.Î.O., p. 7)

978. Tocmai aceasta îi înfuria și îi făcea să crape de necaz și să întrebe cu ciudă pentru ce ei, frați mai mari, să fie siliți d-a primi milă și ajutor de la un frate mai mic și pentru ce el întotdeauna să-i umilească pe ei, apăsîndu-i cu greutatea binefacerilor lui.

(***,B.P., p. 111)

4. PROPOZIȚII ATRIBUTIVE

979. Mi se întîmpla din cînd în cînd să mă aflu cu Caragiale într-o cafenea, într-un restaurant, la vreo serbare, undeva unde sînt mulți oameni, care intră, ies, vin, stau, se duc și treceau ceasuri întregi fără ca să schimbăm vreo vorbă.

(I. SLAVICI, A., p. 65)

980. A, sînt fericiți aceia cărora nu li-i dat să știe
A creării durerii sfinte, și pe care îi îmbată
Ritmul generos în care îți scriu proză nesărată,
Toaca bunelor silabe, și duioasa-ncredințare
Că-nsemnați cu stemă-n frunte, ce-au scris ei e lucru mare!

(AL. VLAHUȚĂ, P., p. 180)

981. La început, cînd auzeam cuvîntul acesta, îmi închipuisem că icușarii vor fi fiind o ciurdă ciudată de oameni care se plimbă prin lume înarmați cu foarfeci, prind femeile de coade, le culcă la pămînt și le crestează urechile pe margini.

(Z. STANCU, D.J.M., p. 3)

Scanned with OKEN Scanner

982. Un străbunic de-al meu, care s-ar părea c-ar fi grec, s-a pripășit în portul ăsta păcătos în vremurile vechi, cînd orașul, pierzîndu-și strălucirea pe care i-o dăduseră corăbierii genovezi care aduceau pînă aici mărfurile lor și plecau cu corăbiile cu pînze încărcate cu grîu, cu ceară și cu miere, devenise raiá turcească [...]

(Ib., II, p. 349)

983. Și iar se gîndea la învoiala pe care o făcuse în strîmtoarea sa, la banii săi, la primejdiile ce-l împresurau, la iarna ce se apropia și la zilele bune, pe care le avusese, cînd nu avea nici porci la îngrășare, nici vaci cu lapte, nici căruță pe răzoare, nici cai sprinteni, nici bani bine numărați în ladă.

(I. SLAVICI, M.N., p. 32)

984. Iar cele ce s-au întipărit pe retina memoriei, nu sînt nici statuele antice din muzeele în care abia mai încap, nici tablourile celebre ale Vaticanului și ale nenumăratelor biserici, nici ziduri surpate, care odinioară atrăgeau spre orașul etern pîlcurile de călăreți barbari, ci cîte o fîntînă din care apa curge cristalină ca fantezia artistului care a văzut-o pe cînd nu exista decît în imaginația lui, un colț pitoresc de stradă sau unul din multele modele ce petrece ziua în farniente dolce pe scările late ce urcă la Santa Trinita dei Monti.

(S. PUȘCARIU, C.D.V., p. 92)

985. Mi s-a părut că pătrundem într-un larg și trist cimitir, în care peste toate mormintele au căzut și-au putrezit și s-au amestecat cu țărîna crucile de lemn, într-un cimitir în care au murit și putrezit pînă și greierii, și lăcustele cu aripi verzi și cu picioare lungi, noduroase.

(Z. STANCU, D.J.M., p. 112)

986. Și de n-aș fi fost biruit de oboseală, aș fi avut, poate, destulă vreme să-mi las inima și sufletul să guste farmecul tainic, cu carea liniștea sfîntă învăluie în noapte acest adăpost al rugăciunii și al păcii, pe care lepădarea de cele lumești l-a îngrădit cu prăpăstii fără fund și cu codri fără de lumină.

(C. HOGAȘ, P.D.M., p. 173)

987. Bătrînii, însurăței cu nevestele care își tîrăsc copiii de mînă, luptîndu-se cu cei din brațe, flăcăi care pocnesc din bice, gonind înaintea lor vitele speriate, țin răzoarele și se îndeasă la drumul mare care duce la vatra satului.

(B. ȘT. DELAVRANCEA, N.P., p. 92)

988. Erau clăcași: oștenii fără nume
Ce duc războiul mare-al tuturora,
Ei ce strîng în neguri și uitare
Și cad și mor de cruda-mpovărare
A tuturor durerilor din lume...

(O. GOGA, O.,I., p. 104)

989. Dar asemenea lui Pușkin, Vasile Alecsandri își petrece copilăria printre oamenii din popor, care i-au spus snoave și povești, l-au învățat cîntece vechi, doine haiducești, i-au descris minunata lume a basmelor.

(V. EFTIMIU, A., p. 61)

990. El e ostaș de frunte, Jder Nistor, vînătorul,
Ce intră-n turci năprasnic cum intră-n cîrd omorul
Și-i place pe cîmp neted cu durda să vîneze
Cumpliți başi-buzucii* și fiarele cercheze.

(V. ALECSANDRI, P., p. 292)

---

* voluntari în trupele neregulate turcești.

991. Și inima aceea, ce geme de durere,
Și sufletul acela, ce cîntă amorțit,
E inima mea tristă, ce n-are mîngîiere,
E sufletu-mi ce arde de dor nemărginit.
(M. EMINESCU, P., p. 5)

992. Apostol stătea lîngă masă, cu hîrtia de concediu în mînă, uitîndu-se cînd la Petre, care, de bucurie, mormăia rugăciuni și strîngea de zor bagajele, cînd la fata groparului, care înțepenise în dosul ușii, privind afară, departe, cu o expresie imobilizată de o teamă chinuită.
(L. REBREANU, P.S., p. 167)

993. Sînt momente cînd ființa noastră se moaie, se topește, se împrăștie și se pierde în nemărginitul tot al lucrurilor; cînd sufletul nostru străbate pînă în cele mai ascunse și tainice fibre ale materiei inerte; cînd natura moartă, galvanizată parcă de curentul viu al propriei noastre cugetări, pare a se înfiripa și a trăi, în mod inconștient, viața scurtă a unui vis sau a unei colosale fantasmagorii.
(C. HOGAȘ, P.D.M., p. 65)

994. Cei ce deplîng o nenorocire mai mult, sînt acei ce au dorit-o.
(N. IORGA, C., p. 92)

995. — Bine, dragul tatei, dacă te bizuiești că-i putea răzbate pînă acolo și crezi că ești în stare a cîrmui și pe alții, alege-ți un cal din herghelie care-i vrea tu, ie-ți bani, cîți ți-or trebui, haine care ți-or plăcea, arme care-i crede că-ți vin la socoteală, și mergi cu bine, fătul meu.
(I. CREANGĂ, A.C.H.A., p. 60)

996. Problema sărăciei din Țara Moților, despre care s-a vorbit și s-a scris atîta, se complică și devine într-un anume sens o problemă irezolvabilă, prin dragostea profundă a acestor oameni pentru munții lor singuratici, zburliți și stîncoși.
(G. BOGZA, Ț.P., p. 29)

977. — Ba nu, oameni buni, s-a trecut vremea aceea, pe cînd numai boierii făceau totul în țara aceasta și-o storceau după plac.
(Ib., p. 175)

998. Ca-n erele trecute de demult,
În fiecare zi se nasc ostroave,
În locul unde ieri era tumult
Se-ntind acum nisipuri moi și grave.
(***, S.F.P., p. 398)

999. Spre a merge la Almaș pe drumul mare, ar fi trebuit să suim dealul Balaurului, ce se ridică dincolo de Dărmănești.
(C. HOGAȘ, P.D.M., p. 8)

*5. PROPOZIȚII APOZITIVE

1000. Știa, vezi bine, soarele cu cine are de-a face, căci eram feciorul mamei care și ea cu adevărat că știa a face multe și mari minunății: alunga norii cei negri de pe deasupra satului nostru și abătea grindina în alte părți, înfigînd toporul în pămînt afară, dinaintea ușii; închega apa numai cu două picioare de vacă, de se încrucea lumea de mirare; bătea pămîntul sau păretele sau vreun lemn, de care mă păleam la cap, la mînă sau la picior, zicînd: „Na, na“ și îndată-mi trecea durerea[...]
(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 43)

1001. Cînd ocheam cu pușca aveam o singură preocupare: să ochesc bine și să-l ucid pe cel ochit, să nu-l rănesc numai și să-l las să se chinuie.
(Z. STANCU, D.J.M., p. 213)

Scanned with OKEN Scanner

1002. Și fiindcă românul zice că nu e nicăieri mai bine ca în satul lui, Păcală se întoarse și el în satul lui, și începu cum încep toți oamenii care n-au nimic, adecă făcu ce făcu de-și agonisi o viţelușă și o trimise la păşune la izlazul satului.

(I. SLAVICI, P.S.L., p. 108)

1003. Dar Alexandru Ioan a întrerupt lupta de veacuri a săracului ţăran român, veșnic obijduit și jignit, peste marginile suferinţei omenești, contra exploatatorilor din toate neamurile și cu nici un suflet pe care el i-a fixat cu numele de „ciocoi" — ceea ce înseamnă (s-o ştiţi bine) nu o clasă socială, ci o categorie politică și economică, o varietate morală degenerată a omenirii.

(N. IORGA, P.A., II, p. 62)

1004. Dacă vede lupul și dacă vede că nu mai găsește nimic, își pune în gînd una: așază cele două capete cu dinţii rînjiţi la ferești, de ţi se părea că rîd; pe urmă unge toți pereţii cu sînge, ca să facă și mai mult în ciuda caprei, ș-apoi iesă și-și caută de drum.

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 24)

1005. În loc să-l dregi — ceea ce te va scoate pentru cîtva timp din tabieturile tale — ești în stare să te îmbeţi în fiecare zi ca să uiţi că din clipă-n clipă poate să-ţi cadă-n cap.

(I. TEODOREANU, L.M., p. 179)

1006. Cercetînd noul împărat în dreapta și în stînga, de cum s-a întîmplat pierderea lui, află șiretenia pricinei din fir în ață, cum adică s-a bătut tată-său cu tîlharii, cum aceștia i-au înfrînt oastea și cum împăratul cu ai săi, dînd dosul, n-au mai știut nimic nici despre dînsul, nici despre mama sa, și cum a murit nemîngîiat, nemaiaflînd nimic despre dînșii.

(P. ISPIRESCU, B.L.S., p. 5)

1007. Și mergînd el bezmetic, fără să știe unde se duce, după o bucată de vreme, oprindu-se într-un loc, i se întîmplă iar să vadă ceva ce nu mai văzuse: un om ținea puțin un oboroc* deșert cu gura spre soare, apoi răpede-l înșfăca și intra cu dînsul într-un bordei; pe urmă iar ieșea, îl punea iar cu gura la soare, și tot așa făcea[...]

(I. CREANGĂ, P.A., p. 157)

1008. Spre marea mirare a celor de față, el spunea din cuvînt în cuvînt ce spusese și Lică, anume, că nu-i crede pe Buză Ruptă și pe Săilă vinovaţi, că argintăria arîndașului a fost ascunsă de alţii la casa lui Buză Ruptă, că cuţitul lui Săilă a fost lăsat dinadins în trupul lui Hanțe, că Răuț nu a venit atunci noaptea cu o muiere la Moara cu noroc, ci singur ori cu vreun alt tovarăș al său, și spunea, iară Lică îi rîdea în față și, cum îl vedea pe Lică rîzînd, își pierdea tot mai mult cumpătul și vorbea tot mai aprins, încît se făcu în cele din urmă de rîsul lumii adunate la judecată.

(I. SLAVICI, M.N., p. 78—79)

1009. Aflînd slugile că în casa asta nu cîntă cocoșul, se dedeau bine cu găina; îi turnau fel de fel de gogoși, care de care mai umflate pe placul dumneaei: că dumnealui face și drege, că umblă așa și pe dincolo; și, fiindcă Ianuloaia era mulțumită cu astfel de slugi, apoi și ele-și făceau de cap; furau de stingeau.

(I. L. CARAGIALE, N.P., p. 171)

1010. Mai mult ca oricare dintre contemporanii săi, Kogălniceanu a pătruns realităţile epocii, ceea ce l-a ajutat să acționeze în domeniul politic în momentele cele mai potrivite și să găsească soluţiile cele mai bune.

(***,D.I., p. 239)

---

* baniță.

1011. Uneori regulile ortografice nu sînt suficient de clare, au un caracter prea general ori sînt prea sumar ilustrate cu exemple, ceea ce are ca rezultat apariția unor inconsecvențe ortografice, care însă nu pot fi considerate drept greșeli propriu-zise.

(F. CIOBANU — L. SFÎRLEA, C.S.P.C., p. 13)

1012. Stăpînul casei, cunoscînd păcatul oamenilor și mai ales al femeilor, că or să-l descoasă care mai de care, ca să-i afle rostul — că de unde e, cine e, cu ce trăiește, ce caută aici și cîte altele — a chemat pe jupîneasa bătrînă, — (era) o cotoroanță zugrăvită și smălțuită, pe care o pusese mai mare peste slugi, să poarte cheile și să ducă grija de toate — a poftit-o să șază jos pe chilim, iar el, de pe divan, trăgînd ciubuc, s-a apucat a-i povesti păcum urmează.

(I. L. CARAGIALE, N.P., p. 164)

1013. — Harap-Alb, fiindcă ești așa de bun de ți-a fost milă de viața noastră cînd treceam pe pod și nu ne-ai stricat veselia, vreau să-ți fac și eu un bine: na-ți aripa asta, și cînd îi avea vreodată nevoie de mine, să dai foc aripii și atunci eu împreună cu tot neamul meu să-ți venim în ajutor.

(I. CREANGĂ, A.C.H.A., p. 37)

6. PROPOZIȚII COMPLETIVE DIRECTE

1014. Vai ție, dacă-ți închipui că numai hangiu-i pricina că s-a întors și-o ține sub zăvor și că de aceea nu mai răspunde.

(C. PETRESCU, N., p. 104)

1015. Clipea din ce în ce mai mărunt și se sălta în vîrful picioarelor la fiecare cuvînt, parc-ar fi vrut să-l zvîrle cît mai sus spre tavan și să-l prindă îndărăt, în sfîrcul mustăților, cum prind scamatorii de circ merele în ascuțișul cuțitelor.

(Ib., p. 135)

1016. După ce a înțeles feciorul de împărat cel mai tînăr cum că Ileana are să vină la el în grădină, ca să fure merele cele de aur, el porunci că, dacă va auzi cineva vaiete în grădină, nimeni să nu cuteze să intre, ci să lase pe cel ce s-ar văita, ca să se vaiete în pace.

(I. SLAVICI, P.S.L., p. 88)

1017. Astfel, Laie mărturisi, cu inima încleștată, că-ntr-o duminică, Lică Sămădăul, venind cu doi tovarăși la Moara cu noroc, l-a deșteptat cu ghionturi din somn, că în urmă stăpînă-său l-a trimis la popa din Fundureni, dar el nu s-a dus, ci s-a ascuns într-un crîng; cu toate aceste, cîteva zile în urmă, ducîndu-se pe vale în sus, ca să aducă vacile de la iarbă, s-a întîlnit cu Lică și cu Răuț, care l-au luat între bîte și i-au zis că-i sfarmă oasele, dacă va mai îndrăzni să steie de pîndă.

(Id., M.N., p. 48)

1018. Acum, cînd el îi răspunde că nu-i prea place să se ducă în lume, că firea lui îl îndeamnă mai mult să stea acasă, cu socoteli, cu jurnale, — e rîndul ei să-l privească în dorința de a citi în fața lui cît adevăr e în cuvinte.

(I. AL. BRĂTESCU-VOINEȘTI, Î.L., p. 232)

1019. Te-aștept, iubito, în a ta cale,
Precum așteaptă robul mîhnit
Să bată ora scăpării sale,
Să-și simtă trupul din lanț ieșit.

(V. ALECSANDRI, P., p. 88)

1020. N-aș putea spune hotărît, dacă, în timpul somnului, mi-a fost frig sau cald, sau dacă lupii m-au mîncat; pot, însă, spune cu încredințare, că, trezindu-mă, îmi revizuii persoana, spre-a vedea dacă nu-i lipsește ceva; era neatinsă.

(C. HOGAȘ, P.D.M., p. 52)

1021. Atunci țăranii îi spuseră cum îi nedreptățește pîrcălabul, cum îi asuprește și jupuiește, cum le ia biruri afară din cale, cum îi globește fără măsură pentru lucru de nimica și, pe lîngă aceste, cum îi chinuiește, bătîndu-i pînă îi deznoadă, ia, pentru așa, de florile mărului.

(P. ISPIRESCU, B.L.S., p. 348)

1022. Peste cîțiva ani vei înțelege de ce atîția ramoliți au cu miile de franci pe lună, de ce cutare militar scandalos a ajuns colonel, de ce un cartofor ordinar ne reprezintă țara în străinătate și de ce un falit, de trei ori simplu și o dată fraudulos, se plimbă într-un cupeu cu coroană de marchiz.

(N. IORGA, C., p. 193)

1023. Ascultă, copile, ce-mi spune viața:
De-a pururi în umbră să torci al tău gînd,
Cînd simți în pleoapă o lacrim-arzînd,
Ia seama la vreme și acopere-ți fața,
Să nu fie ochi să te vadă plîngînd.

(O. GOGA, C.F.Ț., p. 72)

1024. — Iartă-mă, zic; înțeleg să combați pe haimanale, dar să susții că sînt ale mele [...]

(I.L. CARAGIALE, M.S., p. 126)

1025. Și cum ajunge acasă, zice unei babe de la bucătărie să ia cucoșul, să-l azvîrle într-un cuptior plin cu jăratic și să puie o lespede la gura cuptiorului.

(I. CREANGĂ, A.C.H.A., p. 126)

1026. — Acum să-mi spui tu cine ești, de unde vii, și încotro te duci, că de nu, acolo îți putrezesc ciolanele!

(Ib., p. 79)

1027. De azi încolo deci să știi că eu sînt mai mare și că trebuie să faci tot ce-ți zic pînă cînd ți-oi spune eu că ești sănătos, altfel [...]

(L. REBREANU, P.S., p. 164)

1028. El spuse, în deosebire de tovarășul său, că s-au înțeles cu Răuț ca să fure o parte din turma ce se afla în pădurea de la Fundureni și că în urmă s-au dus prin ascuns la Salonta, ca să afle un cumpărător.

(I. SLAVICI, M.N., p. 80)

1029. Tu nu știi, Mihai, ce însemnează să te uiți pe geam și să vezi cum a început să ningă, pe urmă cum viscolește, cum se topește omătul, cum dau florile [...]

(C. PETRESCU, Î., p. 208)

1030. A zis: — „Ce-mi tot spun ei mie!
Am și eu numai o fată,
Și n-o dau să fie dată;
Cui o dau voiesc să-mi fie
Om odată".

(G. COȘBUC, B.I., p. 60)

1031. Într-un grup mai numeros, cineva povestea — și toți ceilalți îl ascultau cu atenție — cum într-o zi, din greșeală, și-a tăiat degetul cu toporul; cum s-a dus la spital, cum îi flencănea degetul, cum în timpul operației doctorul îl tot pisa

Scanned with OKEN Scanner

cu vorba, cum a înțeles el că anume îl ținea de vorbă doctorul ca să nu simtă durerea, cum din cauza aceasta s-a supărat pe doctor și i-a spus: „Hai, taie acolo, dă-l dracu de deșt...“

(M. PREDA, D., p. 13)

1032. ...De-or întreba
În sat de-a mea venire,
Tu-n loc de adevăr să spui
Că n-ai de mine știre,
Că n-am fost la un regiment
Dar spune-le ce-ți place,
Că pentru ei ori viu, ori mort,
Tot una face.

(G. COȘBUC, P., p. 37)

1033. Se muncea Simina să-și aduc-aminte
Cînd s-a prins la ceartă, pentru ce și cum?
Ce-a zis el? Și dînsa ce-a răspuns, și-n drum
Cine-a fost s-audă?

(Ib., p. 152)

1034. Doctorul Meyer venea de cîte două ori pe zi, îi spunea că n-are nimic, dar să stea în pat pînă ce-i va aduce el o doctorie miraculoasă, care imediat îl va vindeca aievea.

(L. REBREANU, P.S., p. 165)

1035. Îi spuse că doctorul a umblat să-l ducă la spital, și numai ea s-a împotrivit, fiindcă tot mai bine poate fi îngrijit aici, că-i singur, decît acolo, unde-s mulți.

(Ib., p. 164)

7. PROPOZIȚII COMPLETIVE INDIRECTE

1036. Altfel eram în stare să tai lemne, să sap, să car saci, să bat cu ciocanul, să scriu, să citesc, să predau lecții ori să învăț fără să mă sinchisesc prea mult de ele.

(Z. STANCU, P.N., p. 15)

1037. O, Darie! Ai rîvnit să-ți faci un loc în lume, să umbli și să vezi pămîntul de la un capăt la altul, să bei și mai mult, pînă la fund, din marea cupă a amărăciunii, să te îmbeți apoi de frumusețea vieții și să-i guști, într-un tîrziu chiar, nespusa dulceață.

(Id. D.J.M., p. 31)

1038. Budulea s-a gîndit dar să vie, ca să-l ia pe Huțu și să-l ducă acasă, dar să nu-i spuie nimic, pentru ca să vază ce zice.

(I. SLAVICI, N.,I., p. 60)

1039. Sînt nevoit, în acest din urmă caz, să depun undița pe mal, să mă întorc îndărăt pînă la o punte primitivă, să trec dincolo, să caut amestecul mușchilor mele cu ierburile, să soluționez conflictul în favoarea mea și, după aceea, să mă întorc pe aceeași cale la undiță.

(C. HOGAȘ, P.D.M., p. 200)

1040. Dar și noi încă o pîndeam
Cum se pîndește-o fiară
Și tot chiteam* și ne gîndeam
Cum să ne cadă-n gheară?

(V. ALECSANDRI, P., p. 38)

* socoteam

1041. Iacă, socotesc că nu știu nimic și tot mă gîndesc că mi-e leafa prea mică.
(B. ȘT. DELAVRANCEA, N.P., p. 275)

1042. Deoarece însă marșrutul îl lăsasem cu totul pe sama Pisicuții, nu căutai să mă dezmeticesc unde mă aflu; mă mulțumii, doar, să opresc la mijlocul podului statua mea ecvestră și, din aerul înalt, să-mi las și gîndul și privirea să lunece un minut pe cursul fugător al undelor...
(C. HOGAȘ, P.D.M., p. 113)

1043. Și cînd mă gîndeam eu că, întru nimic, nu eram mai prejos decît toți eroii tuturor odiseelor homerice, și cînd mă gîndeam eu că vicleanul fecior al lui Laerte înghițise, în pribegia lui fatală, atîtea spete de boi grași sau de berbeci cu lîna de argint... ei bine, mă simțeam nedreptățit.
(Ib., p. 146)

1044. Imensul rezervor de legende i-a slujit să-și scrie propriile lui Balade, în versul limpede, curgător, al doinei populare și să ne dăruiască acea comoară națională pe care salonarzii o numeau cu dispreț „literatura" de colibă.
(V. EFTIMIU, A., p. 61)

1045. Ah! Lia, te gîndește că soarele-i cu dar
De viață și de moarte, că-i dulce și amar!
(V. ALECSANDRI, P., p. 246)

1046. Tot drumul pînă la redacție m-am gîndit cîtă prăpastie este între educațiunea spiritului și educațiunea inimii, și cum, neglijind pe aceasta din urmă, nu poți, cu toată învățătura, produce decît monștri sociali.
(I. L. CARAGIALE, M.S., p. 51)

1047. Tovarășul meu se mulțumi să-mi întoarcă o pereche de ochi, sub fulgerile cărora s-ar fi topit piscurile de granit ale Horebului, și era pe punctul de a formula un răspuns, sub trăsnetul căruia s-ar fi zguduit din temelie turnul Faselus; dar nu avu timp...
(C. HOGAȘ, P.D.M., p. 102)

1048. Și de-atunci cînd, toamna, îmi trece pe deasupra dunga de cocori și aud pe cîte un tovarăș d-ai lor țipînd și bătîndu-și aripile smulse, prin curțile bogaților, mă gîndesc că libertatea este cel mai adînc sentiment al tuturor vietăților de pe pămînt.
(B. ȘT. DELAVRANCEA, N.P., p. 130)

1049. Drept să spun: să merg la manifestație, n-am curaj, fiindcă am aflat că guvernul este hotărît să reprime cu toată energia mișcarea populară și n-am poftă să-mi stric vreun os pentru o simplă curiozitate de gură-cască.
(I. L. CARAGIALE, M.S., p. 124)

1050. Ca să vad-un chip, se uită
Cum aleargă apa-n cercuri,
Căci vrăjit de mult e lacul
De-un cuvînt al sfintei Miercuri.
(M. EMINESCU, P., p. 61)

1051. Încetini pașii fără voie și deodată își dădu seama că acel ceva care avea atîta putere asupra lui, care-l împiedica să meargă mai repede și să se gîndească tot așa de grăbit la treburile lui, se afla chiar în preajma sa.
(M. PREDA, D., p. 19)

1052. Și mai mult poate să aibă un om dacă e în stare să adune și să păstreze ce-a adunat, să crească și să-și înmulțească avutul.
(Z. STANCU, D.J.M., p. 259)

1053. A, nu mă mir că ţi se dete
O zodie atît de tristă,
Că, zbuciumat de-atîtea patimi,
Rîvneşti pe cei ce nu există,
Şi că potop de negre gînduri
Se strîng şi ţi se zbat sub frunze
Pe veci întunecaţii nouri
Sînt fraţii vîrfului de munte.

(AL. VLAHUŢĂ. P, p. 32—33)

1054. Fiecare dintre aceşti oameni, de cîte ori poate fura aur, are conştiinţa că îşi face dreptate, ca şi un prizonier care, silit de un tiran să stea toată viaţa într-un picior, s-ar sprijini şi-n celălalt, cîte o clipă, pe furiş.

(C. BOGZA, Ţ.P., p. 77)

1055. Tocmisem într-o zi un om din Vidra pentru un drum cu sania, dar cînd s-a dus să ia vitele din grajdul aşezat mai la deal, în jurul lui era atîta zăpadă, încît şi-a dat seama că nu le va mai putea scoate decît la primăvară.

(Ib., p. 45)

1056. Omul se cam fîstîci, pe urmă se supără şi el şi voi să-l suduie; totuşi se gîndi că nu se face cu un domn de faţă; aşa că se trase de la gard şi porni bombănind pe uliţă; ceilalţi însă se înghesuiră şi mai tare să nu piardă o iotă.

(T. POPOVICI, S., p. 125)

1057. Iar în clipa cînd ne privirăm, mă gîndii că Honcu avea dreptate să se gîndească puţin la sfîntul Neculai, sau măcar la gîtul femeii lui... ca să-l sucească cît de cît ca la un pui de găină[...]

(C. HOGAŞ, P.D.M., p. 253)

1058. Iar cînd fu destul de aproape ca să-l pot vedea, mă încredinţai spre marea mea nedumerire, că ţinea de o parte şi de alta, între degetele-i noduroase şi răsfirate ale amînduror mîinilor sale, un soi de tingire de tinichea, mai mult lungă decît largă şi plină ochi cu apă[...]

(Ib., p. 165)

1059. În societatea noastră, legile împiedică un cetăţean să exploateze munca altora, să devină milionar sau latifundiar, dar nici setea de avere, nici cea de putere n-au dispărut, cum n-au dispărut egoismul, indiferenţa, laşitatea.

(***, R.L. nr. 45/'71, p. 10)

*8. PROPOZIŢII COMPLETIVE DE AGENT

1060. El spunea că, fiind copil, a fost răpit de cine umblă cu casa în căruţă, de o laie de ţigani, şi abia cînd s-a făcut mare a izbutit să fugă de la ei.

(D. STĂNOIU, A.M., p. 141)

1061. Abandonat din frageda-i pruncie de către cine i-a fost tată, rămas orfan de mamă nu mult timp după ce s-a născut, chiar prin aceste date de stare civilă Camil Petrescu este o figură de roman.

(***, T.Ş.A., p. 21)

NOTĂ: Propoziţiile completive de agent se întîlnesc mai rar în frază, decît corespondentul acestora din cadrul sintaxei propoziţiei — complementele de agent. Marca de recunoaştere a prop. completive de agent o constituie elementele introductive — pronume relative şi nehotărîte — (întocmai ca şi la prop. completive sociative) — precedate de prepoziţiile *de, de către* (cele sociative fiind precedate de prep. şi loc. prep: cu, împreună cu, dimpreună cu, la un loc cu, cu tot cu, în alianţă cu, alături de).

Pentru propoziţiile completive de agent dăm mai jos grupurile introductive: de cine, de către cine; de ce, de către ce; de care, de către care; de oricine, de către oricine; de orice, de către orice; de ceea ce, de către ceea ce etc...

1062. Acolo unde anchetatorul are îndoieli asupra răspunsurilor date de cine este în cauză, poate să confrunte alte persoane care o cunosc.

(Ib., p. 85)

1063. Şi fiindcă nea Şuncărică se îmbăta în fiecare noapte, eram încredinţat de ceea ce vedeam, că nu există un alt om mai necăjit decît el.

(TH. CONSTANTIN, F.M.C., I., p. 73)

9. PROPOZIŢII COMPLETIVE SOCIATIVE

1064. Pentru a se conserva cu ceea ce este taină în lumea existenţei lor (nici moarte, nici viaţă), ele trebuiesc lăsate în tăcerea lor, netulburate, fie, cel mult, petrecute în gînd în orele lungi de automeditare, fie doar spuse în şoaptă.

(D. BOTEZ, M., p. 14)

1065. Cine începe un lucru, îl începe cu ce ştie că are în el, nu cu partea pe care o cunoaşte lumea.

(N. IORGA, C., p. 227)

1066. Casa împreună cu grădina, helesteul, moara şi (cu) ce se găsesc pe moşie, să fie îngrijite fără întrerupere şi să fie reparate din vreme după trebuinţele ivite [...]

(C. GANE, T.V.D.D., p. 81)

10. PROPOZIŢII CIRCUMSTANŢIALE DE TIMP

1067. Cînd lumea nu era pustie şi soarele răsărea de două ori fără să apuie vreodată, Fanta-Cella alerga zglobie pe creştetul golfului, mînînd caprele în iarba răscoaptă a muşchilor în pajiştile grase de la umbra albăstrie a dafinilor.

(B. ŞT. DELAVRANCEA, N.P., p. 59)

1068. Pe cînd se lupta să deschiză uşa cu mîna stîngă, căci cu dreapta strîngea cît putea sorcova de merişor, iaca şi Irina, a mamei Arghiriţa, cu un maldăr de găteje şi de viţă uscată.

(Ib., p. 103)

1069. Un fel de milă şi de durere te cuprinde fără voie, cînd vezi atîta tinereţe, atîta vigoare şi atîta frumuseţă, înmormîntate sub mohorîta îmbrăcăminte sacramentală; [...]

(G. HOGAŞ, P.D.M., p. 19)

---

* De reţinut faptul că propoziţia completivă sociativă poate avea şi un aspect negativ: *A acceptat să plece la vînătoare fără cine îi arătase mai înainte locurile bogate în vînat.*

Se poate construi şi cu o locuţiune prepoziţională: *Mai întotdeauna îl vedeai plimbîndu-se împreună cu cine se-ntîmpla să-i iasă în cale.*

Propoziţia completivă sociativă însoţeşte fie un subiect, fie un complement direct:

a) *Se aşezase în fundul căruţei cu cine nimerise.*

b) *A invitat la ospăţ cunoscuţii, prietenii şi vecinii împreună cu cine se aflau la ei.*

NOTĂ: Acelaşi fenomen — ca şi prop. completive de agent — se petrece şi cu prop. completive sociative. Acestea pot fi identificate pe baza grupurilor introductive (vezi notă la prop. completive de agent) care, faţă de acelea ale propoziţiilor completive de agent, sînt mai numeroase, oferind şi posibilităţi mai multe.

1070. Mai mult încă, ți se pare că cele nouă poloboace de apă și cele nouă cuptoare de pîne, încărcate pe spatele acestei corăbii aeriene, n-aveau să-ți fie de ajuns, pînă ce ți-ar fi dat să vezi o față de om.

(Ib., p. 30)

1071. Amarnică e moartea cînd omul e june
Și ziua-i frumoasă, și traiul e lin,
Cînd pasărea cîntă, cînd florile spune
Că viața e dulce și n-are suspin.

(D. BOLINTINEANU, L.I., p. 195)

1072. Cînd, într-o clipă, ca prin farmec, toate pînzele fură lăsate și se auzi răsunînd comenzile desperate, iar vasele ajunseră unul în fața altuia — bătrînului, cum sta înmărmurit, ținîndu-și răsuflarea, i se păinjeniră ochii, genunchii i se muiară; [...]

(J. BART, S.M., p. 63)

1073. Cînd rămaserăm prin întuneric și după ce, mai cu seamă, baciul ne dori noapte bună și se depărtă, începui a mă gîndi cu tot dinadinsul la ce ni se putea întîmpla la noapte.

(C. HOGAȘ, P.D.M., p. 50)

1074. La un moment dat, cînd roțile trăsurii intraseră în niște făgașe de pietriș, pricinuind scrîșniri ce acopereau cuvîntul, încît birjarul nu mai putea să-l audă, mama ne spuse că iarăși a trecut prin frunza verde un zvon că România va intra în război în curs de cîteva zile.

(L. BLAGA, H.C.V., p. 175)

1075. După ce izola, cu pietre și cu glii rupte din răzoare cîte-un ochi mai mare de apă, el intra în oglindă, pînă deasupra genunchilor, și prindea păstrăvi cu mîinile, aduse de două părți, pe sub rădăcini.

(Ib., p. 163)

1076. Pînă ce să lepădăm din spate boccelele noastre, femeia intră în casă și mai aduse vreo două lăvicere curate, pe care le așternu afară pe prispă.

(C. HOGAȘ, P.D.M., p. 62)

1077. Cînd ai înțeles cu totul o carte, mai că ai fi vrednic s-o fi scris.

(N. IORGA, C., p. 57)

1078. Nu numai „cînd te amesteci în tărîță porcii te mănîncă", ci și atunci cînd treci pe lîngă locul unde porcii mănîncă tărîță, și ei, ca niște dobitoace care socot că mîncarea lor trebuie să ispitească pe oricine, cred că ai venit să li-o iei.

(Ib., p. 101)

1079. Cînd se duceau, amîndouă fetele în sat la șezătoare sara, fata moșneagului nu se încurca, ci făcea cîte un ciur plin de fuse, iar fata babei îndruga și ea cu mare greutate cîte un fus, ș-apoi cînd veneau amîndouă fetele acasă noaptea tîrziu, fata babei sărea iute peste pîrleaz și zicea fetei moșneagului să-i deie ciurul cu fusele ca să-l ție ea pînă va sări și ea.

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 145)

1080. Cînd iataganele de fier, de la căpătîiul tatii, s-or preface în iatagane de aur, cînd din busuiocul de pe mormîntul lui vor răsări dafini și naramzi*, cînd codrii or înfrunzi iarna ca și vara, vara ca și iarna... atunci și nici atunci[...]

(B. ȘT. DELAVRANCEA, N.P., p. 60)

---

* portocali.

1081. De cumva nu eşti din partea locului, trei-patru bătrîni — [...] — cum te-or zări, te simt ca nişte copoi, că eşti străin, că n-ai mai văzut biserica.

(Ib., p. 106)

1082. Am surîs cu bunăvoinţă, după ce, atît eu cît şi el, am înţeles că facem uz de vorbele aceleiaşi limbi, dar vorbim în graiuri diferite.

(L. BLAGA, H.C.V., p. 218)

1083. Într-o zi, la sapa porumbului, cine ştie ce i-a năzărit că, cu toate rugăciunile mă-sei, n-a voit să mănînce din zori pînă la amurg, şi n-a lăsat sapa din mînă pînă n-a căzut ruptă de osteneală.

(B. ŞT. DELAVRANCEA, N.P., p. 32)

1084. Iar noaptea cînd cade şi ceaţă se lasă,
Tu trage-ţi oblonul, să n-ai mărturii.

(O. GOGA, C.F.Ţ., p. 72)

1085. Aşa-n singurătate, pe cînd afară ninge,
Gîndirea mea se plimbă pe mîndri curcubei,
Pîn' ce se stinge focul, şi lampa-n glob se stinge
Şi saltă căţeluşu-mi de pe genunchii mei.

(V. ALECSANDRI, P., p. 173)

1086. Dar voi încuiaţi uşa după mine, ascultaţi unul la altul şi să nu cumva să deschideţi pînă ce nu-ţi auzi glasul meu.

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 19)

11. PROPOZIŢII CIRCUMSTANŢIALE DE LOC

1087. Ei, cucoane, cucoane! Puternic eşti, megieş îmi eşti, ca răzăş ce mă găsesc, şi ştiu bine că n-are să-mi fie moale, cînd m-oi întoarce acasă, unde mă aşteaptă nevoile.

(I. CREANGĂ, P.A., p. 183)

1088. Iată că nepotul hanului tătar
Trece pe-un sălbatic, ager armăsar;
Unde se arată pe întinsa vale,
Prin oştirea noastră îi deschide cale.

(D. BOLINTINEANU, P., p. 69)

1089. Aici, unde stăm şi privim acum spre pereţii galbeni ai fostului Senat, a bătut inima libertăţii, au sperat, au luptat şi au căzut, zvîrcolindu-se pe caldarîmul pieţii, erau adevăraţi pionieri ai libertăţii ce avea să vie cu aproape o sută de ani mai tîrziu.

(D. BOTEZ, M., p. 147)

1090. Satele nu apar decît pe marginea apelor şi mai în jos, unde valea se lărgeşte deodată între ridicături mai dulci.

(G. CĂLINESCU, I.C., p. 7)

1091. Unde soarele pătrunde
Printre ramuri a ei unde
Ea în valuri sperioase
Se azvîrle.

(M. EMINESCU, P., p. 106)

1092. Dar, mă gîndeam eu, unde se află zmeură și stinci, acolo se țin și urșii, și, drept vorbind, eroismul meu se simțea cam la stîmtoare, cînd mi-nchipuiam că vreun morocănos sihastru al pustiului putea veni la mine foarte grav și pe patru labe, ca să întrebe de sănătate, pe mine, care n-aveam decît două!...

(C. HOGAȘ, P.D.M., p. 195)

1093. Acolo unde credeam că voi găsi toiagul și traista, sacrul simbol al umilinței și pietății creștine, am găsit ignoranța întronată, invidia, lăcomia și alte păcate mortale, pe care ne oprim a le descrie, căci legea de presă, fără îndoială, ne-ar condamna la zece ani de ocnă.

(N. FILIMON, C.V.N.,I., p. 36)

1094. Unde-i unul nu-i putere
La nevoi și la durere;
Unde-s doi puterea crește
Și dușmanul nu sporește!

(V. ALECSANDRI, P., p. 147)

1095. Voia să meargă acasă, unde toți o cunosc, toți se simt în drept de a-i sta în cale, unde privirile tuturora o mustră, unde nu poate să umble de capul ei.

(I. SLAVICI, M., p. 99)

1096. N-ați observat dumneavoastră că unde se aude de o moșie de vînzare, țăranii se și reped s-o cumpere și s-o împartă.

(L. REBREANU, R., p. 63—64)

1097. Ia, mîne dimineață, cum s-a mîji de ziuă, să te scoli și să apuci încotro-i vedea cu ochii; și ce ți-a ieși înainte, întăi, și-ntăi, dar a fi om, dar șarpe, dar în sfîrșit orice jivină a fi, pune-o în traistă și-o adă acasă.

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 236)

1098. Grădinile-Amăgirii te-așteaptă-acolo unde
Apusa tinerețe s-a ofilit de dor,
Și apa ce-ațipește, în luciu-i rînjitor,
Visările-ți oglindă și-ncheag-ale ei unde.

(M. CARAGIALE, C.C.V., p. 20)

1099. Dar nu mi-am dat osteneală să mă uit îndărăt și nici să mă feresc, căci drumuiam de fapt pe marginea șoselei, pe acolo pe unde ierburile din șanț își întinseră, ca niște brațe lungi, vrejurile cu frunze înguste și crestate pe margini.

(Z. STANCU, D.J.M., p. 370)

1100. Cînd ajunse în dreptul colibei, i se păru că recunoaște trăsura Sașei, și, fără să se mai gîndească, sări de unde se afla și făcu semn vizitiului să oprească.

(D. ZAMFIRESCU, V.Ț., p. 106)

1101. — „Unde nu-i dragoste de breaslă și menire, și tragere de inimă, nu-i Doamne-ajută, mă băieți!".

(G. CĂLINESCU, I.C., p. 233)

1102. — Oriunde te-i duce, norocul să-ți fie tovarăș de drum, că m-ai scăpat de farmecele în care am fost cuprins de mama-pădurii.

(I. SLAVICI, P.S.L., p. 230)

1103. Acolo unde pădurea se mai potolește puțin, se zăresc doar pășuni, pe care turmele se mișcă asemeni unor furnici albe.

(G. CĂLINESCU, I.C., p. 7)

1104. Ochii ei, vii viorele,
Înotau în lăcrimele,
Două arcuri de mătase,

Fruntea ei îi însemnase,
Unde ele începeau
Nesimţit, treptat mureau.

(D. BOLINTINEANU, P., p. 181)

1105. Colo unde stau Carpaţii cu de stînci înalte coaste,
Unde paltinii pe dealuri se înşir ca mîndră oaste
Munţii ţeapăna lor frunte o suia-n-albastre bolţi; [...]

(M. EMINESCU, P., p. 234)

12. PROPOZIŢII CIRCUMSTANŢIALE MODALE

A. PROPRIU-ZISE

1106. O babă, care părea că formase centrul grupului de femei, se sculase şi ea, strîngea repede nu ştiu ce şi, pe cît îi îngăduiau bătrînele ei picioare, o luă şi ea la fugă spre neagra, îşi ridică fusta pînă la genunchi, intră în apă şi, luptîndu-se cu repeziciunea curentului, se silea să ajungă cît mai iute la malul celălalt.

(C. HOGAŞ, P.D.M., p. 96)

1107. — În lunga sa carieră dăscălicească nu mai întîlnise un asemenea surîs pe chipul unui copil: dispreţuitor, fără să fie vădit obraznic.

(C. PETRESCU, Î., p. 136)

1108. Dreaptă cum era stînca de parcă era trasă la cumpănă, avea totuşi jos, şi cam la mijloc, o scobitură destul de adîncă, în care cineva s-ar fi putut adăposti în larg pentru orice împrejurare.

(C. HOGAŞ, P.D.M., p. 197)

1109. Fără să-mi dau samă, arsei puternic pe Pisicuţa cu varga peste gît, cu furia ce ţi-o dă desnădejdea şi groaza...

(Ib., p. 224)

1110. Şi deşi am stat încă două zile în tîrla din Bărăgan, totuşi am plecat de acolo fără să pot afla din gura nepoţilor acestui creştin numele lui de botez.

(AL. CAZABAN, C.S., p. 214)

1111. Ea lupte-se cum biet o şti,
C-aşa ne dete soartea,
Că şi noi ne-am luptat pe-aici
Cu greul şi cu moartea.

(G. COŞBUC, P., p. 220)

1112. Dar te sfătuiesc ca un tată ce-ţi sînt, că orişiunde te-i duce, să fii supusă, blajină şi harnică; căci la casa mea tot ai dus-o cum ai dus-o, c-a mai fost şi mila părintească la mijloc... dar prin străini Dumnezeu ştie peste ce soi de sămînţă de oameni îi da, şi nu ţi-or putea răbda cîte ţi-am răbdat noi.

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 145)

1113. Dar adeseori poeţii lucrurile zugrăvesc
Nu precum sînt în fiinţă, ci cum şi le-nchipuiesc.

(GR. ALEXANDRESCU, P., p. 119)

1114. Fieşcine cunoaşte ce cap tînărul are;
Dar pentru că dă bine din mîini şi din picioare
Şi trînteşte la vorbe fără să se gîndească,
Am văzut multă lume cu duh să-l socotească.

(Ib., p. 125)

1115. Dar o cuprinse deodată groaza să plece de aici, fără să știe ce-o îndemna să rămînă, fiindcă omul întîlnit astăzi nu era decît o amintire; nu aștepta de la el nici să-i vorbească, nici să-i întindă mîna.

(R. TUDORAN, D.R., p. 43)

1116. Te urmăresc în cartea asta,
Ca și cum unele cuvinte
Ar mai păstra ceva din glasul,
Din respirarea ta fierbinte.

(AL. VLAHUȚĂ, P., p. 143)

1117. Te-i trezi numai că i-a trăznit prin cap să se tot ducă la Nichit și pe mine să mă lese aici încît m-a găsit.

(C. HOGAȘ, P.D.M., p. 165)

1118. Și l-am văzut pe Gheorghe Dicu, pe caporalul cu care m-am întîlnit și după aceea, mai tîrziu și mai încoace, cînd îmi era greu și rău, cînd am fost arestat și închis, pe nedrept, la care m-am uitat așa cum m-am uitat pînă mai ieri, ocărîndu-l ori lăudîndu-l, în gînd, după cum s-a înnodat și s-au deznodat simțămintele în capul meu de om nestăpînit și pătimaș.

(I. LĂNCRĂNJAN, C., I, p. 33)

1119. Porneam de la faptul că în practica învățămîntului nostru, pentru a se afla subiectul unei propoziții, se diferențiază întrebările după cum acest subiect este o ființă sau un lucru, uneori și după cum este un om sau altă ființă[...]

(***,R.L. nr. 12/'71, p. 10)

1120. Poporul nostru, după cîte cunoaștem și după cîte credem, este unul dintre cele mai harnice și mai înzestrate popoare din lume.

(Id., nr. 21/'71, p. 12)

1121. Cu bastonul, cu mîinile în buzunar, cu capul plecat în jos, adus de spete, tresărind din vreme în vreme, el mergea încetinel, fără să i s-audă pașii și fără să arunce privirea în lături.

(B. ȘT. DELAVRANCEA, P.C., p. 23)

1122. [...]; și nu o dată, din instinctul aflat în profunzimile ființei sale se apropiase de Stavru așa cum te apropii de un instrument muzical pe care vrei să-l faci să cînte.

(P. ISTRATI, C.C., p. 13)

1123. Mă amăgeam prostește, fiindcă situația din sat nu s-a limpezit așa iute — și-așa cum am crezut eu — și nici cu ai mei n-am lămurit-o cum am vrut și cum s-ar fi cuvenit s-o lămuresc.

(I. LĂNCRĂNJAN, C., I, p. 33)

*B. COMPARATIVE

1124. Auzind aceste, Băiet sărac se simți pe de-o sută și de-o mie de ori mai tare de cum fusese, și cum se dete la dreapta, și cum scuipă, și cum îl văzu pe zmeu, se repezi asupra lui și-l cuprinse în brațe și-l strînse de-i fărîmă oasele și-l aruncă mort curat cît colo.

(I. SLAVICI, P.S.L., p. 85)

1125. După orice poezie, ce mi-e dat s-o scriu, rămîn înstrăinat mie însumi ca și cum niciodată nu mă va mai cerceta nici un gînd!

(L. BLAGA, H.C.V., p. 211)

1126. Ctitorul vorbea mereu, iar ceilalți trei îi rîdeau în obraz, ca și cum mi-ar fi spus: „Dă-te prins, dă-te bătut, nu te pune cu ctitorul nostru, c-a văzut multe și-a pățit și mai multe".

(B. ȘT. DELAVRANCEA, N.P., p. 108)

1127. Fetele împăratului însă priveau la verișor[...] cum privește cînele pe mîță și le era drag ca sarea-n ochi, pentru că le spunea inima ce om fără de lege este spînul.

(I. CREANGĂ, A.C.H.A., p. 101)

1128. Ei cu grăbire îi sar în cale,
Zicînd: „Rodică, floare de crin,
În plin să-ți meargă vrerile tale,
Precum tu, dragă, ne ieși cu plin"!

(V. ALECSANDRI, P., p. 82)

1129. După cum merge la stînga sau la dreapta, coboară sau urcă, oamenii au săpat galeriile.

(G. BOGZA, Ț.P., p. 22)

1130. Cînd mai încolo, numai iacă fîntîna grijită de dînsa era plină pînă-n gură cu apă limpede cum îi lacrima, dulce și rece cum îi gheața.

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 150)

1131. Numai prin chaos tu îmi apari,
Cum printre valuri a navei velă,
Cum printre nouri galbena stelă,
Prin neagra noapte cum un fanar.

(M. EMINESCU, P., p. 18)

1132. Ii era rușine, ca și cînd toți ar putea să afle din fața ei cele petrecute, se temea de ceva neștiut și nu știa cum să calce, cum să-și țină trupul, cum să-și poarte capul și ce să facă cu mîinile ei.

(I. SLAVICI, M., p. 55)

1133. Trezindu-te, iubito, cu anii înapoi,
Să fie neagră umbra în care-oi fi pierit,
Ca și cînd niciodată noi nu ne-am fi găsit,
Ca și cînd anii mîndri de dor ar fi deșerți.

(M. EMINESCU, P., p. 112)

1134. Gură fac ca roata morii;
Și de-a valma se pornesc,
Cum prin gard se gîlcevesc
Vrăbii gureșe, cînd norii,
Ploi vestesc.

(G. COȘBUC, P., p. 138)

1135. — O gramatică română? Dar aceasta ar trebui să răsară, să crească din mintea și vorba copilului, cum îi cresc dinții în gingii, iar nu să așteptăm cu lopata definiții stupide și forme goale, care-l sperie și-l zăpăcesc.

(AL. VLAHUȚĂ, O.A., p. 35)

1136. O, ești frumos cum numa-n vis
Un demon se arată,
Dară pe calea ce-ai deschis
N-oi merge niciodată!

(M. EMINESCU, P., p. 147)

1137. Feciorul trase iar cu ochiul, drept semn că acuma va ști să o pună și aceasta la cale, apoi ei rămaseră tăcuți față-n față, privind țintă unul la altul, ca și cînd fiecare ar avea să-i spună celuilalt ceva, dar stă pe gînduri și nu află vorba potrivită ori nu cutează să se deie fără șovăire pe față.

(I. SLAVICI, M.N., p. 43)

Scanned with OKEN Scanner

1138. Cu toate că era vară, un stol uriaș de corbi se învîrtea croncănind prin preajmă și treceau așa de jos, încît rădeau capetele deportaților, ca și cum, confundîndu-i pe aceștia cu niște mortăciuni, ar fi voit să smulgă cu ciocul din trupurile lor.

(G. CĂLINESCU, S.N., p. 574)

1139. Dar tanti zice că o familie care s-a ilustrat în trecut și a domnit nu trebuie să țină seama de prezent, ci să se poarte ca și cînd ar putea fi vreodată chemată la tron.

(Ib., p. 707)

1140. Pe urmă se mai învîrte cît se mai învîrte prin casă doar a mai găsi ceva, dar nu găsește nimic, căci iedul cel cuminte tăcea molcum în horn, cum tace peștele în borș la foc.

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 24)

*C. DE MĂSURĂ

1141. Cu drept sau fără drept, găseam vinovați în gîndul meu, pe toți acești zgîrietori de copaci, care avuseră deșertăciunea vrednică de rîs de a-și eterniza numele în pustiu; și cu atît mai mult îi găseam vinovați, cu cît mi se părea mie că urma omului în aceste locuri răpea ceva din măreția singurătății și se amesteca jignitor în sublimul întregului.

(C. HOGAȘ, P.D.M., p. 14)

1142. Herdelea număra zilele ca școlarii venirea vacanțelor, dar el, de ce scădeau zilele, de aceea se întrista mai mult, muncit de presimțirea că i-e scris lui să fie înfierat și să-și piardă pensia pentru care a muncit ca robul peste treizeci de ani.

(L. REBREANU, O.A., I, p. 414)

1143. Fratele năzdrăvan, ajungînd mare vornic, uită relele ce-i gîndea frații săi, și, ca să-i facă să uite pizma ce le pricinuia mărirea sa, îi făcu pe amîndoi sfetnici de taină împărătești și-i îmbogăți cu fel de fel de daruri și bani; ei însă cu cît se înălțau și se însufleteau prin ajutorul lui, cu atît se aprindea și mai tare în ei dorința d-a-i face de petrecanie.

(***, B.P., p. 118)

1144. Cu cît se depărtează de izvor, unde a fost un simplu murmur de flaut, glasul Oltului devine mai grav și mai vast, și instrumentelor care i-au proclamat la început bucuria și biruința li se alătură altele noi, putînd să-și exprime tristețea, nedumerirea, îngîndurarea.

(G. BOGZA, Ț.P., p. 129)

1145. Înăbușiți însă de covîrșitoarea mulțime a dușmanului care părea că de ce-o tai, de ce sporește, românii se retrag, încet și cu rînduială, în strîmtoarea în care turcii nu îndrăznesc să se adîncească.

(AL. VLAHUȚĂ, R.P., p. 39)

1146. Și întru una din sări, cum ședea spînul împreună cu moșu-său și cu verele sale sus într-un foișor*, numai iaca ce zăresc în depărtare un sul de raze scînteietoare care venea înspre dînșii, și de ce se apropia, de ce lumina mai tare, de li fura vederile.

(I. CREANGĂ, A.C.H.A., p. 99)

1147. Așa e la joc: cine-a intrat o dată, e bine prins, și cu cît mai mult joacă, cu atît mai vîrtos se simte pornit a da înainte.

(I. SLAVICI, M., p. 138)

---

* turn.

1148. Pe cît de justă era această observaţie, pe atît de problematică era etimologia pe care o pusese el, de la un tip latin presupus „exterrinus", adică cel care e „afară de ţara mea".

(S. PUŞCARIU, C.D.V., p. 37)

1149. În vreme ce Agîrbiceanu a rămas scriitorul rudimentar de la începutul acestui veac, închis între hotarele fără orizont ale provinciei sale, feciorul popii din Răşinari, cît era de micuţ de stat, pe atît creştea din zi în zi.

(Ib., p. 314)

1150. Pe măsură ce se apropia de strada lor, paşii îi deveneau tot mai şovăielnici.

(P. SĂLCUDEANU, S.L., p. 210)

13. PROPOZIŢII CIRCUMSTANŢIALE CAUZALE

1151. Datoria să ţi-o plăteşti la timp, căci are şi ea rostul ei şi nu stă, dacă o laşi nebăgată în seamă, în amorţire, ci mişcă şi creşte de nu mai poţi stăpîni în cele din urmă.

(I. SLAVICI, M., p. 175)

1152. ...Şi cum te văd întins pe perne, în faetonul tău de gală,
Şi văd cum toate-s largi pe tine, şi numai fruntea ţi-e îngustă,
Să nu te miri că nu mă mişcă o clipă lenea ta augustă
Şi că înfrunt cu-atîta milă căutătura-ţi triumfală.

(O. GOGA, O., p. 133)

1153. Pe fata împăratului o ferea calul de loviturile zmeului; căci, cînd vedea că ridică sabia să dea, o dată se ridica mai sus decît zmeul, şi el da în vînt; iară cînd aducea fata paloşul, calul se lăsa repede asupra calului zmeului şi ea da în carne vie.

(P. ISPIRESCU, B.L.S., p. 34)

1154. Nu se poate, vorbi Belciug cu o francheţe care-l înălţa, pentru că elevii nu ştiau rugăciunile pe ungureşte, pentru că eu i-am învăţat în limba lor maternă, pentru că nici eu nu le ştiu pe ungureşte, căci nici pe mine nu m-a învăţat nimeni să le zic pe ungureşte, cum n-am învăţat nici eu pe nimeni.

(L. REBREANU, I., p. 408)

1155. Mă-nchin la soarele-nţelept,
Că sufletu-i fîntînă-n piept,
Şi roata albă mi-e stăpînă,
Ce zace-n sufletul fîntînă.

(I. BARBU, J.S., p. 94)

1156. Şi fiindcă Pisicuţa ar fi fost în stare să zmulgă priponul şi să se ia după mine, apoi mă dusei şi dezrădăcinînd din munte o stîncă uriaşă ce-mi căzu la îndemînă, o răsturnai peste capătul priponului ieşit afară din pămînt.

(C. HOGAŞ, P.D.M., p. 211)

1157. Şi doamne, frumos era pe atunci; căci şi părinţii şi fraţii şi surorile îmi erau sănătoşi, şi casa ne era îndestulată, şi copiii şi copilele megieşilor erau de-a pururea în petrecere cu noi şi toate îmi mergeau după plac, fără leac de supărare, de parcă era toată lumea a mea.

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 32)

1158. Cum n-oi mai fi pribeag
De-atunci înainte,
M-or troieni cu drag
Aduceri-aminte.

(M. EMINESCU, P., p. 163)

1159. *Vers* şi *proză* sînt două cuvinte latineşti, care iniţial nu aveau nici o legătură cu creaţiile artistice, deoarece s-au născut într-o vreme cînd poporul român nu cunoştea nici scrierea şi cu atît mai puţin literatura scrisă.

(S. STATI, C.R., p. 170—171)

1160. Ai mei pierduţi sînt, paşă, toţi!
O, mîntuie-i, de vrei, că poţi!
Dă-mi bani pe cal! Că sînt sărac.

(G. COŞBUC, P., p. 65)

1161. — Hai, încalecă pe mine şi ţine-te bine, că acum am să-mi arăt puterile chiar de aici de pe loc, în ciuda spînului, ca să-i punem venin la inimă.

(I. CREANGĂ, A.C.H.A., p. 105)

1162. O! Negri, scumpe frate! Cît vom trăi în lume
Cu multă-nduioşire şopti-vom aste nume,
Şi cîte ori în viaţă cu drag le vom şopti,
Cu drag unul de altul frăţeşte vom gîndi,
Căci între două inimi mai strînsă e unirea
Cînd ele deopotrivă au cunoscut iubirea.

(V. ALECSANDRI, P., p. 10)

1163. Pe cînd nu era moarte, nimic nemuritor,
Nici sîmburul luminii de viaţă dătător,
Nu era azi, nici mîne, nici ieri, nici totdeauna,
Căci unul erau toate şi totul era una; [...]

(M. EMINESCU, P., p. 100)

1164. Nu plîng că mi-e de Leana teamă;
De ciudă plîng eu numai, mamă,
Cuvintele ei nu le ieu
În samă,
Dar mi-e ruşine şi mi-e greu,
Că scoală satu-n capul meu.

(G. COŞBUC, P., p. 80)

1165. Acesta fu lucrul cel mai uşor, de vreme ce maica Filofteia se părea că nu are în mănăstire altă însărcinare decît pe cea de călăuză.

(C. HOGAŞ, P.D.M., p. 11)

1166. Mihai începu să rîdă mai tare decît ar fi fost nevoie. Căci rîsul era în silă.

(C. PETRESCU, Î., p. 114)

1167. Mama şi-a făcut din soţul ei un idol, pe care îl voia al ei. Şi cum asta nu prea mergea, ea căuta orice prilej să-şi amărască idolul cu cîte-un cuvînt aruncat cu încruntare.

(L. BLAGA, H.C.V., p. 43)

1168. — De ce m-am logodit? Pentru că mi-a bătut ceasul! Şi fiindcă logodnicul îmi tot spune că nu poate trăi fără mine!

(Ib., p. 132)

Scanned with OKEN Scanner

1169. Bocu culese de sub meri fructele căzute peste noapte — mai toate erau viermănoase — și cum Vetino întîrzia, rupse o pală de mohor și se așeză pe pămînt.

(F. NEAGU, Î.S., p. 94)

14. PROPOZIȚII CIRCUMSTANȚIALE FINALE

1170. Pentru ca ei să nu găsească noi ascunzători, să se teamă în permanență, în fiecare zi sînt luați cîte zece oameni la întîmplare și trecuți într-o cameră alăturată, unde sînt percheziționați pînă la piele.

(G. BOGZA, Ț.P., p. 75)

1171. Cînd am sosit la Iași, cel dintîi gînd al lui a fost să mă ducă la Copou și apoi la Socola, ca să-mi arate vederile ce se deschideau spre luna Bahluiului, și să mă plimbe prin crîngurile de prin pregiurime, ca să mă-ncînt și eu de frunzișul pișcat de brumă și să iau parte la plăcerea lui de a călca pe frunzele scuturate de vînt, care fîșie la tot pasul.

(I. SLAVICI, A., p. 76)

1172. Pleca-voi, ah! pleca-voi, luînd urmele tale,
Să te-ntîlnesc ferice, să te culeg în cale,
Să fii al meu și numai al meu, o! mîndre soare,
Să nu mai plîng de moarte cînd tu săruți o floare,
Căci te urăsc atunce... cu dragoste și dor
Și văd că de-acea ură duioasă am să mor!"

(V. ALECSANDRI, P., p. 246)

1173. Și mam'mare se hotărăște să stea în coridor, pe un geamantan străin, să păzească pe Goe, să nu se mai întîmple ceva puișorului.

(I. L. CARAGIALE, M.S., p. 157)

1174. Și atunci numai iaca și împăratul vine ca un leu-paraleu, să-și ieie fata pe samă, și cînd o găsește sub strajă, după cum nu se aștepta el, numai îi scînteiau ochii în cap de ciudă, dar nu avu ce face.

(I. CREANGĂ, P.A., p. 134)

1175. Un om legase o vacă cu funia de gît și suindu-se pe o șură, unde avea aruncat o leacă de fîn, trăgea din răsputeri de funie să urce vaca pe șură.

(Ib., p. 159)

1176. — Și, pe cînd Matei și cu unchiu-său se urcau în trăsură, ca să caute pe procuror la tactul subprefecturii, polițaiul se așeza placid la masă; aprindea din nou o țigară și-și mai vărsa o picătură de vin, părînd a-și urma procesul-verbal mai departe.

(D. ZAMFIRESCU, V.Ț., p. 185)

1177. Lîngă lacul care-n tremur somnoros și lin se bate,
Vezi o masă mare-ntinsă cu făclii prealuminate,
Căci din patru părți a lumii împărați și-mpărătese
Au venit ca să serbeze nunta gingașei mirese.

(M. EMINESCU, P., p. 72)

1178. Atîta obidă se abătu asupra lui, încît sub pleoapele închise închipuirea-i dădu buzna în trăsură, alături de mama lui: să poată plînge și să fie consolat.

(I. TEODOREANU, L.M., p. 13)

1179. Ei nu vor mai ieși cu drag
Să-ntindă mîinile din prag
Să-i iau cu mine-n șea pe rînd!

(G. COȘBUC, P., p. 67)

1180. Apoi zice că i-ar fi dat pe sama unuia dintre boieri să le ţie cuvînt, ca să-i facă a înţelege scopul chemării lor la Iaşi.

(I. CREANGĂ, P.A., p. 143)

1181. Cîtă vreme se află în largul lui, omul nu-şi prea bate capul cu alţii; cînd te afli însă la strîmtoare, te uiţi bine împrejurul tău, ca să vezi dacă nu cumva e prin apropiere cineva care poate să te apere.

(I. SLAVICI, M., p. 44)

1182. Şi iarăşi altă groază o cuprindea şi sărea nopţile speriată din somn, ca să alerge peste Mureş şi să-şi aducă fata acasă.

(Ib., p. 47)

1183. Mare lucru ar fi fost, dacă ea ar fi rămas pînă la nuntă, ca să le fie fetelor într-ajutor.

(Ib., p. 66)

1184. Eu, nu-i vorbă, măcar că e aşa de întuneric, deosebesc tare bine firele de mac de cele de năsip; dar numai iuţeală şi gură de furnică ar trebui să ai, ca să poţi apuca, alege şi culege nişte flecuşteţe ca aceste în aşa scurtă vreme.

(I. CREANGĂ, A.C.H.A., p. 129)

1185. El îi dăduse lui Pintea cele patrusprezece bucăţi de hîrtie; dar nu-i spusese lui (un) lucru: că jumătate din bani sînt ai săi, ci, dimpotrivă, stăruise ca jandarmul să-şi schimbe banii deplin, pentru ca Lică să nu simţă nimic.

(I. SLAVICI, M.N., p. 97)

1186. Ea alerga dar de la datornic la datornic, ca să-i scoată cu carele lor la pădurea înmugurită de la sărăcie, ca să cumpere plute şi să se învoiască cu plutaşii, şi din jos de pod, ca să încarce stînjeni şi să-i pornească la vale.

(Ib., p. 230)

1187. — Dar să ştii că nu mă ţii legat cu ei, grăi Ghiţă şi plecă să aducă vin rece din pivniţă.

(Ib., p. 7)

1188. S-a luat după el, aşa pe departe, ca să-l urmărească nebăgat în seamă, apoi să se apropie, cînd vor putea să fie singuri şi să-l ia din scurt.

(Ib., p. 219)

1189. Şi mi-am legat de pasu-ţi viaţa mea trudită,
Te-am urmărit ca umbra, m-aş fi tîrît pe brînci
S-aud o vorbă dulce de gura ta rostită,
Să-mi răcoreşti viaţa atît de chinuită,
Cu-o umedă privire din ochii tăi adînci.

(AL. VLAHUŢĂ, P., p. 89)

15. PROPOZIŢII CIRCUMSTANŢIALE CONDIŢIONALE

1190. Cu toate acestea, dacă te întîmpli înlăuntrul mînăstirii, cînd se face slujba în paraclisul de lîngă arhondaric, şi dacă îţi arunci ochii în sus spre negreaţa ce umple cerdacul din faţă, în tihnă şi în răgaz poţi revizui cu privirea toate acele chipuri femeeşti, care în zadar se par că cearcă a se ascunde sub negrele lor camelauce (potcapuri).

(C. HOGAŞ, P.D.M., p. 19)

1191. Dacă surîsul şi-ar fi arătat numai calmul, ar fi fost ca atunci cînd s-a uitat la mîna mea, ce acoperea pagina unei cărţi.

(L. BLAGA, H.C.V., p. 205—206)

1192. De vrei, din temelie, să știi ce haimanale
Te stăpînesc pe tine și rodul țării tale,
Iei condicile-nchise, sub chei, la tribunale...
(T. ARGHEZI, V., p. 109)

1193. — Hai, și dacă-i cunoaște-o care-i a mea adevărată, ie-ți-o și duceți-vă de pe capul meu că mi-ați scos peri albi de cînd ați venit.
(I. CREANGĂ, D.P., p. 135)

1194. — De ești om bun, aproape de chilioara mea; iară de ești om rău, departe de pe locurile aceste, că am o căţea cu dinţii de oţel, și de i-oi da drumul, te face în mii de fărîme.
(Ib., p. 246)

1195. Dumneata, ori eu sau altul, dacă ne-am afla în situația amicului Verigopolu, n-am putea desigur trece prin mulțimea care forfotește liniștită pe podul Mogoșoaii, fără să vedem în fiecare dintre acele ființe un motiv mai mult de amărăciune, pentru sufletul nostru destul de amărît.
(I.L. CARAGIALE, M.S., p. 201)

1196. N-aș putea, în adevăr, spune, cu cîte picioare eram deasupra nourilor; dar, de-aș fi întins mîna, aș fi prins stelele și cu toate acestea Hălăuca se uita la mine tot de sus în jos.
(C. HOGAȘ, P.D.M., p. 39)

1197. O! Dac-aș ști că un destin
Spre-același țel mă mînă,
M-aș arunca-n al vostru sîn
Și-am merge împreună...
(M. EMINESCU, P., p. 119)

1198. De mi-ar fi lăsat barim pisica și cînele, poate că mi-ar fi curs mai puține lăcrimi pe declinările latinești, învățate de spaimă ca să nu deschiză asupra mea ochii reci și răi, profesorul neclintit și galben ca un mort, în jețul catedrei!
(B. ȘT. DELAVRANCEA, N.P., p. 128)

1199. De-ar fi să-ți împărțești odată
Tu bogățiile ce ai,
Din toate darurile tale,
Ți-aș cere-o lacrimă să-mi dai.
(O. GOGA, C.F.Ț., p. 107)

1200. Grîul înfrățise nalt de-o șchioapă și de s-ar fi dat afund ciocîrliile în stufuł lui, s-ar fi ascuns și trupul cît un pumn, și ciocul, limbul, și moțul bălțat, ca și cum ar fi încondeiat de mîna omului.
(B. ȘT. DELAVRANCEA, N.P., p. 280)

1201. Dar dacă n-ai nici o părere, în astfel de împrejurări, cînd mai toată lumea are o părere, ești în primejdie să suferi pe oricine are una.
(I. L. CARAGIALE, M.S., p. 124)

1202. — Mergi! și dacă-i fi meșter și-i izbuti, să știi c-am să te fac mare.
(I. CREANGĂ, D.P., p. 56)

1203. — De mi-i duce ca gîndul, tu mi-i prăpădi, iar de mi-i duce ca vîntul, tu mi-i folosi, căluțul meu, zise fiul craiului.
(Id., A.C.H.A., p. 7)

1204. — Fătul meu, bun tovarăș ți-ai ales; de te-a învățat cineva, bine ți-a priit, iară de ai făcut-o din capul tău, bun cap ai avut.

(Ib., p. 72)

1205. Fă-te-n lături, măi creștine,
Dacă vrei să mergi cu bine,
Să rămîi cu viață-n tine!

(V. ALECSANDRI, P., p. 65)

1206. Dar la toată întîmplarea, de-i vedea și-i vedea că s-a trezit și năvălește la tine, zvîrle-i pielea cea de urs și apoi fugi încoace spre mine cît îi putea.

(I. CREANGĂ, A.C.H.A., p. 88)

1207. Dă ieși primăvara cu două vaci cu viței... ești pe cale bună... prinzi cheag.

(C. PETRESCU, U.O.Î.O., p. 45)

1208. Dacă vrei să mai vezi soarele cu ochii și să mai calci pe iarbă verde, atunci jură-mi-te pe ascuțișul paloșului tău că mi-i da ascultare și supunere întru-toate, chiar și-n foc de ți-aș zice să te arunci.

(I. CREANGĂ, A.C.H.A., p. 51)

1209. De-ar fi-n lume-un sat de mîțe, zău! că-n el te-aș pune vornic,
Ca să știi și tu o dată, boieria ce-i, sărmane!

(M. EMINESCU, P., p. 86)

1210. Din ochi de-ar soarbe geniul slăbita mea privire,
De-a tremura la sînu-mi gingașul tău mijloc,
Ai pune pe-a mea frunte în vise de mărire
Un diadem de foc.

(Ib., p. 13)

1211. Dă* să judecă țăranul, plătește, dă trece un pod, plătește, dă intră în oborul tîrgului, plătește, dă i-a intrat vaca în lanul boierului, iar plătește cît** nu face.

(C. PETRESCU, U.O.Î.O., p. 105)

1212. El se duce să tîrguiască, și dacă vine în urma lui altul, care din întîmplare voiește să cumpere tot acele păduri, și eu spun că Lică a trecut pe aici, acest al doilea cumpărător grăbește, sosește la vreme și poate să-i strice tîrgul.

(I. SLAVICI, M.N., p. 10)

1213. Își alese un loc de pîndă într-un colț pe lîngă pom, bătu țepușele în pămînt și se puse între ele, așa cum să-i vină unul dinainte și altul la spate ca, dacă îi va veni somn și ar moțăi, să se lovească cu barba în cel dinaintea lui și dacă ar da capul pe spate, să se lovească cu ceafa în cel de dinapoi.

(P. ISPIRESCU, B.L.S., p. 38)

1214. Dacă aș fi în locul lui, ce n-aș face, auzi spunîndu-se în viață.

(N. IORGA, C., p. 103)

1215. Nu știu ce mi-a dat de la început încredințarea că, dacă va cînta și această domnișoară, va cînta bine.

(I. AL. BRĂTESCU-VOINEȘTI, N.S., p. 25)

---

* fonetism regional pentru „de".
** cît.

*16. PROPOZIȚII CIRCUMSTANȚIALE INSTRUMENTALE

1216. Trăia acum din vînzarea vînatului și mai ales din ce-i da procurorul.

(AL. CAZABAN, C.S., p. 214)

1217. Din ce a lăsat, Gîrleanu, chinuit de acea dorință a perfecțiunii formale, fără a înăbuși spontaneitatea sentimentală, a dat literaturii românești cîteva din cele mai mari pagini ale ei, [...]

(N. IORGA, P.A., II, p. 145)

1218. Cu ceea ce am aflat de la dînsul m-aș face forte, dacă Ministerul de Război mi-ar da pe mînă controlul general al gestiunii acestui departament, să scap în șase luni armata și de frig, și de foame, și de sărăcie, și de toate lipsurile ei actuale, dar și de intendenți.

(N.D. COCEA, A.P., p. 137)

1219. Cu ceea ce cîștigă la Timpul nu poate trăi, mai ales cu firea lui dezordonată; trebuie să-l ajutăm.

(E. LOVINESCU, M.B., p. 46)

1220. Cu ceea ce-i mai vine din arenda pămîntului, de abia dacă-și plătește datoriile.

(G. GALACTION, O.L.N., p. 126)

1221. Tăcut, pururea gînditor, avînd nu numai pasiunea de a observa, dar și darul de a vedea, omul acesta era cu neputință să se mulțumească numai cu ce spun vorbele la suprafață.

(AL. VLAHUȚĂ, O.A., p. 19)

*17. PROPOZIȚII CIRCUMSTANȚIALE DE RELAȚIE

1222. Altfel nu m-aș fi putut lămuri cum, fără să-mi pierd cumpăneala o singură clipă, mă trezii deodată, acățat pe o aschie de stîncă între cer și pămînt, de unde sub picioarele mele prăpastia se deschidea neagră, fioroasă și fără fund, iar deasupra capului peretele drept de stîncă își pierdea creștetul aerian în înălțimile albastre ale văzduhului...

(C. HOGAȘ, P.D.M., p. 211)

1223. Cît mă privește, mi-e totuna! [...]

(AL. CAZABAN, C.S., p. 261)

1224. Lăsați-mă încet, a zis el, că vă spun tot, cu toate că m-am jurat, am făcut așa un legămînt față de mine să nu vorbesc defel de ce-am văzut și prin ce-am trecut!

(I. LĂNCRĂNJAN, C., I, p. 99—100)

1225. În ce privește numele proprii românești, scrierea lor respectă, de cele mai multe ori, regulile ortografice privitoare la numele comune.

(F. CIOBANU — L. SFÎRLEA, C.S.P.C., p. 68)

1226. Stătu un moment la îndoială dacă nu era mai bine să întrebe pe Silvestru de rostul banilor sau nu era mai bine să înțeleagă ceea ce era firesc: că banii ei fuseseră dăruiți lui, evitînd darea în vileag a gestului față de mătuși.

(G. CĂLINESCU, C.N., p. 234)

1227. Autorul renunță, în ceea ce privește acești copii, să respecte adevărul istoric, dar nu se vede cu ce scop, mai ales că Preda ar fi fost mult mai expresiv, din pricina rolului pe care îl va juca mai tîrziu.

(AL. ODOBESCU, D.C., p. 57)

Scanned with OKEN Scanner

1228. Şi era îndreptăţit să creadă, întrucît priveşte epoca sa, dacă nu că înseşi orientările lui determinaseră progresul constant, cel puţin că fundamentele teoretice, aşezate de el, nu mai suportau controversa.

(V. STREINU, C.N., p. 71)

1229. În ceea ce priveşte pe Titu Maiorescu, portretul său moral se bucură, cum se zise, de o opinie publică, în care marele nostru critic se oglindeşte cu trăsături de sumar şi distant academism.

(Ib., p. 87)

1230. Cît priveşte locul povestitorului, nu-l vom afla nici unde pare a-l aşeza denumirea de „scriitor popular", nici între cărturari, unde timpul nostru se încearcă a-l fixa cu eticheta de „scriitor erudit".

(Ib., p. 175)

1231. Folosind experienţa căpătată la Paris, prin redactarea în 1857 a unei cărţi româneşti cu acelaşi titlu, Bolliac a ştiut să-i dea „Buciumului" de la început o somptuoasă prezentare în ceea ce priveşte tehnica tipografică superioară tuturor gazetelor noastre de pînă la el, precum şi o vie mişcare interioară nu numai în ceea ce priveşte ideile şi informaţiile, dar chiar şi în structura grafică a fiecărei pagini.

(OV. PAPADIMA, C.B., p. 8)

1232. Cît priveşte însă valoarea estetică a literaturii lui Bolliac, G. Bogdan-Duică nu se deosebeşte de predecesori în judecarea ei, accentuîndu-i numai frumuseţea şi însemnătatea ei istorică în epocă. [...]

(Ib., p. 15)

1233. Cît priveşte plăcerea noastră, ca şi în cazul pastelismului coşbucian, ea se naşte fără îndoială din contactul cu acea tinereţe naivă, atît de deosebită de ceea ce cunoaştem din viaţa de oraş şi din poezia modernă, dar avînd totdeauna un izvor principal, ştiinţa ritmică a poetului.

(V. STREINU, C.N., p. 216)

1234. Dar întru ce te priveşte pe dumneata necăjita viaţă a birtaşului literat, care te stimează şi vorbeşte totdeauna cu admiraţie de meritele d-tale?

(Ib., p. 285)

1235. Fără îndoială că spiritul poetului n-ar fi cultivat şi propagat niciodată poziţii atît de constant radicale dacă n-ar fi fost agitat, în ceea ce-l priveşte, de resentimente foarte puternice, legate în special de condiţia sa de „geniu" neînţeles, disprețuit, exclus de propria sa clasă.

(AL. MACEDONSKI, O., I, p. 26)

1236. În ceea ce priveşte denumirile teritorial-administrative, s-a adoptat un punct de vedere întrucîtva asemănător, în sensul că termenul generic trebuie considerat ca făcînd parte din denumire şi trebuie scris cu iniţială majusculă, atunci cînd el nu mai corespunde realităţii.

(F. CIOBANU — L. SFÎRLEA, C.S.P.C., p. 65)

1237. Cît priveşte înfăţişarea versului, el spune direct ce are de spus, ca în proză, fără preocuparea de a scoate din cuvinte înţelesuri necunoscute întrebuinţării zilnice.

(V. STREINU, C.N., p. 219)

Scanned with OKEN Scanner

18. PROPOZIȚII CIRCUMSTANȚIALE CONSECUTIVE

1238. Eram atît de plin de imaginile lumii în care pătrunsesem, atît de fulgerat de violența lor, încît îmi părea c-am fost preschimbat, că nu se putea să mai am același obraz ca pînă atunci.

(G. BOGZA, Ț.P., p. 54)

1239. Adineauri eram în urechea ta dreaptă, apoi am trecut în a stîngă, ș-am rîs de m-am prăpădit cînd am văzut ce-ți trece prin minte.

(B. ȘT. DELAVRANCEA, N.P., p. 269)

1240. Iar de la ceilalți oameni crescuți și trăiți în străinătăți, luase el destulă și despre multe învățătură, încît mai avea de unde da și la alții.

(C. PETRESCU, Î., p. 50)

1241. Dar vine o vreme cînd Natura te soarbe cu atîta putere neîndurată în adîncul sălbăticiei sale, încît ți s-ar părea că sîngele tău stricat și păcătos a fost înlocuit în vinele tale cu sîngele de vioaie și ageră jivină a codrilor.

(C. HOGAȘ, P.D.M., p. 210)

1242. A doua zi dimineață, înainte de răsăritul soarelui, mă dusei la pîrău, care curgea pe-aproape, cu gîndul să mă scald, dac-ar fi fost cu putință; dar cît pe ce să nu mai cunosc Tazlăul: într-o noapte așa scăzuse, că i se vedeau pietrele, și se limpezise așa, încît te prevedeai printr-însul.

(Ib., p. 250)

1243. Și ce vîlnic, și ce năframă, și ce cămașe de borangic, galbenă ca spicul și subțire ca pînza păianjenului, încît i se simte tot sînul, cînd abia răsuflă de osteneală.

(B. ȘT. DELAVRANCEA, N.P., p. 31)

1244. Și cum ajung, odată intră buluc în ogradă, tușsese, Harap-Alb înainte și ceilalți pe urmă, care de care mai chipos și mai îmbrăcat, de se tîrau altele și curgeau oghelele* după dînșii, parcă era oastea lui Papuc Hogea Hogegeanul.

(I. CREANGĂ, A.C.H.A., p. 117)

1245. Atunci lumea-n căpățînă se-nvîrtea ca o morișcă,
De simțeam, ca Galilei, că comedia se mișcă.

(M. EMINESCU, P., p. 121)

1246. Din jur mulțimea s-a grămădit așa de tare ca să asculte cele două guri de aur ale cișmelelor, încît rîndul întîi se prăvale peste Sahîn.

(M. SADOVEANU, Ș., p. 170)

1247. Ba la un loc, mi-aduc aminte, ne-am grămădit așa de tare și am răsturnat masa omului cu bucate cu tot în mijlocul casei de i-am dogorît obrazul părintelui de rușine.

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 16)

1248. Nu știu cum se întîmplă, că aproape de Buna-Vestire, unde nu dă o căldură ca aceea, și se topește omătul; și curg pîrăile și se umflă Bistrița din mal în mal, de cît pe ce să ieie casa Irinucăi.

(Ib., p. 28)

1249. Și cînd și le zicea aceste, se simțea așa de tare, încît, cu toate cele ce văzuse, nu credea că e cu putință ca Ana, Ana lui să se deie vină în mîinile unui om ca Lică.

(I. SLAVICI, M.N., p. 108)

---

* zdrențele.

1250. La steaua care-a răsărit
E-o cale-atît de lungă,
Că mii de ani i-au trebuit
Luminii să ne-ajungă.

(M. EMINESCU, P., p. 204)

1251. Moş Nichifor avea o biciuşcă de cele de cînepă, împletită de mîna lui şi cu sfichiul de mătasă, cu care pocnea de-ţi lua auzul.

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 113)

1252. De-acum numai să te ţii bine de cărîmbi şi de speteze, că am să mîn iepele iestea, de au să scapere fugind.

(Ib., p. 125)

1253. Tot ce-n ţările vecine e smintit şi stîrpitură,
Tot ce-i însemnat cu pata putrejunii de natură,
Tot ce e perfid şi lacom, tot Fanarul, toţi iloţii
Toţi se scurseră aicea şi formează patrioţii,
Încît fonfii şi flecarii, găgăuţii şi guşaţii,
Bîlbîiţi cu gura strîmbă sunt stăpînii astei naţii!

(M. EMINESCU, P., p. 130)

1254. Şi cînd a ajuns acasă era foarte vesel, încît nu ştia baba lui ce l-a găsit, de-i aşa de cu chef, cum nu mai fusese de multă vreme.

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 132)

1255. Statul socialist nu va întîrzia să pună la îndemîna foştilor robi toate puterile ştiinţei, aşa încît unde au fost cîndva noroaie şi cocioabe, să apară şosele şi case luminate electric; unde bîntuia seceta, să vie pe canaluri apa bucuriei; unde se trudea silnic omul, maşinile să-i uşureze munca.

(M. SADOVEANU, M.C., p. 214)

1256. Băiatul îşi strîngea fălcile de-şi simţea în creier crîşnirea măselelor, dar se stăpînea.

(Ib., p. 40)

1257. Şi Niculaie era atît de convins că aşa au să se petreacă lucrurile, încît ieşi de după colţul tindei şi o luă încet spre grădină să se culce sub dud şi să trăiască singur bucuria acestor clipe hotărîtoare.

(M. PREDA, M., p. 411)

19. PROPOZIŢII CIRCUMSTANŢIALE CONCESIVE

1258. Deşi ei vorbiseră încet şi mai ales Lică părea a voi să păstreze taina despre cele ce vorbeau, el rosti cuvintele „jidovul" şi „grija mea de dînsul" destul de tare, pentru ca oamenii de sub cerdac să le poată auzi, apoi privi cam speriat împrejurul său şi adause: [...]

(I. SLAVICI, M.N., p. 28)

1259. Văzînd eu o vreme ca asta, am spărlit-o la baltă, cu gînd rău asupra mamei, cît îmi era de mamă şi de necăjită.

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 55)

1260. Eşti schilav tot! Un cerşetor
Te-ntorci acum acasă,
Şi ce fecior frumos erai!
Dar oricum eşti, ce-ţi pasă!

(G. COŞBUC, P., p. 36)

Scanned with OKEN Scanner

1261. Dar, oricît s-ar fi lipit, sub uriaşa apăsare a propriei lor greutăţi şi a milioanelor de ani, între ele tot a rămas o fisură.

(G. BOGZA, Ţ.P., p. 22)

1262. Cînd ştii că visu-acesta cu moarte se sfîrşeşte,
Că-n urmă-ţi rămîn toate astfel cum sunt, de dragi
Oricît ai drege-n lume — atunci te oboseşte
Eterna alergare... şi-un gînd te-ademeneşte:
„Că vis al morţii-eterne e viaţa lumii-ntregi".

(M. EMINESCU, P., p. 54)

1263. Botgros adăugi că boierul Dăvideanu e straşnic şi e voinic cît trei voinici, batîr că e de şaizeci de ani; că nu vrea să audă de trebile Domniei, şi nu-i trebuie mila Domnului, căci n-are ce face cu dînsa.

(M. SADOVEANU, Ş., p. 44)

1264. — Orice gînd ai, împărate, şi oricum vei fi sosit,
Cît suntem încă pe pace, eu îţi zic: Bine-ai venit!

(M. EMINESCU, P., p. 125)

1265. Cu toate că Niculaie dăduse toată ziua cu furca la spatele maşinii şi se simţea zdrobit de oboseală, cînd se făcu linişte deplină peste sat el deschise din nou ochii lîngă spinarea tatălui său şi, ca şi data trecută cînd se hotărîse plecarea lui Achim la Bucureşti, bucuria îi luă cu mîna oboseala şi rămase treaz, cu privirea deschisă spre stelele de pe cer.

(M. PREDA, M., p. 393)

1266. Orice-ar face, orice ar încerca duşmanii muncitorilor şi ai democraţiei, sindicatele din Brăila vor şti să lupte şi să învingă.

(N.D. COCEA, A.P., p. 44)

1267. Şi eu cred că mai bine ar fi să-i lăsaţi în plata Domnului, că de temniţă, orice ai face, tot nu scapi, asta-i sfînt.

(L. REBREANU, I., I, p. 125)

1268. Aşa se face că oamenii care trăiau acolo, cu toate că luptau numai cu furci şi topoare împotriva unor armate organizate, n-au putut fi învinşi niciodată în luptă dreaptă şi, pentru înfrîngerea lor, a trebuit să se recurgă la viclenie şi trădare.

(G. BOGZA, Ţ.P., p. 23)

1269. — Ba, mă nene, oricît de amară ar fi mămăliga ce mi se dă, nu vreau s-o arunc în noroi.

(M. SADOVEANU, M.C., p. 33)

1270. Ilie Barbu se trezi din somn cu ochii limpezi, uşor şi liniştit ca din nimic, cu toate că se culcase seara frînt de oboseală.

(M. PREDA, D., p. 5)

1271. Şi chiar Mara să fii, te moi cînd simţi că e bine să fii om în lumea aceasta, să alergi de dimineaţă pînă seara şi să ştii că n-o faci degeaba.

(I. SLAVICI, M., p. 112)

1272. Şi-oricît de amăriţi să fim,
Nu-i bine să ne dezlipim
De cel ce vieţile le-a dat!

(G. COŞBUC, P., p. 100)

1273. Omul vede cu ochii, aude cu urechile, dă cu socoteală şi te scoate în cele din urmă cum eşti, orişicît de mult te-ai sili să-i pari altfel.

(I. SLAVICI, M., p. 44)

Scanned with OKEN Scanner

1274. Persida, chiar dacă n-ar fi fost cum era, în starea în care se afla, tot n-ar fi putut să treacă prin tîrg fără ca oamenii să se uite după ea.

(Ib., p. 102)

1275. Deşi ştia binişor ungureşte, avea oroare să vorbească mai ales în faţa autorităţilor, vrînd astfel să dovedească tuturor că românul nu renunţă niciodată la drepturile lui.

(L. REBREANU, I., I, p. 125)

1276. Împăratul, de umbla în fruntea oştirilor, de sta la sfat mare, de se culca, de se scula, de mînca, de-şi mîngîia coconii, un gînd nu-l mai slăbea: „Nu vezi, omul lui Dumnezeu, că ţi-au îmbătrînit sfetnicii şi împărăţia merge rău?“

(B. ŞT. DELAVRANCEA, N.P., p. 280)

1277. Cînd nu vom mai putea răbda,
Cînd foamea ne va răscula,
Hristoşi să fiţi, nu veţi scăpa
Nici în mormînt.

(G. COŞBUC, P., p. 125)

1278. Deşi stăruia între dînşii răceala, amîndoi se prefăceau că nu ştiu nimic, iar Herdelea trăgea nădejdea acum să-l înduioşeze şi să netezească drumul spre o împăcare adevărată, din ce în ce mai înfricoşat să nu-i facă vre-o poznă cu locul casei.

(L. REBREANU, I., I, p. 259)

*20. PROPOZIŢII CIRCUMSTANŢIALE OPOZIŢIONALE

1279. Cam încurcată, doamna Tănăsescu furişă o privire întrebătoare spre bărbatul ei şi, în loc să răspundă, îşi plecă uşor capul pe umărul stîng.

(AL. CAZABAN, C.S., p. 50)

1280. Doctorul se încruntă şi mai tare în faţa acestei întinsori, pe cînd controlorul îşi muşca buzele ca să astîmpere izbucnirea unui rîs.

(Ib., p. 51)

1281. Ce-ţi pasă cînd faci un lucru bun, că altul, în loc să facă şi el aşa, te vorbeşte de rău?

(Ib., p. 170)

1282. Pe cînd eu căutam să ascund oarecum dragostea noastră, ea ţinea s-o afişeze cu ostentaţie, cu mîndrie; [...]

(C. PETRESCU, U.N.D.Î.N.R., p. 27)

1283. Dacă aceste glume îl supărau pe domnul Balmegeanu, nu-l puteau însă hotărî să-şi schimbe sentimentele faţă de iubiţii săi protejaţi.

(AL. CAZABAN, C.S., p. 78)

1284. În loc să fie promotoare ale unor principii şi norme, atitudini morale înaintate, unele „familii“ se transformă în adevăraţi factori negativi de „iniţiere morală“, dînd copiilor exemple nedorite, reprobabile.

(Ib., p. 220)

1285. Nu eşti nimic, în timp ce tinerii de seama ta au pus mîna pe pistoalele cu aer comprimat şi găuresc munţii.

(M. PREDA, I., p. 36)

1286. Ce grozăvii sînt stelele, care, în loc să ne înspăimînte, se prefac în florile de lumină ale unui ogor albăstruiI E o învăţătură şi în aceasta.

(N. IORGA, C., p. 1)

1287. În loc să ia măsurile cerute de împrejurarea asta, directorul îmi vorbi răstit:]...]

(AL. CAZABAN, C.S., p. 129)

1288. În loc să-şi ţie făgăduiala de a elibera pe românii uniţi de iobăgie, el se grăbeşte a dărîma mitropolia din Belgrad, unde se slujeşte după dreapta credinţă.

(N. IORGA, I.L.R., II, p. 135)

1289. Atunci eram împins din urmă de cărţile lui Pierre Loti şi Claude Farrère, pentru că, dacă la alte cărţi de şcoală nici nu mai vream să mă gîndesc măcar, îmi plăcea totuşi să cetesc poezii şi romane —, [...]

(G. MIHĂESCU, D.A., p. 8)

1290. Dacă, în prima sa fază, Alecsandri ne apare numai ca un artist sensibil, spontan şi curgător, însă nedesăvîrşit — uneori cu evidente erori de gust, după criteriile noastre de astăzi — în a doua fază el rămîne incontestabil, după Eminescu, cel mai mare poet român din ultima jumătate a veacului trecut.

(***, R.L. nr. 29/'71, p. 5)

1291. Aleile grădinii erau deşerte înspre porţile principale, şi soarele, apunînd, aurea nisipul, în timp ce boschetele de liliac începeau să se cufunde în umbra nocturnă.

(P. ISTRATI, C.C., p. 9)

1292. Dacă mai înainte muncitorii dezorganizaţi, slăbiţi de rivalităţi personale, împărţiţi în tabere şi în cete îşi cunoşteau nevoile şi ştiau ce vor, astăzi organizaţiile sindicale i-au învăţat nu numai să vorbească, dar să ştie şi cum să vorbească.

(N.D. COCEA, A.P., p. 43)

1293. Considera că marea dramă a indivizilor de felul lui este că se socotesc cei mai cinstiţi şi cei mai curaţi, în vreme ce pe toţi ceilalţi din jurul lor îi văd corupţi şi schilodiţi, pervertiţi şi fanfaroni, fără idealuri, libidinoşi şi lipsiţi de onoare, oameni fără capacităţi reale.

(I. RUSE, M.C., p. 335)

1294. Cîntecul pe care-l ascultam, ca să recunosc, după un efort, glasul Fanei, în loc să mă învioreze, mărise şi mai mult dezgustul din mine şi refuzul întoarcerii în casa cu nebuni.

(G. M. ZAMFIRESCU, M.D., p. 211)

1295. În loc să-şi deschidă ochii şi să vadă că e un încornorat, taică-său preferă să-i citească lui lecţii, aşa cum făcea cu ani în urmă, uitînd că vremile acelea au trecut de mult.

(P. SĂLCUDEANU, S.L., p. 102)

1296. Dacă la Peirce „limba este pretutindeni şi nicăieri", Saussure porneşte de la necesitatea cunoaşterii limbii şi a delimitării şi autodefinirii lingvistice [...]

(***, A.I., p. 138)

1297. Îi plăcea mult jocul lui Vernescu şi de fiecare dată, în loc să primească drepturile de autor, Caragiale plătea masa pentru întreaga trupă.

(A. LEON, U., p. 11)

1298. În loc să plîngeţi pe ruina unui trecut ce nu se mai întoarce; în loc să priviţi nepăsători vijelia la orizont, faceţi, artişti plini de simţire, cîntecul uriaş care, ca-n Biblie, să năruiască zidurile Ierihonului.

(G. GALACTION, O.L.N., p. 14)

1299. „La Piteşti, unde se cunoaşte toată lumea, toţi sînt persoane care, cînd se întîlnesc pe stradă, în loc să-şi vorbească, îşi întorc capul în altă parte".

(I. MINULESCU, C.L.R., p. 90)

*21. PROPOZIŢII CIRCUMSTANŢIALE DE EXCEPŢIE

1300. N-a făcut rău în viaţa lui, n-a făcut decît să asiste la crime.

(A. BLANDIANA, C.M., p. 100)

1301. Ispas uită pentru cîteva momente de prefectură [...] închipuindu-şi că toată viaţa lui a fost un om liber care n-a făcut altceva decît să mîngîie părul parfumat al femeilor frumoase.

(AL. CAZABAN, C.S., p. 74)

1302. Dar, căutîndu-l în mai multe rînduri pe Burat şi neputînd căpăta de la el nici un alt răspuns decît că nu ştie nimic, beizadea Grigore se hotărî pe de o parte să denunţe Parchetului din Paris pe necunoscuţii [...]

(C. GANE, T.V.D.D., p. 188)

1303. Cînd venea de la Reşiţa, Cocoş se interesa repede ce mănîncă oamenii, deşi în locul lui fusese numită responsabilă a cantinei tovarăşa Matilda Petcu, fată isteaţă, pricepută şi la bucătărie şi la socotit raţiile, să te miri, fiindcă mai înainte nu făcuse altceva decît să servească la masă.

(R. TUDORAN, D.R., p. 291)

1304. Şi cînd ziceam că-i gata, fiindcă eu spusesem tot ce ştiam, de la început, ei o luau de la capăt cu toate, altfel şi cu alte întrebări; cu aceeaşi şi aceeaşi stăruinţă însă, să afle tot, de parcă eu n-aş fi avut alte scopuri în viaţă decît să-i mint şi să-i înşel pe ei, să le îndrept atenţia în altă parte.

(I. LĂNCRĂNJAN, C., I, p. 116)

1305. Eu cred că e mai bine decît să ne uităm înapoi, sau la dreapta sau la stînga, să ne uităm în noi înşine.

(AL. MACEDONSKI, O., I., p. 217)

1306. După cît se pare, aici nu se făcea nimic mai interesant decît că se strîngeau bani cu duiumul şi că locatarii se închinau la doi dumnezei în trei limbi diferite.

(P. ISTRATI, C.C., p. 70)

1307. De ce nu e posibil să fiu uitată, să mă topesc în propria mea viaţă, care nu vrea altceva decît să fie cît mai obişnuită, să dispar în propria mea fiinţă care nu vrea (altceva) decît să nu fie observată, să nu exist mai mult decît în versurile mele, să nu fiu supusă reflectoarelor lacome să proiecteze peste pagina mea umbra-mi stîngace, profanatoare.

(ANA BLANDIANA, C.M., p. 165)

1308. Şi atunci hitleriştilor nu le va rămîne altceva de făcut decît să se retragă cît mai repede din faţa noastră, ca să scape de încercuire.

(P. SĂLCUDEANU, M.M., p. 24)

*22. PROPOZIȚII CIRCUMSTANȚIALE CUMULATIVE

1309. După ce că trăiesc după spinarea voastră împrumutîndu-ne pe cei care avem nevoie şi luîndu-ne nişte camete ruşinoase, apoi aceşti străini nici n-au măcar cuvinte s-aştepte să strîngem pîinile, să batem ştiubeiele, să se întoarcă de la Danţig oamenii de credinţă care au adus acolo tamazlîcurile noastre de boi graşi.

(M. SADOVEANU, N.P., p. 288)

1310. Pe lîngă că este un mare artist, N. Herlea are şi o prezenţă scenică de mare autoritate şi un simţ înnăscut şi puternic afirmat al jocului actoricesc.

(***C. nr. 13/'63)

1311. Profesiunea gazetărească, pe lîngă că m-a constrîns la o disciplină de muncă, în zece ani m-a pus faţă în faţă cu atîta experienţă.

(C. PETRESCU, M., p. 68)

1312. În afară că semnalează reapariţia unuia dintre poeţii cei mai interesanţi din generaţia care a avut douăzeci de ani prin 1940, revenirile ar putea părea inutile.

(***C. nr. 11/'964, p. 3)

1313. Pe lîngă că se găsesc panourile cu fotografii ale litoralului Mării Negre, localităţilor turistice din Carpaţi [...] expoziţia mai cuprinde cîteva panouri care ilustrează dezvoltarea industriei şi agriculturii în ţara noastră.

(***S.F.P., p. 64)

1314. Pe lîngă că era bătrîn şi alb, tovarăşul meu umbla sprinten încă...

(M. SADOVEANU, O., 8, p. 139)

1315. Lasă că Stan era om făcut în felul său, dar şi cînd da cîte o vorbă dintr-însul, vorba era vorbă la locul ei şi nu-l putea răpune te miri cine.

(I. CREANGĂ, P.A., p. 172)

1316. Pe lîngă că era urît, apoi obişnuia să se îmbrace foarte elegant.

(I.L. CARAGIALE, O.II, p. 161)

1317. Las' că era de la piatră de locul ei, dar era şi îmbujorată [...] din pricina plînsului.

(I. CREANGĂ, P.A., p. 114)

1318. După ce că vine primul, maistrul pleacă ultimul [...]

(*** C. nr. 27/'63, p. 3)

1319. Şi după ce că ne-aţi calicit, luîndu-ne moşia şi închizîndu-ne biserica cu zid, închideţi acum în ciudă şi poarta spitalului.

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 54)

1320. Educarea cu succes a diferitelor munci de utilitate socială pe lîngă că leagă colectivul de elevi de eforturile comune ale oamenilor muncii, creează perspective mobilizatoare pentru continua lui dezvoltare.

(***, R.P. 3/61)

1321. Şi în afară că era micuţă, mai era şi supraîncărcată de mobilă.

(Z. STANCU, R.S.A., IV, p. 26)

1322. În afară că nu lucrase decît un exerciţiu, nici nu-l scrisese pe caiet.

(***, R.P. nr. 3/'961)

1323. După ce că nu ştie să vorbească, a mai fost şi obraznic.

(Ib.)

1324. În afară că ninge, mai şi viscoleşte.

(Ib.)

TEXTE LITERARE ANALIZATE ŞI EXERCIŢII GRAMATICALE

1325. Şi deşi în împrejurări grele filozofia nu m-a părăsit, cu alte cuvinte deşi eram încredinţat că şi potecile, ca orice lucru în lumea asta, trebuiau să aibă mai la urmă un capăt şi un sfîrşit, totuşi o nemărginită şi neputincioasă ciudă mă cuprindea, cînd vreuna din ele, cu apucăturile ei de femeie vicleană, mă purta după voie şi de nas pînă la hotarele murelor sau ale ciupercilor, ş-apoi deodată, ca şi cum i-ar fi tăiat capul cineva se curma, îşi dădea sufletul şi murea la marginea vreunui desiş încîlcit şi întunecos al pădurilor.

(C. HOGAŞ, P.D.M., p. 248)

Şi[1]// ....părăsit[2]// .....
....încredinţat[3]// .....
.....trebuiau[4]// .....
..... sfîrşit[5]// .....
..... cuprindea[1]// .....
.....
..ale ciupercilor,[6]// .....
.....
....deodată,[7]// .....
.....cineva,[8]// .....
..curma,[7]// .....
.....sufletul[9]// .....
.....al pădurilor.[10]//.....

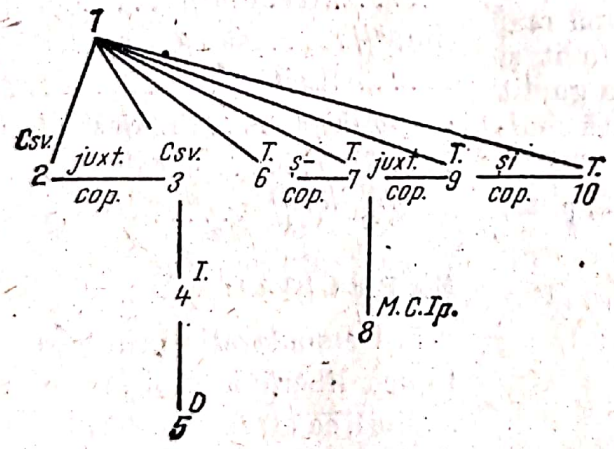

EXERCIŢIU:

1. Folosiţi locuţiuni adverbiale în alcătuirea unor propoziţii negative.

NOTĂ: Concesiva nr. 3 este, în acelaşi timp, o apozitivă pe lîngă propoziţia circumstanţială concesivă nr. 2, exprimînd aceeaşi idee.

1326. A doua zi, în revărsatul zorilor, după o scurtă sfătuire cu Pisicuţa, în care îi dădui toate învăţăturile trebuitoare, de cum adică urma să calce şi să se cumpănească printre stîncile prăpăstioase ale coastelor muntelui, şi, după ce mai ales căpătai încredinţarea că m-a înţeles

.....Pisicuţa,[1]// .....
....trebuitoare,[2]// .....
.....urma[3]// .....
.....să calce[4]// .....
.....muntelui[5]// .....
încredinţarea[6]// .....înţeles[7]//

și că va fi următoare sfaturilor mele, îi aruncai pe spete șeaua, și peste șa vremelnica mea gospodărie; apoi om și cal, omul înainte și calul în urmă de dîrlogi, înaintarăm, pe căi neumblate, spre cele mai de deasupra ale tărîilor cerești.

(Ib., p. 267)

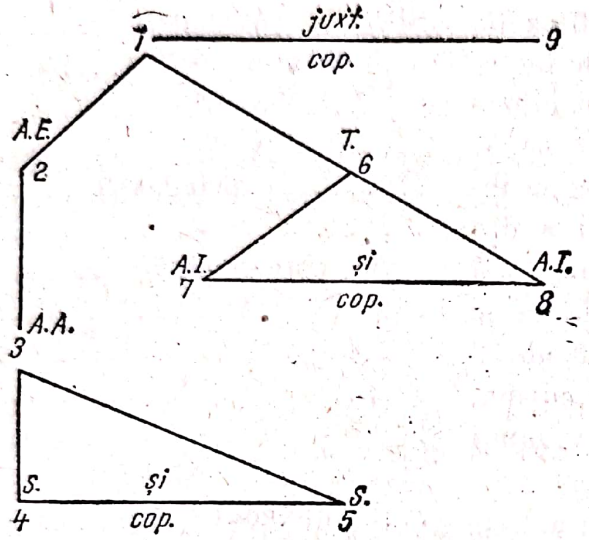

1327. Știa că n-are să iasă, că trebuia să vină seri de-a rîndul la poarta ei pentru ca ea să aibă timp să se gîndească și abia după mai multe seri din acestea ea să iasă în sfîrșit și să-i spună — să-i dea de înțeles — că s-a gîndit la el și îi place, sau s-a gîndit și n-o lasă maică-sa.

(M. PREDA, M., p. 33)

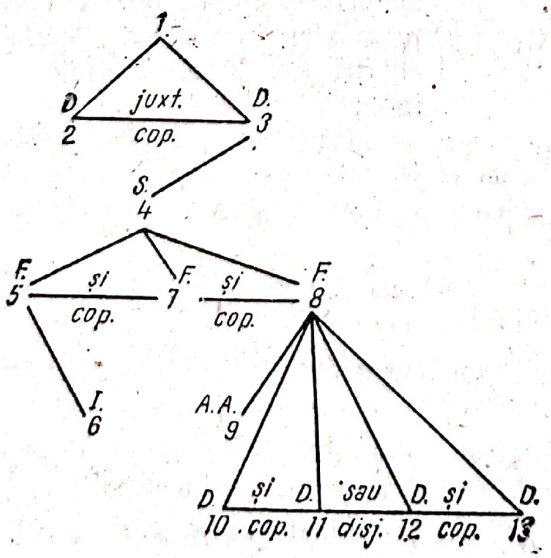

....mele,[8]// .....
.....gospodărie;[1]// .....
....
....cerești.[9]//

EXERCIȚII:

2. Contrageți propozițiile atributive de identificare nr. 7 și 8.

3. Explicați subiectul propoziției principale nr. 9.

4. Care substantiv intră în componența complementului circumstanțial de loc „subînțeles" din propoziția principală nr. 9?

NOTĂ: Conjuncția **și** din grupul **și după ce** coordonează o parte de prop. cu o propoziție. [...după o (...) sfătuire... și după ce căpătai...]

Știa[1]// .....să iasă,[2]// .....
.....trebuia[3]// .....ei[4]// ..
timp[5]//.....să se gîndească[6]//
.....sfîrșit[7]// .....
..spună[8]// .....înțeles[9]//.....
....el[10]//.....place[11]//.....
s-a gîndit[12]// ..... maică-sa[13]//

EXERCIȚII:

5. Demonstrați prin exemple topica liberă a subiectului, plasîndu-l, ca atare, în diferite locuri; motivați valoarea stilistică a acestor situații.

6. Analizați predicatul propoziției completive directe nr. 2 și complementele din prop. nr. 4; identificați formele perifrastice ale verbelor din întregul text.

1328. Drumul ce trebuia să ţinem se încovoia ca un şarpe pe după stîncile care ne împrejmuiau mersul, şi se părea că nu e bătut decît de urmele sălbatice ale fiarelor, din firea cărora şi noi parcă împrumutasem ceva; atît ajunsesem de uşori şi de îndemînatici, atît de bine învăţase piciorul nostru a-şi mlădia talpa pe unghiul ascuţit al pietrelor şi a se înţepeni temeinic acolo, unde un alt picior nedeprins ar fi tremurat şi n-ar fi năzuit să înfrunte un lunecuş primejdios.

(C. HOGAŞ, P.D.M., p. 27)

Drumul[1]// ....trebuia[2]// ....să ţinem[3]// .....stîncile[1]// ....mersul,[4]//..părea[5]//..... fiarelor,[6]// ....ceva,[7]-// .... îndemînatici[8]// .... acolo,[9]// ....tremurat[10]// .... năzuit[11]// .... primejdios[12]// .....

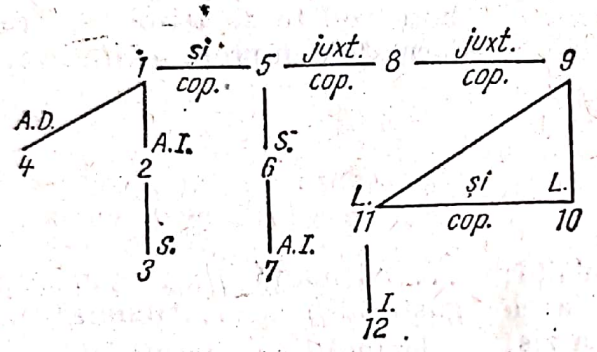

EXERCIŢII:

7. Arătaţi felul complementului din prop. subiectivă (nr. 6).

8. Stabiliţi felul predicatului prop. nr. 8.

9. Construiţi propoziţii în care verbele: a ajunge, a fi, a rămîne şi a ieşi să fie predicate verbale şi nominale.

NOTĂ: Elementul de relaţie *ce* introduce propoziţia nr. 2, însă are funcţie de complement direct în prop. nr. 3. Prop. 8—9 pot fi cauzale, motivînd indirect prop. nr. 7.

1329. Dacă el îndrăznea, însemna că el ştia ceva care ei nu ştiau şi înfiguraţi să afle acest ceva nou şi nebănuit care apăruse în mijlocul lor, lăsară căruţele fără pază şi începură să se apropie din toate părţile.

(M. PREDA, M., p. 375)

..îndrăznea[1]// ....însemna[2]//.. ceva[3]//....ştiau[4]// .....înfiguraţi[5]// .....nebănuit[6]// ....lor[7]// .....pază[5]//..... .....începură[8]// .... părţile.[9]//

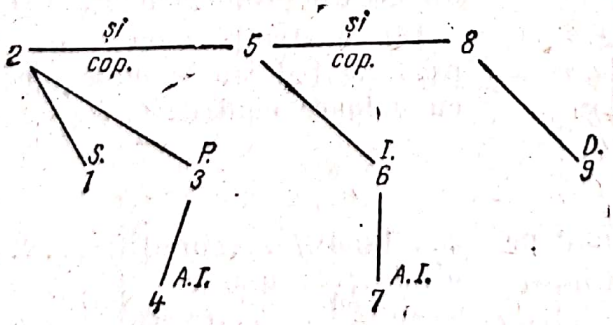

NOTĂ: Propoziţia completivă indirectă nr. 6 interferează şi ideea de cauzalitate.

1330. De cîte ori tremuram şi mă zgribuleam şi nu aveam nici unde mă încălzi, nici unde mă culca, visam copilăreşte, deşi nu mai

....tremuram[1]// .....zgribuleam[2]// .....aveam[3]// ....încălzi[4]//, ...culca[5]//.... .....copilăreşte,[6]// .....

eram copil, îndepărtata insula Ulala din caldele şi blîndele mări ale Sudului, unde îmi plăcea să cred că stăpîneşte încă, după aprinsa mea închipuire, măruntul, negrul, burtosul şi buzatul rege Albu.

(Z. STANCU, D. J. M., p. 66)

copil,[7]// ....Sudului,[6]// ....plăcea[8]// ....cred[9]// ....Albu.[10]//

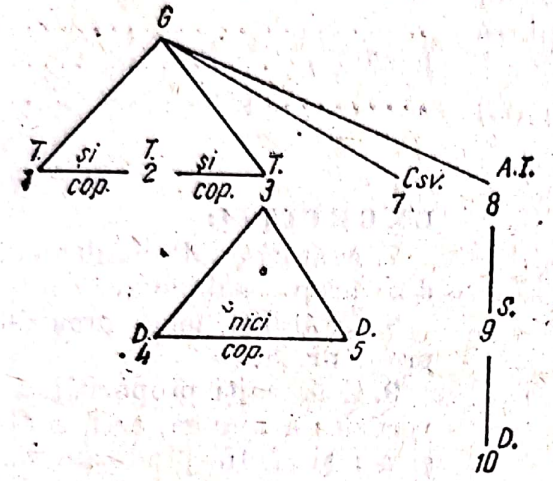

EXERCIŢII:

10. Faceţi analiza completă a prop. completive directe nr. 10.

11. Formulaţi propoziţii cu atribute izolate şi neizolate. Transformaţi-le în prop. atributive.

1331. „Unsprezece lei“ a răspuns Niculăiţă; iar negustorul căruia nu-i trebuia, că el avea lemne, după ce s-a uitat bine la marfă, a zis: „face, că sînt lemne de tufă curată“: şi, după ce s-a uitat şi în ochii băiatului, i-a dat o povaţă: „mă băieţaş, tu să ceri pe ele cincisprezece lei, să ai de unde lăsa“.

(Ib., p. 91)

....Niculăiţă;[1]// .....negustorul[2]// .....trebuia[3]// .... ..lemne[4]// ....marfă,[5]// ..... a zis: [2]// „face“,[6]// ....curată“;[7]// şi,[8]// ..... băiatului[9]// .....povaţă[8]// .. ..lei,[10]// .....lăsa“[11]//

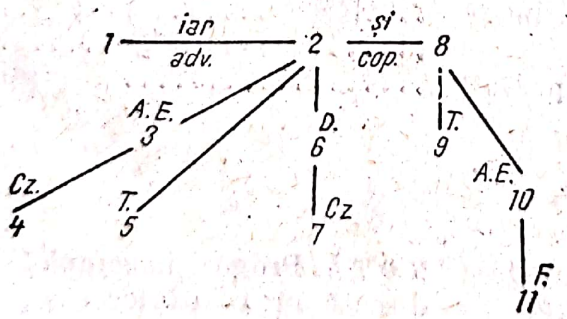

EXERCIŢII:

12. Analizaţi predicatele din prop. nr. 4 şi 8.

13. Precizaţi complementele directe din propoziţiile nr. 1 şi 10.

14. Construiţi texte în care pred. verbale să includă şi pron. cu valoare neutră: *o*, *îi*.

1332. Ştia bine că unul căruia i s-a luat pe nedrept pămîntul de către un altul, nici n-are, nici nu-i vine să dea unui avocat, cît i se cuvine; că de aceea mai întotdeauna vine însoţit de avocat slab; că dimpotrivă, împilatorul — făcîndu-şi socoteală că chiar de-ar da jumate din lucrul luat pe nedrept, tot rămîne în cîştig

....bine[1]// ....unul[2]// ..... altul,[3]//....n-are,[2]// ....vine[4]// .....avocat,[5]// ....cuvine[6]// .....slab;[7]// ....socoteala[8]// că[9]//.... ....nedrept,[10]// .....

cu cealaltă jumătate, — vine cu un avocat bun, talentat, cunoscător profund al codului, al tuturor piedicilor şi curselor, de care-şi fereşte cu grijă clientul şi pe care le întinde cu măiestrie în întuneric, sub paşii potrivnicului.

(Ib., p. 251)

..jumătate[9]// .....
.....
.....
.....curselor,[8]// .....
.....clientul[11]// .....
.....potrivnicului.[12]//

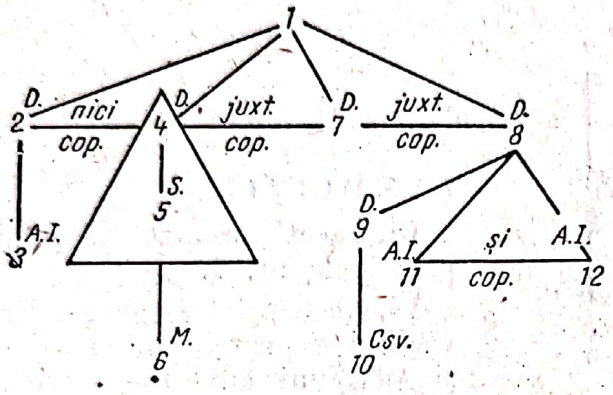

EXERCIŢII:

15. Analizaţi complementele din propoziţia atributivă de identificare nr. 3.

16. Găsiţi locuţiunile — de orice fel — din întreaga frază, stabilind corespondentul fiecăreia. Identificaţi anacolutul din text.

NOTĂ: Prop. nr. 6 poate fi analizată şi ca propoziţie completivă directă cu nuanţă circumstanţială modală de măsură.

NOTĂ: Prop. complet. directă nr. 8 are un sens opoziţional faţă de celelalte completive directe.

1333. Acum, luminate crăişor, ca să vezi cît poate să-ţi ajute milostenia, stai liniştit, uită-te în ochii mei şi ascultă cu luare aminte ce ţi-oi spune; du-te la tată-tău şi cere să-ţi deie calul, armele şi hainele cu care a fost el mire, şi atunci ai să te poţi duce unde n-au putut merge fraţii tăi; pentru că ţie a fost scris de sus să-ţi fie dată această cinste.

(I. CREANGĂ, A.C.H.A., p. 68)

....crăişor,[1]// .....vezi[2]//....
..poate[3]// ....milostenia[4]//....
....liniştit[1]// ....mei[5]// .....
-aminte[6]// .....spune,[7]// .....
....-tău[8]// .....cere[9]// ..
..hainele[10]// ....mire[11]// .....
.....duce[12]// .....
....tăi:[13]// .....
.....sus[14]// .....
...:cinste.[15]//

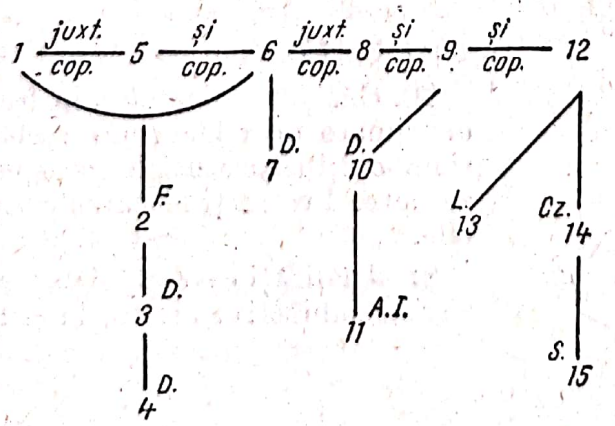

EXERCIŢIU:

17. Analizaţi predicatele din prop. nr. 12 şi 13.

NOTĂ: Prop. circ. nr. 14 este o cauzală explicativă.

1334. Moromete nu se supărase duminica trecută pe Ţugurlan, cu toate că el însuşi era supărat; fusese silit să taie salcîmul Guichii şi ştia că n-o să scape de gura ei cu una cu două; cu atît mai puţin avea să se supere acum cînd împrumutîndu-se la Aristide cu patru mii de lei, izbutise să amîne fonciirea pînă la toamnă.

(M. PREDA, M., p. 33)

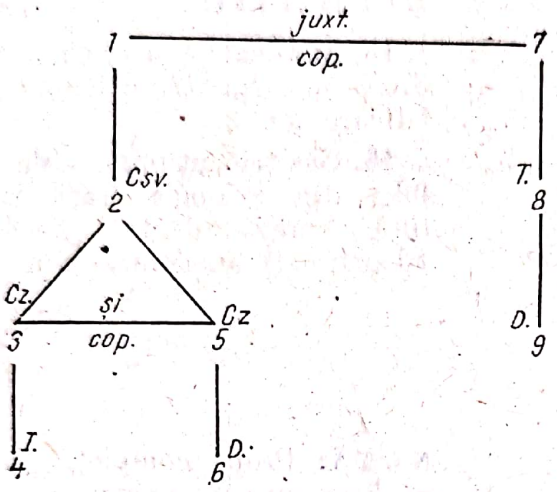

Grupul *avea să se supere* *este formă populară de viitor.*

....Ţugurlan,[1]// .....
..supărat;[2]// .....
..... silit[3]// .....
....Guichii[4]// .....
.....ştia[5]// .....două[6]//,
.....acum[7]// .....
.....izbutise[8]// .....
.....toamnă.[9]//

EXERCIŢII:

18. Faceţi analiza propoziţiei principale nr. 7.

19. Alcătuiţi prop. cu predicate verbale exprimate prin adverbe şi locuţiuni adverbiale predicative.

1335. Uneori îl bătea gîndurile să-şi facă ceama singur, să se dea de rîpă, ori să-şi sfărîme capul de colţii de piatră de prin munţi; dar parcă îi spunea inima că o dată, o dată, o să se sfîrşească toate necazurile sale, şi deodată îşi venea în sine şi se punea din nou pe drum, mai cu hărnicie şi mai tare în credinţă că cine caută cu amăruntul şi cu străduinţă trebuie să găsească şi gîndul să şi-l izbîndească.

(P.ISPIRESCU, B.L.S., p. 172)

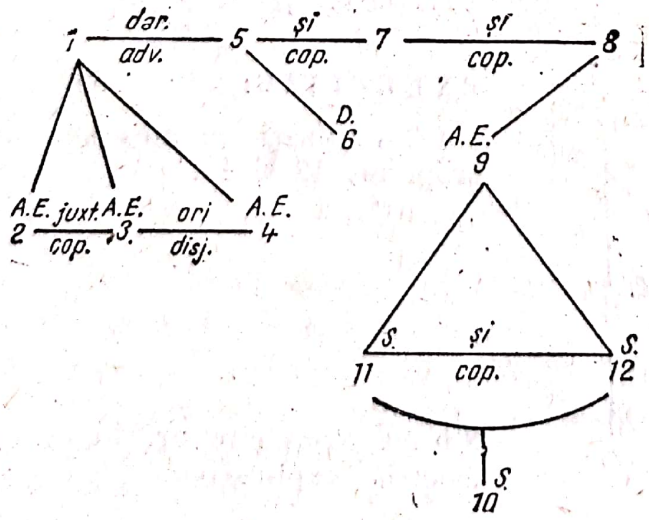

.....gîndurile[1]// .....
.....singur,[2]// .....
....rîpă.[3]// .....
.....munţi;[4]// ..... inima[5]// .....sale,[6]// .....
.....sine,[7]// ..... credinţă[8]// că[9]// .....
....
.....străduinţă[10]// .....
.....trebuie[9]// .....
.....găsească[11]// .....
....izbîndească.[12]/

EXERCIŢII:

20. Găsiţi predicatele din frază exprimate prin locuţiuni verbale şi înlocuiţi-le cu verbele corespunzătoare. Precizaţi-le caracteristicile.

21. Analizaţi predicatele propoziţiilor subiective nr. 10, 11 şi 12.

1336. — Încrede-te, stăpînă — zise Galben-de-soare — căci voi fi mîndru să încalece pe mine o viteză ca tine, şi apoi mă voi sili ca să nu simţi lipsa fratelui meu, fiindcă voi să-l scutesc şi pe dînsul, sărmanul, că e bătrîn, de necazurile şi primejdiile călătoriei ce vrei să faci, pentru că, trebuie să ştii, peste multe nevoi o să dai şi multe primejdii ai să întîlneşti.

(Ib., p. 27)

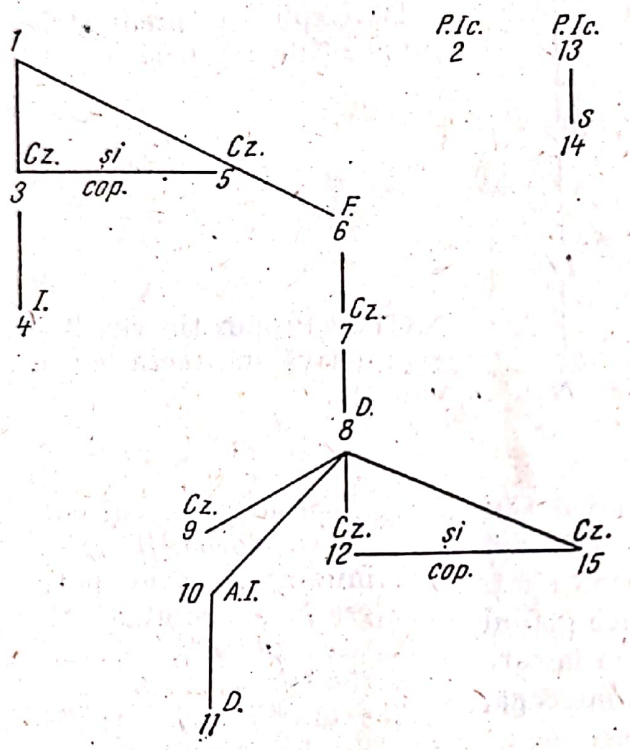

.....stăpînă[1]// .....
.....de-soare[2]// .....mîndru[3]// .....tine[4]// .....
.....sili[5]// .....
.....meu,[6]// .....
....voi[7]//, ...
....sărmanul,[8]// ....bătrîn[9]// ..
..călătoriei[8]// .....
....vrei[10]// ....faci,[11]// pentru că[12]// ....trebuie[13]// ....ştii[14]// ....dai[12]//.....întîlneşti.[15]//

EXERCIŢII:

22. Analizaţi atributele din frază şi regentele acestora.

23. Stabiliţi felul complementelor din propoziţia completivă directă nr. 8.

24. Contrageţi propoziţia completivă directă nr. 11.

Analizaţi morfologic predicatul propoziţiei nr. 14.

NOTĂ: Elementul de relaţie *ce* introduce prop. nr. 10, dar este complement direct pentru prop. nr. 11.

1337. — Acum urmează-ţi drumul în pace — grăi dînsul scuturîndu-şi solzii — şi cînd vei mai avea nevoie de mine, bate de trei ori din palme, că eu, oriunde aş fi, te aud şi, vară fie, iarnă fie, vin într-o clipă la tine.

(I. SLAVICI, N., p. 117)

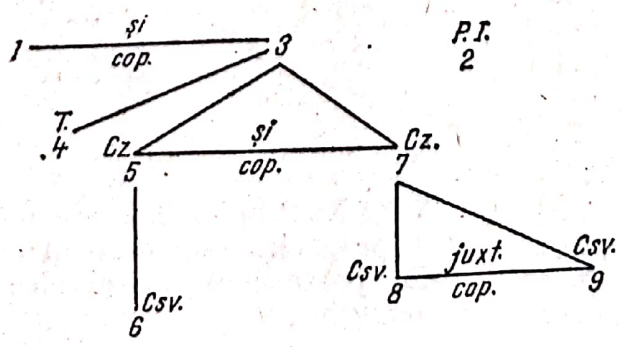

.....pace[1]// .....
.....solzii[2]// -şi[3]// .....
..... mine,[4]// .....
.....palme,[3]// ....eu[5]// ..
....aş fi[6]//.... aud[5]// şi,[7]// ....
fie,[8]// ....fie,[9]// ....la tine.[7]//

EXERCIŢIU:

25. Să se explice punctuaţia din frază.

NOTĂ: Predicatele prop. circumstanţiale concesive nr. 8 şi 9 au conj. „*să*“ subînţeleasă.

1338. Îi părea rău lui Ghiță că grăiește cuvinte și, chiar atunci cînd le rostea, se mustra pentru ele, căci știa că-l vor umplea pe comisar de mînie; însă el nu se putea stăpîni, trebuia să deie o dată pe față gîndurile pe care le purtase atîta vreme în inima sa, trebuia, mai ales acum, cînd era de față și Pintea, pe care nu voia să-l mai lase în nedumerire.

(I. SLAVICI, M.N., p. 52)

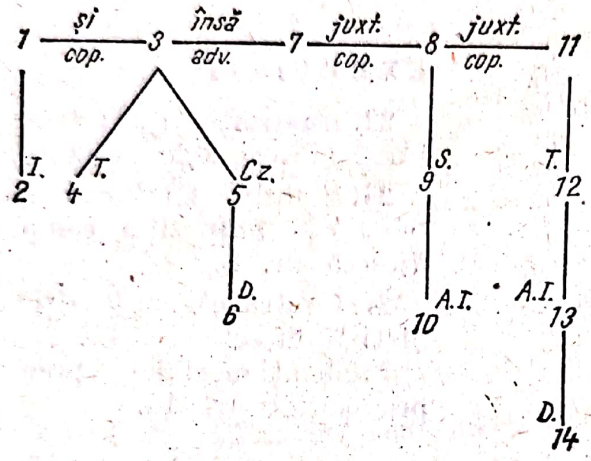

..Ghiță[1]// .....cuvinte[2]//....
și, chiar atunci[3]// .....rostea,[4]// ....ele[3]// ....știa[5]//....
..mînie;[6]// .....
..... stăpîni,[7]// .....
trebuia[8]// ....gîndurile[9]// .....
..... sa,[10]// ....
.... acum,[11]/ .....
.... Pintea,[12]// ....voia[13]//....
..nedumerire.[14]//

EXERCIȚIU:

26. Explicați predicatele din propozițiile nr. 6 și 9.

NOTĂ: Propoziția nr. 2 este o completivă indirectă cu nuanță cauzală.

1339. E greu, foarte greu, cînd ai voi să-i grăiești cuiva o vorbă, care-ți vine din fundul inimii, și nu poți; e însă mai greu, cînd simți că numai această vorbă poate să alunge gîndul rău, pe care și-l face despre tine un om la care ții: greutatea aceasta o simți Ghiță întreagă, cînd îl văzu pe Pintea depărtîndu-se.

(Ib., p. 48)

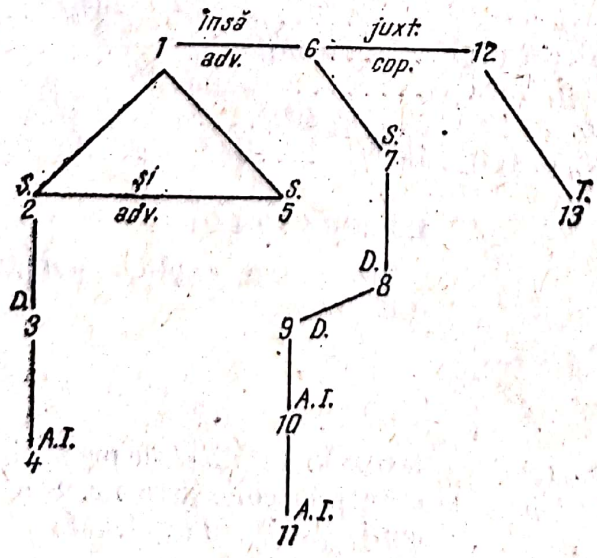

....f. greu[1]// ....ai voi[2]//....
.....o vorbă,[3]// .....
....inimii,[4]// ....nu poți[5]//....
....greu[6]//....simți[7]//..... ..
..... poate[8]// .....
....rău,[9]// .....
.....om[10]// .....ții:[11]// ....
.....întreagă,[12]// .....
....depărtîndu-se.[13]//

EXERCIȚIU:

27. Analizați predicatele prop. principale.

NOTĂ: Prop. nr. 2 are nuanță de prop. circ. temporală ipotetică. Ea poate interfera și ideea de condiție.

1340. — Domnule — îmi zise părintele Ghermănuță la plecare — nu era rău să mai fi zăbovit d-voastră cîteva zile la noi, că-i tocmai la primenitul luminii și vremea poate să se schimbe și de v-a apuca ploaia-n pădure, apoi are să vă fie greu de tot, și, mai ales cum nu cunoașteți d-voastră drumul, se poate întîmpla să rătăciți, că potecile se taie și se-ncrucișează între ele, de nu le mai dai de cap.

(C. HOGAȘ, P.D.M., p. 188)

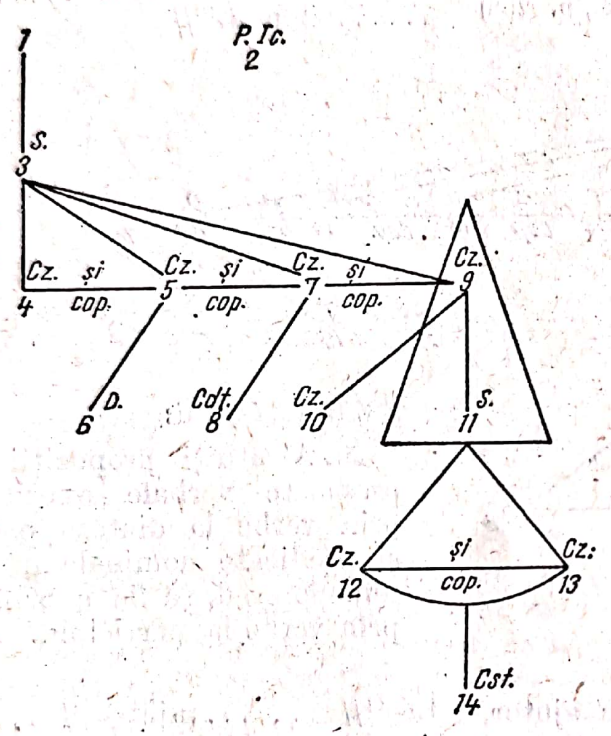

— Domnule[1]// ....plecare[2]// .....rău[1]// ....la noi,[3]// ....luminii[4]// ....poate[5]// ..... schimbe;[6]// și[7]// ..... pădure,[8]// ....tot,[7]// și[9]// ....drumul,[10]// ....întîmpla[9]// să rătăciți[11]// ....se taie[12]// ..... ele[13]// .....de cap.[14]//

EXERCIȚII:

28. Analizați predicatul prop. circ. cauzale nr. 7 și 9.

NOTĂ: Locuțiunea adverbială „*mai ales*“ întărește elementul introductiv „*cum*“ al prop. circ. cauzale nr. 10, intrînd deci în componența acestei propoziții.

1341. — Dacă ar fi fost prevăzători, spunea Maxim, și dacă noi care ne învîrtim pe la regiune și pe la raion i-am fi sfătuit la timp ce trebuie să facă și cum e bine să-și organizeze munca, ar fi putut ocoli încurcătura asta, fără prea multă bătaie de cap!

(I. LĂNCRĂNJAN, C., III, p. 415)

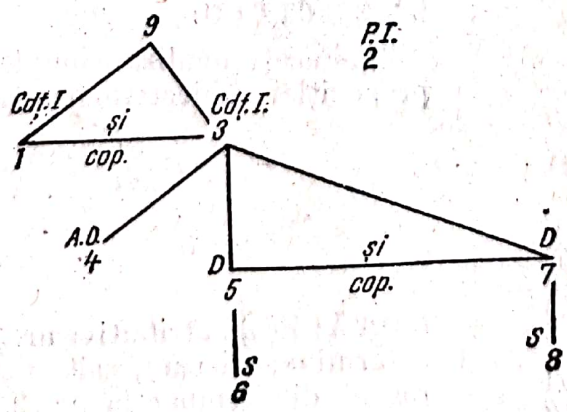

....prevăzători,[1]// ..... Maxim,[2]// .....noi[3]// ....raion[4]// ....timp[3]// .....trebuie[5]// să facă[6]// .....bine[7]// .... munca,[8]// ....cap![9]//

EXERCIȚIU:

29. Analizați morfologic propoziția principală.

NOTĂ: Prop. completive directe nr. 5 și 7 pot fi analizate și ca propoziții circ. de relație.

1342. Pe cale îmi spuse că locul unde am rămas noaptea trecută era moşia lui, că este însurat, că are copii, că el era blestemat să poarte corpul de vulpoi pînă cînd un om va avea milă de el, îl va primi să se încălzească cu dînsul la un foc, îi va da un codru de pîine şi un pahar de vin; că eu am fost acel om, că acum este dezlegat de blestem şi că de aceea va merge cu mine, şi nu mă va lăsa singur pînă ce nu voi ajunge la izbîndă.

(P. ISPIRESCU, B.L.S., p. 258)

....spuse[1]// .....locul[2]//.....
....trecută[3]// .... lui[2]//.....
..însurat,[4]// ....copii[5]// .....
.....blestemat[6]// .....
....vulpoi[7]// .....el[8]// ....
....primi[9]// .....
.....foc[10]//.....
.....vin; [11]//.... om[12]//..
....blestem[13]// ....
..... mine,[14]// .....
....singur[15]// .....
.....izbîndă.[16]//

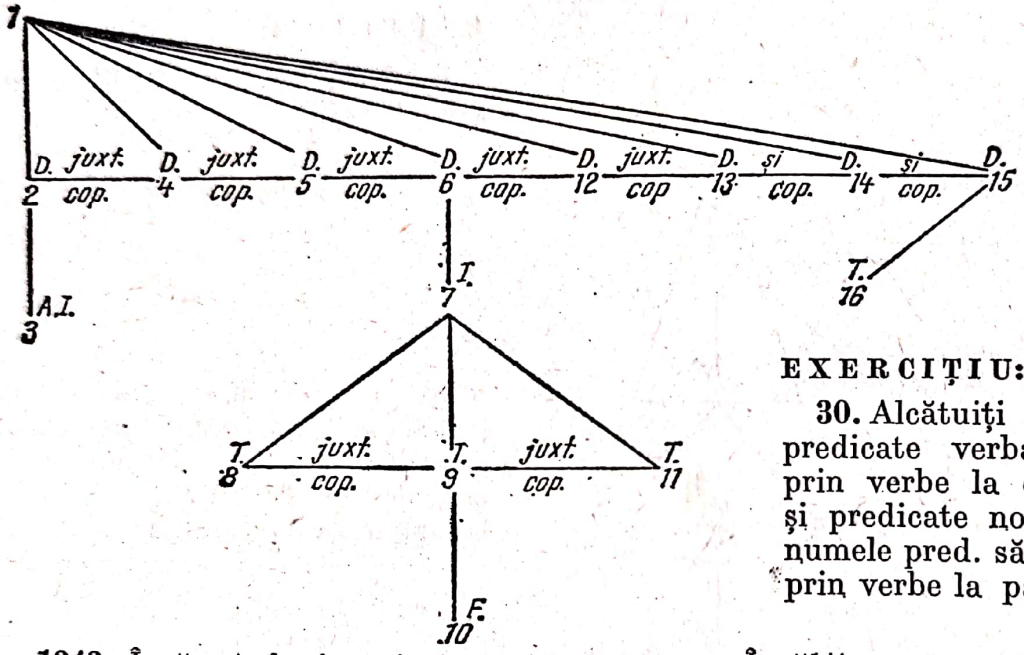

EXERCIŢIU:

30. Alcătuiţi propoziţii cu predicate verbale exprimate prin verbe la diateza pasivă şi predicate nominale în care numele pred. să fie exprimate prin verbe la participiu.

1343. Însă, cînd vine cineva cu un ajutor, care priveşte numai o parte, cu o lege care priveşte un anumit interes de clasă, foarte vizibil, fără îndoială că cine ţine la dreptate, cine e condus de nepărtinire şi cine consideră acest popor ca un întreg în care fiecare clasă îşi are drepturile sale nu poate să voteze o asemenea lege.

(N. IORGA, P.A., p. 345)

Însă[1]// .....ajutor[2]// .....
....o parte,[3]//.....
..... vizibil[4]// .....
.....îndoială[1]// că[5]// .....
.....dreptate,[6]// .....
....nepărtinire[7]// .....
..... întreg[8]// .....
.... sale[9]// .....
.....poate[5]// ....lege.[10]//

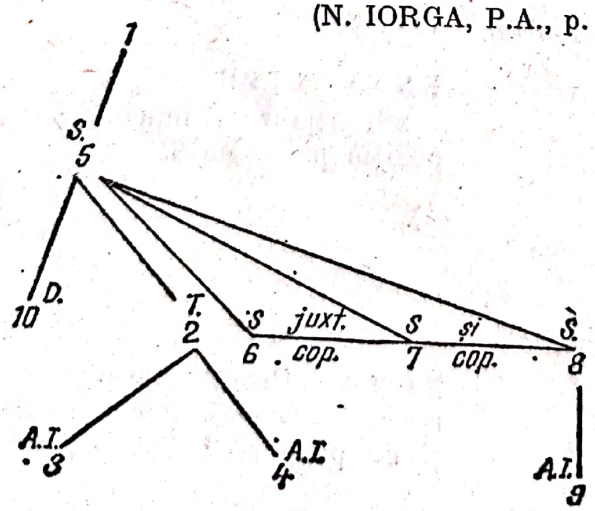

EXERCIŢIU:

31. Faceţi analiza completă a propoziţiei subiective nr. 7.

NOTĂ: Prop. atributive nr. 3 şi 4 determină, fiecare, alt termen regent din temporala nr. 2.

1344. Ea zicea fiului său că nu se putea să fie bărbat, fiindcă vorba îi curgea din gură ca mierea, boiul îi era așa de gingaș, încît îți venea să o bei într-o bărdăcuță de apă, perișorul subțire și stufos îi cădea pe umeri în unde, fața-i are pe vino-ncoace; ochii ăia mari, frumoși și vioi de te bagă-n boale, mănușița aia micuță și piciorușul ca de zînă, și în sfîrșit totul nu putea să fie decît o fată, măcar că se ascundea sub țoalele cele voinicești.

(P. ISPIRESCU, B.L.S., p. 25)

....său[1]// ....putea[2]// .....
....bărbat,[3]// .....mierea,[4]// ....gingaș,[5]// .....
....venea[6]// .....
.....apă,[7]// .....
....unde,[8]// .....
....vino-ncoace; [9]// .....
.....vioi[10]// .....
....boale, [11]// .....
.....nu putea[10]// ....
....o fată, [12]// .... voinicești.[13]//

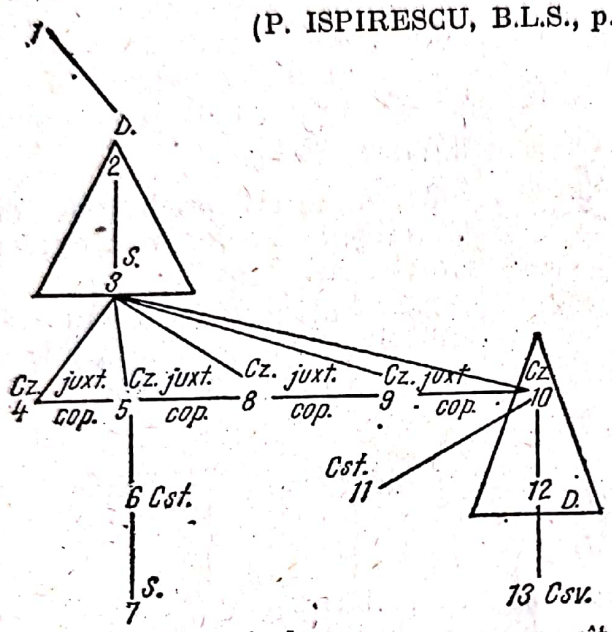

***1345.** Cînd îmi dau seama acum cît de puțin bănuiam ce sens profund avea să aibă într-o zi această afirmație pentru mine, ce înnebunitoare problemă fără soluție avea să-mi puie, cît aveam să-mi repet întrebarea la nesfîrșit, îmi vine să surîd melancolic de seninătatea cu care glumeam atunci, cum ar glumi, fără să știe nimic, cei al căror tren a și pornit pe o linie pe care alt tren vine dimpotrivă.

(C. PETRESCU, U.N.D.Î.N.R., p. 6)

....acum[1]// .....
.....bănuiam[2]// .....
.....mine,[3]// .....
.....puie,[4]// .....
.....
.....nesfîrșit, [5]// .....
.....vine[6]// .....seninătatea[7]// .....atunci, [8]// ....
....glumi, [9]// .....nimic[10]//,
.....cei[9]// ....linie[11]//.....
....dimpotrivă.[12]//

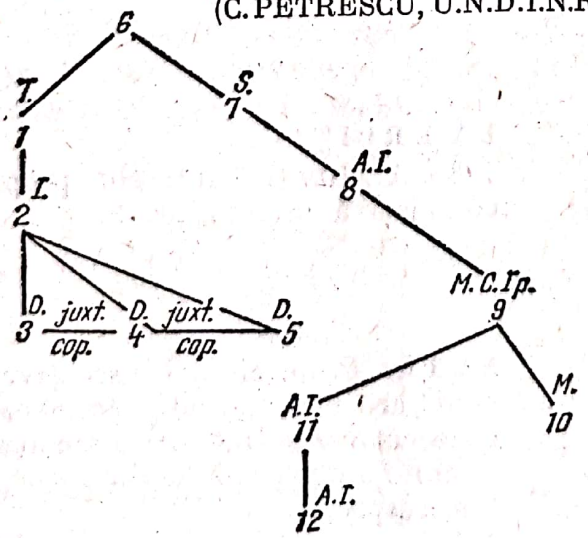

NOTĂ: Propoziția circ. cauzală nr. 10 este în raport de coordonare cu celelalte propoziții cauzale, deși urmează după punct și virgulă.

EXERCIȚII:

32. Analizați predicatele din propozițiile completive directe nr. 3, 4 și 5.

33. Găsiți cuvintele regente ale propozițiilor atributive din frază.

1346. Dar eu socotesc că astăzi pentru cel ce este muncitor adevărat şi rămîne devotat şi credincios clasei din care face parte, e mai important altceva, de aceea ne-am adunat astăzi să ne strîngem rîndurile, să arătăm că sîntem în stare să învingem o situaţie care ar fi grea numai dacă ne-ar amorţi inimile şi ne-ar înţepeni braţele.

(R. TUDORAN, D.R., p. 412—413)

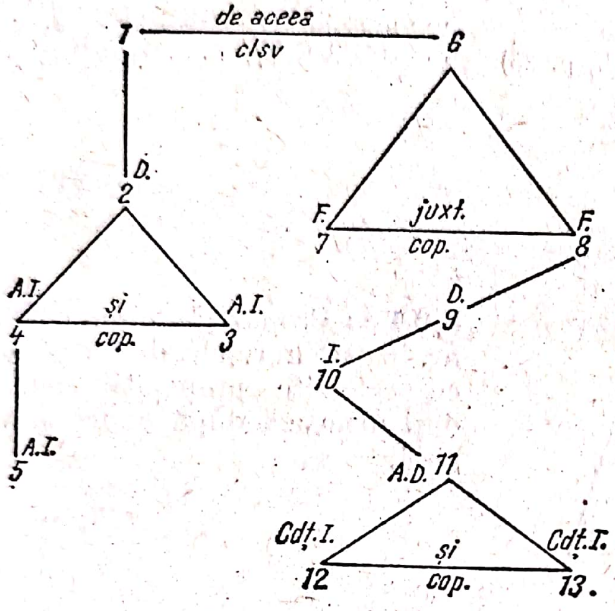

....socotesc [1]// ....pentru cel[2]// .....adevărat[3]// .... clasei[4]// .....parte,[5]// .....altceva [2]// ....astăzi[6]// .....rîndurile,[7]// .....arătăm[8]// ....stare[9]// .....situaţie[10]// grea[11]// .....inimile[12]// ....braţele.[13]//

EXERCIŢII:

34. Analizaţi predicatele din propoziţiile atributive de identificare nr. 3 şi 4.

35. Identificaţi locuţiunile verbale din frază şi înlocuiţi-le cu verbele corespunzătoare.

1347. O presimţire surdă îl întîmpina, şi boala ce-l pîndea nu-i era cu totul străină de conştiinţă, căci întrebat de ce nu citise Doina la serbare, cum îi fusese gîndul, răspunse că nu se simţea bine şi era chinuit de temerea ca nu cumva să zică ori să facă ceva nepotrivit cu împrejurările, încît lumea să rîdă de dînsul.

(G. CĂLINESCU, V.M.E., p. 280)

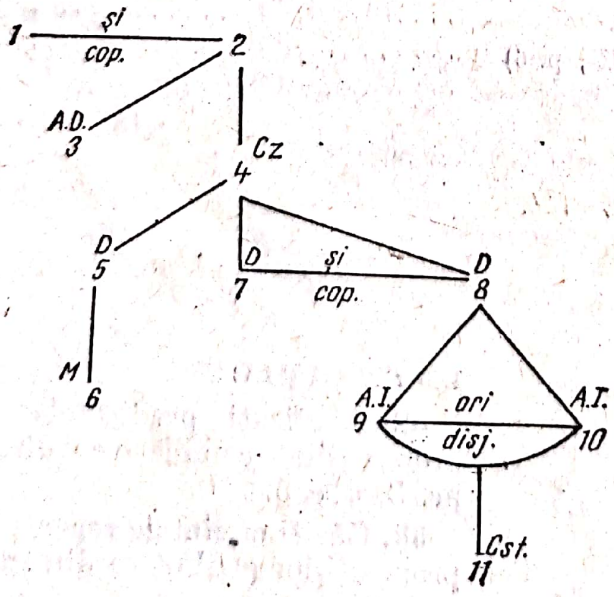

.....întîmpina,[1]// ....boala[2]// ..... pîndea[3]// ....conştiinţă,[2]// ....întrebat[4]// .....serbare,[5]// .... gîndul,[6]// .....răspunse[4]// ....bine[7]// ....temerea[8]// ....zică[9]// ....împrejurările[10]// ....dînsul.[11]//

EXERCIŢIU:

36. Analizaţi sintactic prop. completivă directă nr. 8.

NOTĂ: Prop. circ. consecutivă nr. 11 are două regente, acţiunea consecutivei putînd fi consecinţa acţiunii ambelor verbe din regentele respective.

1348. Cînd ai trăit o viaţă întreagă printre lucruri şi fapte aspre [...] cînd ai simţit mereu că fiecare om, prieten ori duşman, e un copac vasal al codrului primordial, la umbra căruia, în loc de bancă, un lup aşteaptă, în crengile căruia, e o privighetoare, o gorilă lubrică; cînd te-ai deprins să nu mai socoţi viaţa ca un mănunchi de flori, idilic, ci ca o absurdă îndîrjire milenară într-o vastă indiferenţă spaţială; şi cînd şuieri melodiile muzicei ca să nu scuipi, şi-ţi aplici ochii pe file ca să-i speli de viaţă, nu ca s-o găseşti acolo — e ciudat, foarte ciudat să simţi deodată frăgezimea unui zîmbet omenesc hărăzit ţie!

(I. TEODOREANU, L.M., p. 54)

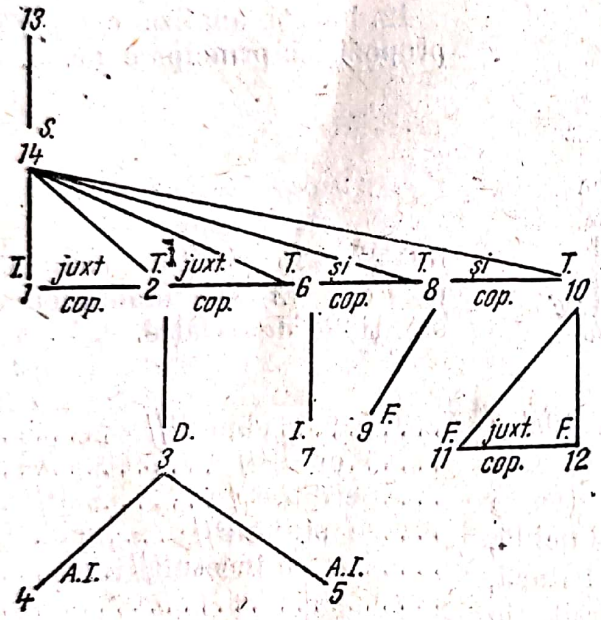

1349. Mi-e greu să-mi părăsesc coliba în care mi-am petrecut viaţa şi mi-am crescut copiii, şi mă cuprinde un fel de spaimă cînd mă gîndesc să rămîn singur într-însa; de aceea, poate că mai ales de aceea, Ana îmi pare prea tînără, prea aşezată, oarecum prea blîndă la fire, şi-mi vine să rîd cînd mi-o închipuiesc ca crîşmăriţă.

(I. SLAVICI, M.N., p. 1)

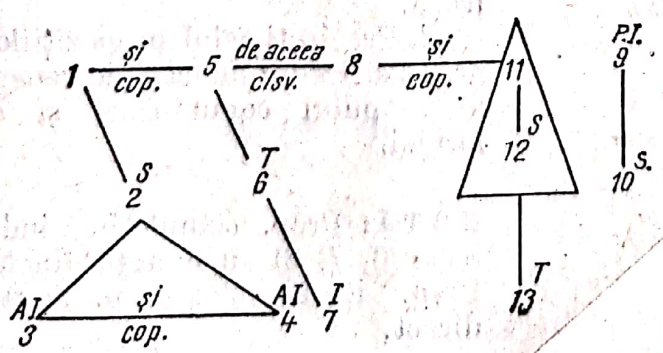

.....aspre[1]// .....
....mereu[2]//.....
.....primordial,[3]// .....
....
.....aşteaptă, [4]// .....
.....lubrică; [5]//.....
....
.....deprins[6]// .....
....
.....spaţială; [7]// .....
.....muzicei[8]// .....
.....scuipi[9]//.....
.....file[10]// .....
.....viaţă,[11]/.....
.....acolo[12]//.....
.....ciudat, [13]// .....
.....ţie![14]//

EXERCIŢII:

37. Faceţi analiza completă a propoziţiei completive directe (nr. 3)

38. Analizaţi complementele din propoziţiile atributive 4 şi 5 şi atributele din propoziţia completivă indirectă nr. 7.

NOTĂ: Propoziţia circumstanţială finală nr. 12 exprimă ideea de opoziţie faţă de ideea din propoziţia circumstanţială finală nr. 11.

....greu[1]// .....coliba[2]// ....
.....viaţa[3]// .....
....copiii,[4]//.....
.....spaimă[5]//,..gîndesc[6]//....
.....într-însa;[7]//..de aceea,[8]//
poate[9]// .....de aceea[10],//
.....la fire,[8]// .....
..... vine[11]//
să rîd[12]// ..... crîşmăriţă.[13]//

EXERCIŢII:

39. Analizaţi predicatul din propoziţia principală nr. 8.

40. Folosiţi pronumele relativ „*cine*“ în alcătuirea unor propoziţii atributive.

NOTĂ: Subiectiva 10 are predicat subînţeles (vezi prop. 8).

1350. Slăbănogul își plimbase palmele pe umerii lui Goré, ca să se convingă bine că insul care-i vorbise nu era o simplă vedenie și-i privise atent gura, ochii tulburi, figura vînătă de neodihnă și zbucium, ca să se asigure că fostul tovarăș nu încerca să-și bată joc de el ori să-i întindă o cursă care să-l oblige la o mărturisire deplină.

(G. M. ZAMFIRESCU, M.D., p. 357)

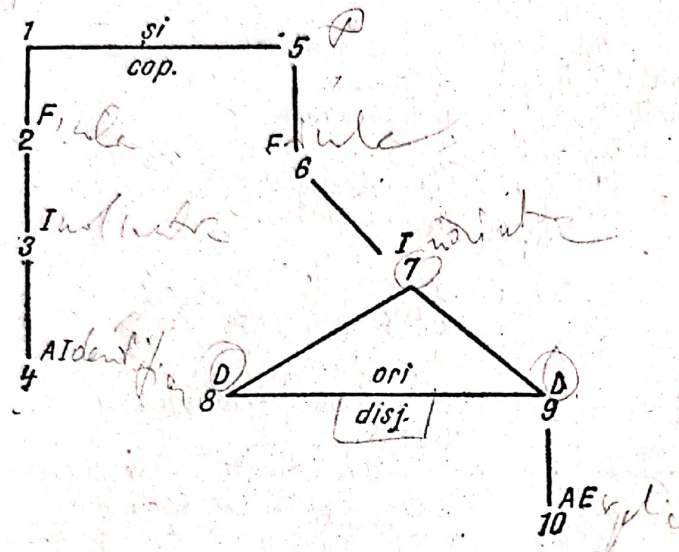

.....Gore,[1]// .....
.....bine[2]// .....
....insul[3]// .....vorbise[4]// .....vedenie[3]// .....
.....zbucium[5]// .....
.....asigure[6]// .....
.....încerca[7]// .....
.....el[8]// ....cursă[9]// .....
....deplină.[10]// .....

EXERCIȚII:

41. Găsiți predicatele verbale exprimate prin locuțiuni verbale.

42. Faceți analiza completă a propoziției principale nr. 5.

NOTĂ: Propoziția completivă indirectă (3) are nuanță circumstanțială de relație.

1351. În puținele zile petrecute în închisoare îi venise de sute de ori gîndul să ucidă pe omul care-l perduse și nu o dată simțea în el că e prea slab spre a se stăpîni să nu-l ucidă, ci să-l omoare încetul cu încetul și să-l ducă, precum ar fi dorit, pe jumătate sfîrșit, la spînzurători; acum parcă-i venea să-și zică: „Dar ce-mi pasă!? cele făcute nu se mai pot desface.“

(I. SLAVICI, M.N., p. 84)

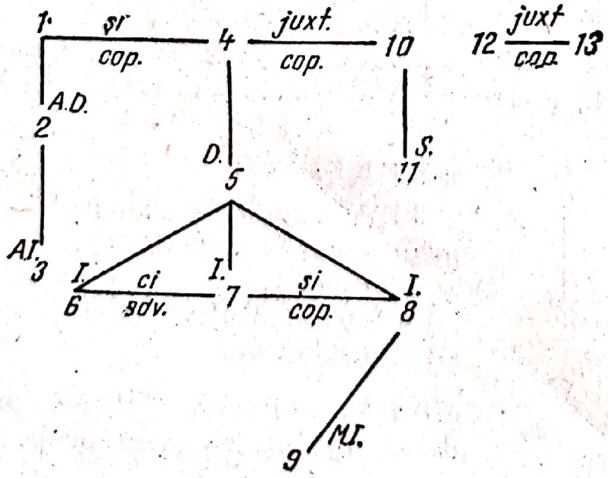

.....gîndul[1]// .....
.....omul[2]// .....
....perduse[3]// .....el[4]// ....
....se stăpîni[5]// ....ucidă,[6]//..
.....cu încetul[7]// .....
....
...ducă,[8]// .....
.....dorit,[9]// ..... spînzurători;[8]// .....venea[10]//.....
....zică:[11]// ....pasă!?[12]// ....
.....desface.“[13]//

EXERCIȚII:

43. Explicați punctuația din frază.

44. Precizați felul propozițiilor nr. 12 și 13 din punctul de vedere al scopului comunicării și al formei.

NOTĂ: Prop. completive indirecte (6, 7, 8) au nuanță finală. Prop. 12, 13 sînt prop. în stil direct.

1352. A pricepe că nu poţi pricepe şi că nu eşti în stare de a împiedica împlinirea legilor firei este deja interesant; dar a pricepe pentru ce nu poţi pricepe e minunat, fiindcă dacă ai putea înlătura pricina pentru care nu poţi pricepe şi care e parte în tine, parte afară din tine ai pricepe totul!

(D. ZAMFIRESCU, V.Ţ., p. 46)

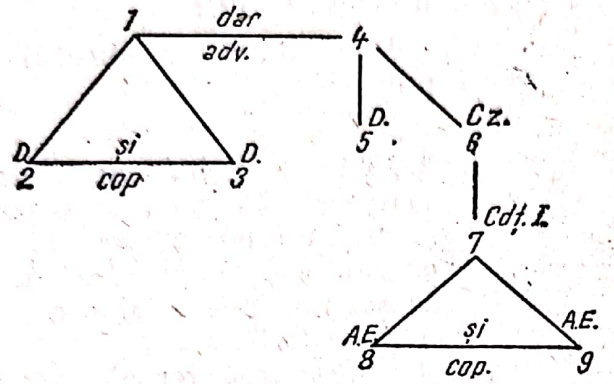

A pricepe[1]// .....pricepe[2]//... .....firei[3]// ....interesant; [1]// .....a pricepe[4]// ....pricepe[5]// ....minunat,[4]// fiindcă[6]// ....pricina[7]//....pricepe[8]// ....din tine[9]// .....totul![6]//

EXERCIŢIU:

45. Analizaţi propoziţia atributivă nr. 9 şi alegeţi predicatele din întreaga frază.

1353. [...] Ş-apoi, munţii Văraticului sînt aşa de înalţi, pădurile atît de umbroase, văile atît de tăinuite şi de adînci, rîurile atît de limpezi, fînele atît de dese, de înalte şi de înflorite, aerul atît de îmbălsămat, încît sufletul cel mai zglobiu se simte înmuet de o dulce melancolie, şi ochiul călătorului se opreşte visător cînd pe o frunză de mesteacăn tremurătoare, cînd pe potirul rumân al unei flori ce se leagănă molatic sub mîngîierea dulce a vîntului, cînd pe unda, care, veselă că a izbutit să se suie pe spatele unui bolovan greoi, trece de cea parte, îi spune o glumă şi-şi urmează înainte, scăldîndu-se în raze de soare.

(C. HOGAŞ, P.D.M., p. 19)

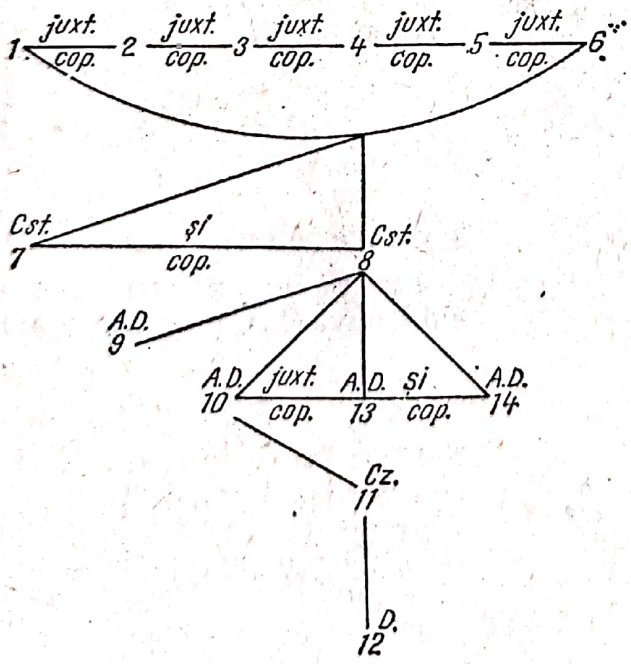

.....înalţi,[1]// ....umbroase,[2]// .. ..adînci,[3]// ....limpezi,[4]// ....înflorite, [5]// ....îmbălsămat,[6]// .... melancolie[7]// ....flori[8]// ....vîntului, [9]// ....unda,[8]// ....veselă[10]// .....izbutit[11]// .....greoi[12]// ....parte,[10]// ....glumă[13]// ....soare.[14]//

EXERCIŢII:

46. Faceţi analiza sintactică a propoziţiei circumstanţiale consecutive nr. 8.

47. Arătaţi valorile artistice ale adjectivelor şi verbelor din frază.

NOTĂ: La predicatele nominale ale prop. principale nr. 2, 3, 4, 5 şi 6, verbul copulativ „*sînt*“ este subînţeles.

*** 1354.** Cînd fu să plecăm, mă luă la o parte să mă previe să fiu față de soțul ei ca și cum nu s-ar fi întîmplat și n-aș fi știut nimic — pentru că nici dînsul nu avea să-și aducă aminte.

(M. CARAGIALE, C.C.V., p. 75)

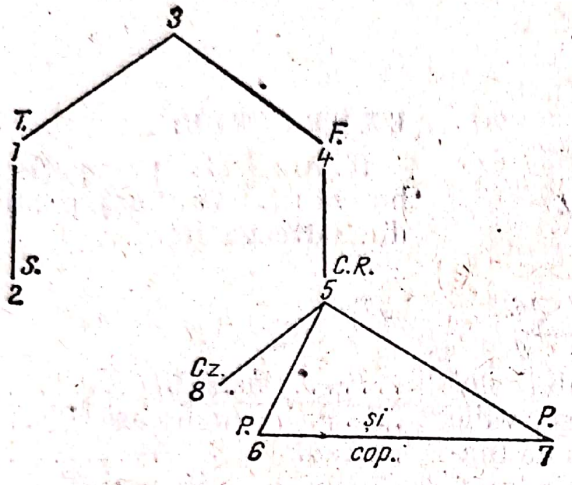

....fu[1]// ....plecăm,[2]// .....
.....parte[3]// .....
....previe[4]// .....
.....ei[5]// .....întîmplat[6]// ....nimic[7]// ....aminte[8]//

EXERCIȚIU:

48. Analizați predicatul din prop. cauzală nr. 8.

NOTĂ: — Verbul „fu" din prop. temporală (1) nu este copulativ și deci nu poate cere, după el, o prop. predicativă. În text, are sensul impersonal și cere, deci, o subiectivă.

— Construcția verbală „nu avea să-și aducă aminte" este neanalizabilă. Este o formă reflexivă de viitor popular.

1355. — Dacă e așa, cel mai cuminte lucru e să chemi pe oameni într-o duminică la dumneata, să le spui că te-ai hotărît să-ți îngrijești singur de treburi; că, după dorința răposatei, ierți toate datoriile, rupi toate contractele, dezlegi toate învoielile; că ai să faci contracte noui (și să le faci în regulă, fiindcă azi nu mai merge ca în trecut); că oricine ar avea ceva de cerut sau de spus te găsește gata de vorbă.

(D. ZAMFIRESCU, V.Ț., p. 70)

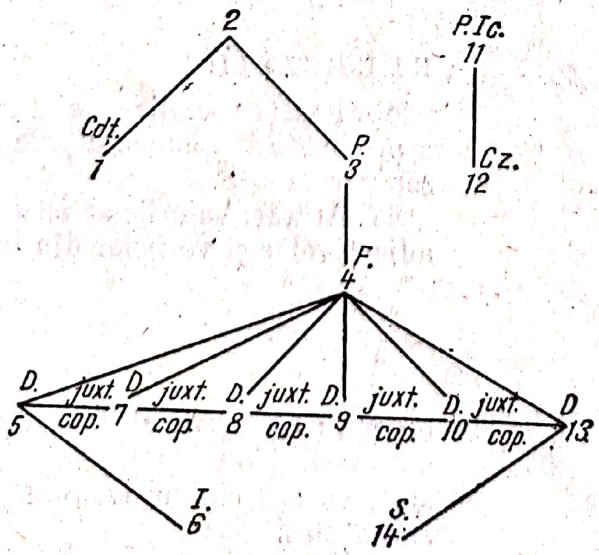

.....așa, [1]// .....
.....e[2]// .. ..
....dumneata,[3]//..... spui[4]// ..
.....hotărît[5]//.....treburi;[6]// .....datoriile,[7]// .....
.....contractele,[8]// ....
....învoielile;[9]// .....
noui[10]// ....în regulă[11]// .....
....în trecut;[12]// că[13]// .....
.....spus[14]// .....
....vorbă.[13]//

EXERCIȚIU:

49. Subliniați atributele din subiectivă (14); precizați felul lor.

NOTĂ: Propozițiile nr. 11 și 12 sînt propoziții incidente.

Propoziția nr. 3 este predicativă, îndeplinind funcția de nume predicativ pe lîngă verbul copulativ „e" din regentă.

1356. — Apoi, dă, cucoane, — răspunse tot Huţan — păn-om da din sus de Preluce, în dreptul Rotăriei, om tot urca ş-om tot scoborî, că până-n sus de Preluce n-om pute mere pe vale că-i valea strîmtă şi plină de stînci; da' de-acolo-nainte dac-o da Dumnezeu ş-om trece cu lumină peste Tazlău, apoi merem până-n sat tot pe drum la hodină.

(C. HOGAŞ, P.D.M., p. 229)

.....cucoane,[1]// .....
.....Huţan[2]// .....
....Rotăriei,[3]// .....urca[1]//..
..... scoborî,[4]// .....
vale[5]// .....stînci;[6]// .....
.....-nainte[7]// .....
..... Dumnezeu[8]// .....
.....Tazlău[9]// .....
.....hodină.[7]//

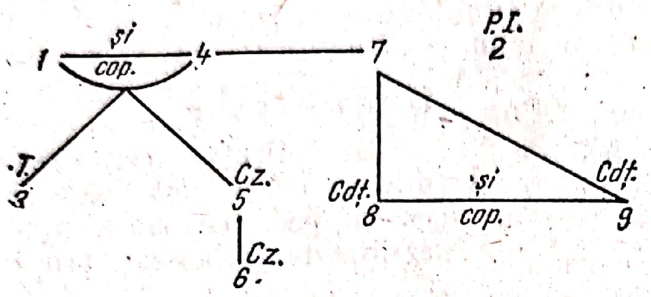

EXERCIŢIU:

50. Subliniaţi complementele circumstanţiale din frază; arătaţi prin ce sînt exprimate.

1357. Acei, care schimbaseră lacom codrul de pîine şi bucăţica de brînză pe o cafea şi pe trei feluri de bucate, dezbrăcîndu-se voios de zdrenţele lor ca să se îmbrace cu tunica de bursier, acei care de mici se gîndiseră că învăţînd carte multă vor ajunge bogaţi şi fericiţi, acei care, din întîmplare, nu gustaseră farmecul mîngîierilor şi nu auziseră vorbă bună intrînd pe uşa părinţilor lor aceia nu vor înţelege de ce mă podidi plînsul, şi de ce somnul şi odihna nu se lipiră de mine pînă la revărsatul zorilor.

(B. ŞT. DELAVRANCEA, N.P., p. 177)

Acei[1]// .....
.....lor[2]// .....
....
..... bursier[3]//
acei[1]// .....
.....gîndiseră[4]// .....
.....fericiţi,[5]// .....
acei[1]// .....
.....mîngîierilor[6]// .....
.....lor[7]// .....
.....înţelege[1]// .....
....plînsul,[8]// .....
.....zorilor.[9]//

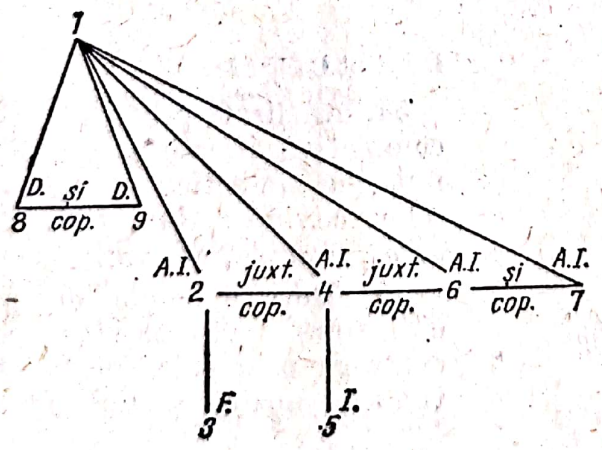

EXERCIŢII:

51. Analizaţi propoziţia atributivă nr. 2.

52. Explicaţi subiectul propoziţiei principale.

1358. Astfel, dacă ieşi dimineaţa în medeanul din faţa mînăstirii, unde se vinde şi se cumpără, dacă străbaţi ziua cărările şi drumu-

Astfel,[1]// .....
.....mînăstirii, [2]// .....
..... vinde[3]// .....cumpără,[4]// .....drumurile[5]// .....

rile ce se încrucişează şi se taie în toate părţile, dacă mergi în biserica cea mare la vecernie, utrenie sau liturghie, dacă te duci pe la cunoştinţi ziua sau seara, nu vei putea întîlni decît figuri paragrafiste*, gheburi, zbîrcituri, ochelari, cataruri cronice, reumatismuri, gingii goale, dinţi falşi, guri înfundate, bărbi ascuţite, peri albi şi [...] făţarnică smerenie.

(C. HOGAŞ, P.D.M., p. 19)

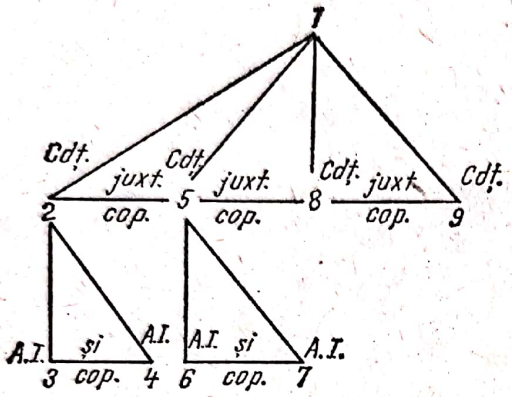

1359. Şi, după ce priveşte mult pe fereastră şi cercetează bine cu ochii dacă pîlcul acela de flori albastre din stînga, acoperit de iarbă, e mai bogat sau a început să se ofilească, dacă floarea aceea galbenă, dreaptă ca un ciorchine în picioare, lumînărică se cheamă, da, care a vrut să crească aici, aproape, la zece paşi de perete, e tot atît de năltuţă şi luminoasă ca ieri, dacă ramura aceea răsfrîntă ca o aripă a fagului de la marginea mănunchiului de copaci se leagănă de vînt sau stă neclintită, doctorul deschide ziarele.

(...N.R.C., p. 321)

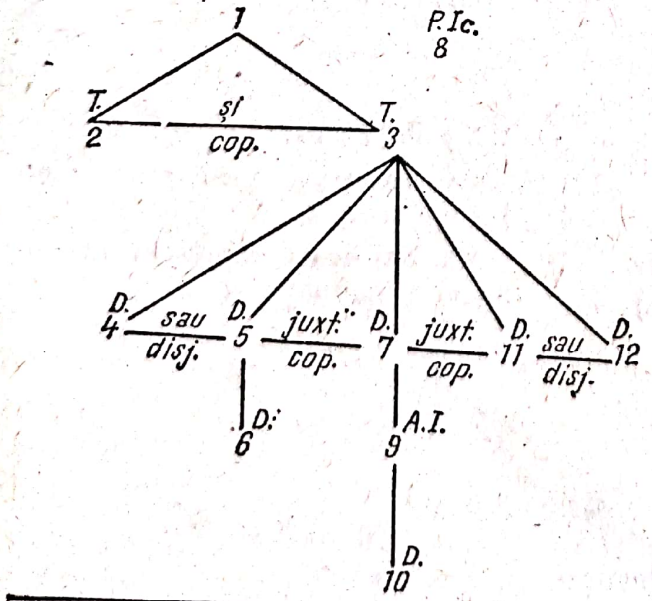

* învechite, uscate.

....încrucişează[6]// .....părţile[7]//, ...liturghie[8]// .... seara,[9]// .... smerenie.[1]//

EXERCIŢIU:

53. Analizaţi complementele din propoziţia principală şi precizaţi prin ce sînt exprimate atributele din aceeaşi propoziţie.

Şi[1]// .....fereastră[2]// ochii[3]// .... bogat[4]// ....a început[5]// să se ofilească,[6]// ....picioare,[7]// ...., da, [8]// .....a vrut[9]//....perete,[10]// .....ieri,[7]// ....vînt[11]// ....neclintită, [12]// ..... ziarele.[1]//

EXERCIŢII:

54. Analizaţi predicatul prop. completive directe nr. 7. Arătaţi funcţiile sintactice ale următoarelor cuvinte: *din stînga, mai bogat, o aripă, de vînt.*

55. Daţi exemple de prop. circ. temporale care să se poată contrage prin construcţii infinitivale gerunziale şi substantivale.

NOTĂ: Propoziţia nr. 8 este o propoziţie apoziţională incidentă.

1360. Călugărul ne spune, că-n vechime a fost aici căpiştea păgînilor, şi — ca şi cum le-ar fi văzut aievea ne povesteşte cum a trăit în tainiţa asta Zamolxe, zeul dacilor — cum, odată, din bătrîn s-a făcut tînăr şi-a mers de-a îmbărbătat poporul la luptă, cum, în sfîrşit, după ce au răzbătut pe aici romanii şi s-au măsurat viteaz cu viteaz, ş-a văzut el prăpădul şi risipa norodului lui, de jalea înfrîngerii a închis ochii şi s-a făcut duh, şi-n clipa aceea s-a dezlegat, aşa din senin, o vijelie cumplită şi s-au răscolit stihiile toate, cît, din învălmăşagul lor, pămîntul s-a lămurit cu altă faţă, cu alte neamuri şi cu alte legi — şi de-atunci ne tragem noi, românii, suflet nou şi învăpăiat, trezit în zile de vifor, din zăngănit de paveze şi zbîrnîit de săgeţi... iar stropii, ce se preling şi picură şi azi din steiurile acestea, sînt lacrimile lui Zamolxe.

(AL. VLAHUŢĂ, R.P., p. 86)

..... spune[1]// .....
.....păgînilor,[2]// ....şi[3]// ....
....aievea[4]// .....povesteşte[3]// .....
..... dacilor[5]// .....
....tînăr[6]// ....a mers[7]// .....
.....luptă,[8]// ....
.....în sfîrşit,[9]// .....
....romanii[10]// ..... cu viteaz,[11]// ....
..... lui[12]// .....
ochii[9]// .....duh,[13]// .....
.....cumplită[14]// .....
....
..... toate,[15]// .....
.....legi[16]// ....
....
.....săgeţi[17]// .....
....
.....stropii, [18]// .... ..
.....se preling[19]// .....
.....acestea,[20]// .....Zamolxe.[18]//

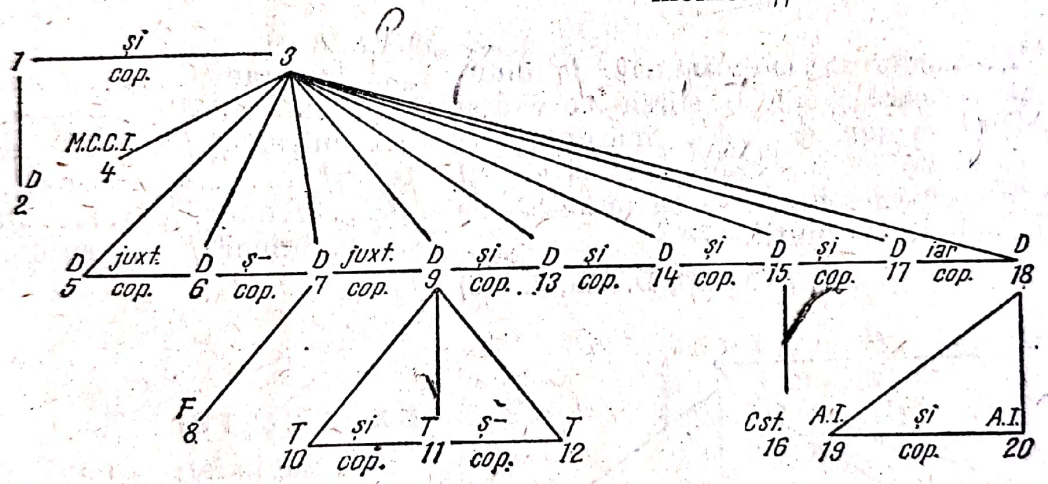

EXERCIŢII:

56. Subliniaţi predicatele propoziţiilor nr. 2, 6, 13 şi 18 şi arătaţi felul lor şi prin ce sînt exprimate.

57. Faceţi analiza completă a propoziţiilor nr. 16 şi 17.

58. Contrageţi propoziţiile atributive nr. 19 şi 20.

NOTĂ: Conjuncţia subordonatoare „*cît*“ introduce o propoziţie circ. consecutivă, fiind echivalentă cu conjuncţia „*încît*“.

* **1361.** Adevărul este că Ciocîrlan trăia în lună, iar Tilibiliu, dacă afla cîte ceva, îşi făcuse o regulă să nu scoată o vorbă şi să nu comenteze, pentru că, zicea, din ţinţar se face

....este[1]// .....
.....lună[2]//, ... iar Tilibiliu,[3]// .....ceva,[4]// .....regulă[3]// ....o vorbă[5]// .....comenteze[6]//, pentru că,[7]// zicea,[8]// ....

armăsar și un diplomat nu are cum să se apere, dacă se interpretează greșit vorbele sale.

(G. CĂLINESCU, S.N., p. 408)

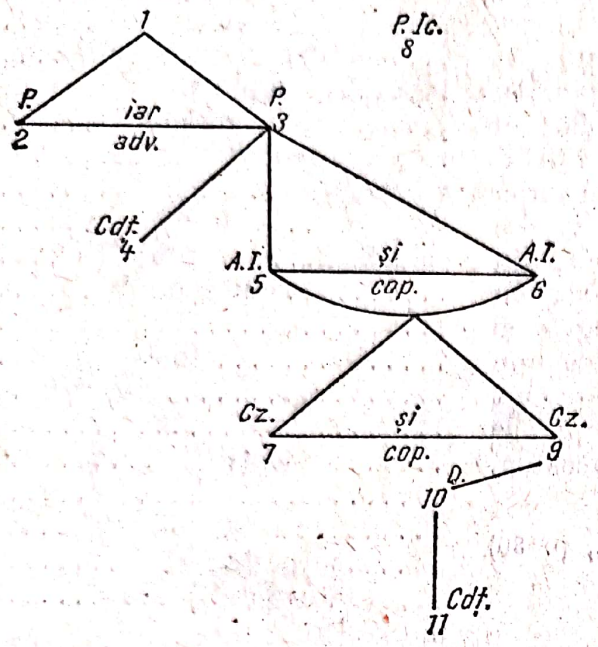

armăsar[7]//....nu are[9]//....apere[10]//,.....sale.[11]//

EXERCIȚIU:

59. Stabiliți felul predicatelor din prop. nr. 3, 5 și 7, arătînd prin ce sînt exprimate.

NOTĂ: Propoziția nr. 11 este o falsă circumstanțială cauzală.

1362. Mă bucuram și mă minunam de minunata cetate pe care aveam în sfîrșit s-o văd și s-o cutreier, s-o cunosc pînă-n măruntaie și în sînul cărei hotărîsem să-mi caut și eu un loc în lume, chiar dacă va fi să muncesc pe brînci și să lupt cu dinții.

(Z. STANCU, D.J.M., p. 375)

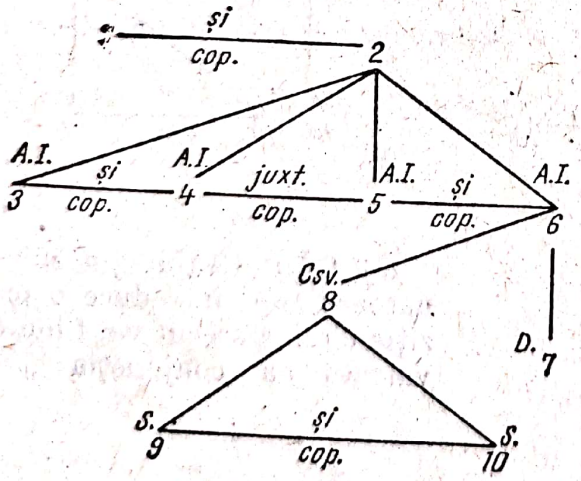

....bucuram[1]// .....cetate[2]// .....s-o văd[3]// ....cutreier,[4]// .....mărun-taie[5]// .....hotărîsem[6]//..... .....lume,[7]// .....va fi[8]// .....brînci[9]// ....cu dinții[10]//.

EXERCIȚIU:

60. Subliniați complementele din prop. nr. 5, 7, 9 și 10, arătînd, totodată, și felul lor.

NOTĂ: Verbul „*va fi*“ din concesivă are sensul „*va trebui*“.

1363. Gîndurile pe care le avusese în seara trecută se strecuraseră cu toate, încît parcă le visase numai, și de cînd știa că și Lică are o slăbiciune, el îi părea un om mai bun în felul lui decît cum îl crezuse și îi era greu de bănu-

Gîndurile[1]// .....tre-cută[2]// .....cu toate,[1]//.... ....numai,[3]// și[4]//.....știa[5]//.. .....slăbiciune,[6]// ....lui[4]// ....

ielile pe care şi le făcuse în nedumerirea sa asupra lui.

(I. SLAVICI, M.N., p. 36)

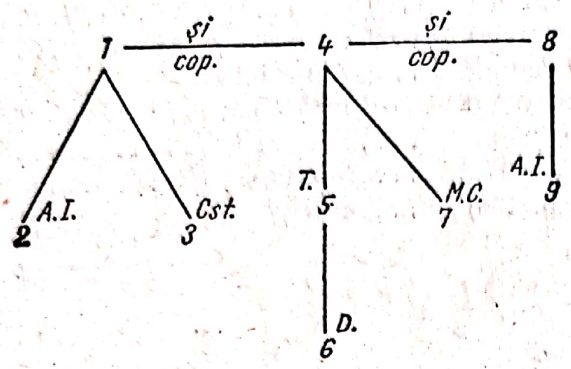

1364. — Domnia ta, tată, ştii prea bine că n-am ieşit din poruncile împărăţiei tale nici cît negru sub unghie; şi dacă acum cutez a stărui în rugăciunea mea, este numai că voiesc, dac-aş putea, să îndeplinesc o dorinţă care nu dă odihnă sufletului măriei tale, dorinţă pe care te sileşti de mulţi ani şi cu mari cheltuieli să o împlineşti.

(I. SLAVICI, N., p. 254)

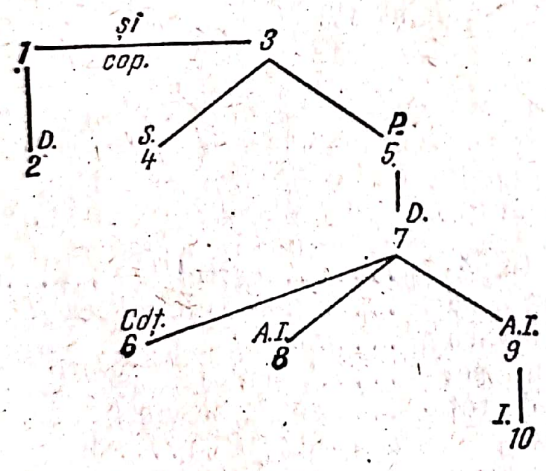

1365. Întîlnind cirezile de vite ale unor zmei, el spuse văcarilor ce să zică cînd îi vor întreba cineva ale cui sînt cirezile, că de unde nu, pieirea capului ce va cădea peste dînşii de la Dumnezeu va fi groaznică.

(Ib., p. 249)

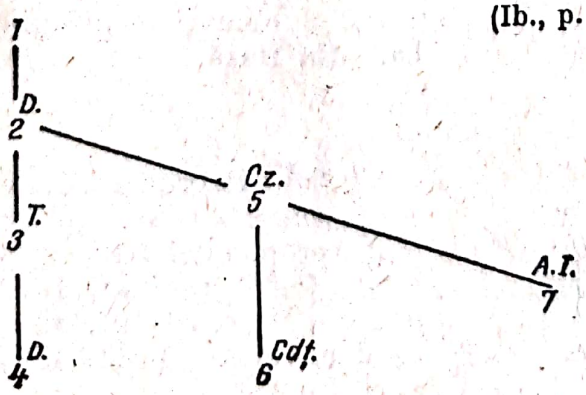

....crezuse[7]// .....bănuielile[8]// .....lui.[9]//

EXERCIŢIU:

61. Numiţi părţile de vorbire prin care sînt exprimate complementele din propoziţiile nr. 2, 3 şi 9.

.... bine[1]// ....unghie;[2]// şi[3]// ....mea,[4]// ....numai[3]// ....voiesc[5]// ..... putea,[6]// .....o dorinţă[7]// ....tale[8]// dorinţă[7]// .....cheltuieli[9]// ....împlineşti.[10]//

EXERCIŢIU:

62. Explicaţi punctuaţia din frază.

NOTĂ: Prop. atributive nr. 8 şi 9 sînt coordonate d.p.d.v. logic; predicativa (nr. 5) este o falsă cauzală.

.....văcarilor[1]// ....zică[2]// ....cineva[3]// .....cirezile,[4]// că[5]// .....nu,[6]// .... capului[5]// .....Dumnezeu[7]// .. ..groaznică.[5]//

EXERCIŢIU:

63. Faceţi analiza morfologică a propoziţiei principale.

NOTĂ: Propoziţia nr. 6 are predicatul subînţeles.

Scanned with OKEN Scanner

1366. Mare era întristarea lui Băiet-Sărac cînd văzu că sora sa nici nu vrea să știe de dînsul, care a umblat prin atîtea pustii și a trecut prin atîtea primejdii ca să străbată pînă la dînsa, dar încă mai mare i se făcu întristarea cînd ea începu a plînge că se usucă de dorul zmeului, care vine în fiecare zi de o privește cu dor nesecat, o amînă de pe o zi pe alta și nu se cunună cu ea.

(Ib., p. 236)

.....Băiet-Sărac[1]// .....
.....văzu[2]// .....nu
vrea[3]// .....dînsul,[4]//.... pus-
tii[5]// .....primejdii[6]//.....
.....dînsa[7]// .....
.....întristarea[8]// .....
a plînge[9]// .....zmeului,[10]//..
..... zi,[11]//.....
....nesecat,[12]// .....alta[13]//
....ea.[14]//

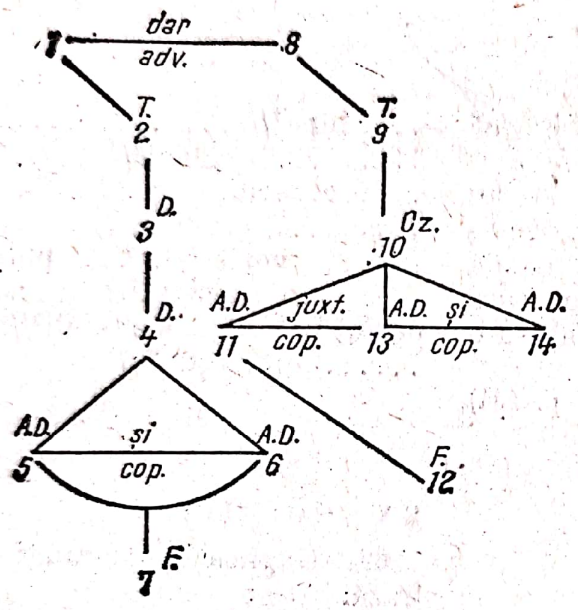

EXERCIȚII:

64. Subliniați predicatele nominale din frază și arătați valorile morfologice prin care sînt exprimate numele predicative.

65. Alegeți complementele circumstanțiale din prop. nr. 10, 11 și 12.

1367. Și scrise și el carte în care zicea împăratului că dacă-i voia să mai fie cu viață, să stea locului, iară dacă i s-a urît a mai trăi, să vie să se bată cu el, că-l așteaptă; și mă-sei nu-i va da drumul pînă nu se va istovi de tot în închisoare, unde este băgată.

(P. ISPIRESCU, B.L.S., p. 137)

.....carte[1]// .....
....împăratului[2]// că[3]// .....
....voia[4]// .....viață[5]//....
.....locului,[3]// iară[6]// .....
....trăi,[7]// să vie[6]//.....el[8],//..
așteaptă;[9]// ..... drumul[10]// ..
închisoare,[11]// .....băgată.[12]//

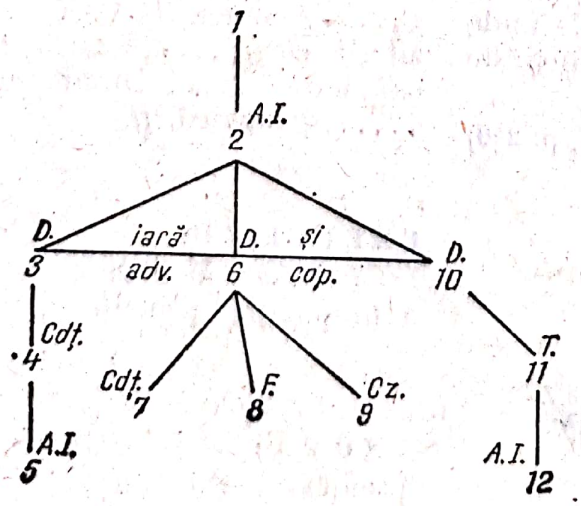

EXERCIȚIU:

66. Subliniați locuțiunile verbale din frază.

NOTĂ: În prop. nr. 4 subiectul este „*voia*". Așa se explică existența prop. atributive (5), care este o falsă predicativă, verbul *i* arătînd o existență și avînd, așadar, valoare predicativă.

Scanned with OKEN Scanner

1368. Pe cînd soarele era drept d-asupra capetelor lor, şi-i săgeta cu razele lui cele învăpăiate, ei lăsară lucrul şi se aşezară sub un copac stufos ca să se adăpostească puţin de arşiţa soarelui şi să momească cu un guleai de somn acea pustie de foame care-i muncise de cînd se pomeniseră şi ei oameni în lume, şi care de la moartea tatălui lor îi chinuia şi mai cumplit.

(***,B.P., p. 97)

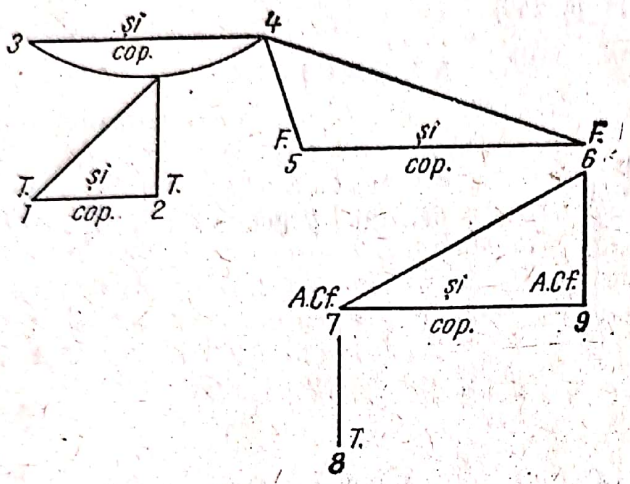

.....lor[1]// .....
..... învăpăiate[2]//, ...lucrul[3]// ..
.....stufos[4]//.....
.....soarelui[5]// .....
.....foame[6]// .....muncise[7]//....
.....în lume,[8]// .....
.....cumplit.[9]//

EXERCIŢII:

67. Faceţi analiza completă a prop. nr. 6 şi 9. Precizaţi felul predicatului din prop. temporală nr. 1.

68. Stabiliţi funcţiunea sintactică a substantivului „razele" precedat de prep. *cu* din propoziţia nr. 2.

1369. Poate că voia să ajungă mai repede la Bistriţa, să se suie pe plută şi să plece la Piatra, după cum îmi dăduse a înţelege încă de pe Hălăuca, poate... dar tovarăşul meu era fricos ca un iepure şi nu-mi venea să cred că va îndrăzni să străbată singur inima pădurilor pînă la Borca, şi cu atît mai puţin să înfrunte primejdiile unui drum pe plută pînă la Piatra; şi cu toate acestea zbura ca o săgeată, fără să-şi arunce măcar ochii în urmă spre mine.

(C. HOGAŞ, P.D.M., p. 61)

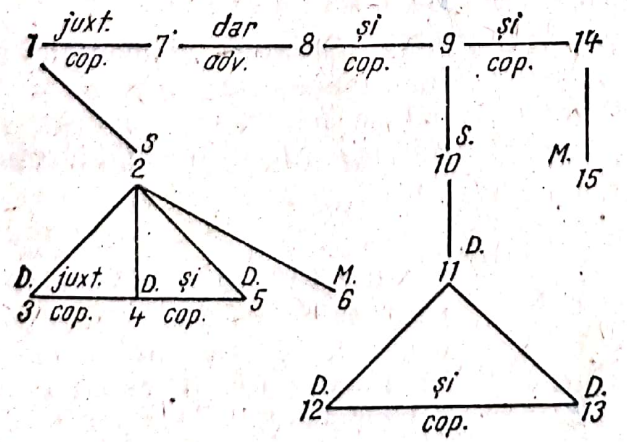

Poate[1]// .....voia[2]// .....
.....Bistriţa,[3]// .....
....plută[4]// .....Piatra[5]//....
..... Hălăuca,[6]// poate[7]//
.....iepure[8]// .....
....venea[9]// să cred[10]// .....
.....îndrăzni[11]// .....Borca,[12]// .....Piatra;[13]//
....., săgeată,[14]// .....
.....mine.[15]//

EXERCIŢII:

69. Subliniaţi predicatele din propoziţiile nr. 6 şi 15. Arătaţi felul lor şi prin ce sînt exprimate.

70. Analizaţi complementele din propoziţia nr. 14. Găsiţi pentru fiecare o prop. circumstanţială corespunzătoare.

NOTĂ: Propoziţia principală nr. 7 are ca predicat adverbul predicativ „poate", acelaşi din prima propoziţie principală.

Scanned with OKEN Scanner

1370. În scrisoarea din urmă spunea că Verde-împărat, aflîndu-se în mare lipsă de mijloace, desființează jumătate din oastea lui; că e-n vorbă să ia bani mulți cu împrumut de la negustori din toată lumea; că a hotărît să dărîme cîteva din cetăți, și cu piatra lor să clădească niște palaturi nouă, unul, în vîrful munților pentru o curteană care-i cînta și din gură, și din tambură la petreceri și lumea toată e-ngrijată, că anul următor amenință cu foamete mare.

(I. L. CARAGIALE, N.P., p. 247)

.....spunea[1]// .....
.....lui;[2]//.....
.....e-n vorbă[3]// .....
.....lumea;[4]// .....
..... hotărît[5]// .....cetăți[6]//,.....
.....nouă;[7]// .....
..... curteană[8]//..
.....petreceri[9]// .....
.....e-ngrijată,[10]// .....
mare[11]//

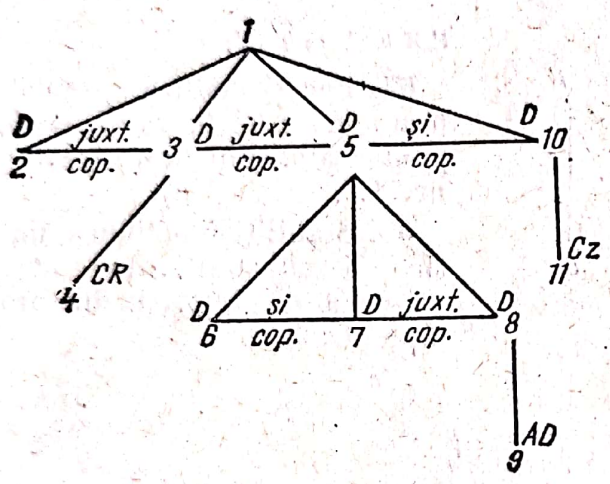

EXERCIȚIU:

71. Identificați complementele circumstanțiale instrumentale din text. Arătați prin ce este exprimat predicatul prop. nr. 4.

1371. Cu cît înaintam pe drumul Sihlei, cu atît natura devenea mai aspră; ai fi zis că ea-și încruntă privirea și că mustră pe drumețul prea cutezător, care îndrăznește să calce peste hotarele pustiului și să tulbure, cu zgomotul pașilor sau al respirării sale, adînca liniște a singurătății.

(C. HOGAȘ, P.D.M., p. 21)

.....Sihlei,[1]// .....
.....aspră;[2]// .....
....zis[3]//.....privirea[4]//....
.....cutezător,[5]// .....
.....îndrăznește[6]// .....
.....pustiului[7]// .....
....singurătății.[8]//

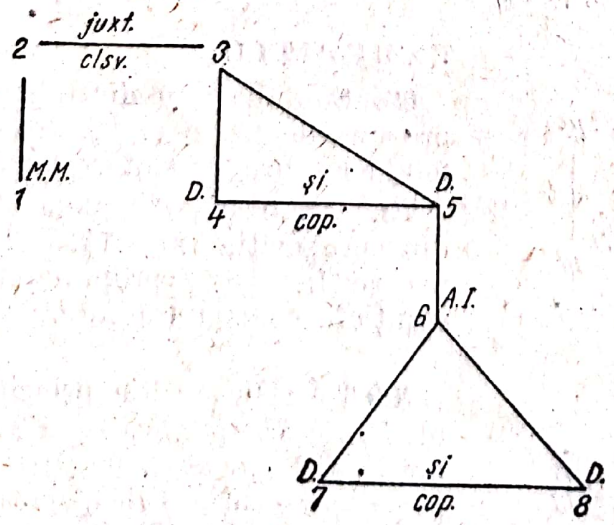

EXERCIȚIU:

72. Scoateți elementele conjuncționale introductive și grupați-le pe feluri. Analizați atributele din ultima propoziție.

NOTĂ: Prop. nr. 8 are predicatul subînțeles *„să clădească"*.

NOTĂ: Raportul între principale este conclusiv paratactic, deși s-ar părea unul copulativ. Principala nr. 3 este o falsă consecutivă.

Scanned with OKEN Scanner

1372. Oricum se sucea şi învîrtea, el nu putu părăsi gîndul că Lică a fost acela care a călcat pe arîndaşul, şi-l cuprindea un fel de nebunie, cînd se gîndea că şi astă dată îi va scăpa.

(I. SLAVICI, M.N., p. 57)

.....sucea[1]// .....învîrtea,[2]// ....gîndul[3]// .....acela[4]// .....arîndaşul[5]// ....nebunie,[6]// ....gîndea[7]// .....scăpa.[8]//

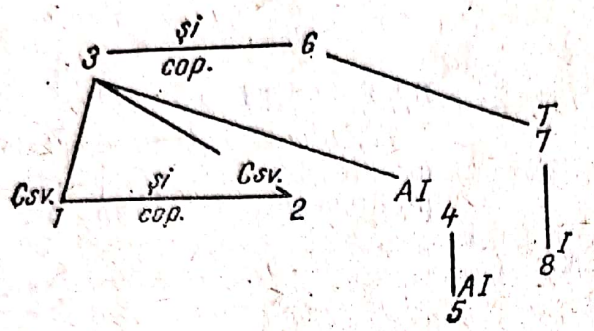

EXERCIŢIU:

73. Analizaţi predicatele din propoziţiile nr. 3 şi 4.

1373. Doresc prea mult să văd la masa mea măcar un măr din acest pom care m-a ţinut atîta sumă de bani şi de aceea, iată, mă înduplec şi te las ca să gîndeşti, măcar că nu-mi vine a crede că o să izbuteşti.

(P. ISPIRESCU, B.L.S., p. 142)

.....mult[1]// .....pom[2]// ....bani[3]// ....iată,[4]// ....înduplec[5]// .....las[6]// .. gîndeşti,[7]// .....a crede[8]// .. ..izbuteşti.[9]//

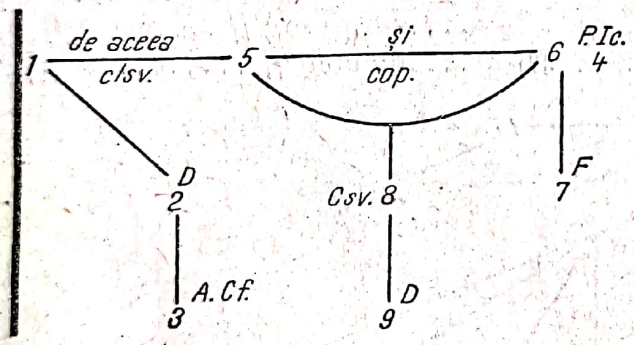

EXERCIŢIU:

74. Contrageţi propoziţiile nr. 2 şi 7.

Denumiţi construcţiile folosite.

1374. Şi, biruit de-o nesfîrşită jale
Părea că chipu-i s-a pornit a plînge;
Că buzele-ţi frămînt-o rugăminte,
Că-mi profeţesc potopul care vine,
Şi-n graiul lor, strigat fără cuvinte,
Mă roagă tainic să te iau cu mine.

(O. GOGA, C.F.Ţ., p. 140)

.....părea[1]// ....a plînge;[2]// ....rugăminte,[3]// ....potopul[4]// ....vine[5]// ..... tainic[6]//.....mine.[7]//

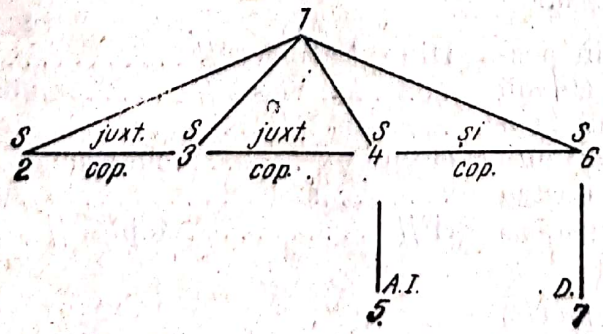

EXERCIŢII:

75. Subliniaţi cuvinte cu valori artistice arătînd figurile de stil realizate prin folosirea lor.

76. Construiţi fraze cu prop. predicative cerute de verbele: a părea, a fi.

Scanned with OKEN Scanner

1375. — Aşa-i, cucoane, da' vezi 'neata, că de-om mere aşa pe-ndelete, apoi ne-apucă noaptea-n pădure şi n-om putea trece Tazlăul cu lumină, că-i departe şi locurile-s tari.

(C. HOGAŞ, P.D.M., p. 228)

.....cucoane[1]// .....'neata,[2]// că[3]// .....-ndelete,[4]// .....pădure,[3]// ....lumină,[5]// .....departe[6]// .....tari.[7]//

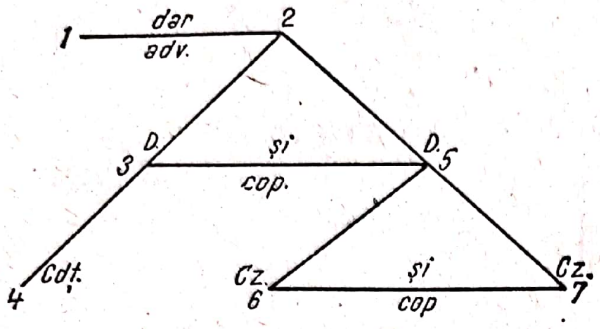

EXERCIŢIU:

77. Identificaţi predicatele nominale din text şi arătaţi felul predicatului din prop. nr. 5.

1376. La Crăciun, cînd tăia tata porcul, şi-l pîrlea, şi-l opărea, şi-l învălea iute cu paie, de înăbuşea, ca să se poată rade frumos, eu încălecam pe porc deasupra paielor, şi făceam un chef de mii de lei, ştiind că mie are să-mi dea coada porcului, s-o frig, şi beşica s-o umplu cu grăunţe, s-o umflu şi s-o zuruiesc, după ce s-a usca ş-apoi, vai de urechile mamei, pînă nu mi-o spărgea de cap.

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 37)

....Crăciun[1]// .....porcul[2]//.. ....pîrlea[3],// ....opărea,[4]//.... paie,[5]// .....înăbuşea,[6]// ....frumos,[7]// ....paielor,[1]//.. .....ştiind[8]//..... .....porcului,[9]// ..... s-o frig[10]// şi beşica[9]// ....grăunţe,[11]// ....umflu[12]//.. ....zuruiesc,[13]// ....usca[14]//.... ....mamei[15]// .....cap.[16]//

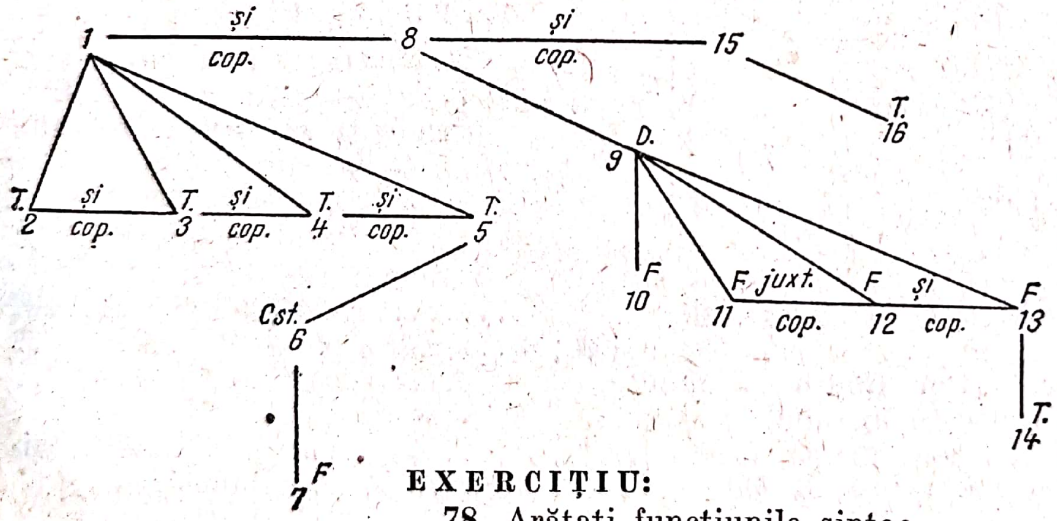

EXERCIŢIU:

78. Arătaţi funcţiunile sintactice ale pronumelor personale întîlnite în frază.

1377. Dinu Păturică, cum se instală în postul de vătaf pe care-l dorise atît de mult, chemă pe toate slugile curţii şi le ţinu un cuvînt prin care le făcu cunoscut că în timpul fostului mai înainte vătaf, se făcuse mare risipă în curtea stăpînului său şi că el nu va suferi să urmeze şi în timpul său asemenea fapte.

(N. FILIMON, C.V.N., p. 126)

Dinu Păturică[1]// .... vătaf[2]// .....mult,[3]// ....curţii[1]//..... un cuvînt[4]// .....cunoscut[5]// .. ..său[6]//.....suferi[7]// .....fapte.[8]//

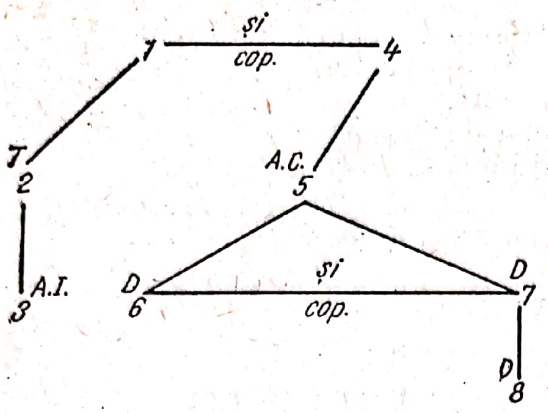

EXERCIȚIU:

79. Identificați propozițiile subordonate care pot fi contrase prin construcții gerunziale, participiale și infinitivale.

1378. Ori din care parte ar veni, drumețul se bucură cînd o zărește din culmea dealului pleșuv, căci, venind despre locurile rele, ea îl vestește că a scăpat norocos, iară mergînd spre ele, la moară poate să găsească ori să aștepte drumeți, ca să nu plece singur mai departe.

(I. SLAVICI, M.N., p. 2)

.....ar veni,[1]// .....
....bucură[2]// .....
.....pleșuv,[3]// .....
.....vestește[4]// .....norocos,[5]// .....poate[6]//....
.....să găsească[7]// ....drumeți,[8]// .....departe.[9]//

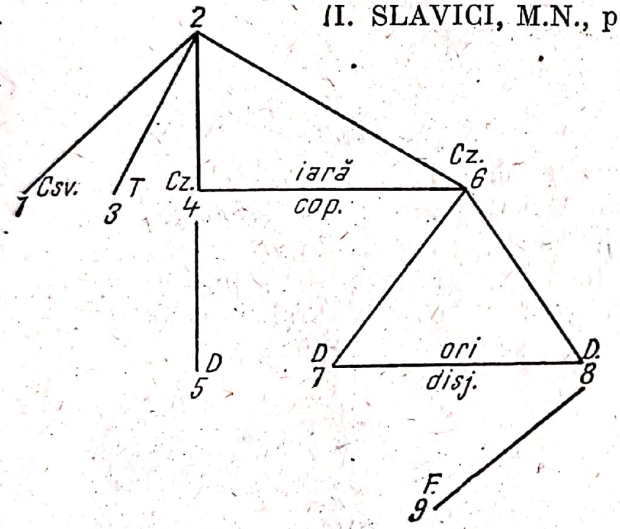

EXERCIȚIU:

80. Arătați funcțiunea sintactică a gerunziilor: „*venind*“ și „*mergînd*“ din text.

NOTĂ: Prop. completivă directă nr. 5 poate interfera și ideea de relație față de acțiunea predicatului cauzalei nr. 4.

*** 1379.** Pintea nu se făcuse degeaba jandarm: de cîte ori era vorba să se pună pe urma făcătorilor de rele, el își schimba toată firea și-l vedeai că se face neastîmpărat ca și copoiul, cînd simte mirosul ierbii de foc; cu atît mai nerăbdător era astă dată, cînd cele petrecute îl priveau foarte aproape.

(Ib. p. 65—66)

.....jandarm:[1]// .....
.....vorba[2]//....
.....rele,[3]// .....
.....firea[4]//..... vedeai[5]// .....
.....copoiul,[6]// .....foc[7];//
.....dată,[8]// .... aproape.[9]//

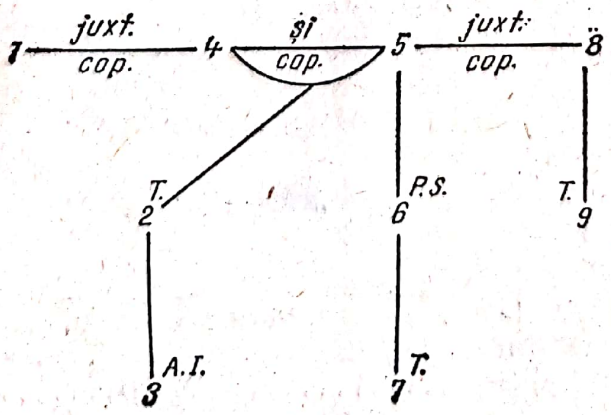

EXERCIȚIU:

81. Subliniați predicatele verbale diferit de cele nominale. Analizați-le morfologic pe cele verbale.

NOTĂ: Prop. nr. 3 este o falsă subiectivă. Determinatul este substantivul *vorba*, nicidecum pred. nominal *era vorba*.

Scanned with OKEN Scanner

1380. Fără să spună patronului, Turlea intră în vorbă cu aceşti tineri, află că lucrau într-o uzină, află cu bucurie că uzina fabrica trenuri, că se lucra opt ore pe zi, că pentru o lună de zile acolo se plătea exact de zece ori mai mult decît plătea al doilea.

(M. PREDA, D., p. 26)

.....patronului,[1]// .....
.....tineri,[2]//..... află[3]//
.....uzină,[4]//.....
.....bucurie[5]// .....
.....trenuri,[6]// .....
....zi,[7]// .....mult[8]// .....al doilea.[9]//

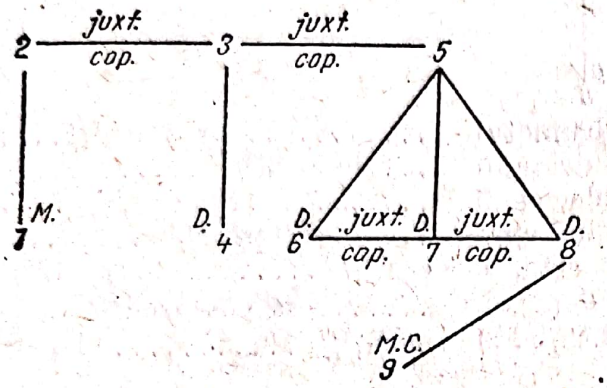

EXERCIŢII:

82. Explicaţi punctuaţia din frază şi analizaţi atributele din propoziţiile nr. 8 şi 9.

83. Exemplificaţi punctuaţia prop. circ. modale cu texte ilustrative.

*** 1381.** Îi plăcea să steie, să privească şi să asculte, fiindcă era destul de privit şi destul de auzit, fiindcă Uţa juca cum se joacă la cîrciumă şi vorbea cum se vorbeşte în birt, fără multe marafeturi, fără mult înconjur.

(I. SLAVICI, M.N., p. 98)

.....plăcea[1]// .....steie,[2]//..
.....privească[3]// .....
.....asculte[4]// .....a-uzit,[5]// ....juca[6]// .....cîr-ciumă[7]// şi vorbea[8]// .....în-conjur.[9]//

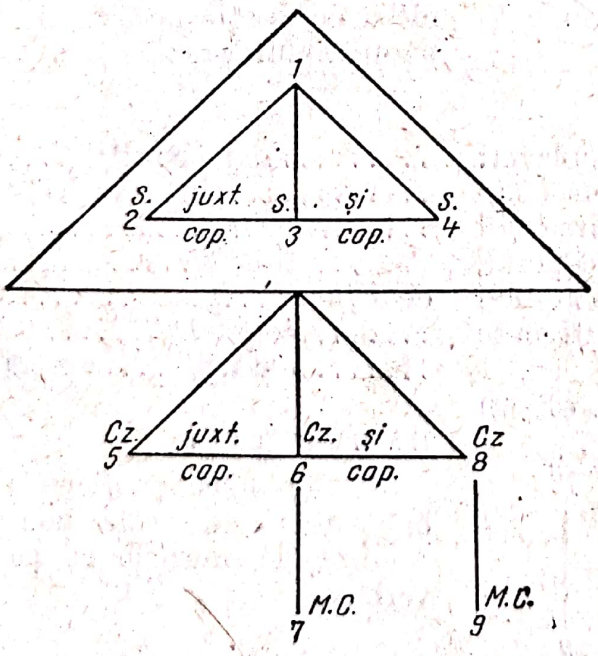

NOTĂ: Prop. circumstanţiale cauzale au ca regente nu numai propoziţia principală, ci şi propoziţiile subiective, fiindcă acţiunea verbelor din cauzale se referă la verbele din toate cele 4 propoziţii regente.

1382. Într-o vreme, Ilie s-a gîndit să le spună că nu e chiar aşa cum zic ei, dar şi-a dat seama că ei se cred mult mai deştepţi

.....gîndit[1]// .....spu-nă[2]// .....aşa[3]// .....ei,[4]// .....seama[5]//.....

decît el şi dacă ar fi încercat să le arate că lucrurile nu stau chiar aşa, ei s-ar fi supărat, ba chiar l-ar fi ocolit şi Ilie nu voia ca ei să-l ocolească, erau prietenii lui.

(M. PREDA, D., p. 69)

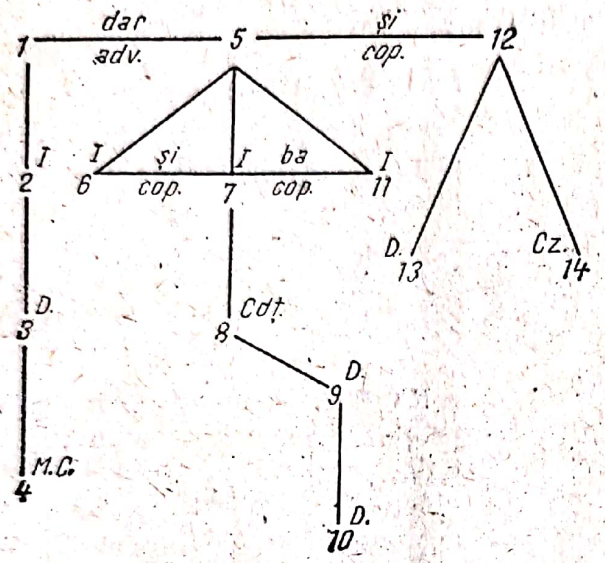

.....el[6]// şi[7]// .....încercat[8]// .....arate//[9] ....aşa,[10]// ....supărat,[7]// ....ocolit[11]// .....voia[12]// ....ocolească, [13]// .....lui.[14]//

EXERCIŢIU:

84. Analizaţi predicatele propoziţiilor nr. 3, 6 şi 10.

NOTĂ: Prop. completive indirecte nr. 6, 7 şi 11 pot fi analizate şi ca propoziţii circumstanţiale de relaţie. Prop. nr. 4 este o falsă predicativă. Termenul regent din prop. nr. 3 este adv. de mod „aşa".

1383. De fapt, ar fi trebuit ca în toamnă, cum era un an bun, să se însoare şi el ca orice flăcău şi să intre în rîndul lumii, dar pesemne că nu se găsea fata care să-i convie lui, adică una care să aibă pămînt mult, şi de aceea era posomorît.

(Id., M., p. 330)

.....trebuit[1]// ..... toamnă,[2] ....bun,[3]// ....flăcău[2]// ....lumii,[4]// ....pesemne[5]// ....fata[6]// .....una[7]// ....mult[8]// .....posomorît.[9]//

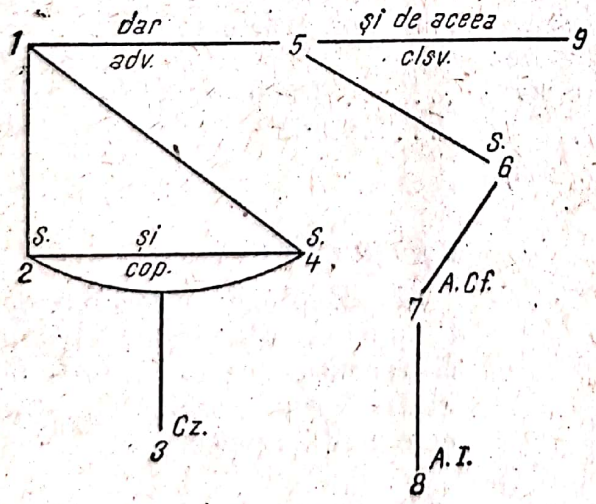

EXERCIŢIU:

85. Contrageţi prop. nr. 2, 3 şi 4, arătînd construcţiile folosite.

* **1384.** Cum tînărul nu se pronunţase încă unde are de gînd să petreacă noaptea şi ca să nu-şi închipuie c-ar putea fi găzduit aici,

.....încă[1]// ....gînd[2]// .....noaptea[3]// .....închipuie[4]// ....aici,[5]// .....

Titu, îndemnat de dăscăliţă, prinse un prilej şi-l sfătui să tragă în Armandia la Augustin, un cărăuş foarte cumsecade, care are casă bună şi n-o să-i ceară nici un ban cînd îi va spune că-i trimis de Herdelea.

(L. REBREANU, I., p. 134)

.....prilej[6]// .....sfătui[7]// .....
....cumsecade,[8]// .....bună[9]//
....ban[10]// .....spune[11]//..
.....Herdelea.[12]//

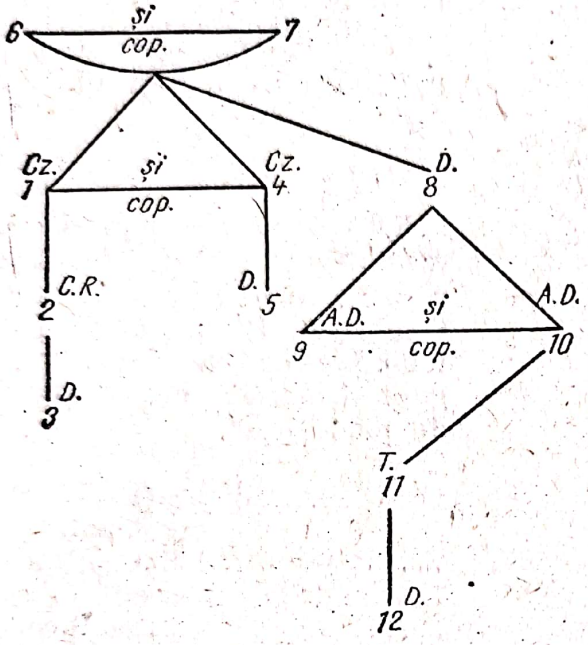

EXERCIŢIU:

86. Contrageţi prop. cauzale prin construcţii diferite, denumindu-le.

NOTĂ: Propoziţia nr. 4 este o propoziţie cauzală cu nuanţă finală, exprimînd totodată atît ideea de cauzalitate raportată la acţiunea din cele două regente, cît şi ideea de finalitate cerută, mai ales, de verbul din prop. nr. 7.

1385. Se uita la Niculae care îi tot sărea lui Achim în spinare, încerca să-i pună piedică şi cum acesta avea pentru bucuria lor o înţelegere mai mult decît binevoitoare, Achim chiar promise că dacă şi anul ăsta Bisisica rămîne stearpă, are s-o taie la Bucureşti şi are s-o vîndă.

(M. PREDA, M., p. 203)

.....Niculae[1]// .....
.....spinare,[2]// încerca[3]// ....
.....piedică[4]// şi[5]// .....
.....binevoitoare,[6]// .....promise[5]// că[7]// .....stearpă,[8]//
.....Bucureşti[7]// .....
.....vîndă.[9]//

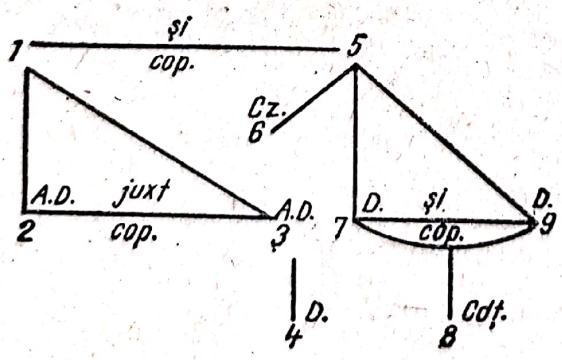

EXERCIŢIU:

87. Explicaţi corespondenţa timpurilor din prop. atributive şi regenta acestora, precum şi dintre prop. completive directe şi regenta respectivă.

1386. Obosit de drum, mă întorc cu gîndul către locul meu natal, să mai cuprind o dată cu mintea tot ce mi-a fost drag cînd nu gusta-

.....natal[1]// .....
.....tot[2]// .....
.....drag[3]// .....

Scanned with OKEN Scanner

sem încă din pomul cunoştinţei: casa în care am deschis ochii, ograda cu romaniţe mirositoare, apusul soarelui care aurea coama dealurilor şi mai păstra o sprînceană de lumină cînd bunicuţa mă trimitea la culcare.

(G. IBRĂILEANU, A., p. 9)

.....cunoştinţei:[4]// .....
.....casa[3]// .....ochii[5]// .....
.....soarelui[3]// .....
.....dealurilor[6]// .... lumină[7]// .....culcare.[8]//....

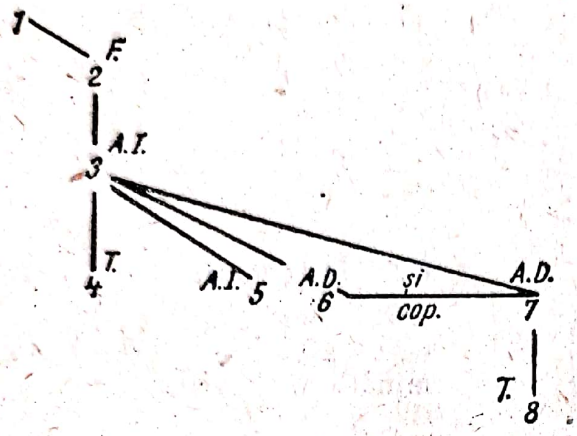

EXERCIŢII:

88. Contrageţi propoziţia finală nr. 2 şi prop. temporală nr. 4.

89. Analizaţi complementele din prop. atributivă nr. 3.

* **1387.** Numai după ce-a isprăvit şi-a văzut pe preotul Belciug alături de judecătorul mînios, mai la o parte, şi-a dat seama că s-a pripit şi şi-a adus aminte cum a făgăduit învăţătorului că nu-l va vinde nici în ruptul capului.

(L. REBREANU, I., p. 216)

.....isprăvit[1]// .....
.....parte[2]// .....
.....seama[3]// .....
.....pripit[4]// .....aminte[5]// .....învăţătorului[6]// .....capului.[7]//

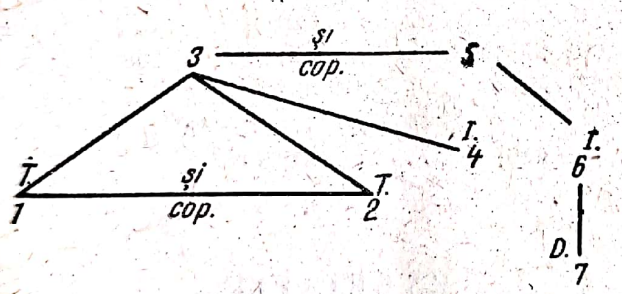

EXERCIŢIU:

90. Analizaţi locuţiunile întîlnite în frază, precizînd funcţiunea lor sintactică.

1388. Chibzuii repede ce am de făcut şi mă hotărîi să folosesc cuţitul pe tăcute şi numai în cazul cînd omul care se apropia va încerca să mă pipăie, să-mi caute banii şi să mi-i fure.

(Z. STANCU, D.J.M., p. 25)

.....repede[1]// .....făcut[2]// ....hotărîi[3]// .....cazul[4]// .....omul[5]// .....apropia[6]// .....încerca[5]// ....pipăie,[7]// .....banii[8]// ..fure[9]//.

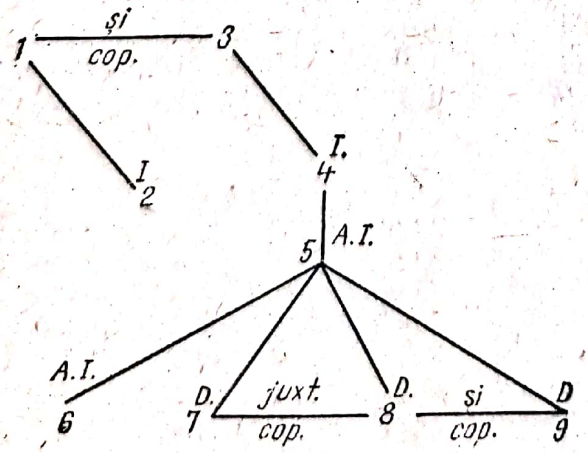

EXERCIŢIU:

91. Analizaţi complementele din text, arătînd prin ce sînt exprimate. Alegeţi elementele introductive, precizînd şi valorile lor morfologice.

1389. În sufletele noastre ai lăsat, însă, o icoană pe care nimeni nu ne-o poate lua înapoi, şi ea va fi o parte scumpă din comoara pe care n-o arătăm nimănui, dar din care hrănim zilnic munca noastră pentru scopuri care au fost şi ale tale, pentru ideile cu gîndul la care ţi s-au închis pleoapele asupra dumnezeieştii lumini a ochilor veşnic tineri.

(N. IORGA, P.A., II., p. 204)

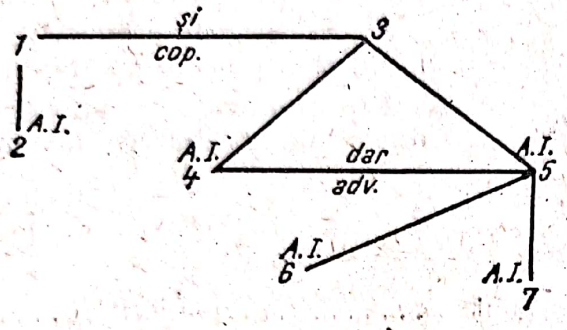

.....icoană[1]// .....
.....înapoi[2]// .....
.....comoara[3]// .....nimănui,[4]// .....scopuri[5]//.....tale,[6]// .....
.....gîndul[5]// .....
.....tineri.[7]//

EXERCIŢIU:

92. Subliniaţi atributele din text şi indicaţi cuvintele determinate de acestea.

1390. După cum pusese la cale, Abu-Hasan îşi îngrijea de dimineaţă să cumpere toate trebuincioasele pentru cină, şi pe seară mergea să se aşeze lîngă podul Bagdadului; cum vedea un străin ăl dintîi care-i ieşea înainte, măcar de orice teapă ar fi fost, îl poftea politicos să-i facă cinstea a veni să cineze şi să petreacă noaptea aceea la dînsul.

(I. L. CARAGIALE, N.P., p. 210)

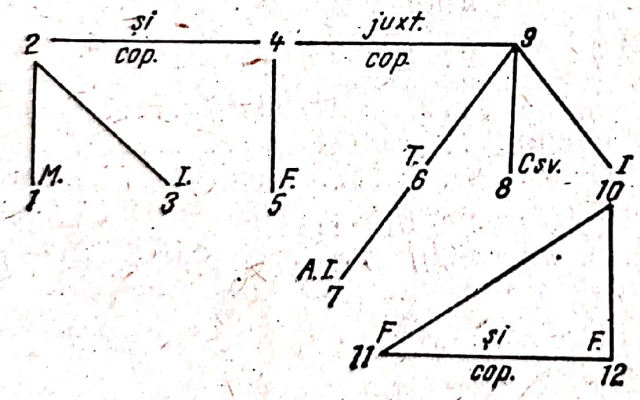

.....la cale,[1]// .....
....de dimineaţă[2]// .....
....cină,[3]// ....mergea[4]// ....
....Bagdadului;[5]// .....
.....dintîi[6]// .....înainte,[7]// .....ar fi fost,[8]//.....
....politicos[9]//..... a veni[10]// să cineze[11]// .....
.....dînsul.[12]//

EXERCIŢIU:

93. Subliniaţi propoziţiile care pot fi înlocuite prin construcţii infinitivale.

NOTĂ: Propoziţia nr. 10 este o indirectă cu nuanţă finală.

1391. Cînd gîndul din nou oboseşte, cînd flacăra albastră din noi abia mai pîlpîie, cînd gîndul cere odihnă deplină şi flacăra albastră din noi cere să fie stinsă, cînd văzduhul din noi se destramă ca un fum de aur pe care l-ar risipi în nesfîrşiturile lumii adierea de răcoare a serii, el, primitorul pămînt, ne dăruie o groapă în scoarţa lui, ne acopere, ne topeşte,

.....oboseşte,[1]// .....
.....pîlpîie,[2]// .....
....deplină[3]// .....
....cere[4]// .....stinsă,[5]//....
.....aur[6]// .....a serii,[7]// .....
.....lui,[8]// .....
acopere,[9]// ....ne topeşte,[10]//

ne schimbă în ceea ce am fost la începutul începutului, în pământ.

(Z. STANCU, D.J.M ., p. 112)

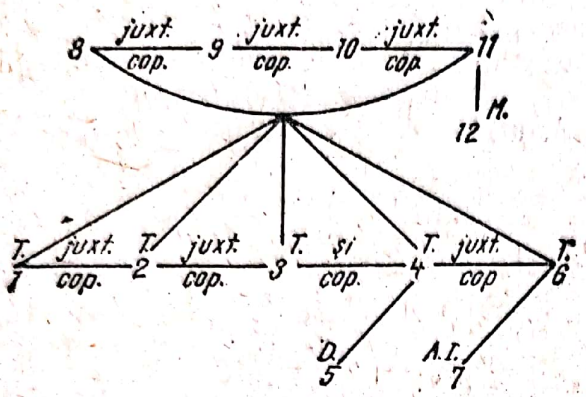

1392. Pe toți îi știa, deși pe cei mai mulți nu-i cunoscuse, fiindcă trăiseră și muriseră cu mult înainte ca ea să vină pe lume, să crească și să ajungă, cu doi copii în brațe, de la bărbatul ei dintîi, în casa tatei.

(Ib., p. 40)

.....știa,[1]// .....
....cunoscuse,[2]// ..... trăiseră[3]// .....muriseră[4]//....
.....lume,[5]// .....crească[6]//.....tatei.[7]//

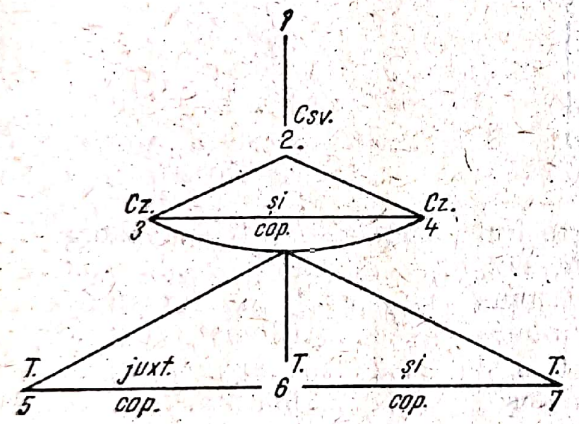

EXERCIȚIU:

94. Arătați valorile stilistice ale adjectivelor și substantivelor din frază. Precizați funcțiunile sintactice ale acestora.

1393. Și, doamne, frumos era pe atunci, căci și părinții, și frații, și surorile îmi erau sănătoși, și casa ni era îndestulată, și copiii și copilele megieșilor erau de-a pururea în petrecere cu noi și toate îmi mergeau după plac, fără leac de supărare, de parcă toată lumea era a mea!

(ION CREANGĂ, A.C., p. 182)

..... atunci,[1]//....
..... sănătoși,[2]// ....
.....îndestulată,[3]// .....
.....cu noi[4]// .....
.....supărare,[5]// .....
.....a mea![6]

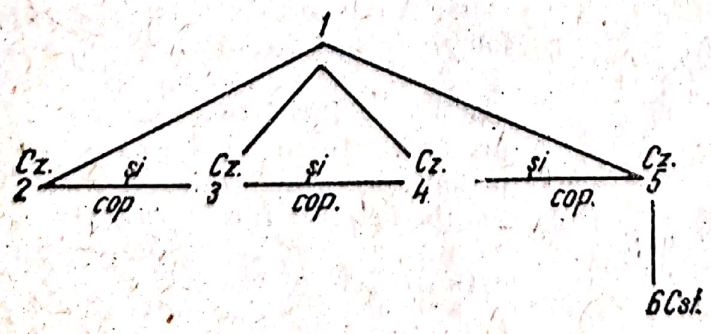

EXERCIȚIU:

95. Contrageți propozițiile circumstanțiale temporale. Analizați morfologic prop. temporală nr. 7.

EXERCIȚIU:

96. Stabiliți valorile morfologice ale cuvintelor: pe atunci, de-a pururea, după plac, de parcă.

1394. Flăcăiandrii noştri văzînd acel nor ca păcura şi fulgerile şi tunetele ce ieşeau din el, crezură că i-a venit pofta lui sfîntu Ilie ca să se plimbe prin a lume plină de păcate şi, înarmat cu săgeţile tunetelor, să trăznească pe diavolul, pe care-l prigoneşte de cînd din înger curat s-a făcut drac întunecat.

(***B.P., p. 97)

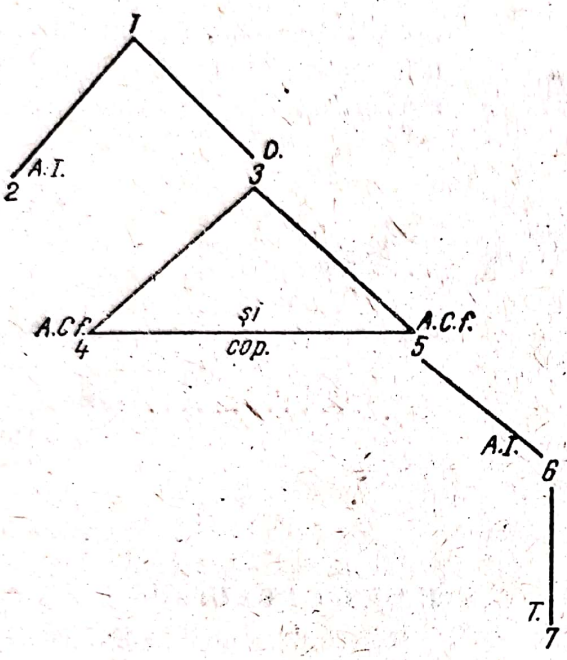

.....tunetele[1]//.....
.....el,[2]// crezură[1]//.....
.....Ilie[3]//.....
.....păcate[4]// .....
.....diavolul[5]//.....
.....prigoneşte[6]// .....
.....întunecat.[7]//

EXERCIŢIU:

97. Alegeţi propoziţiile din frază care pot fi contrase prin construcţii participiale.

1395. Împărăteasa cum auzi că trăieşte fiul ei şi că este împărat la împărăţia tătîne-său, nici că se atînse de curcan, ci trimise răspuns căpitanului de tîlhari că ea, cum a trăit douăzeci şi patru de ani cu pîine şi apă, va trăi şi de aici înainte, pînă ce Dumnezeu, care cunoaşte toate ascunsurile inimei şi ştie nevinovăţia ei, o va mîntui de aceste munci de care nu este vrednică.

(P. ISPIRESCU, B.L.S., p. 137)

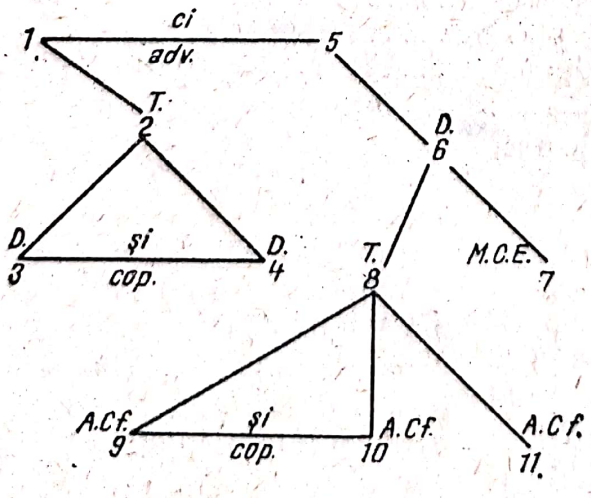

Împărăteasa[1]// ....auzi[2]// .....ei[3]// ..... tătîne-său,[4]// ....curcan,[1]// .....tîlhari[5]// că ea[6]// .....apă,[7]// .....înainte,[6]// .....Dumnezeu,[8]// .....inimei[9]// .....ei,[10]// ....munci[8]//.....vrednică.[11]//

EXERCIŢIU:

98. Analizaţi sintactic şi morfologic prop. nr. 4, 5 şi 7.

NOTĂ: Propoziţia temporală nr. 2 poate fi analizată şi ca propoziţie circ. cauzală. Prop. nr. 6 este o falsă atributivă. Termenul regent „răspuns" nu este articulat.

Scanned with OKEN Scanner

1396. Astăzi, cînd copiii umblă pe toate drumurile şi cînd visul fiecăruia e să se desfacă pe cît poate mai iute din casa părinţilor a căror vedere singură pare că li striveşte libertatea şi înseamnă o umilinţă, nu-şi închipuie cineva din generaţiile nouă cît de pe încetul ajungea un copil de pe atunci să cunoască lumea din jurul său.

(N. IORGA, P.A.,I., p. 19)

Astăzi,[1]// .....drumurile[2]// .....e[3]//.....desfacă[4]// .....iute[5]// .....părinţilor[4]// .....pare[6]//.....libertatea[7]// .....umilinţă,[8]// .....nouă[1]// .....atunci[9]// .....său.[10]//

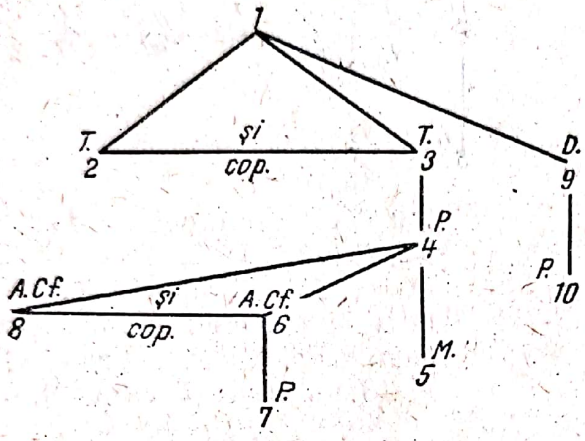

EXERCIŢII:

99. Faceţi analiza sintactico-morfologică a primelor două propoziţii.

100. Contrageţi propoziţiile predicative din frază; numiţi construcţiile folosite.

1397. Timp de un ceas şi jumătate drumul e bun; vine apoi un pripor, pe care îl urci şi, după ce ai coborît iar în vale, trebuie să faci un popas, să adapi calul ori vita din jug şi să le mai laşi un timp de răsuflare, fiindcă drumul a fost cam greu, iară mai departe locurile sînt rele.

(I. SLAVICI, M.N., p. 2)

.....bun;[1]// .....pripor,[2]// .....urci,[3]// şi,[4]// .....vale,[5]// trebuie[4]// .....un popas,[6]// .....din jug[7]// .....răsuflare,[8]// .....greu,[9]// .....rele.[10]//

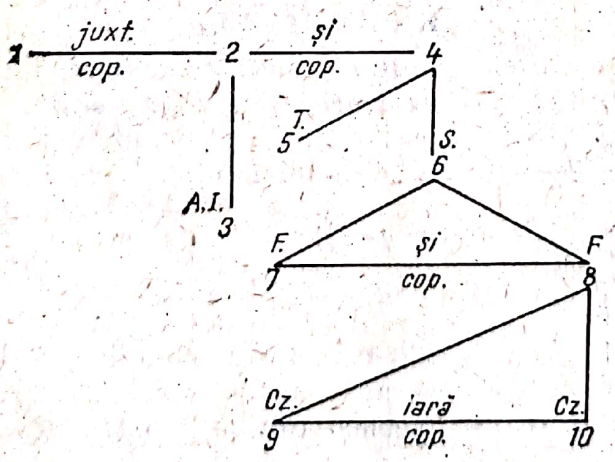

EXERCIŢIU:

101. Subliniaţi diferit predicatele verbale şi nominale din text. Arătaţi valorile morfologice ale numelor predicative.

1398. Îşi aducea bine aminte cele petrecute peste noapte; dar şi le gîndea ca şi cînd le-ar fi visat şi parcă nu-i venea să crează, iară cînd

.....noapte;[1]// .....gîndea[2]// .....visat[3]// ..... venea[4]// .....crează,[5]// iară[6]//

își dădea seamă că ele în adevăr s-au petrecut, îi era rușine de cele ce făcuse și se temea că, mai curînd ori mai tîrziu, se va da de gol și numai va strica toată treaba, dar își va băga totodată capul în primejdie.

(Ib., p. 93)

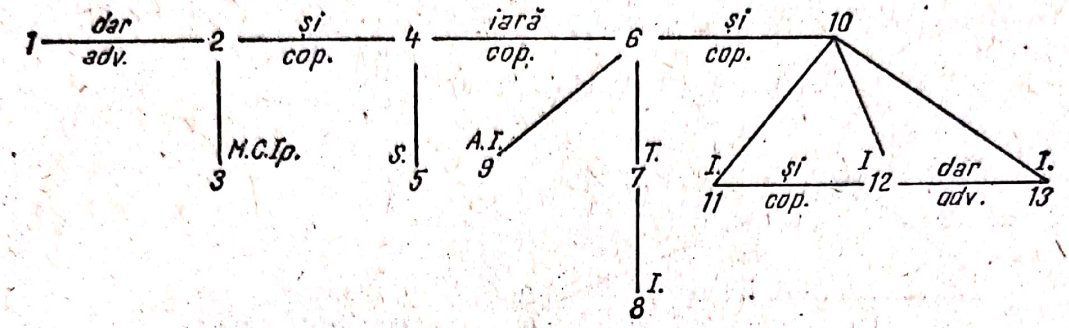

EXERCIȚIU:

102. Identificați locuțiunile — de orice fel — din întreaga frază și precizați funcțiunea lor sintactică.

1399. Pleci în timpul culesului de cu seară cu un prieten așa la un noroc, treci din cramă în cramă, și numai bunul Dumnezeu știe unde și cu cine te pomenești în zori de zi, căci oriunde sosești oamenii sînt bucuroși de oaspeți și cu plin te primesc, oriunde ajungi îți faci prieteni.

(Id., M., p. 135)

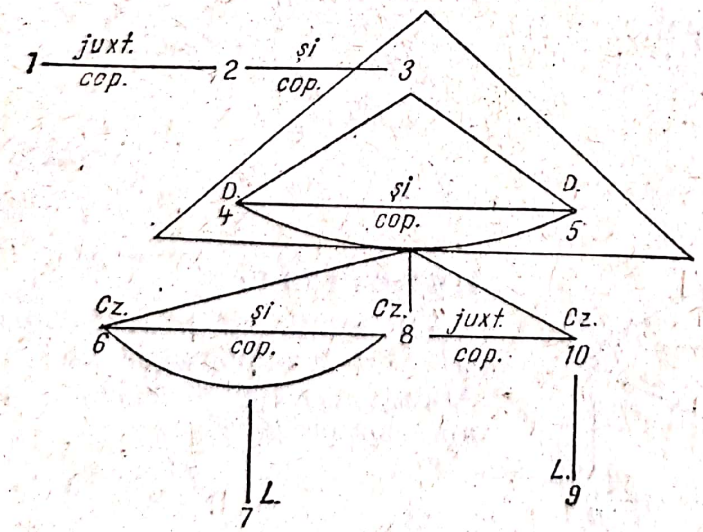

1400. Cum n-a mai întins masă mare, prietenii s-au făcut nevăzuți; ba nici nu-i mai întîlnea oriunde i-ar fi căutat, fiindcă fugeau de el îndată ce-l zăreau, și dacă din întîmplare da piept cu vreunul și vrea să-l oprească să-i

.....seamă[7]// ..... petrecut,[8]// .....cele[6]// ....făcuse[9]// .....temea[10]// ..gol[11]// .....treaba,[12]// ..primejdie[13].//

NOTĂ: Conjuncția „dar" care leagă prop. c. indirecte 12 și 13 marchează un raport coord. copulativ, substituind loc. conj. coord. copulativă „*ci și*", Prop. 11, 12 și 13 au nuanță cauzală.

.....noroc,[1]// ....cramă,[2]// ....știe[3]//..... unde[4]// .....zori de zi,[5]// .....căci[6]// sosești[7]//.... oaspeți[6]// ....primesc,[8]// ....ajungi[9]// ....prieteni.[10]//

EXERCIȚIU:

103. Analizați sintagmele: „*de cu seară*" și „*la un noroc*".

NOTĂ: Prop. completivă directă nr. 4 are predicatul subînțeles (același din propoziția nr. 5).

.....mare,[1]// ....nevăzuți;[2]// ....întîlnea[3]//..... căutat,[4]// .... el[5]// .... zăreau[6]//și[7]// .... vreunul[8]//

spună ceva, acela își cerea iertăciune, că-i e degrabă, și n-are vreme de vorbă, și pleca repede p-aici încolo.

(I. L. CARAGIALE, N.P., p. 208)

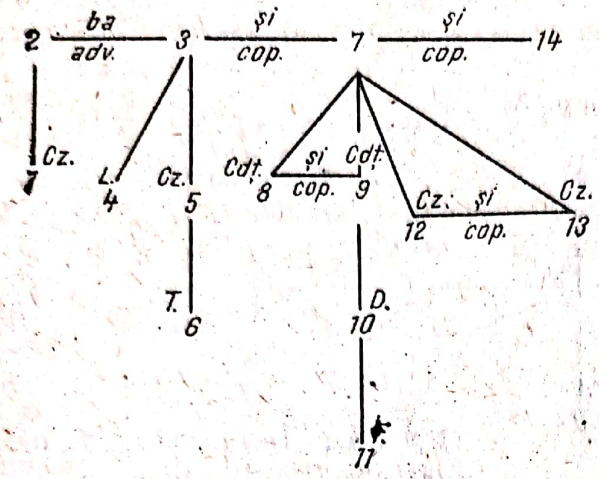

* **1401.** Și el, care înghițea în sec, de foame, nu-i venea să spuie drept, deși abia era de șase ani, căci simțea pe mă-sa bolnavă greu, și tot zadarnic ar fi fost s-o mai mîhnească și el cu foamea lui.

(B. ȘT. DELAVRANCEA, N.P., p. 59)

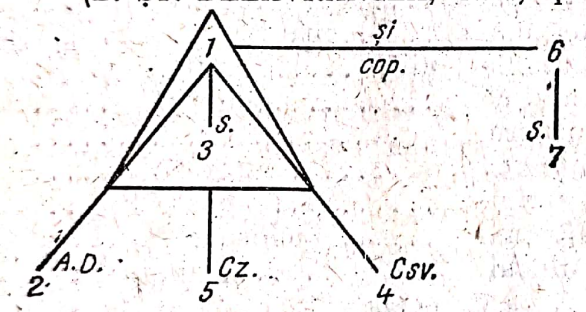

1402. Eu sînt acum bătrînă, și fiindcă am avut și am atît de multe bucurii în viață, nu înțeleg nemulțumirile celor tineri și mă tem ca nu cumva, căutînd acum la bătrînețe un noroc nou, să pierd pe acela de care am avut parte pînă în ziua de astăzi și să dau la sfîrșitul vieții mele de amărăciunea pe care nu o cunosc decît din frică.

(I. SLAVICI, M.N., p. 1)

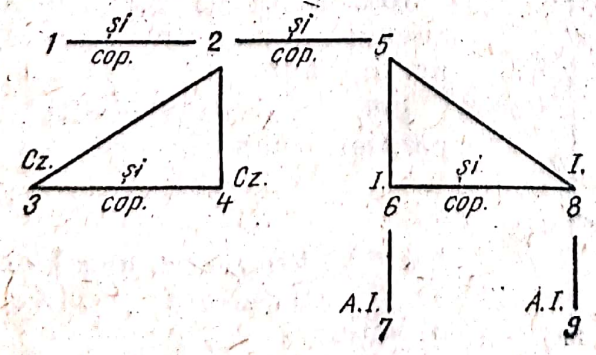

..... vrea[9]// .....o-prească[10]// .....ceva,[11]// ..ier-tăciune,[7]// .....degrabă,[12]// .. ..vorbă,[13]// ....încolo.[14]//

EXERCIȚIU:

104. Subliniați părțile de propoziție exprimate prin locuțiuni diferite.

NOTĂ: Prop. nr. 1 interferează și ideea de timp (cum=îndată ce). Prop. nr. 4 are nuanță concesivă.

.....el,[1]// .....foame[2]// .....venea[1]// ....drept,[3]// .. ..ani,[4]// ....greu,[5]// .....fost[6]// ....lui.[7]//

EXERCIȚIU:

105. Identificați anacolutul din text. Găsiți forma de exprimare corectă.

NOTĂ: Prop. nr. 6 este o falsă cauzală. Raportul copulativ, aparent, dintre 5 — 6 este înlăturat de punctuație și de sensul frazei.

.....bătrînă,[1]// și[2]// ....am avut[3]// ....viață,[4]// ....tineri[2]// ....tem[5]// ....pe acela[6]// ....astăzi[7]// ....amărăciunea[8]// .. ..din frică.[9]//

EXERCIȚIU:

106. Analizați complementele din propozițiile nr. 6 și 9, indicînd și cuvintele pe care acestea le determină.

NOTĂ: Prop. nr. 6 și 8 au nuanță cauzală.

Scanned with OKEN Scanner

1403. Temîndu-se că ne vom folosi de întuneric şi vom fugi peste cîmp, să ne ascundem în pădurea de porumb care se vedea la o aruncătură de băţ, patru soldaţi nemţi se dăduseră jos dintr-un vagon, de cum se oprise trenul, ne înconjuraseră şi ne păzeau cu puştile cumpănite, gata să tragă.

(Z. STANCU, D.J.M., p. 32)

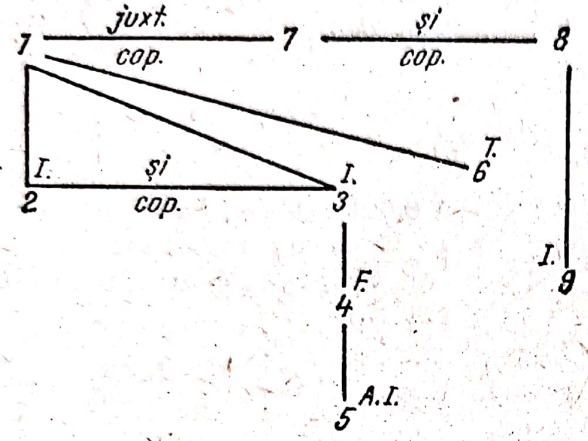

Temîndu-se[1]// .....întuneric[2]// ..... cîmp,[3]// ..... porumb[4]// ..... băţ,[5]// ..... vagon,[1]// ....trenul,[6]// .....înconjuraseră[7]// ..... gata[8]// .....să tragă.[9]//

EXERCIŢIU:

107. Analizaţi sintactic cuvintele: *Temîndu-se, peste cîmp, la o aruncătură, patru, gata.*

NOTĂ: În propoziţia nr. 8 „gata“=(fiind) gata.

1404. Acum chiar cînd nici Pintea nu se sfia a-i spune că-l bănuieşte, el se simţea mai bun decît îl credeau alţii, prea bun pentru oamenii în mijlocul cărora se afla, şi dacă mai înainte îl apăsa gîndul că nu mai poate umbla prin lume decît sub scutul cinstei altora şi că în curînd va trebui poate să cază la închisoare, acum iar îşi ridică fruntea, deoarece simţea că toţi aceia care îl osîndeau, aflîndu-se la strîmtoarea în care se aflase el, s-ar fi dovedit mai slabi, mai nesocotiţi ori mai răi decît dînsul.

(I. SLAVICI, M.N., p. 58)

Acum[1]// .....spune[2]// ..... bănuieşte,[3]// ..... bun[1]// ..... alţii,[4]// .....oamenii[1]// .....afla,[5]// şi [6]// ..... gîndul[7]// .... altora[8]// ....poate[9]// ..... închisoare,[10]// .... fruntea,[6]// .....simţea[11]// ..... aceia[12]// .....osîndeau,[13]// ....strîmtoarea[12]// ....el,[14]// ....dînsul.[12]//

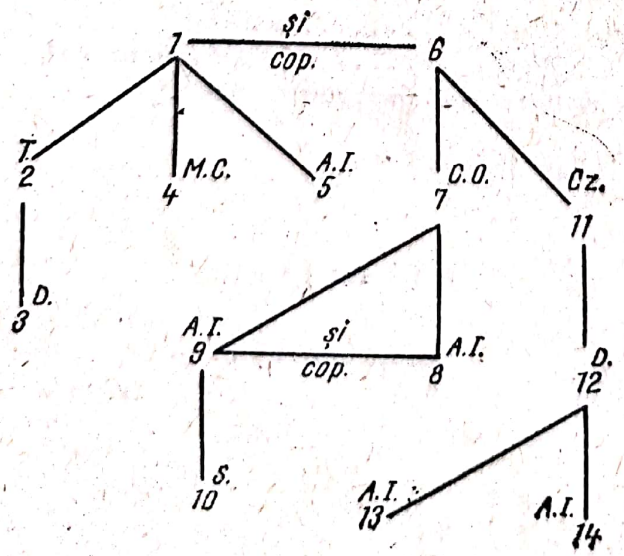

EXERCIŢII:

108. Analizaţi complementele circumstanţiale din propoziţiile nr. 6, 8 şi 9.

109. Analizaţi predicatul propoziţiei compl. directe nr. 12.

NOTĂ: Prop. circ. opoziţională nr. 7 interferează şi ideea de condiţie.

Scanned with OKEN Scanner

1405. Atunci el se sculă în sus şi iar începu să şontăcăiască, şi să se oprească în loc pe la soroace, pînă ce se văzură într-o cîmpie largă şi verde ca smarandul*, de-ţi era drag să-ţi petreci zilele într-însa.

(*** B.P., p. 101)

.....sus[1]// .....început[2]// .....şontăcăiască,[3]// .....soroace,[4]// .....smarandul,[5]// .....drag[6]// ..... într-însa.[7]//

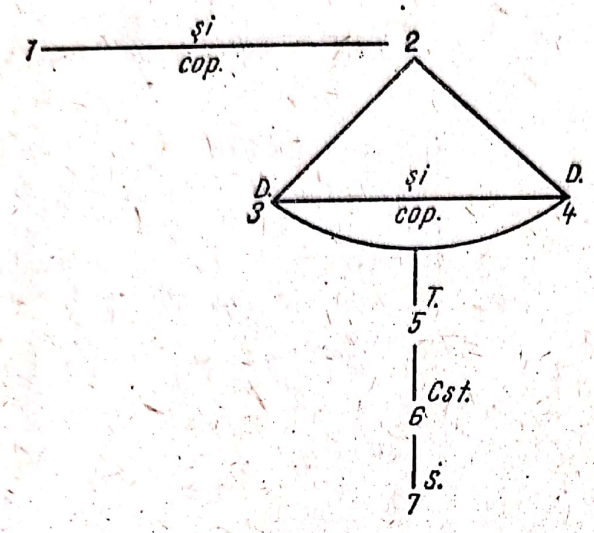

EXERCIŢIU:

110. Înlocuiţi prop. completive directe din text prin construcţii infinitivale. Precizaţi cu ce sînt echivalente aceste construcţii, în sintaxa propoziţiei.

1406. N-au decît, dar să nu-mi ceară şi asentimentul meu şi dacă din pricina asta o păţesc şi eu ca studenţii ăia şi or să mă dea afară din şcoală, sau să mă trîntească la examen, mă duc îndărăt pe şantier şi-i spun: nu e timpul să se înveţe cinstit o meserie, domnule inginer, n-o să aveţi în mine un electrician pe şantierul dumneavoastră, daţi-mi mai bine un tîrnăcop, dacă asta e condiţia să nu faci ce crezi tu că nu e bine.

(M. PREDA, I., p. 89—90)

.....decît,[1]// .....meu[2]//.... ....şi[3]// .....ăia[4]// ....şcoală[5]// ....examen,[6]// .....şantier[3]/ şi-i spun:[7]// .....timpul[8]// .....meserie[9]// ..... inginer,[8]// .....dumneavoastră,[10]// .....tîrnăcop,[11]//.... ....condiţia[12]// .....nu faci[13]// ....tu[14]// .....bine.[15]//

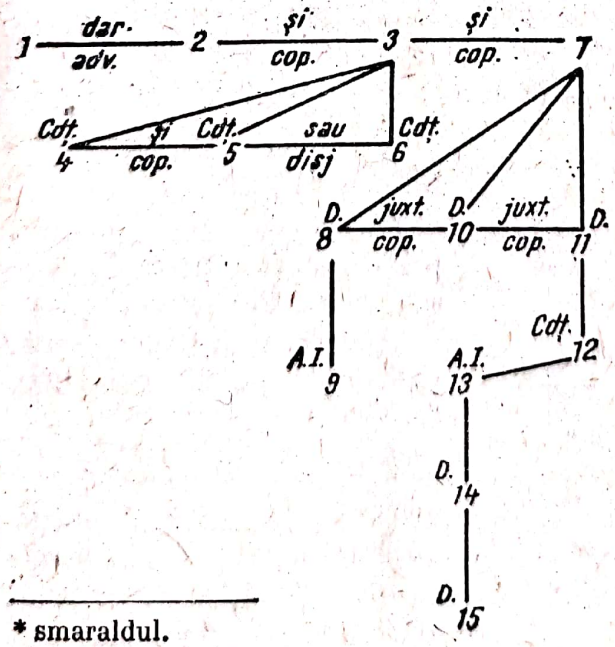

EXERCIŢIU:

111. Subliniaţi pronumele şi adj. pronominale din frază, arătînd şi funcţiunile sintactice ale acestora.

* smaraldul.

1407. Ridicolul ucide, s-a spus, dar ucide numai pe cei care depind de alţii într-un fel ori altul, pe subalterni ori pe snobi care vor să pară măcar, dacă nu pot să fie ceea ce nu sînt.

(I. SLAVICI, M.N., p. 33)

.....ucide,[1]// ..... spus,[2]// .....cei[3]// .... altul,[4]// ..... snobi[3]//.... vor[5]//..... măcar[6]// .....pot[7]// să fie[8]// ....nu sînt.[9]//

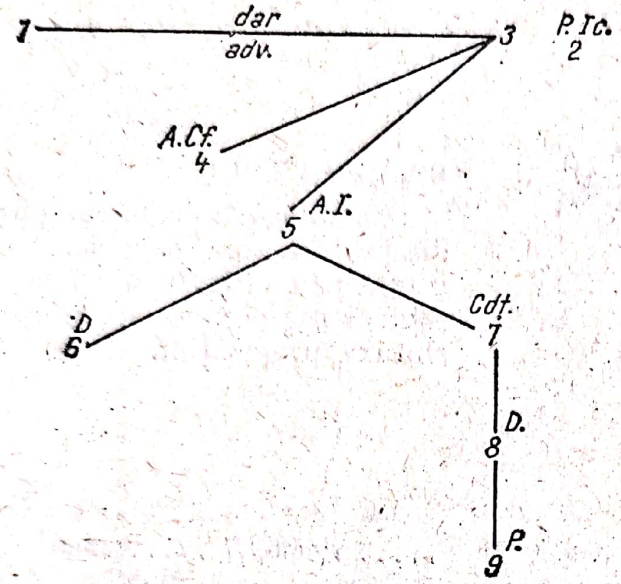

EXERCIŢIU:

112. Faceţi analiza completă a prop. atributive nr. 4. Arătaţi funcţiunea sintactică a cuvintelor „*numai*“ şi „*măcar*“.

1408. La început hotărîseră să se îndrepte spre Sălătruc, ca să iasă pe la Greblești spre Turnu Roşu, dar auzind că unele cete de panduri ajunseră de acum pe la Rîmnic şi că urcau spre Lotru, ei trecură Bîscovul şi apoi dealurile, cum putură, căutînd drumul Cîmpulungului, pentru ca pe la Rucăr, pe lîngă muntele Ghimbavului, să treacă spre graniţă, lăsînd la stînga peştera Dîmbovicioarei, unde de altfel unii se cam gîndeau să se ascundă.

(C. PETRESCU, U.O.Î.O., I, p. 9)

.....hotărîseră[1]// ....Sălătruc,[2]// ....Turnu Roşu,[3]// ..... auzind[4]// .....Rîmnic[5]//..... .....Lotru,[6]//..... dealurile,[4]// .....putură,[7]// ....Cîmpulungului,[4]// ....Dîmbovicioarei,[8]// ....gîndeau[9]// ....se ascundă.[10]//

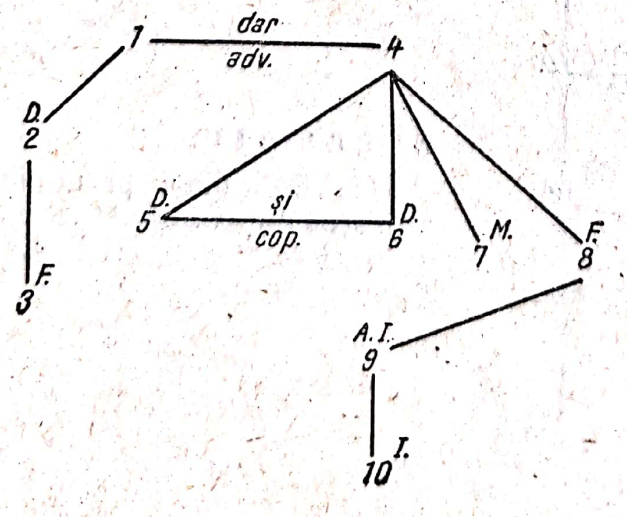

EXERCIŢII:

113. Alegeţi substantivele proprii din text şi arătaţi funcţiunile sintactice ale acestora.

114. Subliniaţi prop. subordonate care pot fi contrase prin construcţii infinitivale.

NOTĂ: Verbul la gerunziu „*auzind*“ din prop. nr. 4 poate exprima atît ideea de timp, cît şi pe cea de cauzalitate.

Scanned with OKEN Scanner

1409. Cîtva timp ei steteră toţi trei nedumeriţi, ca şi cînd ar fi auzit undeva ceva şi ar voi să-şi deie seamă ce era ceea ce auziseră, şi unde, şi cum Ghiţă, care nu ştia nimic despre mărturisirile lui Marţi, nu înţelegea unde bate comisarul cu întrebările lui, iară Pintea şi comisarul, văzînd deosebirea dintre mărturisirile celor doi oameni luaţi la cercetare, îşi dedea silinţa să se dumirească asupra lor.

(I. SLAVICI, M.N., p. 54)

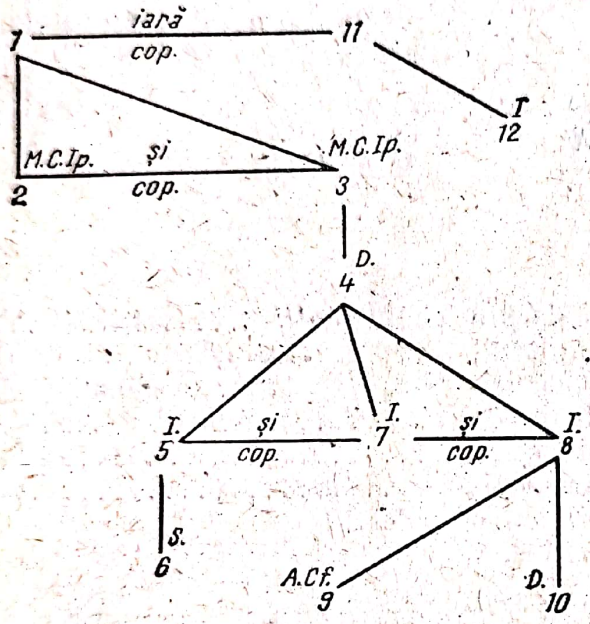

.....nedumeriţi,[1]// .....
....ceva[2]// .....ar voi[3]//....
.....seamă[4]// .....era[5]// ....
.....auziseră,[6]// şi unde,[7]//
.....Ghiţă,[8]// ....
.....Marţi[9]// .....înţelegea[8]//
.....lui[10]// .....
.....silinţă[11]// .....
.....lor.[12]//

EXERCIŢII:

115. Alegeţi predicatele exprimate prin locuţiuni verbale; înlocuiţi locuţiunile verbale cu verbele corespunzătoare.

116. Precizaţi funcţiunea sintactică a cuvîntului *„nedumeriţi“*.

NOTĂ: Prop. completivă indirectă nr. 12. are nuanţă finală. Poate fi analizată şi ca atributivă.

Prop. nr. 7 are predicatul subînţeles *(era)*.

1410. — Harap-Alb, pentru că eşti aşa de bun şi te-ai ostenit de ne-ai făcut adăpost, vreau să-ţi fac şi eu un bine în viaţa mea; na-ţi aripa asta, şi cînd îi avea nevoie de mine, aprinde-o, şi eu îndată am să-ţi viu întru ajutor.

(I. CREANGĂ, A.C.H.A., p. 108)

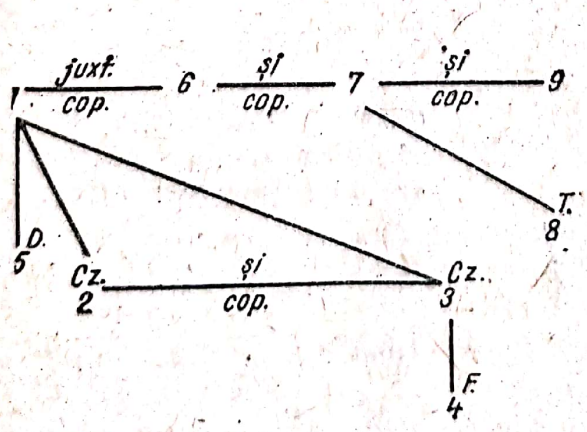

..Harap-Alb,[1]// .....
.....bun[2]// .....ostenit[3]//..
.....adăpost,[4]// .....vreau[1]//
.....mea;[5]// .....asta[6]//
şi[7]// .....mine[8]// .....aprinde-o,[7]// ....ajutor.[9]//

EXERCIŢIU:

117. Analizaţi morfologic şi sintactic următoarele cuvinte: *aşa de bun*, *în viaţă*, *asta*, *îndată*, *întruajutor*.

1411. Tocmai într-un tîrziu îi veni în minte să se uite jos şi cum se uită dădu de urmele de paşi care mergeau pînă unde poposise căruţa, şi de aici se vedeau urmele roţilor, că se-ntîmplase de plouase şi era pămîntul moale.

(***B.P., p. 83)

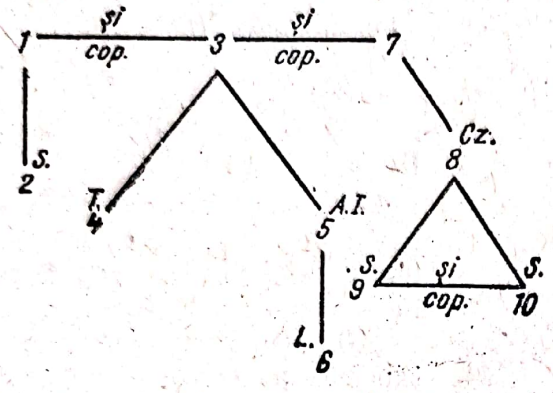

.....minte[1]// .....jos[2]//.. şi[3]// .....uită[4]// .....paşi[3]// .....mergeau[5]// ....căruţa,[6]// .....roţilor,[7]// ..... se-ntîmplase[8]// ....plouase[9]//.. .....moale.[10]//

EXERCIŢIU:

118. Subliniaţi predicatele propoziţiilor nr. 1, 3 şi 10.

1412. Nu ştiu cum vor fi alţii; cît despre mine, ştiu atîta, că pierd măsura timpului, de îndată ce rămîn pe voia slobodă a porniri-lor mele de sălbatec, cînd adică, biruit de dragostea neînfrînată a singurătăţii, îmi şterg urma dintre oameni şi mă mistui, sub îmboldirile ei, în necunoscutul larg al naturii, ca o frunză mînată de nestatornicia vînturilor.

(C. HOGAŞ, P.D.M., p. 120)

....ştiu[1]// .....alţii;[2]// ....atîta,[3]// .....timpului,[4]// .....sălbatec,[5]//.... .....oameni[6]// ....vînturilor.[7]//

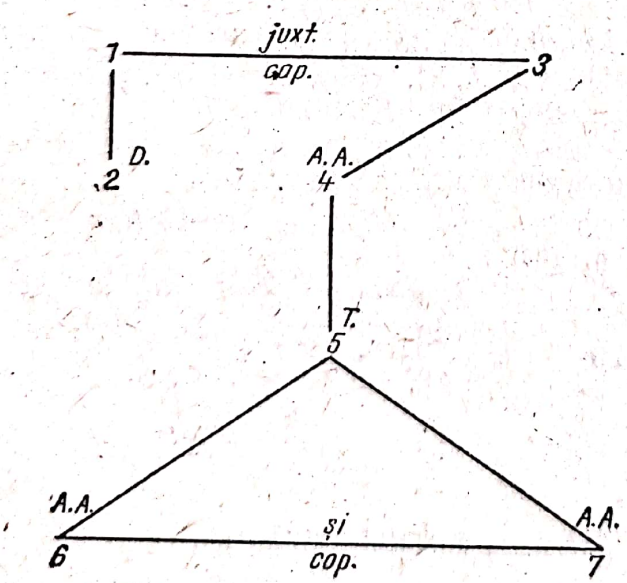

EXERCIŢIU:

119. Subliniaţi complementele necircumstanţiale din text; arătaţi prin ce parte de vorbire sînt exprimate.

NOTĂ: Propoziţiile nr. 6 şi 7 au nuanţă temporală. Prop. nr. 4 are nuanţă consecutivă.

1413. Tinerii care nu ştiau nimic din ceea ce se petrece la spatele acestei trîmbe dese şi nici nu bănuiau că împăratul a trecut p-acolo

Tinerii[1]// .....nimic[2]// ....dese[3]// ..... bănuiau[4]// ..... p-acolo[5]//

Scanned with OKEN Scanner

și i-a văzut, se pomeniră numai luați pe sus techer-mecher de o ceată de slujbași împărățești și duși, de voie, de nevoie, spre niște case mîndre, care se cunoșteau cît de colo că erau palate domnești.

(...B.P., p. 108)

.....văzut,[6]// .....
.....mîndre,[1]// .....
.....colo[7]// .....
.....domnești.[8]//

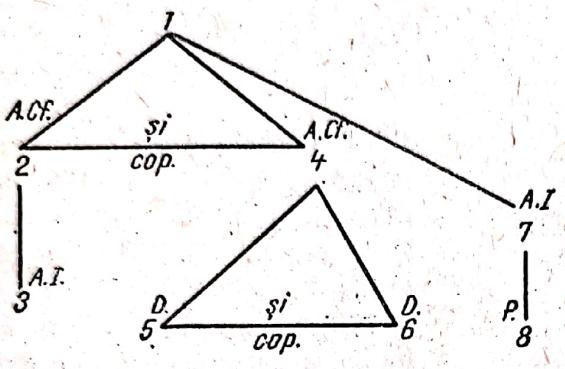

EXERCIȚIU:

120. Analizați propoziția principală; arătați funcțiunile sintactice ale locuțiunilor întîlnite în text.

NOTĂ: Relativul *care* este element introductiv și subiect pentru regenta predicativei. Contragerea predicativei confirmă acest fapt gramatical.

1414. Cînd el se culca, ochii ei îl urmăreau prin casă; cînd îl vedea rîzînd, rîdea și ea, fără să știe de ce; cînd ieșea cîte un moment să mai respire, întreba încet și cu sfială: „unde e Matei?“

(D. ZAMFIRESCU, V.Ț., p. 48)

.....culca,[1]// .....casă;[2]// ....rîzînd,[3]// ....ea,[4]// .....de ce;[5]//....moment[6]// ....respire,[7]// .....sfială:[8]// .....Matei?“[9]//

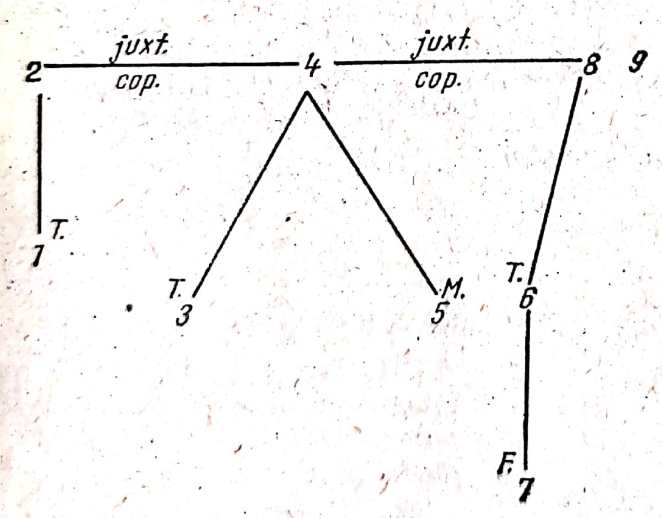

EXERCIȚIU:

121. Subliniați complementele circumstanțiale din text; analizați sintactic verbul la gerunziu „*rîzînd*“.

NOTĂ: Prop. nr. 9 este în stil direct, deci o principală.

1415. Am voit să fac această onoare boierilor; dar, după o gîndire serioasă, mi-am schimbat hotărîrea, căci deși într-această clasă s-au strecurat mulți venetici corupți și, cu toate loviturile și tentațiunile străinilor la care servă de țintă de un secol și jumătate, tot se găsesc

Am voit[1]// .....boierilor;[2]// .....hotărîrea,[3]// căci[4]// .....străinilor[5]// .... jumătate,[6]// .....

printre dînşii bărbaţi cu simţăminte nobile şi cu inimă de adevăraţi români, care au făcut, fac, şi sînt convins că vor face mult bine patriei lor.

(N. FILIMON, C.V.N., p. 35)

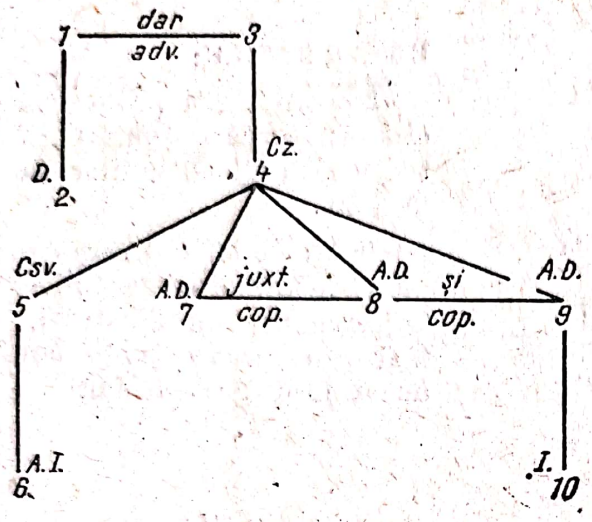

1416. Parcă spune crîmpeie din ceva, ştiut mai dinainte, dar de o sinceritate pe care niciodată el nu o putea vădi pe scenă, căci atunci cînd juca în faţa publicului, juca din cale-afară de scrobit, tocmai că ţinea să facă impresie deosebită şi punea accente false, pe care, prost cum era, el le credea valoroase aşa cum îşi presăra şi vorbirea cu „radicale“, tot ca să facă impresie deosebită.

(C. PETRESCU, U.O.Î.O., II, p. 440)

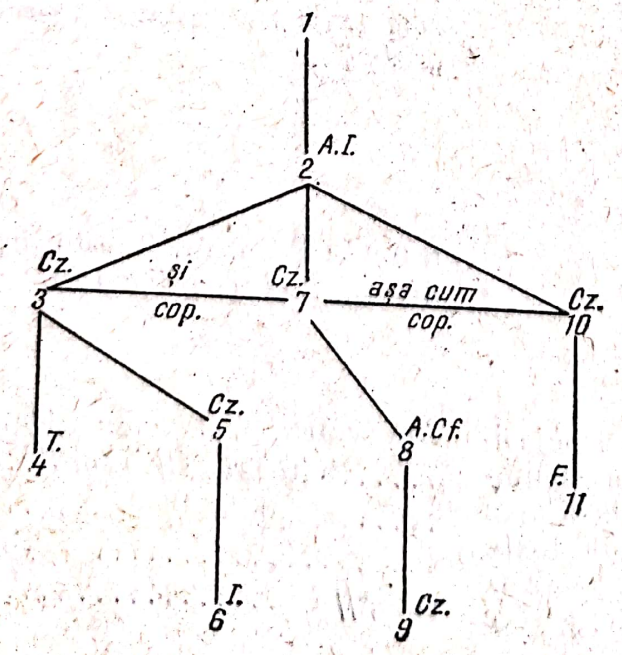

.....români,[4]// .....
.....făcut,[7]// ..... fac[8]//..
.....convins[9]// .....lor[10]//..

EXERCIŢII:

122. Analizaţi atributele din text şi subliniaţi pe acelea care sînt exprimate prin părţi de vorbire cu valori stilistice.

123. Precizaţi valoarea morfologică a compl. circ. concesiv din prop. nr. 5.

.....sinceritate[1]// .....
..... scenă[2]//..
căci[3]// ....publicului,[4]// .....
..... scrobit,[3]// .....ţinea[5]// .....
....deosebită[6]// .....false,[7]//
pe care,[8]// .....era,[9]// .....
.....valoroase,[8]// .....„radicale“,[10]// ....deosebită.[11]//

EXERCIŢII:

124. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: *mai dinainte; putea vădi; din cale-afară; să facă impresie; deosebită.*

125. Faceţi schema propoziţiei nr. 1 (analiză sintactică şi morfologică).

NOTĂ: Loc.conj. „*aşa cum*“ are valoare coord. copulativă.

Scanned with OKEN Scanner

*1417. Nenorocita femeie, deşi lucra de dimineaţa pînă seara împreună cu bela Eloisa, şi ducea o viaţă foarte modestă, cu toate acestea ea nu ar fi putut să se apere de tortura mizeriei, dacă providenţa, care vede toate şi nu lasă nici pe cea mai infimă insectă să piară, nu i-ar fi trimis pe părintele Friederich în ajutor.

(N.FILIMON, C.V.N. II, p. 144)

.....femeie,[1]// .....Eloisa,[2]// ....modestă,[3]// .....putut[1]// .....mizeriei,[4]// .....providenţa,[5]// ....toate[6]// .....insectă[7]// să piară[8]// .....ajutor.[5]//

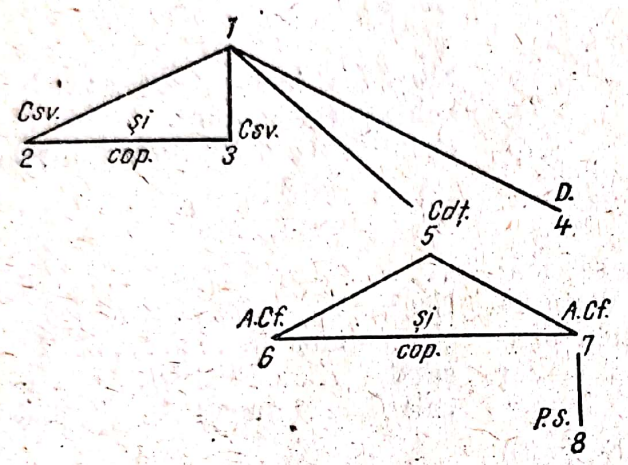

EXERCIŢIU:

126. Faceţi analiza completă a prop. nr. 2 şi 5. Subliniaţi atributele din frază arătînd felurile acestora şi cuvintele determinate.

1418. Nu-i era de ajuns cum le încornora toate cîte le auzea şi le vedea pe ascunsele; ca să afle şi mai multe, da bacşişuri la slugi să-i iscodească; ba a pus chiar pe un frăţior al ei să nu-l slăbească de pe urme, să-i descopere toate „berbanţîlcurile dumnealui.“

(I.L.CARAGIALE, N.P., p. 171)

.....ajuns[1]// .....toate[2]// .....auzea[3]// ....ascunsele;[4]// .....multe,[5]// .....slugi[6]// .....iscodească;[7]// .....ei[8]// ....urme,[9]// .....dumnealui.“[10]//

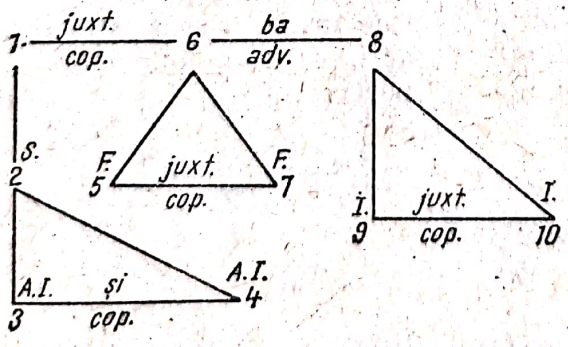

EXERCIŢIU:

127. Subliniaţi pronumele personale din întreaga frază şi arătaţi ce funcţiuni sintactice îndeplinesc.

NOTĂ: Prop. c. ind. (9—10) au nuanţă finală.

1419. Nu-ţi mai spui, dragă Kera Marghioalo, prin cîte necazuri am trecut; cîte ocări, înjurături şi bătăi am înghiţit; de cîte ori era să pier în vîltoare; de cîte ori m-au amăgit împrejurările şi înşelat lumea — mai ales cînd

.....Marghioalo,[1]// .....am ..trecut;[2]// .....înghiţit;[3]// ..era[4]// .....vîltoare;[5]// ..împrejurările[6]// .....lumea[7]// .....

am încăpuit eu singur o corabie și m-am apucat de negoț, pe seama mea, fără alt stăpîn, nici tovarăș decît norocul meu.

(Ib., p. 166)

.....o corabie[8]// .....
.....meu.[9]//

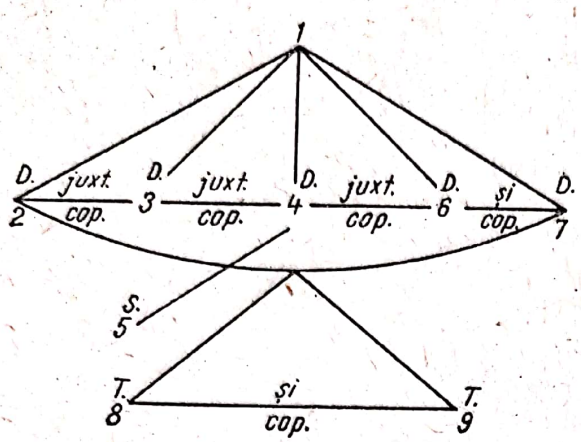

EXERCIȚIU:

128. Analizați sintactic grupul: „*decît norocul*".

NOTĂ: În propoziția nr. 6 sînt subînțelese compl. direct *m* și auxiliarul *a* de la verbul „înșelat".

1420. Pe cînd căutam liceul, mi se mai năzărise că, prăjină cum eram, cînd vor afla ceilalți că m-am înfățișat să dau examen pentru clasa întîi mă vor arăta cu degetul și vor rîde de mine pînă se vor prăpădi.

(Z. STANCU, P.N., p. 56)

.....liceul,[1]// .....năzărise[2]// că,[3]// ....eram,[4]// .....
....ceilalți[5]// ..... înfățișat[6]// .....întîi[7]//..... degetul[3]// ....mine[8]// ....prăpădi[9].//

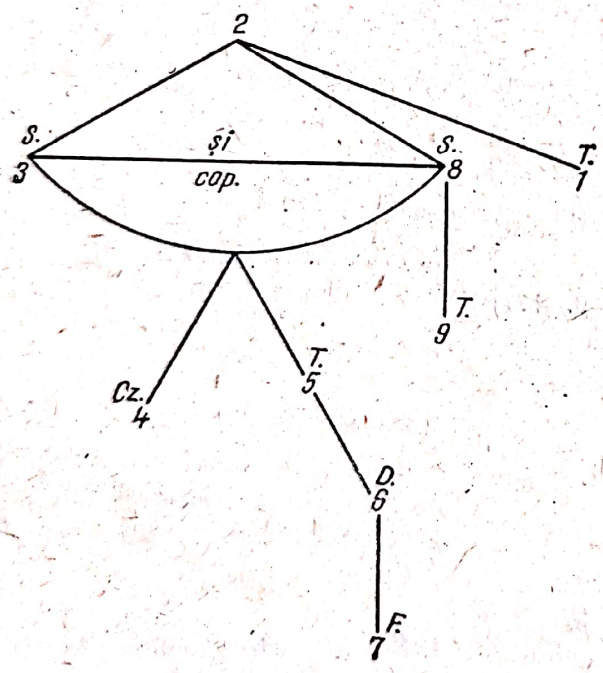

EXERCIȚIU:

129. Stabiliți felul raportului temporal din prop. circ. temporale nr. 1, 5 și 9 față de timpul acțiunii verbelor regentelor respective.

1421. Și cum bătrînul voia să-și dea fata după un negustor priceput în branșa lui comercială, și cum, pe de altă parte, în vremea aceea numai străinii erau în stare să facă ușor afaceri bănoase, era mulțumit că dăduse peste un pămîntean care vînturase lumea, știind limbi străine și care era în stare să dea sfa-

Și[1]// .....voia[2]// .....
.....comercială,[3]// .....stare[4]// .....bănoase,[5]//.....
.....mulțumit[1]// .....
pămîntean[6]// ..... străine[7]//..
.....în stare[8]// .....

turi chiar și celor doi feciori ai săi tot atît de nerozi ca și el; căci tot întrebîndu-mă cum de izbutiseră animalele astea să adune o asemenea avere, aflasem că răposata mamă fusese de o pricepere negustorească neîntrecută.

(P ISTRATI, C.C., p. 35)

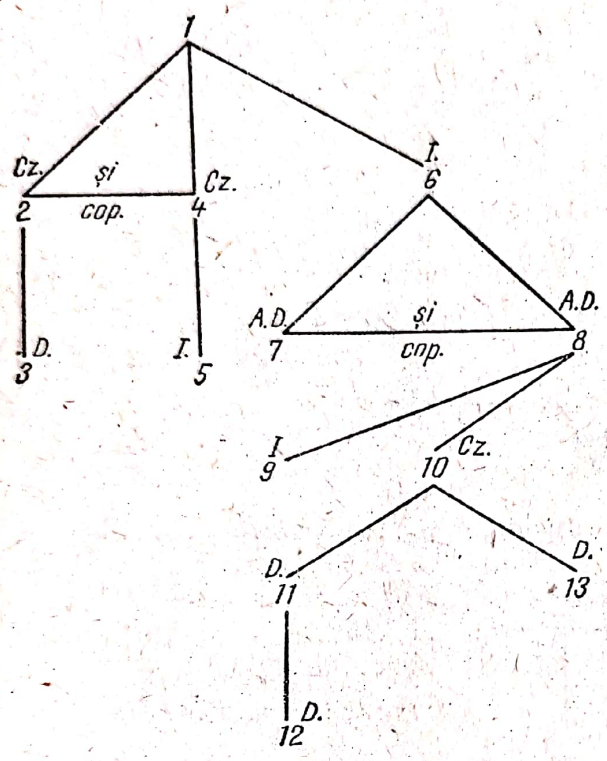

1422. Ba nu se mulțumi cu batjocura și-nciudată, îi spuse că dacă pînă într-o lună nu-i face o oglindă care s-o arate cum trebuie, unde-i stau picioarele îi va sta capul; iar de i-o va face cum trebuie, îl va scălda în aur.

(I. AL. BRĂTESCU-VOINEȘTI, Î.L., p. 311)

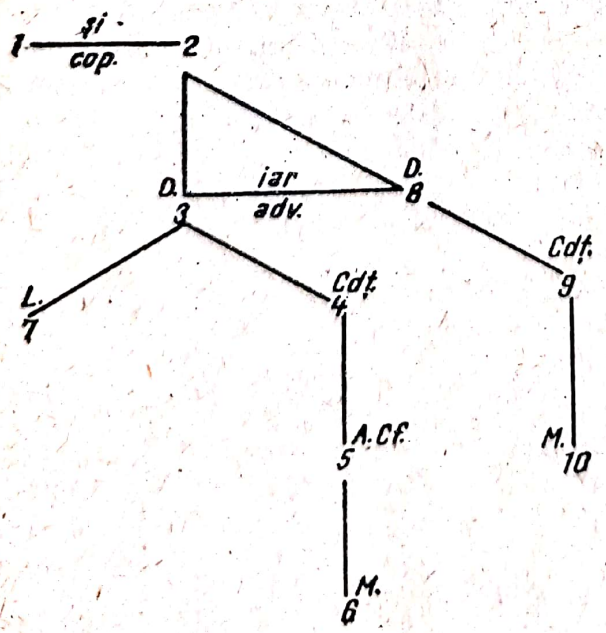

.....batjocura[1]// ....spuse[2]// că[3]// .....oglindă[4]// .....arate[5]// .....trebuie,[6]// ..... picioarele[7]// .....capul;[3]// iar[8]// .....face[9]// ....trebuie[10]// ....aur[8].//

EXERCIȚIU:

130. Subliniați numai predicatele exprimate prin locuțiuni verbale; grupați verbele din întreaga frază pe diateze.

NOTĂ: Propoziția completivă indirectă nr. 6 are și nuanță cauzală.

.....el;[9]// .....întrebîndu-mă[10]// .....astea[11]// ....avere,[12]// .....aflasem[10]// .....neîntrecută.[13]//

EXERCIȚIU:

130. Analizați prop. circumstanțială condițională nr. 4; arătați funcțiunile sintactice ale cuvintelor: *cu batjocura*, *în aur*.

1423. Acesta făcu o mișcare și holbă ochii, niște ochi tulburi și rătăciți, în care se citea nedumerirea omului care se simte pe pragul morții, care nu înțelege ce se petrece cu dînsul și care știe numai că-l doare și-l doare.

(B. ȘT. DELAVRÂNCEA, P.C., p. 73)

.....mișcare[1]// .....rătăciți,[2]// .....omului[3]// .....morții,[4]// .....înțelege[5]// .....dînsul[6]// .....numai[7]// .....doare[8]// ....doare[9].//

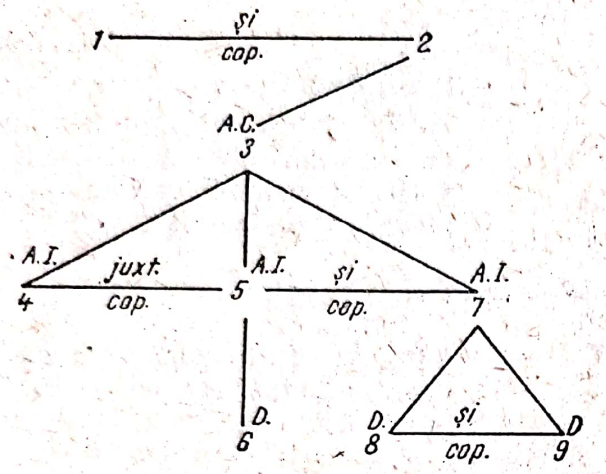

EXERCIȚII:

132. Analizați sintactic grupul: „*niște ochi tulburi și rătăciți*".

133. Subliniați subiectele din frază, arătînd prin ce sînt exprimate.

1424. Cînd vuia în sobă tăciunele aprins, care se zice că face a vînt și vreme rea, sau cînd țiuia tăciunele despre care se zice că te vorbește cineva de rău, mama îl mustra acolo, în vatra focului și-l buchisa cu cleștele, să se mai potolească dușmanul.

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 33)

....aprins,[1]// .....se zice[2]// ..... rea,[3]// ..... tăciunele[4]// .....se zice[5]// ....rău,[6]// .....focului[7]// .....cleștele,[8]// .....dușmanul.[9]//

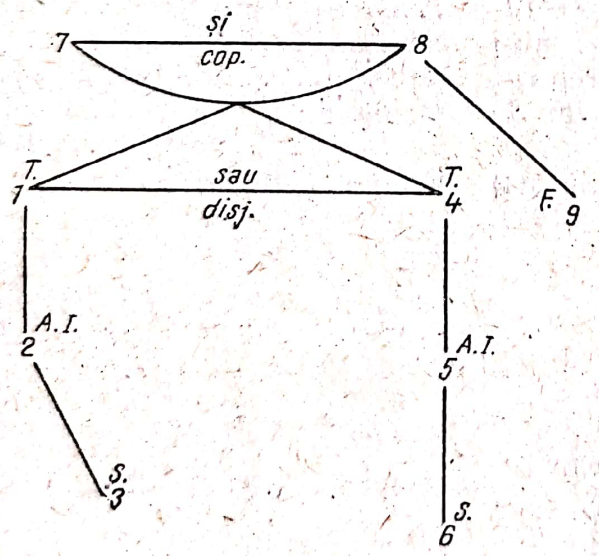

EXERCIȚIU:

134. Analizați predicatul din atributiva nr. 2 arătînd și prin ce este exprimat.

1425. Cît timp nu mă mișcam, durerile erau suportabile, astfel că izbutii cu încetul să mă liniștesc și să-mi revin, ba unele din gîndurile ce-mi treceră prin minte mi le amintesc și astăzi, cu limpezime, de parcă toate acestea s-ar fi întîmplat abia ieri.

(*** N.R.C.,I, p. 129)

.....mișcam,[1]// .....suportabile,[2]// .....încetul,[3]// ....liniștesc[4]// .....revin,[5]// .....gîndurile[6]// ....minte[7]// .....limpezime,[6]// .....ieri.[8]//

Scanned with OKEN Scanner

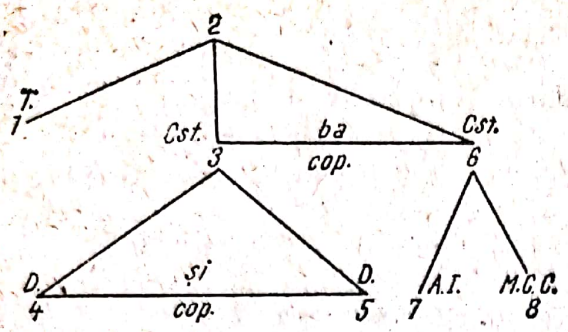

EXERCIȚIU:

135. Explicați corespondența timpurilor din prop. nr. 3—6, 4—5 față de regentele respective.

NOTĂ: Prop. nr. 3 și 6 sînt false principale conclusive.

1426. Acum, că a murit și că a fost îngropat, nu mai am nimic cu el, dar nu pot ascunde că-mi pare rău că mi-a mîncat bănișorii și că a murit înainte de a mi-i da.

(Z. STANGU, P.N., p. 320)

Acum,[1]// .....a murit[2]//.... ....îngropat[3],// .....el,[1]//.... ....ascunde[4]// ....rău[5]// ..bănișorii[6]// .....mi-i da.[7]//

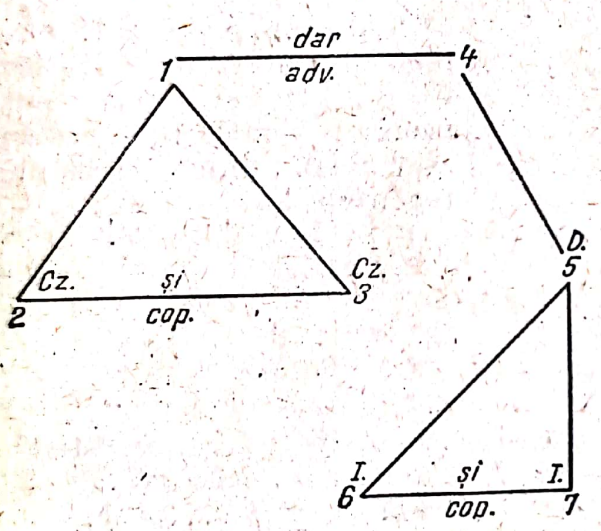

EXERCIȚIU:

136. Analizați completivele indirecte din text și explicați corespondența timpurilor acestora față de regentă. (5)

NOTĂ: Completivele indirecte 6—7 au nuanță cauzală.

1427. Amici adevărați nu avea, căci în timpul trecutei sale fericiri întinsese mîna și își deschisese punga numai desfrînaților și lingușitorilor, iar pe oamenii cei onești îi tratase cu asprime și dispreț, încotro dar întorcea privirile nu vedea decît visele sale cele de aur, ce îndulcise atît de mult trecutul vieții sale, prefăcute acum într-o aspră mizerie, care-l strîngea cu tărie în brațele ei cele topite de suferință.

(N. FILIMON, C.V.N., II, p. 58)

....nu avea,[1]// .....mîna[2]// ..... lingușitorilor,[3]// ..... dispreț,[4]// .....privirile[5]// ....aur,[6]// ..... vieții sale[7]// .....mizerie,[6]// ....suferință.[8]//

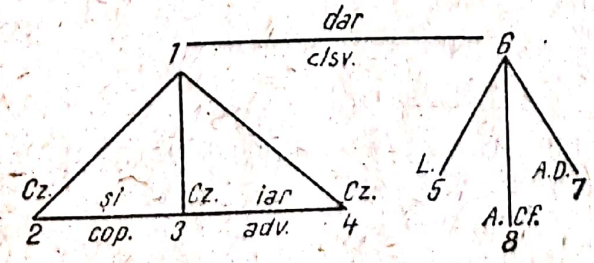

EXERCIȚIU:

137. Identificați complementele circumstanțiale, de orice fel, din frază; subliniați complementele necircumstanțiale și analizați-le morfologic.

Scanned with OKEN Scanner

*1428. „Dacă ne întoarcem la d-l Caragiali şi ne punem întrebarea: care-i sînt credinţele, ce fel este idealul care-l face să rîză de societatea de azi, vedem că d-sa e conservatoriu, că idealurile şi credinţele care-l fac să rîză de societate sînt conservatoare.“

(T. MAIORESCU, C., p. 136)

.....Caragiali[1]// .....întrebarea:[2]// .....credinţele,[3]// .....idealul[4]// ....face[5]// .....azi,[6]// vedem[7]// ....conservatoriu,[8]// .....credinţele[9]// .....fac[10]// .....societate[11]// ....conservatoare.[9]//

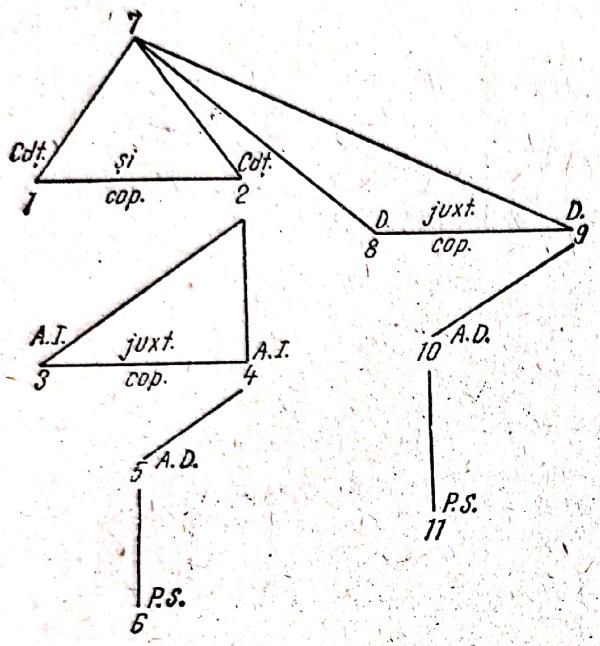

EXERCIŢII:

138. Explicaţi corespondenţa timpurilor prop. subordonate cu timpurile regentelor respective.

139. Alegeţi prop. care pot fi contrase; arătaţi construcţia folosită.

NOTĂ: Prop. nr. 6 şi 11 nu pot fi considerate completive directe şi, cu atît mai puţin, modale. Atenţie la interferenţa semantică dintre acestea şi regentele lor.

1429. Ş-apoi nu ştii că este o vorbă: dacă-i copil, să se joace; dacă-i cal, să tragă, şi, dacă-i popă, să citească.

(I. CREANGĂ, A.C.P.P., p. 35)

.....ştii[1]// .....vorbă:[2]//....copil[3],// ....joace;[4]// ....cal[5],// tragă,[6]// şi,[7]// ....popă[8]//....citească.[7]//

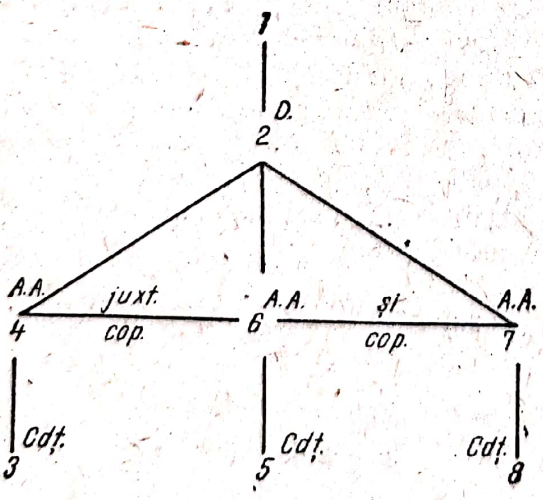

EXERCIŢIU:

140. Daţi exemple de prop. condiţionale cu nuanţe temporale, cauzale şi modale.

1430. Pentru o mai bună regulă, se hotărîse ca revoluţia să izbucnească în mai multe părţi o dată şi mai ales ca fruntaşii ştiuţi acum şi urmăriţi cu stăruinţă de Agie, să se împrăş-

..... hotărîse[1]// .....o dată[2]// .....

tie în cît mai multe puncte, ca să nu poată ghici Bibescu de unde-i va veni lovitura cea mare şi să nu ştie cum să-şi organizeze apărarea.

(G. PETRESCU, U.O.Î.O., II, p. 301)

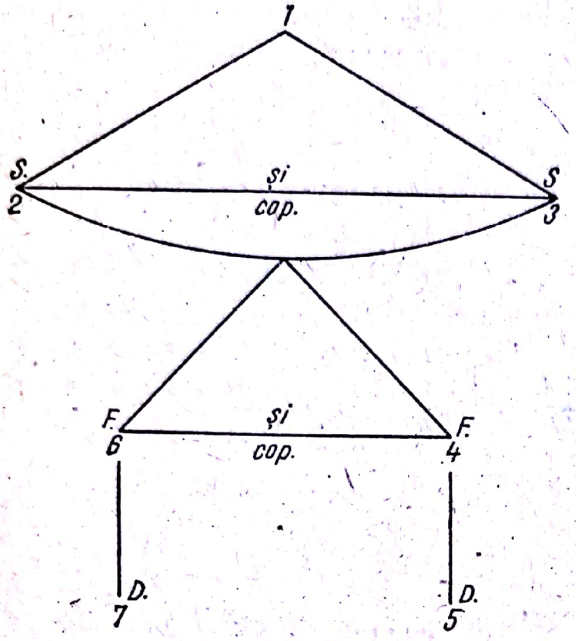

*1431. Dar nu poţi să arunci la comandă din inimă şi din gînd un lucru care te frămîntă zile şi nopţi, oricum l-ai categorisi şi oricît ai hotărî asupra lui; el se întoarce şi se aşează iar în rîndul întîi al minţii tale, oricît l-ai dispreţui şi oricît l-ai socoti de nesuferit şi mort, el îţi ţîşneşte şi te face să lăcrimezi chipul unei femei pe care ai iubit-o cîndva şi pe care timpul credeai că ţi-a îndepărtat-o pentru totdeauna.

(I. RUSE, M.C., p. 11)

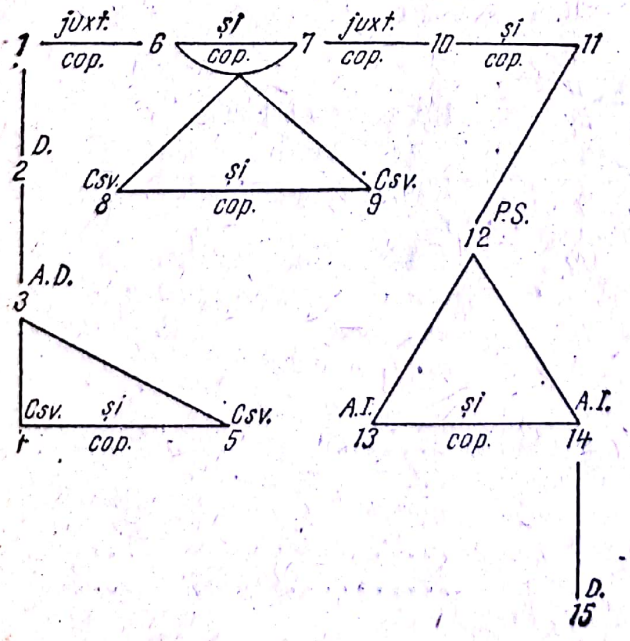

....puncte,[3]// ....Bibescu[4]//....mare[5]//..... nu ştie[6]// ..... apărarea.[7]//

EXERCIŢIU:

141. Alcătuiţi schema sintactico-morfologică a propoziţiei nr. 3.

.....poţi[1]// .....lucru[2]// .....nopţi[3]// ....categorisi[4]// .....lui;[5]// .....întoarce[6]//....tale,[7]// .. ..dispreţui,[8]// ....mort,[9]// ....ţîşneşte[10]// ....face[11]// ..... femei[12]//....cîndva[13]// ..care[14]// timpul[15]// credeai[14]// .....totdeauna.[15]//

EXERCIŢII:

142. Înlocuiţi elementele conjuncţionale introductive prin altele corespunzătoare. Găsiţi în frază un element conjuncţional introductiv specializat.

143. Care propoziţii subordonate din frază pot fi înlocuite cu construcţii infinitivale?

NOTĂ: Prop. nr. 6, 7, 10 şi 11 pot fi analizate şi ca prop. cauzale, posibile după punct şi virgulă, printr-o subordonare paratactică.

Scanned with OKEN Scanner

1432. Ca să-i risipească mîhnirea, Faranga adusese iar vorba despre doctor şi spuse că i-a admis cea mai mare libertate: să citească ce doreşte, să se distreze, să primească şi vizite, cînd va fi liniştit, să facă plimbări în grădină cu gardianul.

(L. REBREANU, C., p. 63—64)

.....mîhnirea,[1]// ..... doctor[2]// .....spuse[3]// ....libertate:[4]// să citească[5]// ....doreşte,[6]// ....distreze[7]// .. ..vizite,[8]// .....liniştit,[9]// .....gardianul[10].//

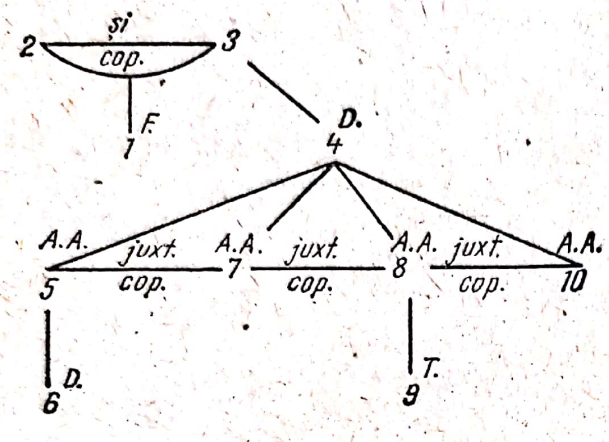

EXERCIŢIU:

144. Analizaţi predicatele prop. nr. 2 şi 10; înlocuiţi locuţiunile verbale prin verbele corespunzătoare.

1433. Fără să aibă curajul să-i spună ce ispravă făcuse, Safta l-a trimis pe Palèr să-i caute şi să-i aducă omul acasă, iar slăbănogul umblase două nopţi şi fără folos, prin coridoarele gării, în vermina persoanelor şi prin cîrciumile din împrejurimi, să-l afle pe fostul camarad de cazarmă şi să-l roage, cum îl învăţase ţiganca, să vie acasă „că şade ruşine de lume“ altminteri...

(G.M. ZAMFIRESCU, M.D., p. 299)

.....curajul[1]// ....spună[2]// .. ..făcuse,[3]// .....Palèr[4]// ....caute[5]// .....acasă[6]// .....împrejurimi,[7]// .....cazarmă,[8]// ....roage,[9]// .....ţiganca,[10]// .....acasă,[11]// ....altminteri...[12]//

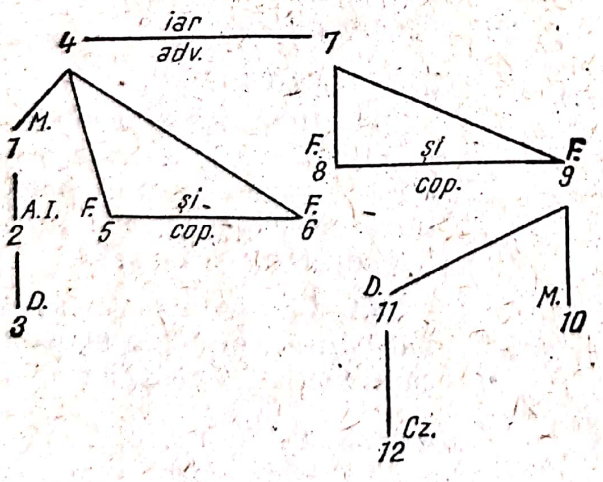

EXERCIŢII:

145. Analizaţi sintactic şi morfologic propoziţia principală nr. 7.

146. Găsiţi sinonimele următoarelor cuvinte: *curajul*, *să spună*, *fără folos*, *coridoarele*, *vermina*, *camarad*.

***1434.** Şi mai greu de suportat era cînd mîna ce apăruse o clipă se retrăgea fără ca perdelele să se deschidă şi fără ca să se poată vedea cine anume era dincolo de ele, căci atunci nimeni nu l-ar fi putut convinge pe Paul că Ann se afla acolo, că ea nu venise pînă în pra-

.....era[1]// .....mîna[2]// ....o clipă[3]// .....retrăgea[2]// ....deschidă[4]// ....vedea[5]// .....ele,[6]// .. ..Paul?// ....acolo,[8]//

gul barului, pentru ca în ultimul moment (fiindcă era prea tîrziu sau nu era destulă lume) să se răzgîndească și să plece.

(M. SEBASTIAN, A., p. 43—44)

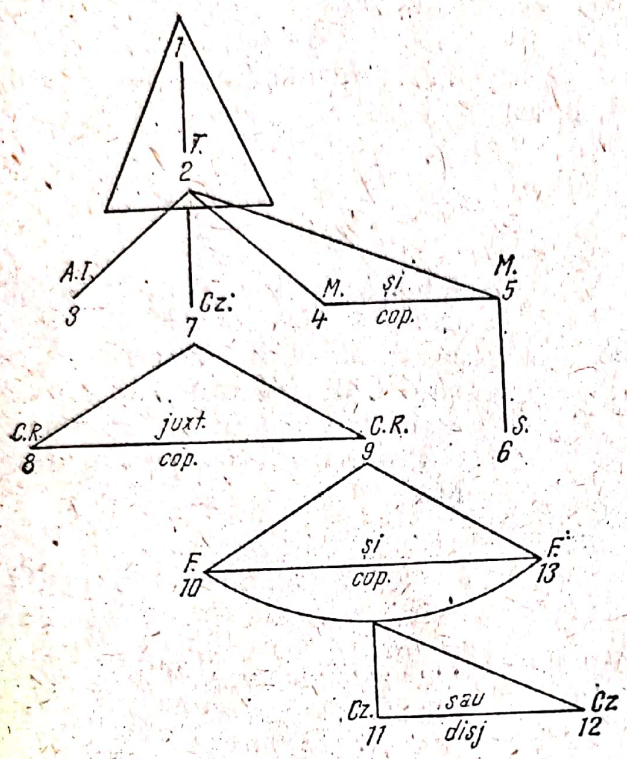

1435. Și într-un fel curios, asemeni povestei lui, nici nu mă nelinișteam, deși gîndul că s-ar putea să nu-l mai văd așa cum îl știam eu, să-l văd schimbat, să-l văd prea tîrziu sau să-l văd bătrîn și bolnav, îmi aducea un gol în inimă și îmi venea să plîng.

(M. PREDA, I., p. 143)

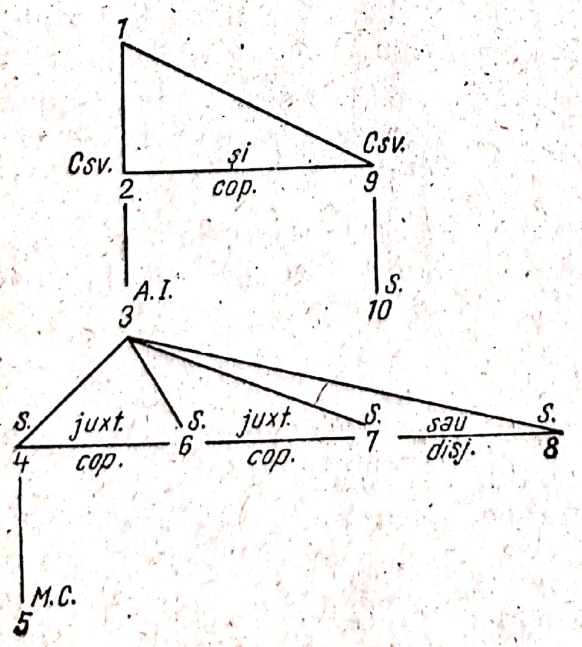

barului,[9]// ....moment[10]// .... (tîrziu,[11]// ....lume[12]//) ..răzgîndească[10]// .....plece.[13]//

NOTĂ: Propoziția temporală nr. 2 este o falsă subiectivă. În realitate, această propoziție este cerută de predicatul „mai greu era" din principală al cărei subiect este forma verbală „de suportat". Atît principala, cît și temporala sînt regente pentru prop. nr. 7.

.....nelinișteam,[1]// ..... gîndul[2]// ....s-ar putea[3]// ....văd[4]// ....eu,[5]// ..schimbat,[6]// .....tîrziu[7]// .....bolnav,[8]// .....inimă,[2]// ....venea[9]// să plîng.[10]//

EXERCIȚIU:

147. Analizați sintactic cuvintele: *schimbat*, *bătrîn*, *bolnav*.

NOTĂ: Prop. nr. 5 este o falsă predicativă suplimentară. Ideea de modalitate este întărită de elementul introductiv „așa cum".

Scanned with OKEN Scanner

*1436. Nu e nevoie să ştii tu de ce, dar ce trebuie să ştii neapărat e că ăsta e ceasul tău cel mare, dacă-l scapi nu e numai că ai să rămîi un om care nu ştie nimic, dar o să se uite toţi de seama ta la tine ca la cel mai prost dintre ei şi partea interesantă o să fie că n-o să ai ce să le răspunzi.

(Ib., I, p. 36)

.....nevoie[1]// .....tu[2]//.... de ce,[3]// dar[4]// ....trebuie[5]//.. .....neapărat[6]// ..... e[4]// .....mare,[7]// ....scapi[8]// numai[9]// ....om[10]// ..nimic,[11]// ei[12]// ....să fie[13]// ....ai[14]//.... .....răspunzi.[15]//

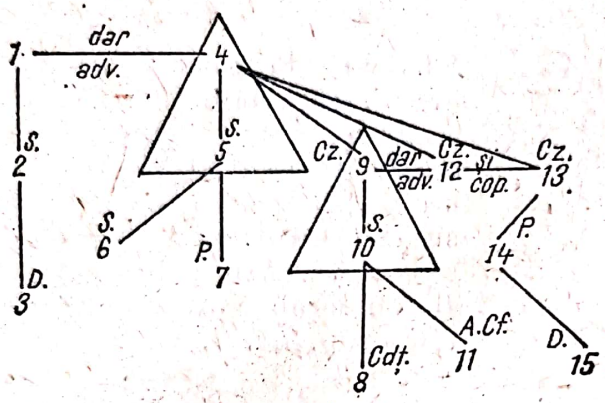

NOTĂ: Prop. nr. 9 este o cauzală dependentă de regenta nr. 4, ideea din prop. nr. 9 marcînd vădit ideea de cauzalitate a acţiunii verbului din regenta ei.

Prop. nr. 3 are pred. subînţeles.

1437. Atît omăt s-a topit şi atîta s-au umflat Suceava şi Siretul împreunîndu-se în lunci, încît s-a întemeiat o vedere de la casa cneazului Iurg cum n-a mai fost într-un veac vechi şi cum nu va mai fi decît într-o mie de ani.

(M. SADOVEANU, N.P., p. 283)

..... topit[1]// .... lunci,[2]// .... Iurg[3]// .... vechi[4]// .... ani.[5]//

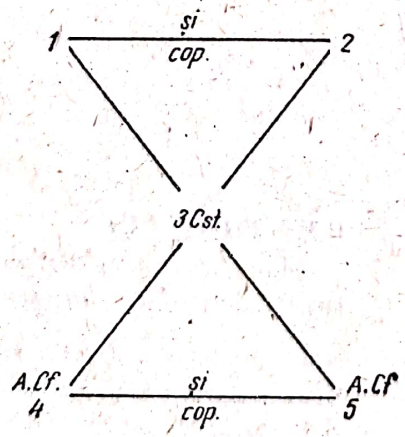

EXERCIŢII:

148. Faceţi analiza sintactică şi morfologică a propoziţiei nr. 3.

149. Precizaţi funcţiunea sintactică a cuvintelor: „*împreunîndu-se*“ şi „*atîta*“.

NOTĂ: Prop. nr.4 şi 5 au nuanţă circumstanţială modală.

1438. Fără îndoială că au îndurat multe năcazuri oamenii, că fiecare bătaie de cazma a fost întovărăşită de multe sudălmi, pe care moldovenii le au la îndemînă cu prisosinţă, dar azi, cînd necazurile au încetat, cînd (ceea

....îndoială[1]// .....oamenii,[2]// .....sudălmi,[3]//.... .....prisosinţă,[4]// ..... azi,[5]// .....au încetat,[6]// cînd[7]// (.....

ce de cînd lumea nu s-a văzut în aceste ţinuturi) trăsurile şi căruţele, de bine de rău, pot umbla pe aici, sudălmile au făcut loc binecuvîntărilor şi, mai ales, unui tract sporнic.

(***S.F.P., p. 43)

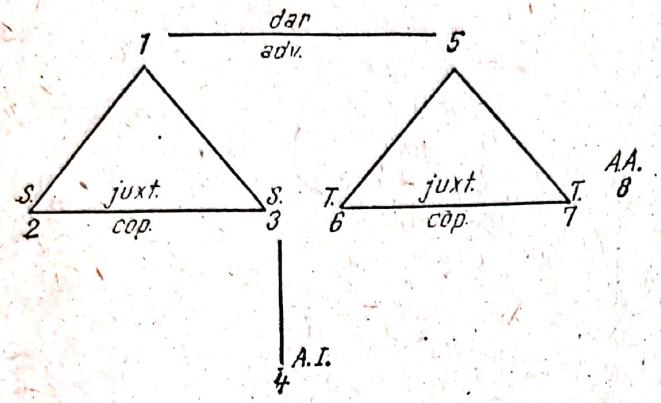

1439. Ceea ce spunea el — şi ce-i plăcea cu osebire lui Nicolache — nu semăna cu poveştile jupînesei Tuca cea grasă, care ţinea morţiş că lîngă coteţurile din fundul curţii i-a ieşit înainte diavolul, un omuleţ negru şi lucios, ca de smoală, abia cît un copil, şi cînd a vrut ea să-l dea la o parte, n-a putut să-l mişte de parcă era de fier.

(***N.R.C., p. 79)

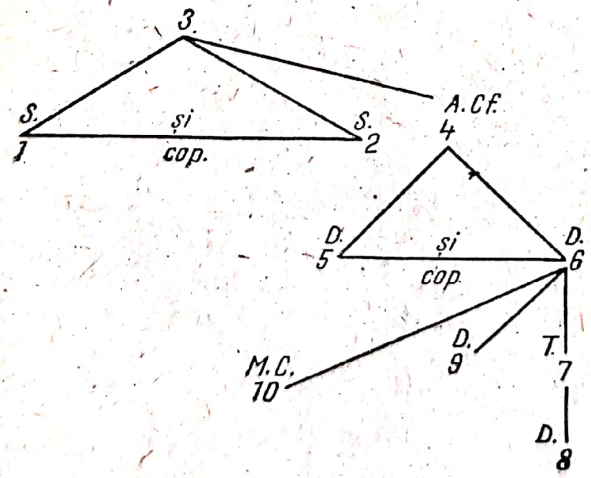

1440. După ce se plimbaseră ei de mici sub bună pază pe la toate curţile-mpărăteşti, cînd au trecut de douăzeci şi unu de ani, împărăteasa s-a sfătuit cu soţul ei, şi într-o dimineaţă s-a hotărît: să plece în plimbare cu Ler la Albu-mpărat care stăpînea la hotarul de mia-

....ţinuturi)[8]// .....aici,[7]// ..... spornic.[5]//

EXERCIŢIU:

150. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: *de multe sudălmi, cu prisosinţă, de bine de rău.*

NOTĂ: Propoziţia nr. 8 este o propoziţie apozitivă incidentă, cu referire la propoziţia nr. 7.

.....el[1]// .... Nicolache[2]// ....grasă,[3]// .....mortiş[4]// .....copil,[5]// ..... şi[6]// .....ea[7]// .....o parte,[8]// n-a putut[6]// ....să-l mişte[9]// ....fier.[10]//

EXERCIŢIU:

151. Analizaţi sintactic prop. nr. 5. Arătaţi valorile morfologice ale cuvintelor: *din fundul ca de smoală.*

NOTĂ: Prop. nr. 10 are o nuanţă consecutivă.

.....-mpărăteşti,[1]// ....de ani,[2]// .....ei,[3]// ,.....hotărît:[4]// ....Albu-mpărat[5]// .....

Scanned with OKEN Scanner

zăzi o împărăţie de seamă, iar împăratul să plece cu mezin în plimbare la Negru-mpărat cu care se învecinau la miazănoapte.

(I.L. CARAGIALE, N.P., p. 254)

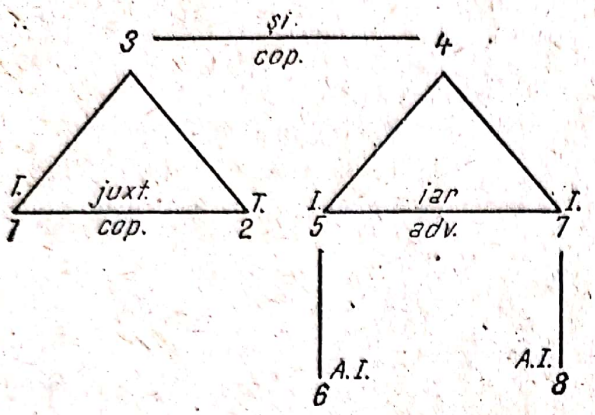

.....seamă,[6]// .....Negru-mpărat[7]// .....miază-noapte.[8]//

EXERCIŢIU:

152. Faceţi schema propoziţiilor nr. 1 şi 6. Subliniaţi diferit verbele tranzitive şi intranzitive din frază.

1441. Scurma, sărmanul, pămîntul de prin prejurul casei ca să-l afîneze şi să semene-n el şapte bobi de fasole, care-i rodeau, şapte sute, cîte un căţel de usturoi, din care se făcea o căpăţînă de doisprezece căţei, arpagic cît bobul de grîu, din care ieşea ceapă cît pumnul, cartof cît aluna, din care-i creştea un cuib cît capul de purcel, şi le plivea şi le îngrijea pe toate, ca să aibă nu numai pentru el, ci şi pentru alţii.

(I. SLAVICI, P.S.L., p. 88)

.....casei[1]// .....afîneze[2]// .....fasole,[3]// ....sute,[4]// ....usturoi,[3]// ....căţei,[5]// ....grîu[3]// ....pumnul,[6]// .....aluna,[3]// .....purcel,[7]// ....plivea[8]// ....toate,[9]// ....alţii.[10]//

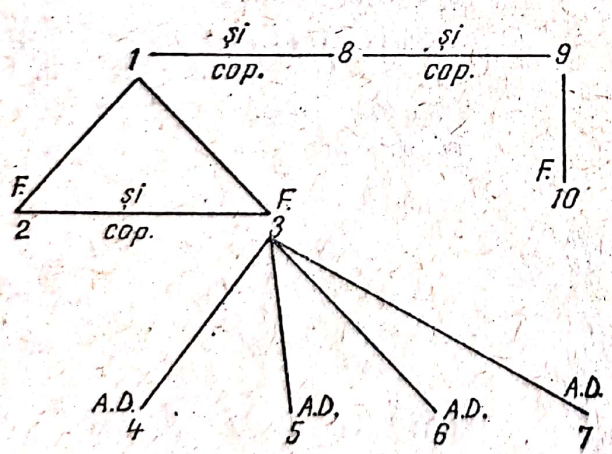

EXERCIŢIU:

153. Subliniaţi atributele adjectivale din întreaga frază; arătaţi prin ce sînt exprimate.

*1442. M-am uitat iar pe geam (uitatul acesta mă liniştea) şi mi-am spus că trebuie încă să mai aştept, că o să vină acum ceva din partea ei care e ca un fel de condiţie şi că trebuie nu numai să las acest lucru să se producă, dar să fiu alături de ea, în acele clipe, cu toată

....geam[1]// .....liniş-tea)[2]// .....spus[3]// ....încă[4]// ....aştept,[5]// ....ei[6]// .....condiţie[7]// ....trebuie[8]// .....lucru[9]//.... .....producă,[10]// .....

inima mea și să-mi piară gîndul care îl aveam absolut din minte, nu numai să nu încerc cumva să mă prefac, dar chiar să-l alung cu totul. (M. PREDA, I., p. 43)

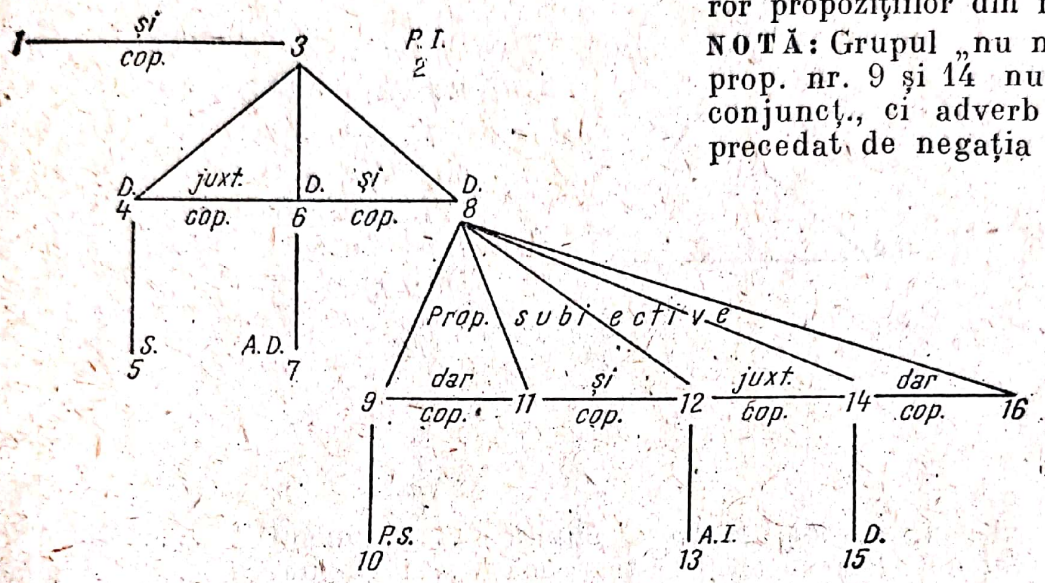

1443. Ceea ce poți să știi în privința asta e doar ce trebuie să fie faptul moral, care este în stăpînirea omului ca ființă gînditoare, dar nu înfăptuirea fizică, fiindcă aceasta poate fi, e drept, dar e numai o singură dată și deci nu se poate închipui, dinainte.

(C. PETRESCU, U.O.Î.O., II, p. 345)

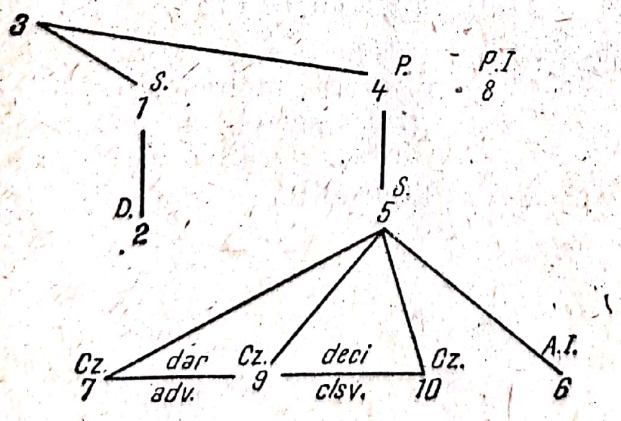

1444. Drumeții dădeau din cap și, întorcîndu-se acasă, spuneau că este la Cocorăști un cimpoieș care are un fecior foarte învățat ce știe toate limbile, și că l-au văzut chiar ei pe

mea[11]// ..gîndul[12]// ..aveam[13]// .....minte,[12]// ....cumva[14]// ....prefac,[15]// .....totul.[16]//

EXERCIȚIU:

154. Analizați subiectele tuturor propozițiilor din frază.

NOTĂ: Grupul „nu numai" din prop. nr. 9 și 14 nu este loc. conjunct., ci adverb restrictiv precedat de negația „nu".

....poți[1]// .....asta[2]// .... e doar[3]// .....trebuie[4]// .....moral,[5]// ....gînditoare,[6]// .....fizică,[5]// ....fi,[7]// .....drept,[8]// ....dată[9]// ....dinainte.[10]//

EXERCIȚIU:

155. Analizați sintactic cuvintele: *în privința asta, în stăpînirea omului, dinainte.*

NOTĂ: Prop. nr. 8 este o propoziție principală independentă.

.....cap[1]// .....spuneau[2]// .....cimpoieș[3]// ..... învățat,[4]// .....limbile,[5]//

acel cimpoieș, care e un om scurt, gros, șchiop de piciorul stîng, rotund la față și zîmbește totdeauna cînd vorbești cu el.

(I. SLAVICI, N.I., p. 32)

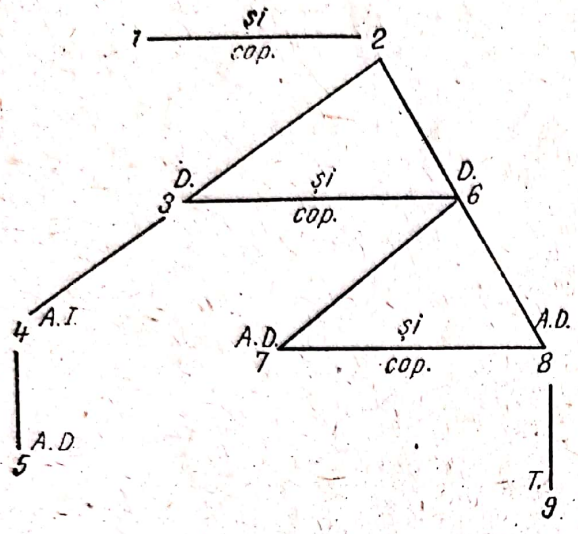

cimpoieș[6]// ....față[7]// ....totdeauna[8]// .....el.[9]//

EXERCIȚII:

156. Analizați propoziția nr. 7 sintactic și morfologic.

157. Grupați propozițiile din frază pe feluri d.p.d.v. al structurii și al formei.

***1445.** Dacă singur nu-ți păstrezi, clipită de clipită, rangul și lași pe altul să-ți treacă înainte, apoi lucrul acesta se află numaidecît, că lumea-i mică, și toți cei din urma ta cred că a sosit timpul să-ți treacă și ei înainte.

(C. PETRESCU, U.O.Î.O.,I, p. 30)

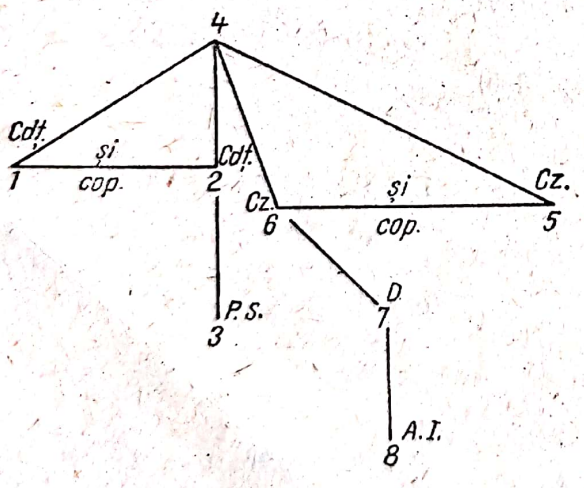

.....rangul[1]// .....altul[2]//.....înainte,[3]// ..... numaidecît,[4]// .....mică,[5]// ....cred[6]// .....timpul[7]// .....înainte.[8]//

EXERCIȚIU:

158. Explicați propoziția predicativă suplimentară (3); precizați partea de propoziție la care se referă acțiunea din această propoziție.

1446. Mi se părea atunci că simpatia meșterului pentru mine era ceva cu totul obișnuit și normal și că în general această căldură care nu se arăta prin nimic sau mai bine zis care se arăta pe dos și știam de pildă cînd se răstea la mine răgușit de furie și mă amenința că o

....atunci[1]//.....normal[2]// ....căldură[3]// ....nimic[4]// .....dos[5]// ....pildă[6]// ....furie[7]// .....amenință[8]//

Scanned with OKEN Scanner

să mă spună tatei, n-o să mă spună orice-aş fi făcut, şi că niciodată mîna lui ridicată n-o să cadă cu adevărat asupra mea chiar dacă m-aş fi apucat de pildă să vărs de sus de-acolo de unde era văpseaua în capul celor care treceau pe drum, cum mi s-a întîmplat la un moment dat din greşeală, această căldură aşadar mi se cuvenea sub toate formele care se arătau, fără să mă gîndesc să-i răspund neapărat printr-o căldură asemănătoare.

(M. PREDA, I., p. 17)

.....tatei,[9]// .....
....spună[10]// .....făcut,[11]// .....mea[12]// .....
.....pildă[13]// ....
.....de-acolo[14]// ....
....era[15]// .....celor[14]// ....
....drum,[16]// .....greşeală,[17]// .....formele[3]// .....
....arătau,[18]// .....gîndesc[19]// .....asemănătoare.[20]//

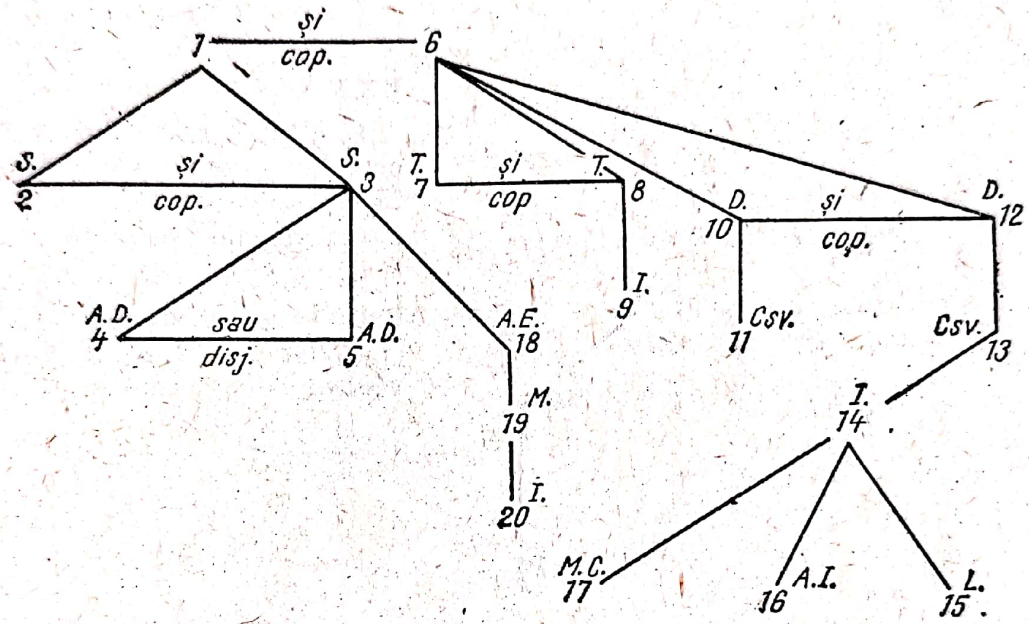

1447. — Ştiu, a urmat unchеşul meu Ştefan, că ceea ce ai tu în tine nu se poate scoate cu cleştele şi că-i o ticăloasă boală; însă dacă ai fi un bărbat şi n-ai fi ce eşti, ai ajunge să înveţi că dragostele sînt bune cînd sînt împărtăşite.

(M. SADOVEANU, N.P., p. 332)

Ştiu,[1]//.....Ştefan,[2]// că[3]//....
....tine[4]// ....cleştele[3]// .....
..boală;[5]// însă[6]// ....bărbat[7]//
....fi[8]// ....eşti[9]// ....ajunge[6]//
....înveţi[10]// .....bune[11]//
.....împărtăşite.[12]//

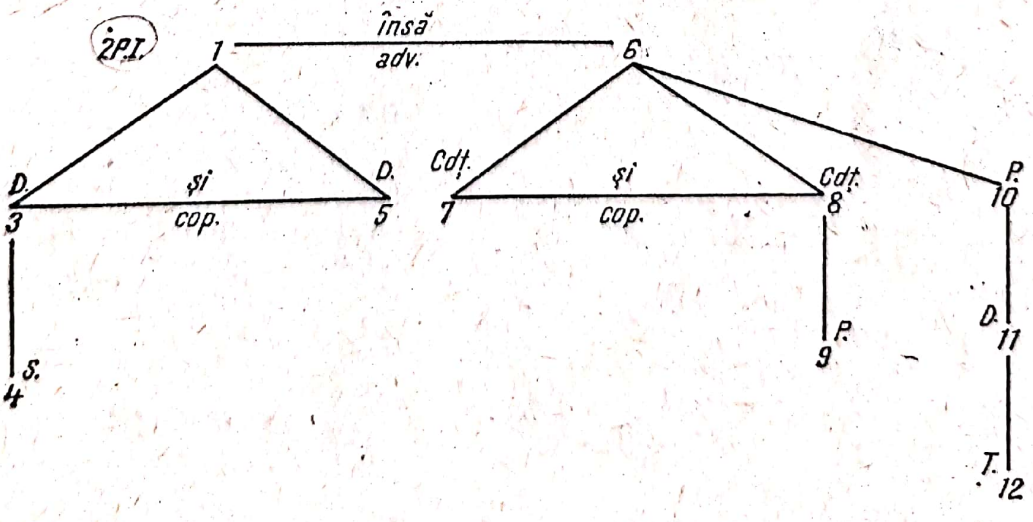

1448. O iubeau împărăteasa şi împăratul pe fată de-o pierdeau din ochi, cît era de mlădioasă cînd umbla de colo pînă colo pe covoarele moi, de nu s-auzea păşind, şi cu trandafiri în păr şi rîdea de toate celea, parcă era, cînd s-arăta în faţa bătrîneţilor lor, ca un luceafăr scînteietor şi vesel în faţa unui drumeţ ostenit.

(I.L. CARAGIALE, N.P., p. 89)

....fată[1]// .....ochi,[2]// ..
.....mlădioasă[3]// .....
....moi[4]// ....păşind,[5]// .....
.....păr[4]//.....celea[6]// .....era,[7]// .....
.....lor,[8]// ....
....ostenit.[7]//

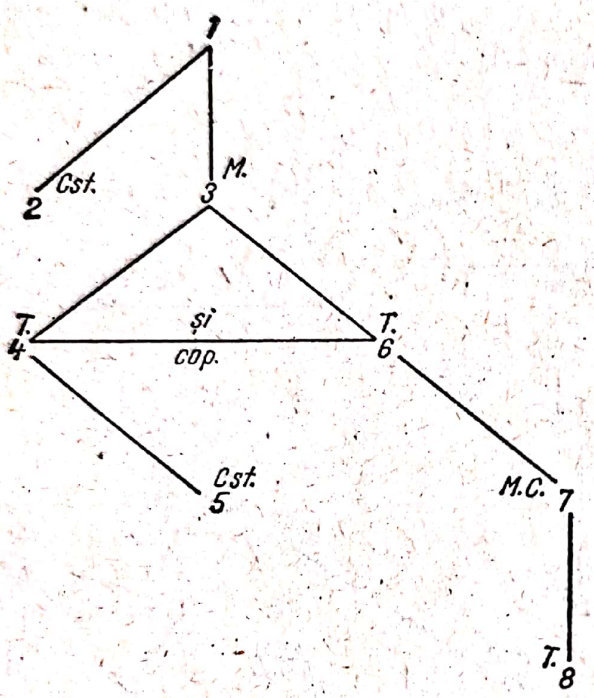

EXERCIŢIU:

159. Subliniaţi locuţiunile — de orice fel — din text, arătaţi felul fiecăreia, funcţiunea sintactică şi cuvintele determinate de acestea.

NOTĂ: Prop. nr. 3 interferează şi ideea de cauză, raportată la verbul din regentă.

***1449.** Împăratul se cruci văzîndu-l că se întoarce viu, nevătămat, şi se coprinse de groază mare auzind că spăimîntătorul zmeu, de frica căruia a tremurat atîţia amari de ani, se află în palatul său şi zăcea fără de putere închis într-un buriu* în care fusese închis de mîna unui fecior de plugar.

(***B.P., p. 125)

.....văzîndu-l[1]// .....
....nevătămat,[2]// .....
.....auzind[3]// ..... zmeu[4]//
....ani[5]// .....său[4]// .....
.....buriu[6]// .....
.....plugar.[7]//

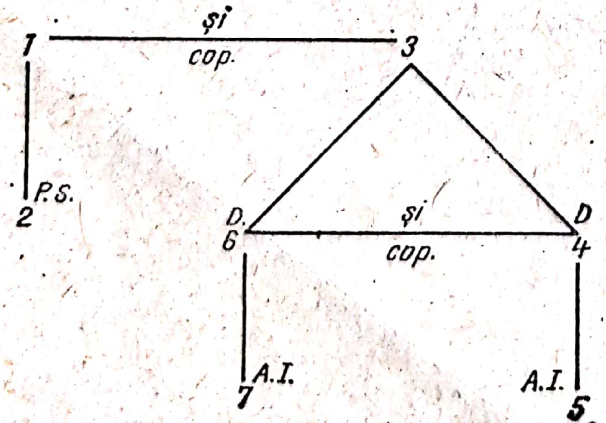

EXERCIŢIU:

160. Subliniaţi complementele necircumstanţiale din frază; precizaţi val. morfologică a cuvintelor: *viu*, *nevătămat*.

* butoi

Scanned with OKEN Scanner

***1450.** Aici aş fi putut să mor, dar, iată, numai această invenţie pe patru roţi de cauciuc cu motor mă va duce departe de blestematul loc şi poate voi scăpa de individul scîrbos care ţine la mine pentru că m-ar fi văzut cu Plutarh în sacul cu merinde, gorila asta fascistă care-l citează pe Nietzsche între supă şi felul doi, povestindu-şi propriile crime care ar trebui să te îngheţe şi să te facă să-i tragi una în cap la prima ocazie.

(E. BARBU, M.S.S., p. 66)

....putut[1]// să mor,[2]// ....iată,[3]// .....loc[4]// ....scîrbos[5]// ....mine[6]// ..... merinde,[7]// ..... fascistă[5]// .....crime[8]// .. ..ar trebui[9]// ....îngheţe,[10]// ....facă[11]// .....ocazie.[12]//

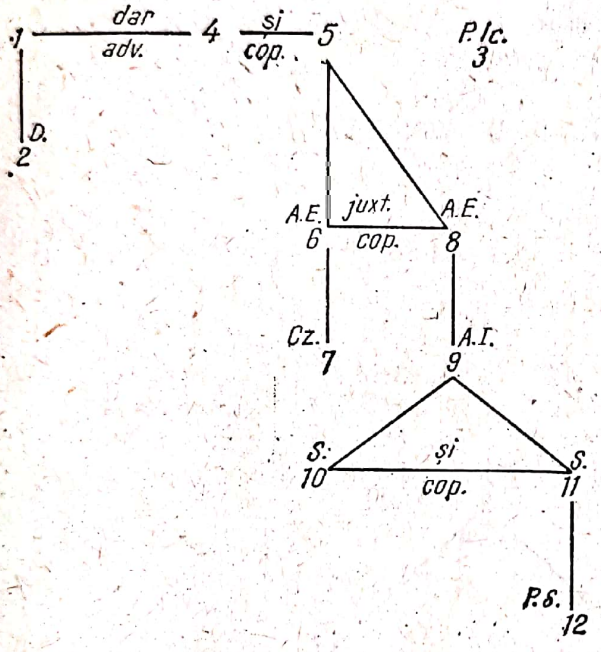

EXERCIŢIU:

161. Faceţi schema sintactico-morfologică a propoziţiilor nr. 4 şi 8.

162. Contrageţi propoziţia predicativă suplimentară (12).

NOTĂ: Adverbul *poate* din prop. nr. 5 nu are val. predicativă. Deci prop. nr. 5 nu va fi o subiectivă.

1451. Atunci cînd, printr-o împrejurare excepţională, minerul descoperă în vreun fund de grotă cîteva stufe de aur,/şi e sigur/că nu-l vede nimeni,/un tremur violent îl cuprinde/şi toată fiinţa i se mistuie,/ca pe cărbuni, între cele două alternative la fel de groaznice;/să-l ia/şi să fie prins,/sau să-l lase../

(G. BOGZA, Ţ.P., p. 77)

.....aur,[1]// ....sigur[2]// .....nimeni[3]// .....cuprinde[4]// ..... groaznice[5]// .....ia[6]// ....prins,[7]// ....lase.[8]//

EXERCIŢIU:

163. Analizaţi propoziţia temporală nr. 1.

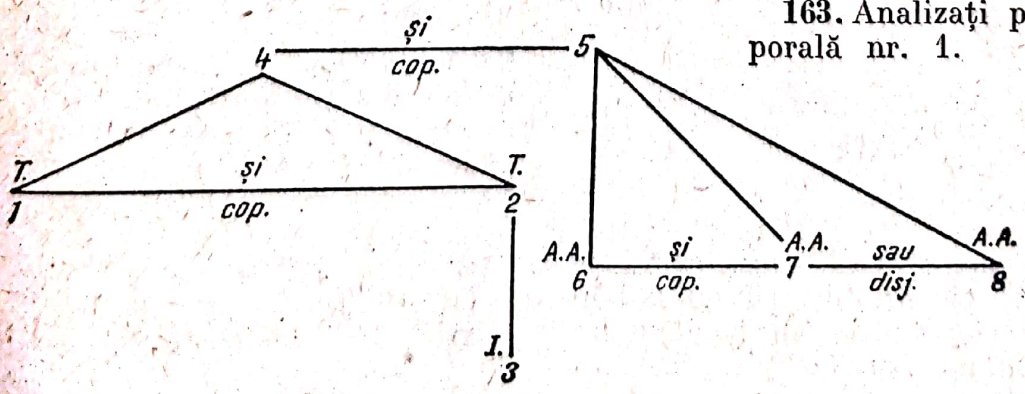

1452. Datoria biografului literar e mai mare şi mai înaltă: lui i se cere să înţeleagă suflete omeneşti care nu samănă cu al tău, care nu samănă cu nici unul dintre acelea pe care le cunoaşte din experienţa vieţii sau le-ar putea întîmpina în jurul său, în calea sa, în mediul şi epoca în care trăieşte. Să înţeleagă acele suflete, să le fixeze în hotarele unei vieţi pe care o cunoaşte în parte, pe care trebuie să şi-o înfăţişeze însă în diversitatea şi întregimea ei şi, pe lîngă toate acestea, să posede destulă putere de comunicaţie a imaginilor în mintea sa, ceea ce se numeşte talent literar — pentru a putea da şi altora noţiunea pe care şi-a făcut-o despre acei oameni.

(N. IORGA, I.L.R., p. 1)

.....înaltă:[1]// .....cere[2]// .....omeneşti[3]// .....al tău,[4]// .....acelea[5]// .....vieţii[6]// .....epoca[7]// .....trăieşte[8]// .....suflete,[9]// ....vieţi[10]// .....în parte,[11]// .....trebuie[12]// .....ei[13]// .....sa[14]// ....literar-[15]// .....noţiunea[14]// ..... oameni.[16]//

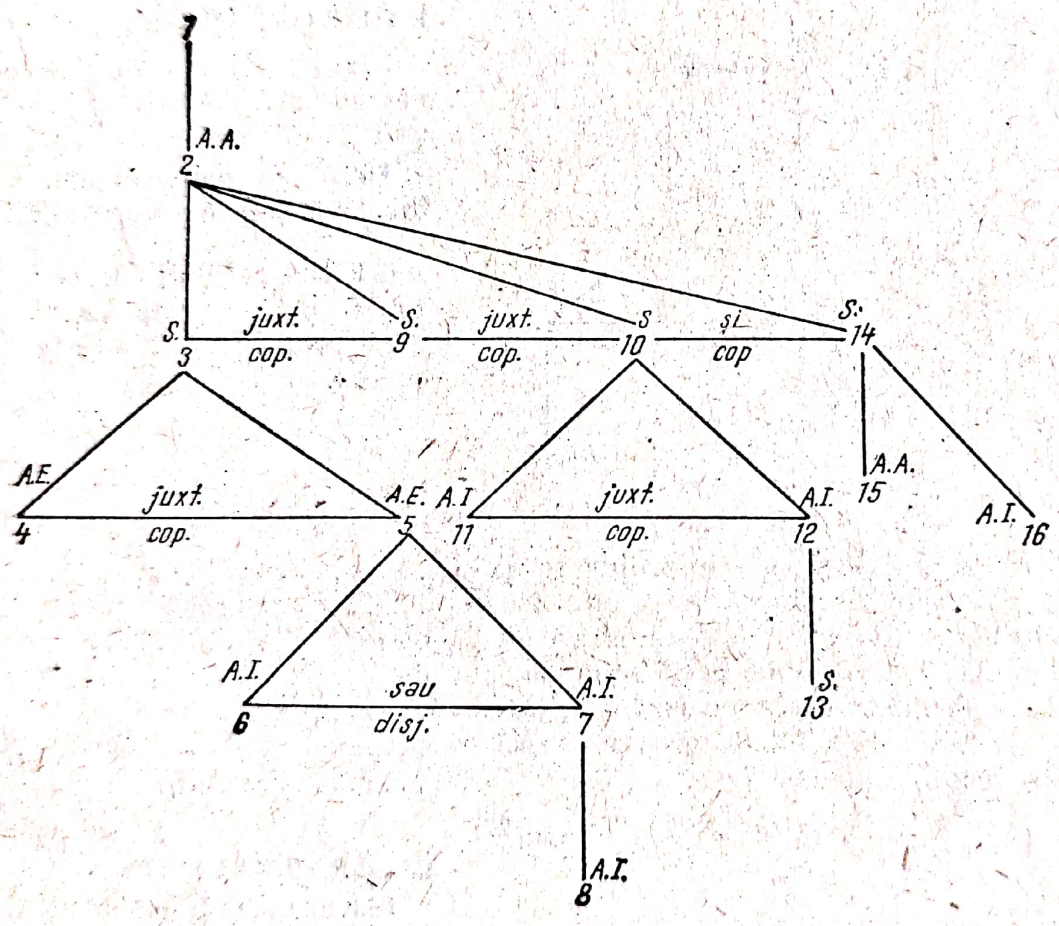

EXERCIŢIU:

164. Contrageţi prop. subiective (3, 9, 10, 14) şi atributivele nr. 6 şi 7.

NOTĂ Prop. subiectivă nr. 9 urmează după punct, fraza fiind construită din două perioade, amîndouă formînd o unitate logică.

1453. Vru să-l strige, să-i spună că taurul n-a mîncat toată ziua nimic, că nu a băut apă şi că de furie şi-a rupt lanţul; îşi dădu însă seama că acest om n-a vrut s-o ajute, şi atunci,

Vru[1]// .....strige,[2]// .....spună[3]// .....nimic,[4]// ..apă[5]// ....lanţul;[6]//. ....seama[7]// ....n-a vrut[8]//....ajute[9]//,

gîndindu-se la ce o să se întîmple cînd va intra George în grajd, ochii începură deodată să-i lucească aprinşi de o bucurie rea.

(L. REBREANU, C., p. 157)

..gîndindu-se[10]// .....întîmple[11]// ....grajd[12]// .....deodată[10]// .....rea.[13]//

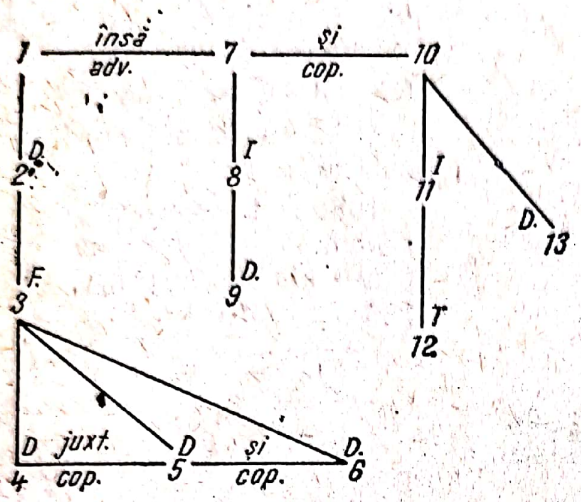

EXERCIŢIU:

165. Scoateţi, pe coloane diferite, elementele conjuncţionale coordonatoare şi subordonatoare din frază.

1454. N-aş putea spune cum şi cît am mers; fu însă un moment, cînd spre cea mai mare glorie a mea, băgai de samă că Natura, pe lîngă alte multe, mari şi foarte înalte însuşiri, mă dăruise şi cu cele mai de căpetenie talente ale celui mai iscusit dintre alpinişti.

(C. HOGAŞ, P.D.M., p. 211)

.....spune[1]// cum[2]// ....mers;[3]// .....moment[4]// ....de samă[5]// ....alpinişti.[6]//

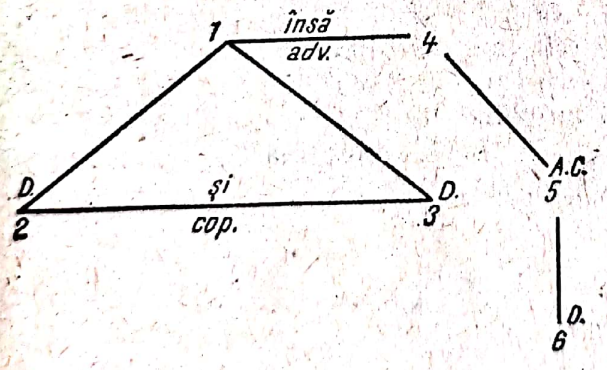

EXERCIŢIU:

166. Faceţi analiza completă a prop. completive directe nr. 6. Identificaţi compl. cumulativ din frază.

NOTĂ Prop. nr. 2 are predicatul subînţeles „am mers".

***1455.** O revoltă imensă îl făcea să simtă că se înăbuşă, era şi soarele acesta violent de aprilie dezlănţuit, erau şi zgomotele nedefinite de motoare ambalînd sub geamuri, un sforăit infernal, iscat din aceleaşi momente aici, şi în bulevardul din apropiere, asediind parcă odăile liniştite, cu pereţii acoperiţi de perdele cenuşii de catifea, era şi zăpuşala ce se înăsprea acum spre prînz cînd betonul, totul, radia

....făcea[1]// să simtă[2]// ....înăbuşă,[3]// ....dezlănţuit,[4]// ....catifea[5]// .... zăpuşală[6]// ....prînz[7]// ....

căldura depozitată de atîtea ore în porii săi primitori, era enervarea de a crede că nu ar fi fost în stare să facă aşa ceva, era vorba de mort, despre acest inflexibil Gavril Buzea, atît de curajos, dar laş în cele din urmă.

(E. BARBU, M.S.S., p. 21)

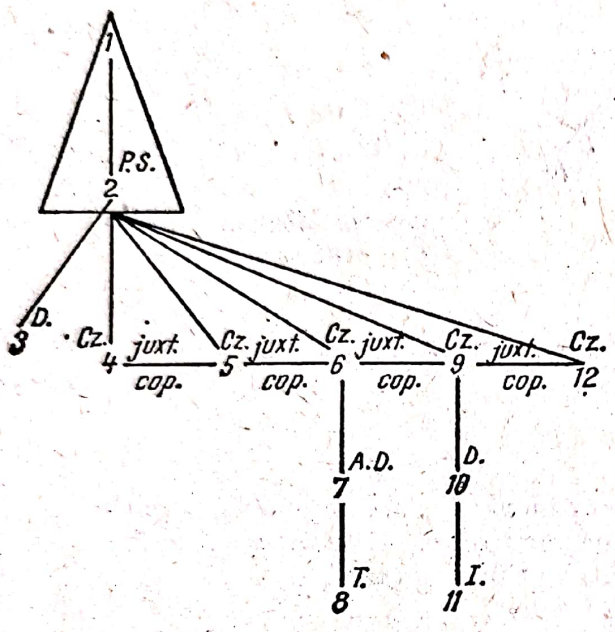

*1456. Ploua cînd a intrat în expoziţie şi n-a ştiut unde să-şi pună umbrela care şiroia, şi pictorul, un bărbat între două vîrste, arătînd aşa cum trebuie să arate un pictor, aşa cum îşi închipuia ea că trebuie să arate, îi observă ezitarea şi o lăsă o clipă să stea jenată cu umbrela în mînă.

(AL. IVASIUC, P., p. 68)

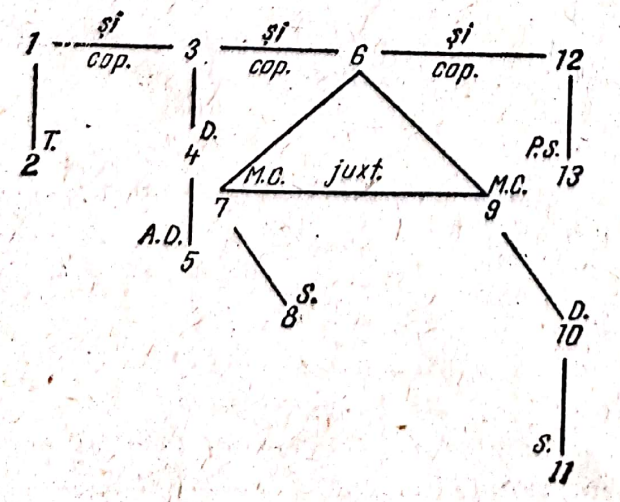

....
....primitori,[8]// ....a crede[9]//
....în stare[10]// ....aşa ceva,[11]// ....urmă.[12]//

EXERCIŢII:

167. Analizaţi propoziţia cauzală nr. 5.

168. Daţi exemple de propoziţii completive indirecte ca regente ale altor propoziţii completive indirecte.

NOTĂ: Prop. circ. cauzale au ca regente atît prop. principală cît şi propoziţia predicativă. Raportul de subordonare al cauzalelor este paratactic.

Ploua[1]// .....expoziţie[2]// .. ....n-a ştiut[3]// .....umbrela[4]// ....şiroia,[5]// ....arătînd[6]// ....trebuie[7]// ....un pictor,[8]// ....ea[9]// .....trebuie[10]// să arate,[11]// .....ezitarea[6]// ....o clipă[12]// .....în mînă.[13]//

EXERCIŢIU:

169. Analizaţi sintactic şi morfologic următoarele cuvinte: *un bărbat între două vîrste, o clipă, jenată, în mînă.*

1457. Negustorii ieşeau în uşile dughenelor, dîndu-şi bună dimineaţa unul altuia şi îl aşteptau pe Gică să le lase cîte un ziar ca să vadă ce mai scrie în foile tipărite cu literă mică, cum stăteà Europa cu politica ei încurcată, dacă s-a terminat criza din America de pe urma căreia se omorîseră cine mai ştie cîţi bancheri faliţi sau dacă nu cumva izbucneşte revoluţia mondială?

(E. BARBU. M.S.S., p. 251)

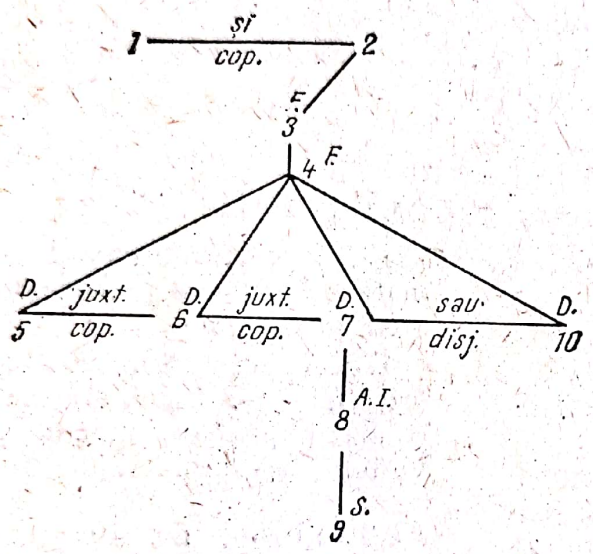

.....altuia[1]// .....
.....Gică[2]// .....
....ziar[3]// .....
.....vadă[4]// .....
....mică,[5]// .....încurcată,[6]// ....America[7]// .....
.....omorîseră[8]// .....
....faliţi[9]// .....mondială?[10]//

EXERCIŢIU:

170. Subliniaţi diferit complementele directe şi indirecte din text; precizaţi valorile morfologice şi cuvintele determinate de aceste complemente.

***1458.** Dar Mihai îl ţintui cu zîmbetul său depărtat şi camaradul păru deodată că şi-a adus aminte de alte treburi mai grabnice care îl chemau aiurea, căci pentru elevul Eminovici acest zîmbet era uneori o armă tot aşa de nebiruită, precum se arăta vicleşugul piedicii întoarsă peste genunchi ciobăneşte.

(C. PETRESCU, Î., p. 141)

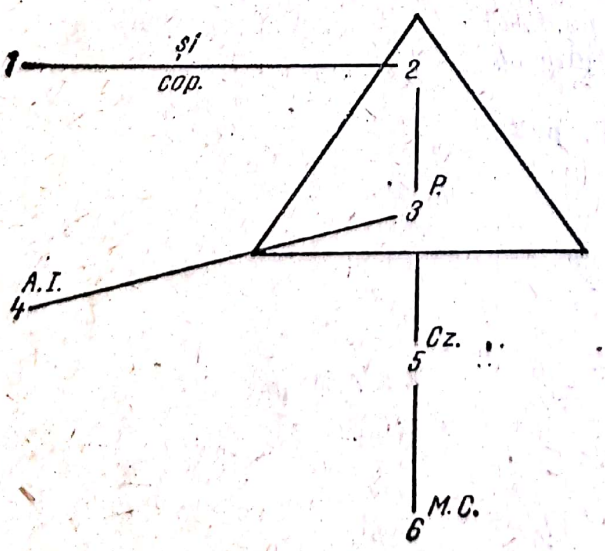

.....depărtat[1]// .....
....deodată[2]// .....
.....grabnice[3]// .....
....aiurea,[4]// .. ..
..... nebiruită,[5]//
.... ciobăneşte.[6]//

EXERCIŢIU:

171. Contrageţi propoziţia predicativă, arătînd ce construcţie aţi folosit; explicaţi motivul pentru care prop. cauzală (5) are două regente.

Scanned with OKEN Scanner

*1459. Vîjîitul din urechi, pe care îl simţeam înainte, cînd mă cuprinsese ameţeala, păru că se preschimbase deodată într-o melodie ce se revărsa asupra mea cu o putere nestăvilită şi mă înălţa în văzduh, încît mi se părea că întreaga mea fiinţă pluteşte sus, deasupra pămîntului şi se împrăştie peste păduri şi lanţurile de dealuri în largul cerului albastru şi în îndepărtatele plaiuri înflorite, în timp ce biruitoare lovituri de tobă deşteptau la viaţă luminoasă natura carbonizată, afumată, pustiită de focul tunurilor şi pacea se revărsa din nou asupra lumii îmbrăţişînd-o cu dragoste.

(***N.R.C., p. 133)

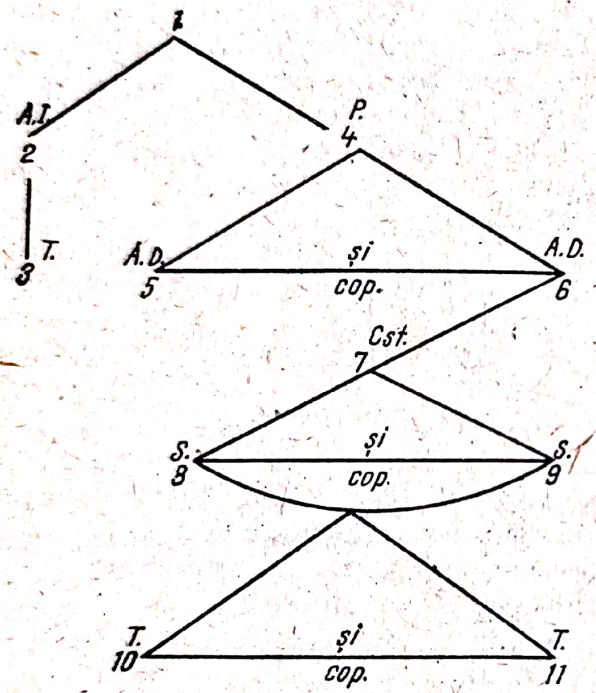

1460. După ce s-au dezmeticit de vin oaspeţii noştri şi au plecat, cu slujitori şi arme, pe pîrtia dreaptă, în pustia lupilor, am stat de vorbă cu uncheaşul şi l-am întrebat dacă nu se duce să vestească măriei sale primejdia ce-l ameninţa.

(M. SADOVEANU, N.P., p. 431)

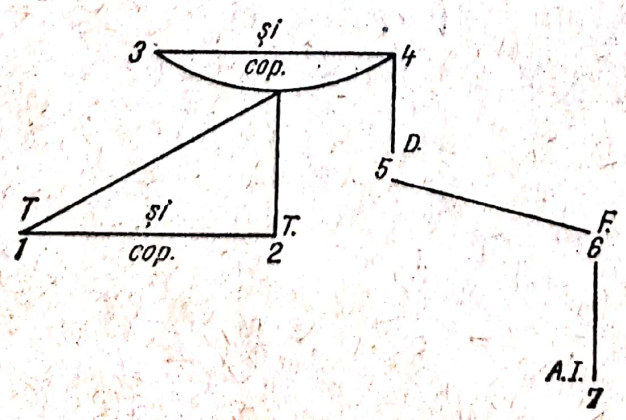

.....urechi,[1]// ....înainte,[2]// ..... ameţeala,[3]// păru[1]// .....melodie[4]// ..... nestăvilită[5]// .....în văzduh,[6]// ....se părea[7]// ....pămîntului[8]// ....înflorite,[9]// .... tunurilor[10]// .... dragoste.[11]//

EXERCIŢII:

172. Identificaţi cuvintele formate cu ajutorul procedeului lexical al derivării.

173. Alegeţi atributele — de orice fel — din frază, arătînd prin ce sînt exprimate, precum şi cuvintele determinate.

NOTĂ: Prop. nr. 10 şi 11 au nuanţă opoziţională faţă de regentele lor.

....noştri[1]// ..... lupilor,[2]// .....uncheaşul[3]// ....întrebat[4]// .....duce[5]// .....primejdia[6]// ....ameninţa.[7]//

EXERCIŢIU:

174. Analizaţi complementele circumstanţiale din text, arătînd şi valorile morfologice ale acestora.

Scanned with OKEN Scanner

1461. Deşi simbolismul nu-mi era străin, şi belgianul Maeterlinck, cu dramele sale mistice, era poetul pe care l-am iubit mult şi l-am citit întreg, simţeam că aceste plante exotice nu se potrivesc în grădinile noastre, iar focul tineresc pe care plăcerea de a încrucişa spada mi-l aprindea în vine mă tenta la polemici.

(S. PUŞCARIU, C.D.V., p. 311)

....străin,[1]// .....poetul[2]// .....mult[3]// .... întreg,[4]// simţeam[5]// ....noastre,[6]// .....tineresc[7]// .....vine[8]// ....polemici.[7]//

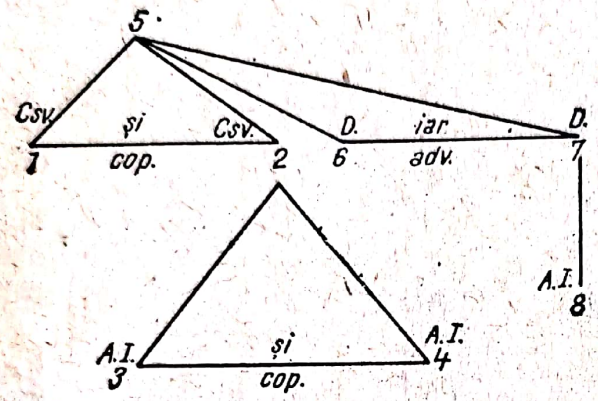

EXERCIŢIU:

175, Analizaţi sintactic şi morfologic prop. nr. 6 şi 8.

1462. Dacă tot ceea ce s-a spus aşa de frumos şi de atrăgător despre opera mea este expresia unor adevăruri; dacă am izbutit să dau ceva valabil neamului meu, apoi toate laudele, pe care le primesc cu recunoştinţă, vreau să le întorc umiliţilor şi ofensaţilor vieţii, acelora care s-au petrecut cu frunzele şi florile anotimpurilor şi care totuşi ne-au transmis depozitul sufletelor lor, ca să-l pun în faţa lumii nouă mărturie pentru nedreptatea imensă pe care am suferit-o şi pentru crima săvîrşită asupra lor de către asupritori.

(C. CIOPRAGA, M.S., p. 36)

....tot[1]// .....mea[2]// ....adevăruri,[1]// .... ..izbutit[3]// .....meu,[4]// .... laudele[5]// ....recunoştinţă,[6]// .... vreau[5]// .....acelora[7]// ....anotimpurilor[8]// ....lor,[9]// .. ..imensă[10]// ..... suferit-o[11]// .... asupritori.[10]//

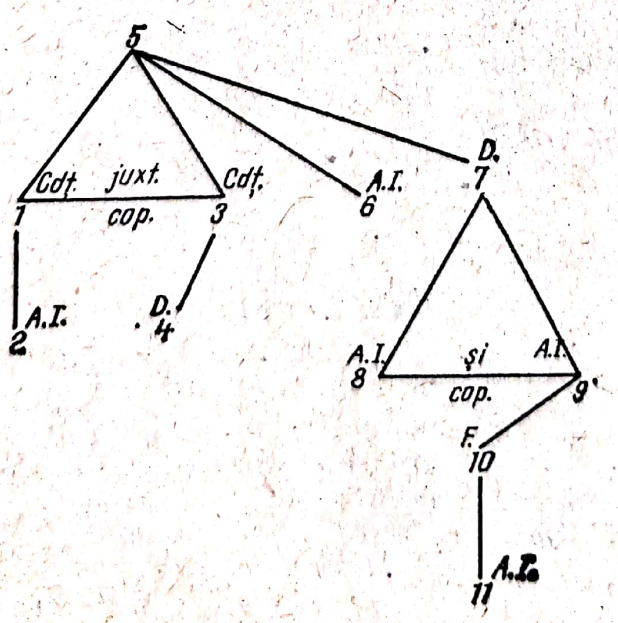

EXERCIŢIU:

176. Subliniaţi pronumele şi adjectivele pronominale din text; arătaţi funcţiunile sintactice şi cuvintele determinate.

Scanned with OKEN Scanner

1463. Dacă perioada de gestație a durat prea mult, dacă n-ai putut din diverse împrejurări să te apuci să scrii, constați că subconștientul a grupat în jurul lui un număr enorm de detalii, și acum începe rolul minții conștiente, care trebuie să elimine o mare parte din aceste detalii și să nu păstreze decît pe acelea absolut necesare.

(P. SADOVEANU, S.L., p. 263)

.....mult[1]// ....împrejurări[2]// ....apuci[3]// să scrii,[4]// .... constați[5]// ....detalii,[6]// ....conștiente,[7]// .....trebuie[8]// ....detalii[9]// ....necesare. [10]//

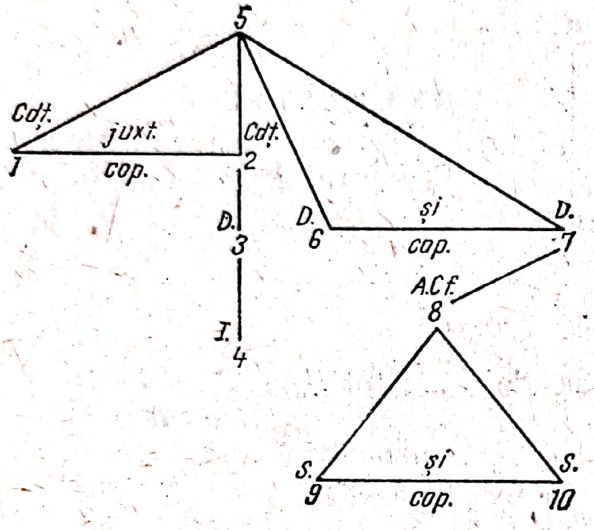

EXERCIȚIU:

177. Analizați subiectele tuturor propozițiilor, pe feluri. Faceți schema sintactico-morfologică a prop. nr. 6.

NOTĂ: Prop. nr. 1 și 2 interferează ideea de cauză, ca o motivare indirectă a verbului regent din principală.

1464. Totul se înjghebase în așa fel încît să acopere parcă seceta care bîntuia de doi ani, să se uite că bucătarul căminului de ucenici născocise o mîncare nepomenită în nici o carte de bucate, pe care ucenicii au botezat-o „tocană de zdrențe", să se uite că Biriș schimba numai pe cereale bocancii în tîrg, că frizerul nu mai rade pe datorie, că pîine albă se mănîncă numai în casele mari.

(ȘT. LUCA, B.I., p. 177)

....fel[1]// ....seceta[2]// .....ani,[3]// să se uite[4]// ....bucate,[5]// .... de zdrențe",[6]// ....uite[7]// .. ..tîrg,[8]// ....datorie,[9]// ....mari.[10]//

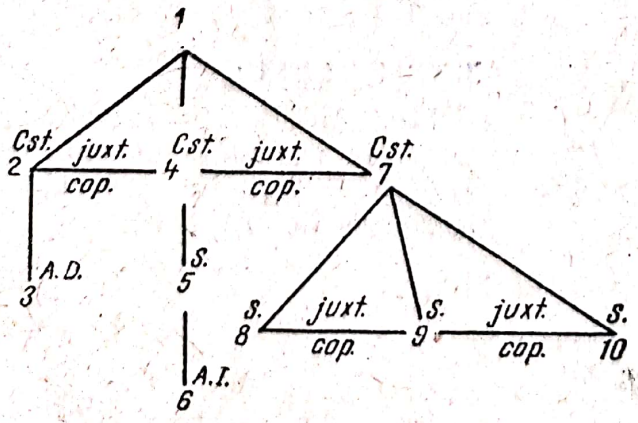

EXERCIȚIU:

178. Analizați atributele din text, arătînd prin ce sînt exprimate. Subliniați pe acelea care pot deveni propoziții atributive prin reversul contragerii.

Scanned with OKEN Scanner

1465. Oameni mai vîrstnici, înţelegători, evoluaţi, părinţii încă tineri ai unor copii, de 16, 17 ani, se plîngeau că existenţa lor a devenit falimentară, de vreme ce între ei şi copiii lor s-a ridicat un fel de zid despărţitor, că orice le-ar oferi acestor adolescenţi nu-i satisface, că nu se bucură de nimic şi singurul lucru pe care îl suportă ar fi un anumit fel de muzică; apel desprins din rumoarea unei lumi de care însă nu se simt legaţi, pe care nu se pot axa, pentru că ea cuprinde război, oprimare şi alte dramatice înverşunări, dar că, în schimb, acordă atenţie fenomenului aşa-ziselor farfurii zburătoare şi vor să creadă că de undeva din afara ţării, cineva, poate fiinţe cu superioară inteligenţă, fraţi ai noştri, îndureraţi şi alarmaţi de cele ce se petrec pe pămînt, încearcă să ne ajute, să conjuge certitudinile sau incertitudinile lor cu ale noastre şi că, deşi nu ne-o pot încă semnala pe înţelesul nostru, o dată şi o dată, într-un viitor, poate chiar foarte apropiat, vor izbuti.

(M. STERIAN, E.C., p. 30—31)

.....plîngeau[1]// ....
....falimentară,[2]// ....
..... despărţitor,[3]// că[4]// ....
..... adolescenţi[5]// .....
.....satisface [4]// ....
....nimic[6]// ....
.....lucru[7]// .....suportă[8]// .....lumi[7]// .....
....legaţi,[9]// .....axa,[10]// ....
....înverşunări,[11]// ....
.....zburătoare[12]// ..
.....vor[13]// să creadă[14]// .....
.....cele[15]// ....
....
.....pămînt,[16]// .... ..
....încearcă [15]// .....
.....ajute,[17]// .....
....noastre[18]// şi că,[19]// .....
....nostru[20]// .....
....izbuti.[19]//

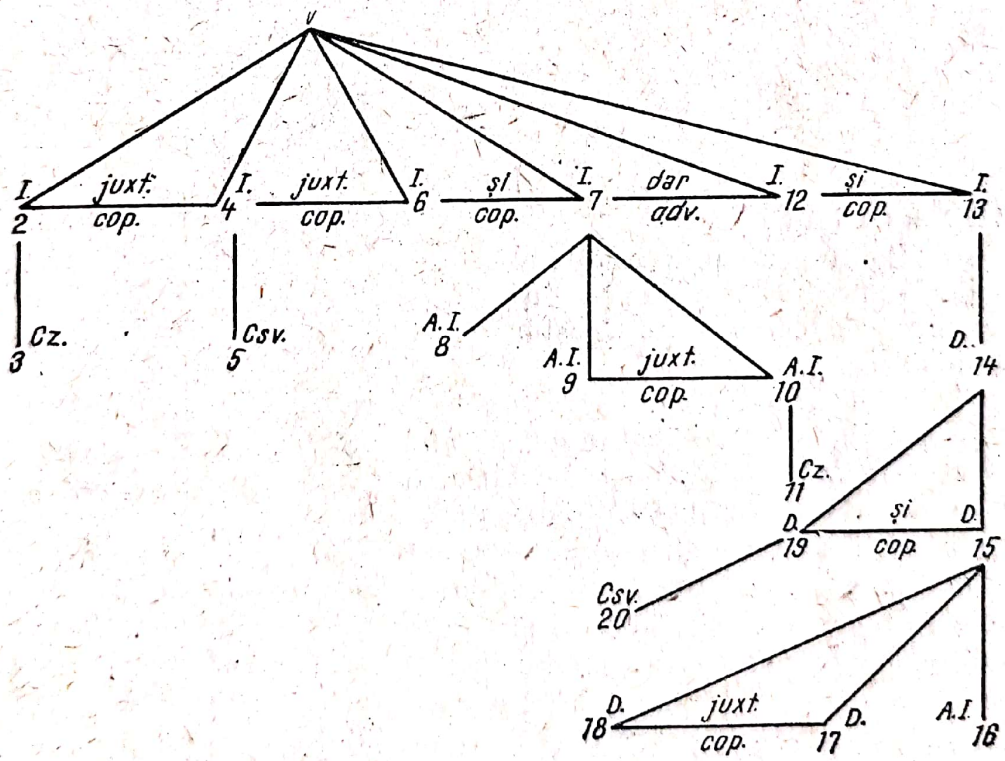

EXERCIŢIU:

179. Subliniaţi diferit predicatele din frază (verbale şi nominale).

NOTĂ: Prop. completive indirecte (nr. 2-4-6-7-12-13) au nuanţă cauzală.

Scanned with OKEN Scanner

1466. Dar în momentul în care auzea acel declic* ce întrerupea contactul, în momentul în care telefonul tăcea definitiv, gîndul că totuşi în clipa aceea fusese Ann, că nu i-a răspuns şi că a pierdut astfel poate singura şansă de a-i vorbi şi de a o vedea, îi dădea un intolerabil sentiment de nenoroc, ca un jucător pasionat care, după ce, din superstiţie, a spus „pas" pe nevăzute, tresare la gîndul insuportabil că poate cărţile pe care le-a aruncat fără să le privească erau tocmai careul sau chinta regală ce i-ar fi permis să se refacă la capătul unei nopţi de joc din care iese ruinat.

(M. SEBASTIAN, A., p. 101—102)

.....momentul[1]// .....
....declic[2]// ..... contactul,[3]// .....momentul[1]// .....
....definitiv,[4]// gîndul[1]// ....
....Ann,[5]// ....răspuns[6]// .....vedea[7]// .....
.....pasionat[1]// .....care[8]//
.....nevăzute,[9]// .....
....insuportabil[8]// .....
.....cărţile[10]// .....
....aruncat[11]// ....
..privească[12]// ....regală[10]// ..
....permis[13]// ....joc[14]// ....
.....ruinat.[15]//

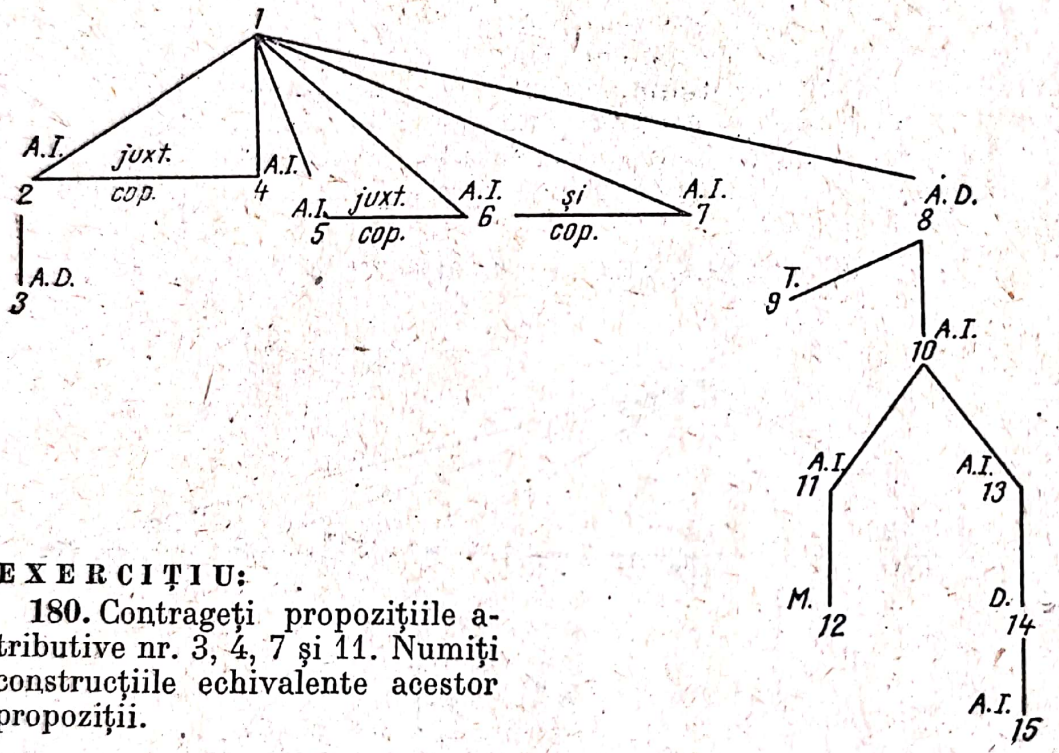

EXERCIŢIU:

180. Contrageţi propoziţiile atributive nr. 3, 4, 7 şi 11. Numiţi construcţiile echivalente acestor propoziţii.

1467. Şi pentru că Cecilia rămînea mai departe tristă în faţa ei, pentru că ochii ei îi erau atît de îngăduitori şi pentru că ea însăşi avea nevoie să spună cu glas tare tot ce se frămînta în mintea ei de atîtea zile şi să arate măcar uneia din copilele, care alergau prostește prin curte, că viaţa e altceva decît un joc, că e ceva trist şi sfîşietor şi mare, un lucru pe care ea îl ştie, pentru că l-a simţit şi îl simte, pe cîtă vreme ele nici nu-l bănuiesc, Adriana căută în amintire o vorbă, se uită împrejur cu băgare de seamă, ca şi cum de acolo, de la gratiile de fier, de la pietrele străzii, ar fi tre-

Şi[1]// .....ei,[2]// .....
.....îngăduitori[3]// .....
.....nevoie [4]//
....tot[5]// .....
....zile[6]// .....
.....copilele, [7]// .....
..... curte,[8]// ....
..... un joc,[9]// ..: ..
....lucru[10]// .....ştie[11]// .....
.....simţit[12]// ....
....simte,[13]// .....
..bănuiesc,[14]// ....o vorbă,[1]// .....seamă,[15]// ....

* mecanism care poate desface, la un moment dat, legătura mecanică între două piese.

buit să afle ce să spună, ridică uşor capul şi, zărind o creangă ce se apleca albă peste poartă, privise iluminată simbolul şi, pe de o parte convinsă că îşi dezvăluie astfel toată taina, iar pe de altă parte dezolată de a nu putea spune cu vorbe lămurite adevărul adevărat, strigă înăbuşit, cu o voce care cădea ca un om obosit lîngă o poartă închisă:— Dar nu vezi, nu vezi că au înflorit salcîmii?

(M. SEBASTIAN, O.S., p. 16—17)

.....ar fi trebuit[16]// să afle[17]// ....spună,[18]// .. ....capul[19]//..... creangă[20]// .....poartă [21]// ....simbolul [20]// .....convinsă[22]// taina,[23]// ....voce[22]// .....închisă:[24]// .... — ..vezi,[25]// ....vezi[26]// ....salcîmii?.[27]//

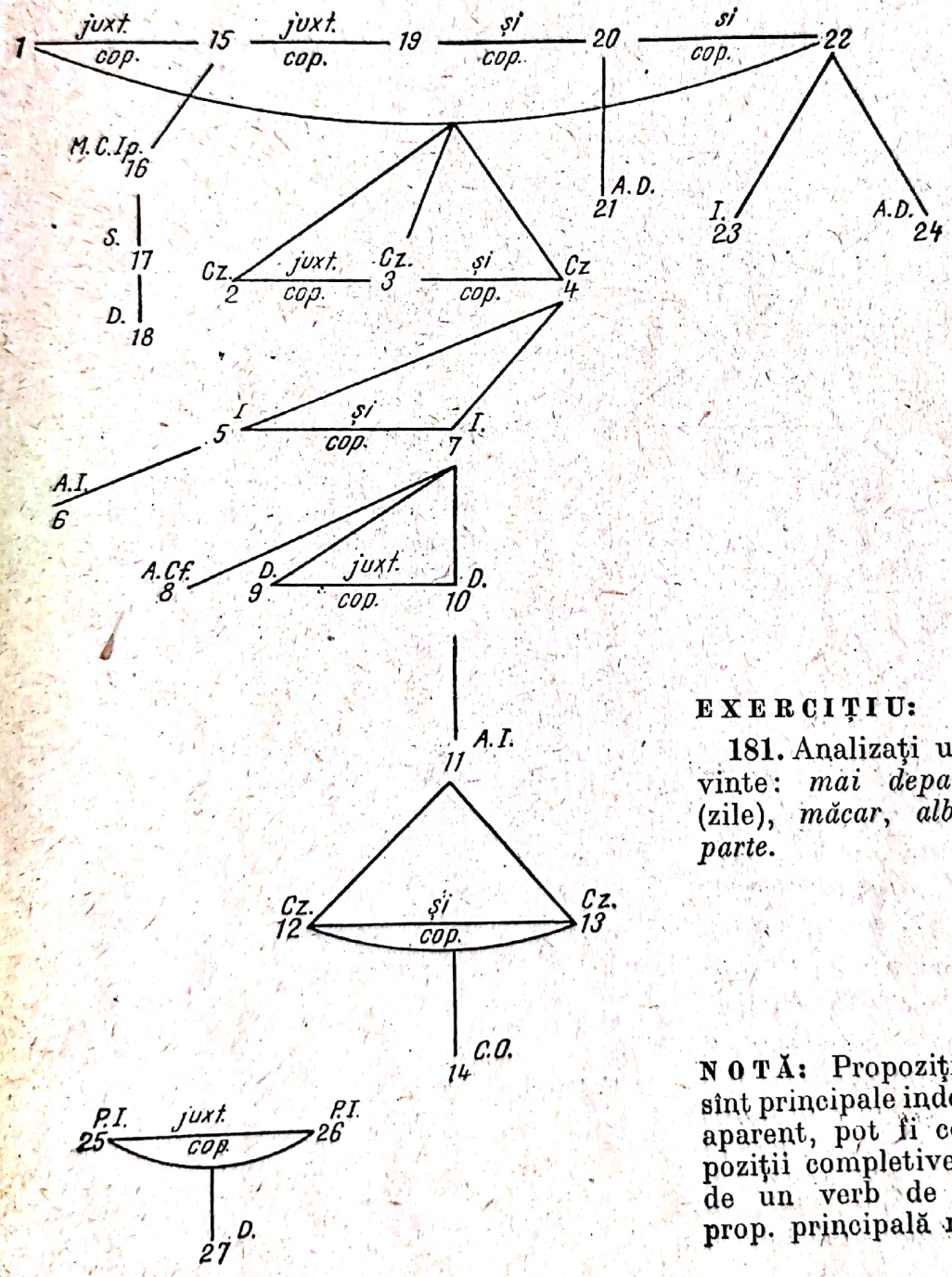

EXERCIŢIU:

181. Analizaţi următoarele cuvinte: *mai departe*, *tot*, *atîtea* (zile), *măcar*, *albă*, *pe de altă parte*.

NOTĂ: Propoziţiile nr. 25 şi 26 sînt principale independente, deşi, aparent, pot fi considerate propoziţii completive directe cerute de un verb de declaraţie din prop. principală nr. 22.

1468. — Totuşi, pînă ce să-mi iau măsurile pentru ce era să fie mai tîrziu, găsii cu cale să-mi aşez în scobitura stîncii tarhatul meu întreg şi să priponesc pe Pisicuţa într-o aşezătură mai largă şi plină cu iarbă înaltă, de pe povîrnişul uneia din prăpăstii; căci de-aş fi lăsat-o slobodă, apoi fantastică, cum era, şi iubitoare, ca şi mine, de pribegie, s-ar fi luat după florile ce scînteiau pe nemărginita prăpastie, la lumina soarelui de amiază, şi s-ar fi prăbuşit la vale, de pe vreuna din nenumăratele muchii de stîncă, ce stăteau ascunse cu viclenie, sub adăpostul de umbră neturburată a ierburilor înalte.

(G. HOGAŞ, P.D.M., p. 195)

—Totuşi[1]// ....măsurile[2]//..... era[3]// .....tîrziu,[4]// .....cale[1]// .....întreg[5]// ....prăpăstii;[6]// căci[7]// ....slobodă,[8]// ....fantastică[7]// ....cum era[9]// .... florile[7]// ....amiază,[10]//.....stîncă,[11]//..... ....înalte.[12]//

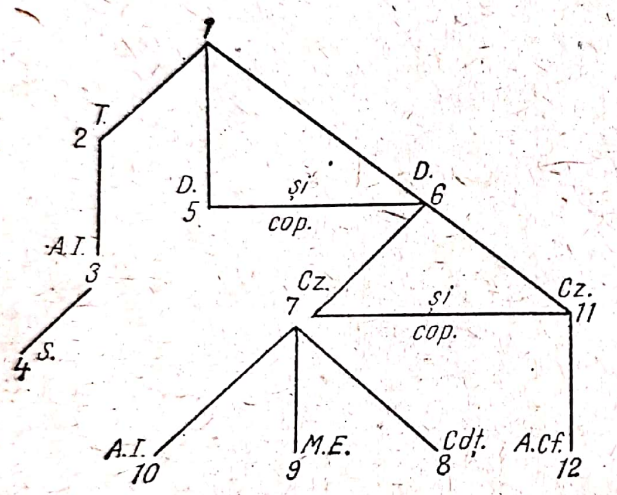

EXERCIŢIU:

182. Analizaţi predicatul prop. nr. 3; alegeţi locuţiunile din frază, stabilind şi funcţiunile sintactice ale acestora.

NOTĂ:

Atributiva nr. 3, din eroare, ar putea fi analizată ca prop. circ. finală, dependentă de loc. verbală „*să-mi iau măsurile*“ (pred. prop. nr. 2). Cuvîntul regent însă al atributivei nr. 3 este substantivul „*măsurile*“ din componenţa loc. verbale care este o sintagmă analizabilă.

Dacă verbul „*era*“ va fi considerat predicat, atunci prop. „*să fie mai tîrziu*“ va fi o subiectivă, verbul regent fiind impersonal.

Scanned with OKEN Scanner

1469. La asta mă gîndeam deunăzi seara cînd răvăşind printre hîrtiile mele ca să văd ce se mai poate găsi de ars—hîrtiile încurcă — am dat peste o scrisoare care mi-a deşteptat amintirea unei întîmplări ciudate, aşa de ciudată, că, de n-ar fi decît şapte ani de cînd s-a petrecut, m-aş simţi cuprins de îndoială, aş crede că într-adevăr am visat numai sau că am citit-o ori auzit-o de mult.

(M. CARAGIALE, C.C.V., p. 35)

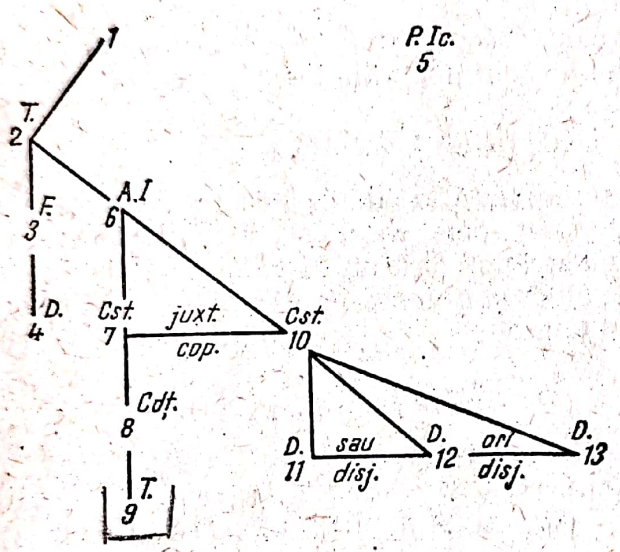

.....seara[1]// .....
..mele[2]// .....văd[3]// ....
.....ars[4]// .....încurcă—[5]//
....scrisoare[2]// ....ciudată,[6]// că,[7]// ....
.....ani[8]//.....petrecut,[9]// ..... îndoială,[7]//
.....crede[10]// .....numai[11]// .....citit-o[12]// ....
mult.[13]//

EXERCIŢII:

183. Alegeţi din text compl. circ. de timp, arătînd prin ce sînt exprimate.

184. Clasificaţi propoziţiile după cele trei criterii: scopul comunicării, forma şi structura lor.

Scanned with OKEN Scanner

TEXTE LITERARE
PROPUSE PENTRU ANALIZĂ

***1470.** Firește că nu știi cînd te-ai contrazis; cine e mai sus nu se poate [contrazice] pe el însuși cînd era mai jos. Cine l-a văzut însă suindu-se păstrează mai mult noțiunea.

(C. HOGAȘ, P.D.M., p. 110)

***1471.** Ca să fiu dar drept și să te pun îndată la adăpost despre orice neajunsuri ar putea să-ți vină după urma cuvintelor mele, recunosc, iubite autorule, că, deși tu n-ai avut de gînd, ca liricul nostru străbun Orațiu, să arăți poeților din viitorime poteca cea bună, însă tot ai știut, chiar și în materie de vînătorie, să urmezi părintești le lui povețe, luînd drept deviză tăcută a scrierii tale faimoasele lui versuri din Arta Poetică.

(AL. ODOBESCU, P., p. 191)

1472. Cui place să roșească, roșească... eu nu vreu
Nici pată pe-a mea armă, nici pe obrazul meu.

(V. ALECSANDRI, P., p. 241)

1473. Crud e cînd întră prin stejari
Năprasnica secure
De-abate* toți copacii mari
Din falnica pădure!

(Ib., p. 282)

***1474.** Nu știu însă cum și în ce fel ne aduse vorba a pomeni despre grauri și aici, iartă-mă, amice autorule, că te țin de rău, fiindcă în cartea ta n-ai spus nimic despre acest vînat și mai cu seamă despre altă pasăre pe care mulți la noi o confundă cu graurele, din cauză că ea poartă, pe franțuzește, un nume ce s-ar crede că corespunde cu al acestuia.

(AL. ODOBESCU, P., p. 198)

***1475.** Care dintre noi se simte destoinic a împărăți peste o țară așa de mare și bogată ca aceea are voie din partea mea să se ducă ca să împlinească voința cea mai de pe urmă a moșului vostru.

(I. CREANGĂ, A.C.H.A., p. 60)

1476. Dacă cineva ar fi calculat vîrsta acestui boier de țară după perii săi cei albi ca zăpada, negreșit că i-ar fi dat de la șaptezeci pînă la șaptezeci și cinci de ani, și nu ar fi greșit; judecat însă după falnica ținere a corpului și după frăgezimea feței sale și ochii cei plini de inteligență și mîndrie, l-ar fi luat drept om matur, dar nu bătrîn.

(N. FILIMON, C.V.N., p. 69)

---

* a dobori.

1477. Sultănica rătăcea ca o umbră, nu de vrun farmec; ci, cînd e să te biruie dragostea, să te pui în cruciş, şi-n curmeziş, să te tai şi să presari sare pe crestături, spuză să pui pe piept, tot degeaba.

(B. ŞT. DELAVRANCEA, N.P., p. 37)

***1478.** Poetul s-a pătruns de acea mîndrie de vînător şi auzi-l cu cîtă dragoste vorbeşte el chiar şi de înţelepciunea caprei negre, care, cînd merge cu cîrdul să pască la înţărcători, pune straja la pîndă, ca să tragă cu urechea şi să fluiere cînd se apropie vînătorul.

(AL. ODOBESCU, P., p. 236)

1479. Oricum, mîncai, mă săturai, şi, mai presus de toate, rămăsei cu încredinţarea că, aşa cum mă găseam, eram totuşi destoinic de cea mai aleasă şi mai înaltă educaţie.

(C. HOGAŞ, P.D.M., p. 188)

1480. Bine, moşule, asta o să vedem noi; da', cînd a fi să plec mîni dimineaţă, o să te rog să-mi dai doi flăcăuani d-ai d-tale, care-or fi mai voinici, să mă ducă pînă-n sat; o să le fac cinste şi lor şi d-tale.

(Ib., p. 220)

1481. Lăsîndu-te la vale pe şoseaua care pleacă din Slatina, avînd la dreapta zăvoaiele Oltului şi la stînga şiruri de dealuri cu porumbişti, dacă goneşti cu patru cai, în trei ceasuri soseşti în Necule, comună mare, de trei mii de suflete, şi reşedinţă de subprefectură a plăşii Dumbrăvile.

(B. ŞT. DELAVRANCEA, N.P., p. 169)

1482. Ghiţă dorise să-l întrebe în taină dacă nu are cumva bani de schimbat, fiindcă are de gînd să meargă peste sărbători, neştiut de nimeni, la Pesta, ca să schimbe ce are la dînsul, mai ales galbenii, pe care nu îndrăznea să-i deie pe aici prin apropiere.

(I. SLAVICI, M.N., p. 101)

1483. Spun poveştile c-atuncea Statu-Palmă dintr-un plop
Chicoti... apoi călare sări pe-un iepure şchiop
Şi, privind la urieşii morţi pe munte şi pe vale,
Zise: „Mica buturugă carul mare mi-l prăvale."

(V. ALECSANDRI, P., p. 244)

1484. S-ar zice că natura a întipărit aicea o dulce şi primăvăratică sărutare pe sînul munţilor iernatici şi că, sub această sărutare de nesfîrşit amor, au răsărit ca prin farmec milioane de flori strălucitoare, ce acopăr întinderile ondulate şi dulci; că sub ea s-a născut acea lină şi răcoroasă adiere, ce veşnic suspină în acest loc, şi că pîlcurile de mesteceni, cu ramuri despletite şi cu trunchiuri de argint, nu sînt sămănate ici şi colea, decît spre a chema pe drumeţul obosit să guste, pe un aşternut de flori, o clipă de visuri şi de negrăită fericire.

(C. HOGAŞ, P.D.M., p. 21)

1485. Seara, în timp ce ne întorceam cu aceeaşi trăsură la Sebeş, atît eu cît şi fratele meu ne simţeam purtaţi de conştiinţa că pusesem temeiurile unui alt timp, cu toate că n-am făcut decît să participăm, tăcuţi şi insignifianţi, la un act ce se realiza prin puterea destinului.

(L. BLAGA, H.C.V., p. 23)

1486. Dar dacă adevărul este pus în inima omului ca să-i arate calea ce duce la fericire, fatalitatea a voit ca pasiunile materiei să învingă mai totdeauna acest simţămînt ce se manifestă în noi de cîte ori voim să comitem vreo nelegiuire.

(N. FILIMON, C.V.N., p. 35)

Scanned with OKEN Scanner

1487. Pe drumul de costişe ce duce la Vaslui
Venea un om, cu jale zicînd în gîndul lui:
„Mai lungă-mi pare calea acum la-ntors acasă...
Aş vrea să zbor, şi rana din pulpă nu mă lasă!“

(V. ALECSANDRI, P., p. 288)

1488. Această înştiinţare, ce da pe faţă un aspect politic care turmentase atîta timp pe toţi locuitorii Bucureştilor, fu citită cu mare lăcomie; dar impresiunea ce produsese ea fu deosebită; boierii care nu luaseră slujbă în timpul acestui domn se bucurau, crezînd că succesorul lui se va purta mai bine cu dînşii; favoriţii îşi smulgeau perii din cap de disperare, căci prin căderea protectorului lor pierdeau pentru totdeauna acele huzmeturi* grase ce le înlesnea o viaţă de satrapi.

(N. FILIMON, C.V.N., II, p. 57)

1489. Cîteodată, cînd îl apuca frica de pedeapsă ori de răzbunarea lui Lică, el îşi punea de gînd că are să plece şi să se ducă, încît să i se piardă urma; însă el iar se dumirea şi aştepta ca Lică să vină iar cu banii.

(I. SLAVICI, M.N., p. 97)

1490. E adevărat că lumea ştie că sînt prietenii lui, dar prietenia e una şi gospodăria e alta, să nu se spună că preşedintele şi-a împins oamenii lui.

(M. PREDA, D., p. 109)

1491. Gîndul că s-ar putea să-l apuce toamna fără casă îl nelinişti atît de mult încît, fără să se mai sfătuiască cu familia, se hotărî să facă rost de bani numai în singurul fel în care putea să facă atît de repede, şi anume să vîndă de îndată jumătate din pogonul lui de pămînt.

(M. PREDA, M., p. 243)

***1492.** Mă minunam că oameni bine crescuţi scoteau coşul cu merinde, mîncau fără a invita pe cei de faţă, cum ar fi făcut-o, îmi închipuiam, orice moldovean de familie, că nu vedeam ţărani desculţi; mă surprindea tot: banii mărunţi, pe care nu ştiam să-i socotesc, şerveţelele de hîrtie, lulelele lungi, întoarse, de porţelan, şvabii cu genunchii goi, cu pene verzi la pălărie, conducătorii autoritari ca nişte căpitani, coşurile de fabrici, halbele de bere, ţigările de foi, groase ca nişte cîrnaţi de Crăciun.

(G. BRĂESCU, A., p. 153)

1493. Dar gîndu-i veşnic zboară sălbatic înapoi,
Şi cînd îşi aminteşte cum, de păgîni răpite,
Plăpîndele domniţe în lanţuri zac robite,
Şi cum tăiaţi pieriră coconii amîndoi,
Pe-un mal de rîpă calul şi-opreşte deodată,
Priveşte plin de turbă spre zarea-nflăcărată,
Şi alba barbă-şi smulge şi blestemă hain,
Şi-ameninţînd văzduhul, cu pala-n mîna dreaptă,
Se-ntoarce voevodul mînat de-un aprig chin
În valea unde lupta şi moartea te aşteaptă.

(M. CARAGIALE, C.C.V., p. 10)

1494. Apostol Bóloga nu-şi putu stăpîni o strîmbătură de dispreţ cînd lepădă receptorul, căci aghiotantul, care nu fusese niciodată în tranşee şi care ar fi fost în stare să perie în fiecare zi pe toţi generalii armatei numai să nu intre el în foc, pomenind despre „evenimentele foarte mari“, îşi îngroşase vocea ca un viteaz de cafenea.

(L. REBREANU, P.S., p. 86)

---

* slujbe, funcţii.

Scanned with OKEN Scanner

1495. Cînd Heliade a sfîrșit, mitropolitul se prefăce că a uitat că în sfîrșit Bălcescu izbutise să-i spuie, între două fraze spațiale ale vorbitorului, să-l însemne la cuvînt, și-i dă cuvîntul lui Cîmpineanu, care ridicase un deget.

(C. PETRESCU, U.O.Î.O., IV, p. 35)

1496. Mă umplea o bucurie ameţitoare şi era aşa de frumos tot ce-mi închipuiam, încît mă sileam să nu mă mai gîndesc, să aştept în liniște totul, să nu risipesc ceea ce ar putea fi adevărat, printr-o nesăbuită grabă.

(***N.R.C., p. 15)

1497. Cum a auzit Negoiță toate astea, și-a desfăcut coșurile la precupeți cu rădicata pe ce a putut rupe și s-a dus de-a dreptul să vază și el pe fata apucată; și cum a ajuns acolo, s-a vîrît printre lumea adunată și-a spus părinților și logodnicului că el o scapă pe fată dacă i-or da o sută de galbeni.

(I.L. CARAGIALE, N.P., p. 183)

***1498.** Prin formația intelectuală, adversar al improvizației facile și fără adîncime, Tudor Vianu a fost, în mișcarea ideilor din țara noastră, un adevărat ferment, luînd parte activă la elaborarea noului spirit al culturii românești; [...]

(I. BIBERI, T.V., p. 254)

1499. Pînă să nu ajungă secerătorii morții și răzbunării, crainici împărătești călări sunară din trîmbiți în toate unghiurile cetății adînci care înconjura de aproape pe sultan, poruncind tuturora subt pedeapsă de moarte să nu se clintească din corturi, rămînînd, orice s-ar întîmpla, pe loc ca să apere pe „părintele“ lor, padișahul.

(N. IORGA, P.A., I,p. 213)

1500. Cînd am priceput ce se petrecea în casa din față, cînd am înțeles de ce nu călcase piciorul tatei, o dată măcar, peste pragul portiței înflorite, și de ce dînsul se ferea, ca de o molimă, să se întîlnească cu cei doi vecini, faptul era vechi de peste șase ani.

(E. GÎRLEANU, S.N., p. 64)

1501. Dar nu ți-am putut spune nimic fiindcă n-ai pomenit niciodată numele ei; îl pomenești astăzi, cînd nu mai este, cînd ai scăpat de dînsa, cînd vorbele mele nu-i mai pot aduce nici o alinare, acolo în mormîntul ei, lîngă care ar trebui să stai zile întregi, îngenuncheat... ca un nemernic.

(I. AL. BRĂTESCU-VOINEȘTI, Î.L., p. 240)

1502. Mergi, tu, luntre-a vieții mele, pe-a visării lucii valuri
Pînă unde-n ape sfinte se ridică mîndre maluri,
Cu dumbrăvi de laur verde și cu lunci de chiparos,
Unde-n ramurile negre o cîntare-n veci suspină,
Unde sfinții se preîmblă în lungi haine de lumină,
Unde-i moartea cu-aripi negre și cu chipul ei frumos.

(M. EMINESCU, P., p. 224)

1503. Dacă pătrunzi în oraș prin clădirea gării, după ce ai străbătut piața mică, în care cobori pe trepte mărunte, și care e toată atît de scundă și de îngustă, încît numele de piață pare o glumă, pătrunzi pe strada largă de data asta, străjuită de copaci mari, care duce spre oraș.

(***S.F.P., p. 366)

1504. Și tinerii, sub ochii satului stors de muncă și de cîte a îndurat și îndură, sub ochii holbați ai nemților care stau cu mîinile în șolduri pe margine și privesc, își ascultă cîntecele lor, venite de la străbunii care au trăit pe aici, pe lîngă Dunăre, și mai sus, pe plaiuri și în munte, în adîncul veacurilor care s-au scurs, care s-au

stins, şi îşi joacă horele lor aşa cum le-au jucat părinţii, bunicii şi străbunicii cînd, pe feţele lor atunci tinere, soarele, care acum le luminează ţărîna, şi-a aruncat strălucirea.

(Z. STANCU, D.J.M., p. 300)

1505. Din tronul lui de piatră bătrînul preot vede
Şi-n vînturi el ridică adîncul glas de-aramă,
Pe soare să-l oprească el noaptea o recheamă,
Furtunelor dă zborul, pămîntul de-l distramă...

(M. EMINESCU, P., p. 84)

1506. Prinsese de veste că noul inspector se duce să supravegheze examenele la şcolile unde i se părea că nu s-au făcut destule progrese în limba statului, şi astfel era sigur că are să vie şi la Pripas.

(L. REBREANU, I., p. 404)

1507. O bucurie sinistră ca a bolnavului care, cu o zi înainte de a muri, visează că s-a însănătoşit, tresări în d-l Moroi şi-i încremeni cîtăva vreme în chipul său stors, pe sub a cărui piele subţiată albeau dunga nasului şi pometele obrajilor.

(B. ŞT. DELAVRANCEA, N.P., p. 80)

1508. Ţineam să ajung să-mi îndeplinesc cu stricteţă şi desăvîrşit datoria, ca să nu dau nimănui prilej să mă jignească şi să mă umilească.

(M. SADOVEANU, A.U., p. 143)

1509. Raporturile cu ei rămîneau statornic armonioase; le ceteam scrisorile de acasă; le dam şi sfaturi: ce şi cum să răspundă ibovnicelor lor; şi în schimb îmi spoream simţitor depozitul de vorbe, cunoaşteri şi observaţii.

(Ib., p. 143)

1510. Îmi convenea mai curînd să fiu Alexandru Macedon sau cel puţin Rinaldo Rinaldi, căci altfel eram expus să mă muşte un cotei ticălos a lui domnu Mistocle din colţul uliţii, ori să mă trîntească Franţ, care era de trei ori mai mare decît mine.

(Id., C.M.V.A., p. 210)

1511. Boierii cei bătrîni, bunicii noştri [...], erau de altfel milostivi, a urmat sarcastic tata, şi nu-i lăsau pe acei „mişei", cum se spunea atunci, să le îngheţe măduva în oase; ci-i vîrau apoi în bordeie şi porunceau să li se deie fum de ardei, ca să tuşească pînă şi-or vărsa maţele.

(Id., N.F., p. 360)

1512. Iată ce se cuvine să reţii din palavrele mele: Că în sfîrşit am scăpat de tifos; că doctorul m-a îndemnat — cu multă părere de rău şi lepădare de sine: o să-ţi istorisesc îndată — să stau măcar o lună la aer curat; şi că... iată-mă la Medeleni.

(I. TEODOREANU, C.B., p. 68)

1513. Nu vei zîmbi cum saltă-n vînt
Ardun al tău în alb veşmînt;
Şi ca să simţi sosirea lui,
Mai mult de-acum tu n-o să pui
Urechea la pămînt.

(G. COŞBUC, P., p. 68)

1514. Se trudea să-şi dea seama de unde izvora în sufletul său atîta melancolie şi oboseală; în faţa acestei fecioare care îl privea în ochi, zîmbindu-i cu familiaritate, parcă l-ar fi ales numai pe el din tot grupul, să-i spună numai lui de nesfîrşita ei singurătate.

(M. ELIADE, L.Ţ., p. 27)

Scanned with OKEN Scanner

1515. Zadarnic îi zîmbea ea familiar, zadarnic își strîngea cu mîna umbreluța albastră și își ridica pe furiș o sprînceană, parcă l-ar fi invitat să rîdă și el de pălăria ei prea mare și prea încărcată, pe care, firește, n-o poate suferi, dar a pus-o pentru că așa i-a cerut mama.

(Ib., p. 27)

1516. Cîte s-au întîmplat în aceste două săptămîni, campania de presă împotriva doctorilor care l-au lăsat să scape și a poliției care nu izbutea să-l găsească, premiul oferit de bizarul miliardar sudamerican pentru cei care îl vor prinde viu și-l vor arăta, poterele organizate în Bucegi și apoi dizolvate dintr-un înalt ordin, pe motivul că o ființă umană, nevinovată, nu poate fi gonită ca o fiară sălbatecă — toate acestea sînt încă destul de proaspete în memoria cetitorilor ca să mai fie nevoie să le reamintesc.

(Ib., p. 374—375)

1517. De le deschizi însă și pleci urechea la cele scrise în volumele nesfîrșite, o variație minunată te încîntă și te aduce numaidecît prieten lor; la fel cînd N. IORGA a deschis gura și-a început a vorbi, sfiala îți dispare, zîmbetul îți răsare și cele spuse de el te încîntă și te face îndată apropiat.

(P. SADOVEANU, S.L., p. 10)

1518. De nu l-ai văzut niciodată, toți te îndeamnă să-l vizitezi, căci el e în măsură să-ți dea toate lămuririle de care ai nevoie și să te călăuzească.

(Ib., p. 20)

***1519.** Cînd am auzit la telefon vocea Henriettei Sthal, am avut o clipă de uimire; nu mă așteptam să-mi sune în urechi un glas așa de muzical, dulce cîntat, întîrziind pe cuvinte c-o mîngîietoare lene—ca cineva care nu se grăbește deloc și stă întins tihnit pe un divan moale, răzimat în cot, iar după ce-a isprăvit de spus, ridică ochii îngînduraţi pe fereastră, urmărind o imagine ori poate o pată de soare.

(Ib., p. 112)

1520. Dar ghicind din înspăimîntata mea mirare cît de anevoie îl înțeleg, rămase o clipă derutat, cu brațele în aer, privindu-mă lacom, așteptînd din partea mea un semn că tot ce-a ghicit e numai o părere, că încă îl aud și îl pot înțelege, că, oricît de singulară e soarta lui, totuși a mai rămas, între noi doi, o posibilitate de comuniune și înțelegere.

(M. ELIADE, L.Ț., p. 365)

1521. Clătinam mereu din cap, ca să nu-l descurajez, însă aveam uneori impresia că nu-l păcălesc, că e perfect lucid și-și dă seama că tot ce spune el, eu nu mai pot înțelege, dar nu se poate îndura să renunțe la vorbă, la această ultimă posibilitate de a comunica cu o făptură vie.

(Ib., p. 366)

1522. Dar i-a fost de ajuns să-și oprească cîteva clipe privirile asupra unui asemenea alcov, ca să înțeleagă că era o iluzie, că de fapt ceea ce vedea el erau două sau trei paravane separate care-și împreunau imaginile într-o mare oglindă cu ape verzi-aurii.

(Ib., p. 453)

1523. Oricît de violent ați declara dreptul vostru la nemurire acuma, nimic din cele rînduite nu se schimbă; după al patruzecilea an al vieții, veți înțelege că trebuie să muriți și, ce e mai trist, că cei mai mulți va trebui să muriți fără nici o glorie, în chipul cel mai meschin.

(M. SADOVEANU, C.E.C., p. 6)

1524. De vreme ce editorul cere şi lumea citeşte, înseamnă că genul e bun, chiar dacă unii şi alţii se îndoiesc de legitimitatea lui şi nu vor să-i facă loc în săltăraşele retorice.

(Ib., p. 7)

1525. Cînd protestă sau se precipita într-o discuţie absurdă, apoi se avînta cu toată inteligenţa şi mai ales cu toată forţa tinereţii şi cu toată pasiunea, ca şi cum s-ar fi avîntat într-o ascensiune, ori ar fi lunecat într-o prăpastie.

(Ib., p. 11)

1526. Cadourile pe care avea obicei să le ducă în fiecare sîmbătă ducesei, ca s-o facă să fie bine dispusă în cursul zilei de duminică şi s-o ajute să strălucească cu ceva nou între prietenii şi prietenele care le făceau vizite de etichetă; notele de plată la modistă şi la croitoreasă şi alte multe lucruri mici, toate acestea nu le lua de aici, ci din buzunarul său propriu.

(Ib., p. 54)

1527. Iar după ce veţi cinsti şi a doua cupă, vă rog să ne spuneţi cum se va petrece această mare sărbătoare, care e numele mirelui, din ce neam este şi de unde vine şi în ce împrejurări s-a întîmplat această unire.

(Id., N.P., p. 164)

1528. De cînd trăiesc oameni pe faţa pămîntului, totdeauna şi pretutindeni s-au bucurat de obştească iubire şi de încredere cei ce ca fii, ca soţi, ca părinţi şi ca fraţi, au fost oameni cumsecade, şi despreţuiţi, urgisiţi cu toată asprimea au fost cei ce şi-au nedreptăţit părinţii, soţia, copiii ori fraţii, i-au minţit, i-au amăgit, i-au înşelat ori i-au asuprit în orişice fel.

(I. SLAVICI, A., p. 4)

1529. El îi povesti cum înviese; atunci ea-i zise: „De răpit, nu mă poţi răpi pînă ce nu-i avé un cal asemene cu acela ce-l are tatăl meu, pentru c-acela are două inimi; dar eu am să-l întreb în astă sară de unde-şi are calul, ca să poţi şi tu să capeţi unul ca acela.

(M. EMINESCU, B., p. 18)

1530. Ea ţine oameni cari să i le păzească un an (cu toate că anul ei nu e decît de trei zile), şi dacă cineva i le păzeşte bine, ea-l pune să-şi aleagă drept răsplată un mînz, iar de nu, îl omoară şi-i pune capul într-un par.

(Ib., p. 19)

1531. Este evident că, în diversitatea inconsecvenţelor pe care le-am enumerat schematic mai sus, nu e deloc uşor să stabileşti o ordine, să dai directive generale, să trasezi linia pronunţării unice obligatorie pentru toţi vorbitorii.

(F. CIOBANU — L. SFÎRLEA, C.S.P.C., p. 83)

***1532.** Dacă aproape fiecare dintre noi ne dăm seama, după rostire, că cel care ne vorbeşte este bănăţean sau moldovean, că aparţine unei anumite categorii sociale, că are un anumit grad de cultură etc. înseamnă că în mintea noastră există imaginea unei rostiri corecte, rostire situată deasupra dialectelor, a accidentelor şi a particularităţilor individuale.

(Ib., p. 86)

1533. Există atîtea probleme în care omul se confruntă neîncetat şi pe care trebuie să le rezolve în interesul lui şi în general al speciei din care se trage încît chiar din primii ani ai tinereţii spiritul trebuie învăţat să gîndească la tot ceea ce te înconjură şi poate influenţa într-un fel ori altul înaintarea în ani.

(G. ROMAN, M.T.T., p. 23)

Scanned with OKEN Scanner

1534. Cînd m-am deșteptat, însă, în lumina plină a soarelui ce inundase sala, și-am înțeles că va trebui să mă scol, azi ca și ieri, dar cu un suflet mult mai fărîmițat, și să mă amestec în lume, în viața cum o știam, din casa cu nebuni, ca să ascult, oriunde, măscări, și să văd, pretutindeni, o mascaradă la fel, am simțit o scîrbă de mine și de tot ce mă înconjura, o strepezire în tot corpul, o sete ca o arsură în suflet, de liniște și nemișcare, o dorință mută și crîncenă de întoarcere în somn fără vise — ca să nu mă mai deștept.

(G. M. ZAMFIRESCU, M.D., p. 209)

1535. Negreșit, nici faptul că era așezat într-un vas frumos de porțelan cu chenare aurii și cu felurimi de chipuri zugrăvite în fel de fel de culori, nici împrejurarea că-i fusese dăruit de-o cucoană mare, nu l-a putut schimba în cine știe ce altă floare minunată, ci tot maghiran a rămas: dar, pentru că lumea e așa de ciudată, încît nu-și face dragostea după prețul lucrurilor, ci face de-a-ndoaselea prețul lucrului după dragostea ce are pentru el, și pentru că babei nu i-a dat în gînd să schimbe ciudățenia lumii, ține la el ca la singura podoabă care mai înseninează căsuța ei posomorită.

(I. AL. BRĂTESCU—VOINEȘTI, Î.L., p. 293)

1536. El, căruia nu i-a plăcut niciodată cartea, care în afară de biblie nu pricepea de ce ar mai avea nevoie omul, care bombănea de cîte ori se duceau copiii la film sau la teatru, care număra cu regret banii pentru curent, lui Mircea-i îngăduise.

(ȘT. LUCA, B.I., p. 33)

1537. Poate că nu aș fi îndrăznit să vă spun cele de pînă acum dacă semnatarul acestor rînduri nu ar fi fost în tinerețea lui un îndrăgostit de tot ceea ce a avut de întreprins; dacă nu ar fi fost învățat chiar din anii adolescenței să respecte munca și pe oamenii care o stimează la rîndul lor, înălțînd-o printr-un exemplu înaintat.

(C. ROMAN, M.T.T., p. 161)

***1538.** Era convins că-n absența lor Mircea își controlează pulsul, respirația, că e încordat ca o strună, s-audă, să-nregistreze tot ceea ce se petrece în interior, acolo unde se decide finalul.

(ȘT. LUCA, B.I., p. 36)

***1539.** Dacă aș ști că un băiat m-a „agățat“ fiindcă în momentul acela simțea nevoia imperioasă să stea de vorbă cu cineva, nu m-aș supăra ci, dimpotrivă, i-aș povesti și eu cum mă salvasem singură de la înec, cum îmi venise rău la examen, ce se întîmplă între mine și mama.

(A. BARBU, N.A., p. 116)

1540. Cînd omul va îngrămădi atîta știință încît să nu-i mai rămîie inteligenții lui nici un mister, cum va mai primi el să trăiască, să se supuie și să aștepte desfășurarea și finalul unei vieți de mai nainte cunoscute?

(T. ARGHEZI, C.M.V., p. 169)

1541. Copiii mei dacă-mi fac vreo supărare, m-am obișnuit să întîrzii și să nu mă trădez, ca să nu le las nici o amintire dizarmonică, și mă silesc să dau unui act soluția pe care sensibilitatea lor o acceptă.

(Ib., p. 221)

1542. Dacă n-ar fi fost timp de război, la ceasul acesta ar fi trebuit să-i vină schimbul, dar așa, trebuia să facă douăsprezece ore de serviciu și de-abia după aceea douăsprezece să se odihnească.

(P. SĂLCUDEANU, S.L., p. 8)

Scanned with OKEN Scanner

1543. Își amintea Sile cît de frumos îi vorbea mamă-sa de tatăl lui și cît de rău îi părea că eram săraci și că din pricina asta n-are să poată călători prin locuri despre care auzise că sînt deosebit de frumoase.

(Ib., p. 11)

1544. Îl mîhnea gîndul că tatăl lui e atît de orb și nu vede că Eliza nu-i merită dragostea, iar de cînd anumite bănuieli deveniseră certitudini, începu s-o disprețuiască nu numai pe Eliza, ci și pe el.

(Ib., p. 11)

1545. — Din fundul acestei văi s-aude suind un vuiet, ca un ropot de ploaie; e Lotrul, vijeliosul Lotru, care, izvorînd din depărtate steiuri ale Parîngului, taie de-a curmezișul partea de miază-noapte a Vîlcii, deschise plaiuri frumoase, holde neașteptate și vetre de gospodari în ascunzișurile munților, mișcă mori, pive, herăstraie, și vine mîndru să-și verse-n Olt undele-i limpezi, ce parc-aduc cu ele culoarea pajiștilor, răcoarea și freamătul codrilor prin care au trecut.

(AL. VLAHUȚĂ, R.P., p. 95)

1546. Mareș își spuse că o să vadă că-și pierduse un pantof, dar se înșelase, el desfăcea numai legăturile de la mîini și îi strigase lui Cojocaru, matahală nemișcată, bărbat puternic, cu brațele acum libere, să se aplece la glezne și să-și deznoade singur legătura, să poată umbla, și acesta se aplecase cu o resemnare tristă, dar fără frică acum, cu o împăcare și o amînare a gesturilor ce nu mai înșela pe nimeni, pentru că aici era vorba de cîștigat cîteva secunde de viață, atît cît să mai ai timp să contempli luminișul bătut de lună și drumul de asfalt care se vedea undeva în stînga, o linie argintie sub lună, ca țărmul unei ape, ca linia fixă, metalică, oxidată a unui ocean liniștit.

(E. BARBU, O.A.S., p. 98)

1547. Nu știu o mulțime de lucruri, n-am citit o serie întreagă de cărți, n-am văzut nici o țară străină și nu știu dacă voi avea timp să cunosc tot ceea ce ar trebui să aflu, dacă voi parcurge toate cărțile care mă interesează și dacă am să colind acele colțuri de lume la care sufletul meu visează, dar prin aceasta nu mă simt mai sărac.

(Id., J., p. 138)

Scanned with OKEN Scanner

IZVOARE

1. *ACHIM I., OLARU T.*	C.S.F.	Cetățean, societate, familie	E.P.	1970
2. *AGÎRBICEANU ION*	S.P.	Schițe și povestiri	B.P.T.	1956
3. *ALECSANDRI VASILE*	C.A.	Călătorie în Africa	E.P.L.	1960
4. »	M.	Mărgăritărele	B. Șc.	1962
5. »	P.	Poezii	E.T.	1965
6. »	P.	Proză	B.P.T.	1959
7. »	S.C.G.	Scrisori către I. Ghica	B.P.T.	1964
8. *ALEXANDRESCU GRIGORE*	P.	Poezii	B.P.T.	1959
9. *ALEXANDRESCU SICĂ*	P.	Povestiri	E.C.R.	1970
10. *ANGHEL DIMITRIE*	B.P.	Balul pomilor	E.T.	1963
11. »	Î.G.	În grădină	E.P.L.	1963
12. »	P.	Poezii	E.P.L.	1968
13. »	P.P.	Poezii și proză	E.T.	1957
14. *ARGHEZI TUDOR*	C.M.V.	Ce-ai cu mine, vîntule?	Ed. Minerva	1970
15. »	C.G.S.	Cel ce gîndește singur	E.S.P.L.A.	1960
16. »	C.M.F.P.	Cele mai frumoase poezii	E.T.	1958
17. »	N.S.	Nuvele și schițe	E.T.	1955
18. »	V.	Versuri	B.P.T.	1960
19. ***	A.I.	Analiză și interpretare	Ed.St.	1972
20. *BALACI ALEXANDRU*	D.A.	Dante Alighieri	E.T.	1966
21. *BARBU ANA*	N.A.	Nunta de argint	E.P.L.	1966
22. *BARBU EUGEN*	J.	Jurnal	E.P.L.	1966
23. »	M.S.S.	Martiriul sf. Sebastian	E.P.L.	1969
24. »	O.A.S.	Oaie și ai săi	E.S.P.L.A.	1958
25. *BARBU ION*	J.S.	Jos secund	E.L.	1966
26. *BART JEAN*	S.M.	Schițe marine	E.T.	1953
27. *BASSARABESCU A.I.*	L.C.D.B.	La casa din Batiște	E.P.L.	1961
28. »	L.D.	La drezină	E.P.L.	1963
29. *BASSARABESCU N.*	L.I.	Lumea de ieri	E.S.P.L.A.	1956
30. »	N.S.A.	Nuvele, schițe, amintiri	E.S.P.L.A.	1961
31. »	U.O.T.F.	Un om în toată firea	B.Șc.	1961
32. *BĂLCESCU NICOLAE*	R.S.M.V.	Românii supt Mihai-voievod Viteazul	E.P.L.	1960
33. *BENIUC MIHAI*	C.P.	Cîntece de primăvară	E.T.	1962
34. *BIBERI ION*	T.V.	Tudor Vianu	E.P.L.	1966
35. *BLAGA LUCIAN*	H.C.V.	Hronicul și cîntecul vîrstelor	E.T.	1965
36. *BLANDIANA ANA*	C.M.	Calitatea de martor	E.C.P.	1970
37. *BOGZA GEO*	T.P.	Țara de piatră	E.T.	1964
38. *BOLINTINEANU DIMITRIE*	L.I.	Legende istorice	B.P.T.,	1965
39. »	P.	Poezii	E.T.	1960
40. *BOTEZ DEMOSTENE*	M.	Memorii	Ed. Minerva	1970
41. *BOTOȘĂNEANU LAZĂR, ȘTEFAN NEGREA*	D.M.B.	Drumețind prin munții Banatului	E.E.F.S.	1968

Scanned with OKEN Scanner

42.	*BOUREANU RADU*	C.M.F.P.	Cele mai frumoase poezii	E.P.L.	1960
43.	*BRĂESCU GHEORGHE*	A.	Amintiri	B.P.T.	1965
44.	*BRĂTESCU-VOINEŞTI AL.I.*	Î.L.	Întuneric şi lumină	E.P.L.	1961
45.	„	N.S.	Nuvele şi schiţe	E.T.	1958
46.	***	B.P.	Basme populare	E.T.	1966
47.	*CARAGIALE I.L.*	M.S.	Momente şi schiţe I—II	B.P.T.	1959
48.	„	N.P.	Nuvele şi povestiri	E.T.	1969
49.	„	N.P.	Nuvele şi povestiri	E.T.	1966
50.	„	O.F.P.	O făclie de paşte	E.P.L.	1961
51.	„	O.,II	Opere, II	E.S.P.L.A.	1960
52.	„	S.	Schiţe 4 vol.— LILIPUT	E.P.L.	1962
53.	*CARAGIALE MATEI*	C.C.V.	Craii de Curte-Veche	B.P.T.	1965
54.	*CAZABAN ALEXANDRU*	C.S.	Chipuri şi suflete	Ed. Minerva	1973
55.	*CĂLINESCU GEORGE*	B.I.	Bietul Ioanide	E.P.L.	1965
56.	„	C.N.	Cartea nunţii	E.P.L.	1960
57.	„	E.O.	Enigma Otiliei I—II	E.T.	1965
58.	„	I.C.	Ion Creangă	E.P.L.	1964
59.	„	S.N.	Scrinul negru	E.P.L.	1960
60.	„	V.M.E.	Viaţa lui Mihai Eminescu	E.P.L.	1966
61.	*CERNA PANAIT*	P.	Poezii	E.S.P.L.A.	1959
62.	*CHIRIŢĂ CONSTANTIN*	C.F.A.	Castelul fetei în alb	E.T.	1968
63.	„	D.B.C.	Drum bun, cireşari!	E.T.	1963
64.	„	R.N.	Roata norocului	E.T.	1965
65.	„	T.A.	Teroarea Albă	E.T.	1968
66.	„	T.N.	Teroarea Neagră	E.T.	1968
67.	*CIOBANU FULVIA, SFÎRLEA LIDIA*	C.S.P.C.	Cum scriem, cum pronunţăm corect	Ed. St.	1970
68.	*CIOFLEC ROMULUS*	B.	Boierul	ESPLA	1957
69.	*CIOPRAGA CONSTANTIN*	M.S.	M. Sadoveanu	E.T.	1966
70.	*CIUCHINDEL CONSTANTIN*	A.F.R.	Antologia fabulei româneşti	E.T.	1966
71.	*COCEA N.D.*	A.P.	Articole şi pamflete	E.L.	1961
72.	*CONSTANTIN THEODOR*	F.M.C.	Fiul lui Monte Cristo I-II	E.T.	1964
73.	„	L.M.N.	La miezul nopţii va cădea o stea	E.T.	1968
74.	*CONSTANTINESCU ION*	D.Î.R.P.	Din însemnările unui fost reporter parlamentar	E.P.	1975
75.	*COŞBUC G.*	B.I.	Balade şi idile	E.T.	1959
76.	„	F.T.	Fire de tort	E.P.L.	1965
77.	„	O.,I	Opere, I	ESPLA	1957
78.	„	P.	Poezii	E.T.	1964
79.	*COTEANU ION*	M.N.P.	Morfologia numelui în protoromână	EARSR	1969
80.	*COVRIG-NONEA I.*	N.C.S.	Noţiuni de compoziţie şi stil	E.P.L.	1970
81.	*CREANGĂ ION*	A.C.P.P.	Amintiri din copilărie, poveşti şi povestiri	ESPLA	1960
82.	„	A.C.H.A.	Amintiri din copilărie şi pov. lui Harap-Alb	E.P.L.	1961
83.	„	D.P.	Dănilă Prepeleac	E.T.	1965

Scanned with OKEN Scanner

84. *CREANGĂ ION*	P.A.	Pagini alese	ESPLA	1959
85. ***	C.R.	Clasicii români despre școala de odinioară	E.T.	1966
86. ***	C.	Contemporanul nr. 13—50/1963	E.T.	1963
87. *DELAVRANCEA ȘT. B.*	N.P.	Nuvele și povestiri	E.T.	1963
88. „	P.C.	Povestind copiilor	E.T.	1961
89. „	S.	Sultănica	B.P.T.	1961
90. *DELEANU B.I.*	Ț.	Țiganiada	B.P.T.	1958
91. *DEȘLIU DAN*	P.	Poeme	E.P.L.	1961
92. ***	D.I.	Diplomați iluștri	E.P.	1969
93. *EFTIMIU VICTOR*	A.	Amintiri	E.P.L.	1964
94. *ELIADE MIRCEA*	L.Ț.	La țigănci și alte povestiri	E.P.L.	1969
95. *EMINESCU MIHAI*	B.	Basme	Ed.I.Creangă	1970
96. „	C.M.	Criticilor mei	B.P.T.	1962
97. „	D.C.A.	Despre cultură și artă	Ed. Junimea	1970
98. „	P.	Poezii	B.P.T.	1965
99. *FILIMON NICOLAE*	C.V.N.	Ciocoii vechi și noi, I-II	E.T.	1961
100. ***	F.	Flacăra 9/1958 și 41/1971		1958/1971
101. *GALACTION GALA*	L.V.	La Vulturi	E.T.	1962
102. „	L.A.V.	Lîngă apa Vodislavei	B.P.T.	1961
103. „	O.L.N.	O lume nouă	E.P.	1970
104. *GANE C.*	T.V.D.D.	Trecute vieți de doamne și domnițe	Ed. Junimea	1973
105. *GHILIA IVAN ALECU*	C.	Cuscrii	E.S.P.L.A.	1959
106. *GÎRLEANU EMIL*	C.D.D.	Cea dîntîi durere	Ed.I.Creangă	1971
107. „	F.	Fricosul	E.T.	1959
108. „	O.A.	Opere alese	E.S.P.L.A.	1960
109. „	P.A.	Pagini alese	E.T.	1956
110. „	S.N.	Schițe și nuvele	B.P.T.	1964
111. „	S.A.	Scrieri alese, II	E.P.L.	1963
112. *GOGA OCTAVIAN*	C.F.Ț.	Cîntece fără țară	B.P.T.	1965
113. „	O.,I-II	Opere, I—II	E.P.L.	1967
114. *GRIGORESCU IOAN*	U.V.M.P.	Unde vîntul miroase a petrol	E.T.	1961
115. *HASDEU P.B.*	S.A.	Scrieri alese	E.T.	1959
116. *HOGAȘ CALISTRAT*	Î.M.N.	În munții Neamțului	B.Sc.	1958
117. „	O.	Opere	E.S.P.L.A.	1956
118. „	P.D.M.	Pe drumuri de munte	B.P.T.	1958
119. *IBRĂILEANU GARABET*	A.	Adela	E.P.L.	1966
120. „	A.C.A.	Amintiri din copilărie și adolescență	E.P.L.	1966
121. „	S.L.	Studii literare	E.L.	1957
122. *IGNĂTESCU CONSTANTIN*	D.I.M.	Dosarul lui Ion Măruntu	E.T.	1962
123. *IORDAN I., ROMALO V.G., NICULESCU AL.*	S.M.L.R.C.	Structura morfologică a limbii române contemporane	Ed. St.	1967
124. *IORGA NICOLAE*	C.	Cugetări	E.T.	1968

Scanned with OKEN Scanner

125. *IORGA NICOLAE*	I.L.R.	Istoria lit. române sec. XVIII (1688—1821)	E.D.	1969
126. „	P.A.	Pagini alese, I—II	E.P.L.	1965
127. *IOSIF O. ŞTEFAN*	O.A.	Opere alese	E.P.L.	1962
128. „	V.	Versuri	E.P.L.	1962
129. *ISPIRESCU PETRE*	B.L.S.	Basme, legende, snoave	B.P.T.	1966
130. *ISTRATI PANAIT*	C.C.	Chira-Chiralina	E.P.L.	1969
131. *IVASIUC ALEXANDRU*	P.	Păsările	E.C.R.	1970
132. *LĂNCRĂNJAN I.*	C.	Cordovanii, I—II—III	E.P.L.	1966
133. *LEON AUREL*	U.	Umbre	Ed.M. Emin.	1970
134. *LOVINESCU EUGEN*	M.B.	Mite-Bălăuca	Ed.M. Emin.	1971
135. *LUCA ŞTEFAN*	B.I.	Balul intelectualilor	E.T.	1966
136. ***	L.L.	Limbă şi literatură nr. 16	—	1968
137. *MACEDONSKI AL.*	O.,I-II	Opere, I—II	E.P.L.	1966
138. *MAIORESCU TITU*	C.	Critice	E.P.L.	1966
139. *MASSOFF I.*	T.R.	Teatrul românesc	E.P.L.	1966
140. *MICLE VERONICA*	P.	Poezii	E.P.L.	1969
141. *MICU DUMITRU*	L.R.Î.S.	Lit rom. la începutul sec. XX	E.P.L.	1964
142. *MIHĂESCU GIB*	D.A.	Donna Alba	Ed.M. Emin.	1970
143. *MINULESCU ION*	B.M.	Banchetul meu	C.R.	1971
144. „	C.F.P.	Cele mai frumoase poezii	E.T.	1969
145. „	C.L.R.	Corigent la l. română	E.P.L.	1969
146. ***	M.I.	Mag. istoric 7, 8,9/1967	—	1967
147. ***	M.I.	" 5,10/1968	—	1968
148. ***	M.I.	„ 4, 6, 12/1970	—	1970
149. ***	M.	Manuscriptum	—	1971
150. *NEAGOE MANOLE*	N.	Napoleon	Ed. Meridiane	1970
151. *NEAGU FĂNUŞ*	Î.S.	Îngerul a strigat	E.P.L.	1968
152. *NEAMŢU LEONIDA*	A.C.	Aventură şi contra-aventură	E.T.	1966
153. *NECULUŢĂ THEODOR*	P.	Poezii	E.T.	1959
154. *NEGOIŢESCU I.*	P.E.	Poezia lui Eminescu	Ed.M. Emin.	1970
155. *NEGULESCU I.*	S.N.	Semnale necunoscute	E.T.	1965
156. *NICU DUMITRU*	P.V.R.	Poporanismul şi Viaţa Românească	E.S.P.L.A.	1960
157. ***	N.R.C.	Nuvela românească contemporană, culegere I-II	E.L.	1964
158. *ODOBESCU ALEXANDRU*	D.C.	Doamna Chiajna	E.P.L.	1961
159. „	P.	Pseudokyneghetikos	E.P.L.	1960
160. ***	O.S.	Omagiu lui Sadoveanu	E.S.P.L.A.	1955
161. *PAPADAT BENGESCU H.*	L.	Logodnicul	Ed.M. Emin.	1970
162. *PAPADIMA OVIDIU*	C.B.	Cezar Bolliac	E.S.P.L.A.	1966
163. *PĂSCĂLUŢĂ OCTAVIAN*	U.V.S.	Ucigaşul va veni singur	E.T.	1968
164. *PETRESCU CAMIL*	N.	Nuvele	E.S.P.L.A.	1963
165. „	P.P.	Patul lui Procust	E.P.L.	1963
166. „	U.N.D.Î.N.R.	Ultima noapte de dragoste, întîia noapte de război	E.P.L.	1965

Scanned with OKEN Scanner

167.	*PETRESCU CAMIL*	**U.O.Î.O.**	Un om între oameni	E.P.L.	1965
168.	*PETRESCU CEZAR*	**A.**	Apostol	E.P.L.	1963
169.	„	**A.N.**	Aurul negru	E.S.P.L.A.	1960
170.	„	**D.P.**	Drumul cu plopi	E.P.L.	1961
171.	„	**Î.**	Întunecare	E.P.L.	1965
172.	„	**M.**	Monografie	E.T.	1963
173.	*PIRU ALEXANDRU*	**P.D.L.R.**	Panorama deceniului lit. rom. 1940—1950	E.L.	1968
174.	*POPA ION VICTOR*	**V.V.D.**	Velerim și Veler doamne	Ed.M. Emin.	1970
175.	*POPESCU SPIRIDON*	**Z.I.**	Zori de iulie	E.T.	1961
176.	*POPIȘTEANU CRISTIAN*	**R.A.B.**	România și Antanta Balcanică	E.P.	1968
177.	*POPOVICI TITUS*	**S.**	Setea I—II	B.P.T.	1961
178.	*PREDA MARIN*	**D.**	Desfășurarea	E.P.L.	1959
179.	„	**M.**	Moromeții	E.P.L.	1959
180.	„	**I.**	Intrusul	Ed.M. Emin.	1970
181.	*PUȘCARIU SEXTIL*	**C.D.V.**	Călare pe două veacuri	E.T.	1968
182.	*REBREANU LIVIU*	**A.E.**	Adam și Eva	Ed.M. Emin.	1970
183.	„	**I.**	Ion	B.P.T.	1963
184.	„	**O.A.**	Opere alese, I—II	E.P.L.	1959
185.	„	**P.S.**	Pădurea spînzuraților	E.P.L.	1964
186.	„	**R.**	Răscoala	E.S.P.L.A.	1965
187.	*ROMAN CAROL*	**M.T.T.**	Mărturii despre tineri și tinerețe	E.P.L.	1970
188.	*ROMAN ION*	**U.G.**	Unior... și gramatică	Ed.St.	1968
189.	*RUSE ION*	**M.C.**	Martor în constelații	E.T.	1964
190.	*RUSSO ALECU*	**O.A.**	Opere alese	E.P.L.	1962
191.	***	**R.P.**	Rev. de pedag. 1—10/1971	—	1971
192.	***	**R.L.**	România Literară 1—44/1971	—	1971
193.	*SADOVEANU M.*	**A.U.**	Anii de ucenicie	Ed. Minerva	1970
194.	„	**C.E.C.**	Cazul Eugeniței Costea	Ed.M. Emin.	1970
195.	„	**C.M.V.A.**	Cele mai vesele amintiri	Ed. Minerva	1970
196.	„	**C.A.**	Creanga de aur	E.L.	1960
197.	„	**D.P.**	Divanul persian	Ed. Minerva	1971
198.	„	**F.J.**	Frații Jderi, I-II-III	E.P.L.	1963
199.	„	**H.A.**	Hanul Ancuței	E.P.L.	1969
200.	„	**M.C.**	Mitrea Cocor	E.P.L.	1959
201.	„	**N.F.**	Nada florilor	Ed. Minerva	1970
202.	„	**N.Ș.**	Neamul Șoimărești lor	E.P.L.	1962
203.	„	**N.P.**	Nicoară Potcoavă	E.P.L.	1962
204.	„	**O.,S.**	Opere, vol. 8	E.S.P.L.A.	1960
205.	„	**P.D.**	Pov. de dragoste	Ed. Minerva	1970
206.	„	**R.**	Raiul	B.P.T.	1956
207.	„	**Ș.**	Șoimii	Ed. Milit.	1965
208.	„	**Z.C.**	Zodia Cancerului	B.P.T.	1960
209.	*SADOVEANU PROFIRA*	**S.L.**	Stele și luceferi	E.L.	1969
210.	*SAHIA ALEXANDRU*	**E.P.**	Execuția din primăvară	E.P.L.	1962
211.	„	**U.V.**	Uzina vie	E.T.	1961
212.	*SĂLCUDEANU PETRE*	**M.M.**	Moartea manechinului	Ed. Albatros	1970
213.	„	**S.L.**	Strada Lux	E.T.	1962

Scanned with OKEN Scanner

214.	*SEBASTIAN M.*	**A.**	Accidentul	E.P.L.	1968
215.	„	**O.S.**	Orașul cu salcîmi	E.P.L.	1968
216.	*SLAVICI IOAN*	**A.**	Amintiri	E.P.L.	1967
217.	„	**M.**	Mara	B.P.T.	1965
218.	„	**M.N.**	Moara cu noroc	B.P.T.	1960
219.	„	**N.**	Nuvele, I	B.P.T.	1960
220.	„	**P.S.L.**	Păcală în satul lui	E.P.L.	1965
221.	*STANCU ZAHARIA*	**D.J.M.**	Desculț, I—II și Jocul cu moartea	B.P.T.	1960
222.	„	**P.N.**	Pădurea nebună	B.P.T.	1960
223.	„	**R.S.A.**	Rădăcinile sînt amare	B.P.T.	1960
224.	*STATI SORIN*	**C.R.**	Cuvinte românești. O poveste a vorbelor	Ed.St.	1970
225.	*STĂNOIU DAMIAN*	**A.S.**	Alegere de stareță	Ed.M. Emin.	1970
226.	„	**A.M.**	Amintiri din mînăstire	E.P.L.	1962
227.	*STERIAN MARGARETA*	**E.C.**	Evocări de călătorie	E.C.R.	1970
228.	*STREINU VLADIMIR*	**C.N.**	Clasicii noștri	E.T.	1969
229.	***	**S.F.P.**	Scriitorii noștri despre frumusețile patriei	E.T.	1965
230.	*TEODOREANU IONEL*	**C.B.**	În casa bunicilor	E.T.	1968
231.	„	**L.M.**	La Medeleni	E.P.L.	1966
232.	„	**T.M.**	Turnul Milenei	Ed. Minerva	1970
233.	*TOPÎRCEANU G.*	**B.V.T.**	Balade vesele și triste	E.P.L.	1969
234.	„	**O.,I**	Opere, I	B.P.T.	1955
235.	„	**R.T.**	Rapsodii de toamnă	E.P.L.	1961
236.	„	**V.P.**	Versuri și proză	E.S.P.L.A.	1959
237.	*TUDORAN RADU*	**D.R.**	Dunărea revărsată	E.T.	1961
238.	„	**T.P.S.**	Toate pînzele sus	E.T.	1964
239.	***	**T.Ș.A.**	Tribuna școlii argeșene	—	1970
240.	*VIANU TUDOR*	**D.S.A.L.**	Despre stil și arta literară	E.T.	1965
241.	„	**P.**	Postume	E.L.	1966
242.	„	**S.R.**	Scriitori români, I—II	E.L.	1964
243.	*VICOL DRAGOȘ*	**P.D.V.**	Pe drumul victoriei	Ed. Milit.	1961
244.	*VÎRTOSU EMIL*	**P.R.C.**	Paleografia româno-chirilică	Ed. St.	1968
245.	*VLAHUȚĂ ALEXANDRU*	**O.A.**	Opere alese	E.S.P.L.A.	1956
246.	„	**P.**	Poezii	E.P.L.	1965
247.	„	**R.P.**	România pitorească	E.T.	1961
248.	„	**V.P.**	Versuri și proză	Ed. Albatros	1971
249.	*VOICULESCU ION*	**C.E.P.**	Copilăria evocată de poeți	E.D.P.	1975
250.	*ZAMFIRESCU DUILIU*	**S.M.**	Spre mare	B.P.T.	1962
251.	„	**V.T.**	Viața la țară	E.P.L.	1965
252.	*ZAMFIRESCU M. GEORGE*	**M.D.**	Maidanul cu dragoste	E.S.P.L.A.	1957
253.	*ZAMFIRESCU ION*	**I.U.T.**	Istoria universală a teatrului	E.P.L.	1966
254.	*ZINCĂ HARALAMB*	**M.V.B.M.**	Moartea vine pe bandă de magnetofon	Ed. Milit.	1969
255.	„	**S.S.F.**	Sfîrșitul spionului fantomă	Ed. Milit.	1963
256.	„	**T.C.D.**	Taina Cavalerului de Dolenga	Ed. Milit.	1965

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINSUL

CUVÎNT ÎNAINTE 3

PARTEA ÎNTÎI — SINTAXA PROPOZIȚIEI

CAPITOLUL I
TEXTE LITERARE REPARTIZATE PE FELURI DE PĂRȚI DE PROPOZIȚIE 8

1. *SUBIECTUL* 8
2. *PREDICATUL* 10
3. *EL. PRED. SUPLIMENTAR* 12

4. *ATRIBUTUL*
   a) adjectival 14
   b) substantival 16
   b') apoziția 18
   c) pronominal 20
   d) adverbial 22
   e) verbal 24

5. *COMPLEMENTUL*
   a) complementul direct 25
   b) „ indirect 28
   c) „ de agent 31
   d) „ sociativ 33
   e) „ circumstanțial de timp 36
   f) „ „ de loc 38
   g) „ de mod 41
   h) „ „ de cauză 43
   i) „ „ de scop 46
   j) „ „ condițional 48
   k) „ „ instrumental 49
   l) „ „ de relație 52
   m) „ „ consecutiv 54
   n) „ „ concesiv 55
   o) „ „ opozițional 56
   p) „ „ de excepție 57
   r) „ „ cumulativ 58

CAPITOLUL AL II-LEA
PROPOZIȚII ANALIZATE SINTACTIC ȘI MORFOLOGIC (ÎN SCHEME) 61

CAPITOLUL AL III-LEA
PROPOZIȚII PROPUSE PENTRU ANALIZĂ SINTACTICO-MORFOLOGICĂ 81

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A DOUA — SINTAXA FRAZEI

CAPITOLUL I

TEXTE LITERARE REPARTIZATE PE FELURI DE SUBORDONATE

1. Propoziții subiective 96
2. „ predicative 98
3. „ „ suplimentare 100
4. „ atributive 101
5. „ apozitive 103
6. „ completive directe 105
7. „ „ indirecte 107
8. „ „ de agent 109
9. „ „ sociative 110
10. „ circumstanțiale de timp 110
11. „ „ de loc 112
12. „ „ modale 114
    a) propriu-zise 114
    b) comparative 115
    c) de măsură 117
13. „ circumstanțiale cauzale 118
14. „ „ finale 120
15. „ „ condiționale 121
16. „ „ instrumentale 124
17. „ „ de relație 124
18. „ „ consecutive 126
19. „ „ concesive 127
20. „ „ opoziționale 129
21. „ „ de excepție 131
22. „ „ cumulative 132

CAPITOLUL AL II-LEA

TEXTE LITERARE ANALIZATE ȘI EXERCIȚII GRAMATICALE 133

TEXTE LITERARE PROPUSE PENTRU ANALIZĂ 206

IZVOARE 215